



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 28 Μαΐου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 769

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΔΗΣΥ

Ακροβατώντας σε ένα πολιτικό ναρκοπέδιο

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός έχει να διαχειριστεί πλέον μία σειρά κρίσιμων ζητημάτων. Από τον ρόλο που διεκδικούν οι τέως, την απουσία της φιλελεύθερης τάσης, μέχρι και την απουσία της έντονης πολιτικής κατεύθυνσης. **Σελ. 8**

ΝΟΜΙΚΗ / ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Πλήττειται η αξιοπιστία των θεσμών

Ο Αριστες Δαμιανού και ο νομικός Ρίσκος Μαππουρίδης δείχνουν το Ανώτατο Δικαστήριο ως το όργανο που θα θέσει τέλος στην ένταση στις σχέσεις του γενικού ελεγκτή με την ηγεσία της Νομικής Υπηρεσίας. **Σελ. 7**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

- ✓ **ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ**
Υπάρχει και σοβαρός κόσμος... και δεν είναι λίγοι. **Σελ. 4**
- ✓ **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**
Κόκκινος, κατακόκκινος φάκελος. **Σελ. 6**
- ✓ **ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ**
Η φιλελεύθερη εθνική παράταξη - Παρελθόν, παρόν και μέλλον (μέρος Γ'). **Σελ. 10**
- ✓ **ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΔΩΤΟΥ**
Μονόδρομος η βίωσιμη κινητικότητα. **Σελ. 15**

ΤΟΥΡΚΙΑ

Τι περιμένουν Ελλάδα, ΗΠΑ από Ερντογάν

Οση είναι η βεβαιότητα για το αποτέλεσμα στην Τουρκία είναι και η αβεβαιότητα συμμάχων και αντιπάλων του Ερντογάν για το πώς θα συμπεριφερθεί από αύριο. Οι ΗΠΑ προετοιμάζονται για όλα τα ενδεχόμενα. **Σελ. 22, 23**

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Βαλιώνει η εμπλοκή της Ε.Ε.

Αισιόδοξη η κυβέρνηση, ωστόσο, η πρωτοβουλία δεν εστιάζει στην ουσία του Κυπριακού

Φιλόδοξα και αλλιώς από ό,τι σήμερα ξεκίνησε η «ευρωπαϊκή πρωτοβουλία», στην οποία επένδυσε κυρίως επικοινωνιακά και λιγότερο ουσιαστικά, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ζητούσε εδώ και μήνες εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Κυπριακό, μέσω ανάληψης «συγκεκριμένης πρωτοβουλίας», καθώς και διά του διορισμού

μιας «ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας», επίσης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ωστόσο, τα αποτελέσματα των επαφών του Προέδρου Χριστοδουλίδη στις Βρυξέλλες και στο Βερολίνο κατά κύριο λόγο, ως επίσης και στο Παρίσι, καταδεικνύουν ότι η όποια παρέμβαση της Ε.Ε. θα έχει δύο πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτά που είχε σχηματιστεί στο μυαλό

της η κυπριακή κυβέρνηση. Η πρόταση του Προέδρου όσο και το χρονολόγιο σε σχέση με την ευδωσή της αποκτούν ενδιαφέρον, επιμέρους, προσλήψεις. Όχι μόνο σε σχέση με τις διπλωματικές τις διαστάσεις αλλά και ως προς τη μεγάλη εικόνα της πολιτικής – σε σχέση με τη διαχείριση του Κυπριακού από το οποίο απουσιάζει, πρακτικά εδώ και μια εξαετία, κάθε

προοπτική επανέναρξης των συνομιλιών. Η δύσκολη εξίσωση ως προς την ευρωπαϊκή διάσταση της υποβοήθησης των συνομιλιών στο Κυπριακό έχει φυσικά και προεκτάσεις πολιτικής τακτικής δεδομένων τόσο του πολιτικού συνασπισμού που στήριξε τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη προεκλογικά όσο και αναφορικά με τη διαχείριση του χρόνου στο Κυπριακό. **Σελ. 4, 6**

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Δεν πρόκειται να καβαλήσω το καλάμι

Το μήνυμα ότι η αυτοδυναμία είναι μονόδρομος στέλνει, μέσω συνέντευξης του στην «Κ», ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Μήνυμα στέλνει και προς τα στελέχη του, απαιτώντας εκλογική εγρήγορση. **Σελ. 18, 19**



ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Μόνη με τον πήχυ της αυτοδυναμίας

Η στρατηγική της Ν.Δ. για να αποτρέψει τη χαλαρή ψήφο και το ενδεχόμενο επτακομματικής Βουλής. Δύο συν ένα ερωτήματα απασχολούν την Πειραιώς στην τελική ευθεία προς τις νέες εκλογές. **Σελ. 16**

TAMEIO ANAKAMPHS

Κίνδυνος να χαθούν πολλά εκατομμύρια

Τον κίνδυνο του κινδύνου για το ενδεχόμενο να χαθούν κονδύλια από το Ταμείο Ανάκαμψης κρούει με δηλώσεις στην «Κ» κοινοτικός αξιωματούχος, ο οποίος τόνισε την ανάγκη επιτάχυνσης των διαδικασιών, ώστε να εκταμιευθεί το 1,1 δισ. ευρώ. Η Κύπρος έχει φέρει εις πέρας μόνο 14 ορόσημα από τα 271 που θέτει το πρόγραμμα. **Οικονομική, σελ. 3**



ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Ο πόλεμος μετά την πτώση του Μπαχμούτ

Τη «στρατηγική των χιλίων δαγκωμάτων», έναν ανταρτοπόλεμο, έχουν εξαπολύσει οι Ουκρανοί για να τρελάνουν τη ρωσική αρκούδα πριν αρχίσει η αντεπίθεση. Με επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου στα σύνορα και πλήγματα πυροβολικού και drone βαθιά μέσα στα ρωσικά εδάφη, οι Ουκρανοί αναγκάζουν τους Ρώσους να διασπείρουν στρατιωτικές δυνάμεις σε ένα τόξο άνω των 1.000 χιλιομέτρων. Ο Ουκρανός Πρόεδρος Βολοντιμίρ Ζελένσκι είναι υποχρεωμένος να προχωρήσει στην αντεπίθεση που από καιρό προετοιμάζει, όσο ρίσκο κι αν αυτή εμπειριέχει, προκειμένου να αποδείξει, με κάποιες απτές επιτυχίες, ότι η απλόχερη βοήθεια των Δυτικών πάνει τόπο. **Σελ. 21**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Δημόσιος λόγος

Η εκφορά ευπρεπούς και συγκροτημένου δημόσιου λόγου είναι σπμάδι πολιτικού πολιτισμού και απόδειξη ικανότητας αντιπαράθεσης επιχειρημάτων. Η καταφυγή, αντιθέτως, σε ρασιστικά τοπία και ιταμές λεκτικές επιθέσεις δεικνύει την έλλειψη πρώτον παιδείας και έπειτα δομημένου αντίλογου. Επίσης, οι ίδιοι οι θεσμοί και τα πρόσωπα που τους εκπροσωπούν θα πρέπει να έχουν πάντοτε κατά νου να μην τους εξευτελίζουν, διασύροντάς τους στον «ιππόδρομο» των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Θα περίμενε λοιπόν κάποιος ότι όλα τα πρόσωπα που κατέχουν δημόσια θέση και αξιώματα θα αξίωναν από τους εαυτούς τους να είναι εγκρατείς και σώφρονες στις δημόσιες τοποθετήσεις τους, ώστε να μην καταρρακάνουν το κύρος των θεσμών που εκπροσωπούν.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

Η Όλγα της Αγίου Ανδρέου

Όταν ξέσπασε ο πόλεμος στην Ουκρανία, η ρωσική καταγωγής Όλγα Μελίκ - Καρακόζοβα, βραβευμένη coffee barista, πούλησε τα πάντα στη Μόσχα και ήρθε με τη συντροφιά

της και τα σκυλιά της στην Κύπρο «για να ζήσει σε μια κοινωνία ελεύθερη». Η Όλγα διηγείται τη ζωή της στις «Ιστορίες της Διπλανής Πόρτας». **Σελ. 10**



ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Το σινεμά δεν πέθανε...

Ο βραβευμένος με τέσσερα Όσκαρ Μεξικανός κινηματογραφιστής και σεναριογράφος Αλφόνσο Κουαρόν μιλάει διαδικτυακά στην «Κ» για τους πολυτίμους καρπούς της διδασκαλίας. **Τέχνες, σελ. 1**



ΘΕΑΤΡΟ

Ενοσττανανέ μιας ζωής

Ο σκηνοθέτης Τάκης Τζαμαργιάς μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «Photograph 51» της Άννα Ζίγκλερ, που σκηνοθετεί και έρχεται στην Κύπρο, για δύο παραστάσεις στον ΘΟΚ. **Τέχνες, σελ. 4**

HUBLOT

CLASSIC FUSION CHRONOGRAPH TITANIUM BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

Η κάρτα που σε ταξιδεύει.

AEGEAN

Bank of Cyprus

credit

mastercard

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Βρες το λάθος

Στα χρόνια της αθωότητας, τότε που οι κήποι μύριζαν γιασεμί, οι άνθρωποι έκαναν σιέστα με ανοιχτές τις εξώπορτες και εμπιστεύονταν το κλειδί της χώρας στον ιδιοσυγκρασιακό (sic) Σπύρο Κυπριανού, η ψυχαγωγία ήταν μια έννοια ολίγου φλου. Τσάγια στα σπίτια οι κυρίες, πιλόττα στα Σωματεία οι κύριοι, στις ταβέρνες τα σαββατόβραδα και καμιά σειρά στην τηλεόραση για το τσακίρ κέφι. Στην κλίμακα της πλήξης η Κύπρος κτυπούσε κορυφή. Τόσο που και η άσκηση παρατηρητικότητας ακόμα –«βρες το λάθος στην εικόνα»– λειτουργούσε ως αντίδοτο στη βραδιάρα.

«Βρείτε το λάθος» είπε η Ιουλία, αναμοχλεύοντας τις γλυκόπικρες αναμνήσεις κι έθεσε ενώπιον του καρτέ το πρώτο φωτογραφικό τεκμήριο «Emily in Rome». Οι κυρίες παρατήρησαν με προσοχή την εικόνα, πλην όμως δεν εντόπισαν κανένα λάθος στο στιλιστικό υπερθέαμα. Η φωτογενής σοσιαλιτέ πρώην υπουργός Πρετ α Πορτέ ήταν απλώς άψογη. Με αυστηρό φόρεμα, διακριτικά κοσμήματα και μια κομψή στέκα που κράταγε το μαύρο της πέπλο. «Εδώ κοτζάμ Πριγκίπισσα Σαρλίν του Μονακό, όταν συνάντησε τον Πάπα Φραγκίσκο, υπέπεσε σε σφάλμα, αφήνοντας του ώμους της ακάλυπτους. Ρεσιτάλ έδωσε πάλι η Έμιλι!» σχολίασε η Ευγενία η Καλαμαρού.

«Βρείτε το λάθος στην εικόνα» επέμενε η Ιουλία, παρουσιάζοντας στο καρτέ το δεύτερο φωτογραφικό τεκμήριο: την Ακατονόμαστη να κρατάει το χέρι του Ποντίφικα, υπό το χαρωπό βλέμμα του Τσουρούλλη. Με μια όμως σουρεαλιστική λεπτομέρεια: Το ενσταντανέ δεν λήφθηκε σε ιδιωτική ακρόαση αλλά στην πλατεία του Βατικανού, μαζί με εκατοντάδες άλλους τουρίστες οι οποίοι αγόρασαν εισιτήριο (!) για να συμμετάσχουν στη θρησκευτική ατραξίον. «Ποτέ άλλοτε ένα ζεύγος



«Πριγκίπισσα Σαρλίν Vs Κυπραία σοσιαλιτέ πρώην υπουργός Πρετ α Πορτέ, σημειώσατε 2» σχολίασε σκωπτικά η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον.

Κυπριών, ακόμα και από τον ανυπόληπτο χώρο των σοσιαλιτέ, δεν βιώνει τη φαντασίωση της σπουδαίοτητας κατ' αυτόν τον γελοίο τρόπο» είπε η Ιουλία, και το καρτέ βεβαίως κατάνευσε σιωπηλά.

«Χαζομάρα πάντως της Έμιλις... Αντί να ξοδεύει τόσο, μπορούσε να λάβει την ευλογία σχεδόν τζάμπα» είπε η Ιουλία, προβοκάροντας το καρτέ. Κι έπειτα τους έδειξε την άγια διαφήμιση με τίτλο «Η καθαρή της καρδιάς» όπου ο Αρχ. Νεκτάριος Γεωργίου Ηγούμενος Ιεράς Μονής Οσίου Αββακούμ - Φτερικούδι καλεί το χριστεπώνυμο σε «Πνευματικό Συναπάντημα» έναντι

του ευτελούς ποσού των δέκα (10) ευρώ μόνο.

«Βρείτε το λάθος» επανήλθε η Ιουλία, παρουσιάζοντας μια εικόνα από την επίσκεψη του τέως προέδρου στον Λόφο. Το καρτέ δεν πιάστηκε αυτή τη φορά αδιάβαστο. Η φωτογραφία των Αναστασιάδη - Χριστοδουλίδη είχε γίνει viral, αφού κάτω από το προεδρικό γραφείο διακρίνεται ένα... τασάκι. «Θα ήταν μια ακόμα κυπριακή ευρεσιτεχνία, αν δεν ήταν κάτι χειρότερο: καθαρόαιμο κυπριακό χωρκατλήκι» αποφάνθηκε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Ενώ αυτό;» ρώτησε ειρωνικά η Ευ-

γενία η Καλαμαρού, αποσιώντας την προσοχή του καρτέ.

Το «αυτό» ήταν ένα φωτογραφικό τεκμήριο στην αίθουσα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπου ο ευρωβουλευτής Γιώργος Γεωργίου ποζάρει δίπλα από τη... φανέλα της Ομόνοιας, πανηγυρίζοντας το Κύπελλο. «Έλεος πιον» είπε συντετριμμένη η κόκκινη Κουλλίτσα, καθώς δεν άντεχε άλλα κτυπήματα της μοίρας. «Ακόμα δεν συνήλθαμε από το σαραντάρι του Μητσστάκη, αυτό μας έλειπε...» ψιθύρισε, καθώς διάβασε την ανάρτηση που συνόδευε την επίμαχη φωτογραφία: «Ναι ρε και από εδώ!».

Δύο τρόποι υπήρχαν για να σπάσει η βαρύθυμη ατμόσφαιρα: Ένας νέος γύρος Gin and Tonic και τα Άπαντα του Νίκάρου. Για το πρώτο φρόντισε η Ρωσίδα. Το δεύτερο το ανέλαβε η Ιουλία... «Έγινε ο κακός χαμός επειδή ο Ανδρέας Παπακαράλαμπος κατήγγειλε στην Επιτροπή Θεσμών της Βουλής τις παρεμβάσεις του τέως στο έργο της Επιτροπής Δεοντολογίας και Προστασίας του Αθλητισμού. Σιγά τα ψά! Λες και τώρα θα την πάθουμε τη συγκίνηση για τα ταξίδια του Αναστασιάδη στις Σεϋχέλλες ή τις φωνές του επί δικαίων και αδικών. Εδώ, μάνα μου, τα νέα είναι άλλα!».

Κι έτσι προχώρησε η χήρα στην κα-

τάθεση του νέου φωτογραφικού τεκμηρίου υπό τον εύγλωττο τίτλο «Gym and Tonic». Στην εικόνα ο τέως Πρόεδρος ποζάρει στο γυμναστήριο, κρατώντας το χέρι της personal trainer του. «Το πρωί της Δευτέρας 22 Μαΐου έβαλε τα αθλητικά του και πήγε στη γυνωστή γυμνάστρια Χριστίνα Μιχαήλ όπου του έκανε personal training στη Λεμεσό και μετά το τέλος του session πόζαραν μαζί. Η Χριστίνα ανέφερε στο post πως είναι το μόνο πρόσωπο που μπορεί να αποκαλεί πρόεδρο, αναφέροντας πως είναι σπουδαίος ηγέτης και σπουδαίος άνθρωπος» διάβασε η Ιουλία το γλαφυρό ρεπορτάζ, σκορπώντας απλόχερα χαμόγελα στο καρτέ.

Κάποια στιγμή, ακόμα κι αυτή η μονίμως υποψιασμένη Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον μπορεί να ξεγελαστεί και να πιστέψει ότι τα έχει δει όλα. Αλλά, να που η Ζωή στη βραχονησίδα αποδεικνύεται απρόβλεπτη και πέραν πάσης πολιτικής φαντασίας. Έπειτα από μια πρώην υπουργό, η οποία φαντασιώθηκε ότι ήταν μία από τις προσωπικότητες που συνάντησαν τον Πάπα, έναν Πρόεδρο που προσπαθεί να μας ξεγελάσει, κρύβοντας το τασάκι κάτω από το γραφείο και ένα βουλευτή που πανηγυρίζει τη νίκη της ομάδας του μέσα στην αίθουσα του Ευρωκοινοβουλίου, τι μπορεί αλήθεια να είναι χειρότερο;

«Τα πεζούνια βαποράκια είναι το χειρότερο» είπε η Κουλλίτσα και το καρτέ αποφάσισε ότι είχαν νικήσει: τον εξωστρεφή Δήμαρχο Πάφου, ο οποίος επέστρεψε στις περσιές του καταγγέλλοντας ότι διακίνησε γαρκωκτικών με ταχυδρομικά περιστερία, παρουσιάζοντας και φωτογραφικά τεκμήρια. «Chapeau, Φαίδωνα!» ήταν η ομόφωνη απόφαση, κλείνοντας έτσι ένα ακόμα κύκλο πικάντικων συζητήσεων γύρω από την πράσινη τσάκα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

28.5.1933



οποία διαθέτει. Επέτυχεν, αληθώς, να δημιουργήσει ένα κίνημα της μάχης, να κινήσει την μεσαιών τήν και τα πλέον απηληπισμένα στοιχεία της εργατικής τάξεως, με την ελπίδα μιας βελτιώσεως της καταστάσεώς των. Από του σημείου όμως τούτου μέχρις του να λέγεται ότι ο γερμανικός λαός σύσσωμος ακολουθεί τον “Φύρερ” και την κυβέρνηση του, είνε, ωρισμένως, μεγάλη υπερβολή. Διότι μέγα μέρος του γερμανικού λαού ζή ήδη υπό την σκιά του τρώμου και η χιτλερική Γερμανία εμφανίζεται ούτω με δύο πρόσωπα».

ΑΓΩΝΙΩΔΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑ: Η διεθνής κατάσταση περιεπλάκη τας τελευταίας ημέρας εις βαθμόν ο οποίος ολίγας ελπίδας καταλίπει περί ταχείας επανόδου εις την αρχικόν αισιοδοξίαν ήτις εξεδηλώθη μετά το διάγγελμα του Ρούσβελτ και τον λόγον του Χίτλερ. Η Γαλλία διατηρεί ακεραίας τας επιφυλάξεις της διά το Σύμφωνων των τεσσάρων εφ' όσον η Διάσκεψις της Γενεύης δεν κώννει αποδεκτάς τας γαλλικάς απόψεις περί ασφαλείας και διά τον αφοηλισμόν. Ο Πρόεδρος Ρούσβελτ, κατόπιν των τελευταίων διαφωνιών εις την Γενεύην, προειδοποιεί ότι αι Ηνωμ. Πολιτείαί θα παύσουν πλέον να ενδιαφέρωνται διά τας ευρωπαϊκάς υποθέσεις, η Αγγλία εκδηλώνει ανησυχίας διά την αιρηνιδίαν απόραση των Ην. Πολιτειών όπως μη επανέλθουν ποτέ εις την χρυσήν βάσιν, η δε Παγκόσμιος Διάσκεψις παρέχει ήδη εκ των προτέρων την εντύπωσιν μιας αποτυχούσης αποπειράς προς οικονομικήν συνεννόησιν μεταξύ των κρατών. Είναι δυνατόν αυτάι αι δυσχέρειαί να παρακαμφθούν μέχρις της 12ης Ιουνίου; Είναι το αγωνιώδες ερώτημα το οποίον συνέχει όλους τους λαούς οι οποίοι ήλπισαν μίαν απαρχήν ευδίας.

ΔΥΟ ΠΡΟΣΩΠΑ: «Αι εντύψεις μας από την χώραν του Χίτλερ συνοψίζονται εις τα εξής: Μία κυβέρνησις βασιζομένη εις την βίαν έφθασεν εις την αρχήν με εν βίαιον πραξικόπημα. Διατηρείται με την βίαν, χρησιμοποιούσα όλα τα μέσα τα

Ένα τασάκι με το οποίο ο Αναστασιάδης ήταν συναισθηματικά δεμένος, διότι το είχε ρίξει σε διάφορες περιπτώσεις και δεν έσπασε ποτέ, θεάθηκε τελικά να κρύβεται κάτω από το προεδρικό γραφείο. Είναι προφανές πως ενώ το προεδρικό έχει ενισχυθεί με αισθητικούς, και όχι μόνο, εντούτοις υστερεί κάπως στο θέμα καθαριότητας (και καθαριότη για να είμαστε politically correct). Και επειδή τα τασάκια είχαν σε κάποια περίοδο αναχθεί σε σύμβολο του πρώην Προέδρου μας, του αφιερωών με πολλή αγάπη τους στίχους από το ομώνυμο σουζέ της λαϊκής Δημητρίου, όχι της Αννίτας, της Αντζελας: «Στο τασάκι σ' έχω σβήσει, στο ποτήρι σ' έχω σπάσει, στο μυαλό μου σ' έχω κάψει...».

Είπα κάψει και θυμήθηκα τον Καμμένο που δεν έκαψε αρκετά τον Τσίπρα σαν συγκυβέρνηση κι έτσι ο Αλέξης κατάφερε να αυτοπυρποληθεί –σαν άλλη Ελένη Θεοχάρους– και να κάψει τον ΣΥΡΙΖΑ μόνον του. Απ' την άλλη, ο Μητσστάκης πετά. Είπα πετά και θυμήθηκα το αεροπλάνο που μας δώρισε, το οποίο ακούγεται πως θα μας κοστίζει σε συντήρηση και άλλα έξοδα κάποιες εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ. Ωχ. Φοβού τους Δανασούς και δώρα φέροντας. Και μας προέκυψε και Πρόεδρος που λατρεύει τα ταξίδια.

Αλλά δε βαριέσαι, λεφτά υπάρχουν, που έλεγε και ο αξέχαστος Γιωργάκης Παπανδρέου. Τι να γίνεται άρα-

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Το ξεχασμένο τασάκι



Ας ξεκινήσουμε τις έρευνες για το ποδόσφαιρο από εδώ.

γε αυτή η ψυχή; Επανεκλέγηκε πάντως βουλευτής την Κυριακή, αλλά το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται πια σε άλλα χέρια και αν ζούσε ο Ανδρέας μια σφαλιάρα σίγουρα θα του την έριχνε. Πόσο τυχεροί είμαστε όσοι ζήσαμε τον Ανδρέα με το σύμβολο του σεξ των 80s, τη Δήμητρα. Και κανένας δεν τόλμησε να παραπονεθεί πως πήρε αεροσυνοδό στην κυβέρνηση. Από την άλλη, είναι και το θέμα του ποδοσφαίρου. Ακούεις λένε, το Πολιτιστικό Αθλητικό Κέντρο «Καρμιώτισσα», αυτή η ιστορική ομάδα των Πο-

λεμιδιών, έχει λάβει ούτε λίγο ούτε πολύ έντεκα (11) κόκκινους φακέλους. Και τι έγινε, Γιώργο; Να τους εκαστοσίσει, και δεν είναι μακριά βέβαια, αν προσθέσουμε τις διαχρονικές αποστολές φακέλων στη συγκεκριμένη ομάδα.

Από την άλλη, ο κυρ Γιώργος θα πρέπει να λάβει τα συγχαρητήριά μας για την ευγενή πρωτοβουλία της ΚΟΠ να προάγει το δημοφιλές πρωτάθλημα Futsal, επικορηνώντας τις απευθείας μεταδόσεις στη Cytavision. Μεταδό-

σεις στο πρωτάθλημα Futsal που μας πέρασε ήταν όντως υψηλού επιπέδου, αφού γινόντουσαν ως παραγωγή από την εταιρεία του κυρ Γιώργου, ή με φιλικές προς αυτήν, που είναι και στρατηγικός συνεργάτης εδώ και χρόνια στις παραγωγές του ημιερατικού οργανισμού. Κυρ Γιώργος κερνά, κυρ Γιώργος πίνει.

Πάντως, αν δω τον γενικό ελεγκτή να μπαίνει και να ελέγχει την ΚΟΠ, και ειδικά του «δανεισμένου» που κάνει σε ομάδες, θα είναι τα ύστερα του κόσμου. Αν μάλιστα το πλυντήριο – ΚΟΠ μπει και στο τουίτερ, μέ- Νέας Υόρκης, τότε θα κάνω ένα τάμα στον Άγιο Γεώργιο τον θαυματουργό της Αργάκας και θα ανέβω το βουνό Μακούντα γονατιστός για το θαύμα του.

Και, άσχετο αλλά, μιλώντας για τελείες, θυμήθηκα ένα κόμμα, αυτό του Παπαδάκη. Θα γίνει τελικά; Διότι έχω να του προτείνω τίτλο: ΠΑΣΟΚ Κύπρου!

Η influencer πρόεδρος άκουσε μεμψιμοιρίες καθότι η Πολωνή αξιωματούχος που προσκάλεσε για να μιλήσει στη Βουλή μας παρουσιάστηκε πολύ αυστηρή όσον αφορά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, αλλά ξεχασε παντελώς την εισβολή της Τουρκίας και τη συνεχιζόμενη κατοχή της Κύπρου. Αυτό άφρησε μια γέυση τόσο ξινή που δεν έμενε περιθώριο ούτε για μια selfie στο Instagram.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Tηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ

ΜΟΝΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

Διάρκεια δανείου 25 χρόνια

25
ΧΡΟΝΙΑ
ΣΤΑΘΕΡΟ
ΕΠΙΤΟΚΙΟ
ΚΑΙ ΔΟΣΗ



Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου



Προειδοποίηση:

Υπάρχουν χρεώσεις εάν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας. Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.



Σύμφωνα με κυβερνητικούς κύκλους, μετά τη συνάντηση του Καγκελάριου Σολτς με τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη, η προοπτική ανάληψης μιας ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας «κερδίζει έδαφος». Εκτίμηση η οποία ωστόσο φαίνεται να «μπάζει», καθώς η οποία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία δεν εστιάζεται ούτε στην ουσία του Κυπριακού.

Διολίσθησε της «ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας»

Ολοένα και μικραίνει το καλάθι της Λευκωσίας.

Άτακτη προσαρμογή στα δεδομένα Βρυξελλών και Βερολίνου

Τον ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΣΑΝΘΟΥΛΑ

Από αλλού ξεκίνησε και αλλού τείνει να καταλήξει η «ευρωπαϊκή πρωτοβουλία» στην οποία επένδυσε, κυρίως επικοινωνιακά και λιγότερο ουσιαστικά, ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ζητούσε εδώ και μήνες εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (και όχι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) στο Κυπριακό, μέσω ανάληψης «συγκεκριμένων πρωτοβουλιών», καθώς και διά του διορισμού μιας «ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας», επίσης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ωστόσο, τα αποτελέσματα των επαφών του Προέδρου Χριστοδουλίδη στις Βρυξέλλες και στο Βερολίνο κατά κύριο λόγο, ως επίσης και στο Παρίσι, καταδεικνύουν, όπως πληροφορούμαστε, ότι η οποία παρέμβαση της Ε.Ε., εάν και εφόσον εκδηλωθεί, θα έχει δύο πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτά που είχε σχηματιστεί στο μυαλό της η κυπριακή κυβέρνηση, παραπέμποντας όσο εύστοχα και να τεθεί, σε διολίσθησε του σχεδιασμού της Λευκωσίας:

• Αφενός και επί της ουσίας, όπως έλεγε στην «Κ» κοινοτική πηγή (μετά τη συνάντηση Σολτς-Χριστοδουλίδη), η οποία ενδεχόμενη παρέμβαση της Ε.Ε. «δεν θα αγγίζει την ουσία του Κυπριακού»,

καθώς όπως σημείωσε «αυτό αφορά αποκλειστικά στον ΟΗΕ». Εξήγησε, ότι η οποία ενδεχόμενη παρέμβαση της Ε.Ε., «στην παρούσα φάση, θα μπορούσε να έχει χαρακτήρα ενθάρρυνσης και βολιδοσκοπίσσης και μια μορφή άσκησης επιρροής, προκειμένου τα μέρη, εάν επιθυμούν, να επιστρέψουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, τερματίζοντας το αδιέξοδο». Με άλλα λόγια, η οποία παρέμβαση της Ε.Ε. θα εξαντλείται στην ενθάρρυνση των μερών να δουν τα θετικά μιας λύσης στην περιοχή και συνεπώς δεν αναμένεται να αποκτήσει χαρακτήρα «συγκεκριμένης πρωτοβουλίας», έστω και εντός του πλαισίου του ΟΗΕ, όπως χαρακτηριστικά έλεγε ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Δεν είναι –προφανώς– τυχαίο ότι ο Καγκελάριος της Γερμανίας Όλαφ Σολτς απέφυγε να σχολιάσει την «ευρωπαϊκή πρωτοβουλία», ενώ όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η τήρηση αποστάσεων, δημοσίως, επί του προκειμένου, ήταν στοχευμένα. Στο πλαίσιο αυτό, ο κ. Σολτς, οριοθέτησε τη λεγόμενη «ευρωπαϊκή πρωτοβουλία», αποκλειστικά στο επίπεδο επανέναρξης της διαδικασίας, λέγοντας ότι «η χώρα μου είναι έτοιμη να συμβάλει στην προσπάθεια αυτή και ως εκ τούτου θα επιθυμούσα το αδιέξοδο της διαπρα-

ματευτικής διαδικασίας να αποκτήσει επιτέλους νέα δυναμική. Φρόντισε, δε, να διευκρινίσει ότι ακόμη και αυτό απαιτεί πολιτικό θάρρος. Πρόσθεσε ότι «θέλουμε να βοηθήσουμε» και ότι «Γερμανία είναι έτοιμη να συμβάλει ώστε όλοι να αποκτήσουν περισσότερη εμπιστοσύνη ο ένας προς τον άλλο και εάν αυτό είναι

Η οποία παρέμβαση της Ε.Ε. θα εξαντλείται στην ενθάρρυνση των μερών να δουν τα θετικά μιας λύσης στην περιοχή και συνεπώς δεν αναμένεται να αποκτήσει χαρακτήρα «συγκεκριμένης πρωτοβουλίας».

επιθυμητό έχουμε ευχαρίστως τη διάθεση να στηρίξουμε αυτή τη διαδικασία διαπραγματεύσεων». Χωρίς βεβαιώς να αναφέρεται στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία Χριστοδουλίδη και κυρίως χωρίς να υιοθετεί την αξιοποίηση ευρωπαϊκών εργαλείων και ντισιέ, προκειμένου να πειθαναγκαστεί

η Τουρκία να λύσει το Κυπριακό. Όπως τη διασύνδεση του Κυπριακού με την αναβάθμιση της Τελωνιακής Ένωσης της Τουρκίας ή με την άρση των θεωρήσεων ευρωπαϊκών διαβατηρίων για Τούρκους πολίτες, που περιλαμβάνονται μεταξύ των εισαγήσεων του Προέδρου Χριστοδουλίδη σε σχέση με την ανάληψη ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας. Σημειώνεται ότι, ανάλογη «προσέγγιση» της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας είχε καταγραφεί και μετά τις συναντήσεις του Προέδρου Χριστοδουλίδη στις Βρυξέλλες. Αν και αρχικά, κυβερνητικά στελέχη ισχυρίζονταν ότι η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, ήθελαν και οι δύο διακαώς να υιοθετήσουν την πρόταση Χριστοδουλίδη (προσεύσει η «Κ», το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ουδέποτε είχε τη δυνατότητα να διορίσει «ισχυρή πολιτική προσωπικότητα» στο Κυπριακό. Κι αυτό γιατί η Συνθήκη Λειτουργίας της Ε.Ε. ορίζει ρητώς ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να προβεί σε δύο μόλις διορισμούς, οι οποίοι αφορούν στο πρόσωπο του ύπατου Εκπροσώπου της Ε.Ε. και στο Κολέγιο των Επιτρόπων. Κάτι που αφήνει εκτεθειμένη τη Λευκωσία, είτε το αγνοούσε, είτε το γνώριζε, αλλά έμενε σε κάτι ανέφικτο, για προφανείς λόγους εσωτερικής κατανάλωσης.

Κοινοτικοί κύκλοι επεσήμαναν παράλληλα ότι, σε περίπτωση δρομολόγησης διορισμού προσωπικότητας από την Κομισιόν –στο Κυπριακό– λόγο θα έχει και η τουρκική πλευρά για το πρόσωπο που θα διορισθεί. Όπως βεβαιώς θα έχει και έναντι οποιασδήποτε ενδεχόμενης παρέμβασης εκδηλωθεί για επανέναρξη της διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού.

Κομισιόν και όχι από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο οποίο επένδυσε αρχικά ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Το τελευταίο διάστημα και μετά τις επαφές του στις Βρυξέλλες, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δείχνει να έχει προσαρμοστεί με τα πραγματικά δεδομένα, καθώς όπως επανειλημμένα έχει δημοσιεύσει η «Κ», το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ουδέποτε είχε τη δυνατότητα να διορίσει «ισχυρή πολιτική προσωπικότητα» στο Κυπριακό. Κι αυτό γιατί η Συνθήκη Λειτουργίας της Ε.Ε. ορίζει ρητώς ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να προβεί σε δύο μόλις διορισμούς, οι οποίοι αφορούν στο πρόσωπο του ύπατου Εκπροσώπου της Ε.Ε. και στο Κολέγιο των Επιτρόπων. Κάτι που αφήνει εκτεθειμένη τη Λευκωσία, είτε το αγνοούσε, είτε το γνώριζε, αλλά έμενε σε κάτι ανέφικτο, για προφανείς λόγους εσωτερικής κατανάλωσης.

Κοινοτικοί κύκλοι επεσήμαναν παράλληλα ότι, σε περίπτωση δρομολόγησης διορισμού προσωπικότητας από την Κομισιόν –στο Κυπριακό– λόγο θα έχει και η τουρκική πλευρά για το πρόσωπο που θα διορισθεί. Όπως βεβαιώς θα έχει και έναντι οποιασδήποτε ενδεχόμενης παρέμβασης εκδηλωθεί για επανέναρξη της διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού.

«Κερδίζουμε έδαφος» λέει η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη

Παρά την εξασθένιση της προοπτικής εκδήλωσης ουσιαστικής ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας στο Κυπριακό, ως επίσης και του ενδεχομένου διορισμού ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη αξιολογεί θετικά τις εξελίξεις. Σύμφωνα με κυβερνητικούς κύκλους, μετά τη συνάντηση του Καγκελάριου Σολτς με τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη, η προοπτική ανάληψης μιας ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας «κερδίζει έδαφος». Εκτίμηση η οποία ωστόσο φαίνεται να «μπάζει», καθώς όπως αναφέραμε πιο πάνω, η οποία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, δεν εστιάζεται ούτε στην ουσία του Κυπριακού αλλά ούτε και στην «ποιότητα της λύσης», αλλά εξαντλείται σε έναν «χαρακτήρα παρέμβασης, ενθάρρυνσης και βολιδοσκοπίσσης και μια μορφή άσκησης επιρροής, προκειμένου τα μέρη, εάν επιθυμούν, να επιστρέψουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, τερματίζοντας το αδιέξοδο».

Οι ίδιοι κυβερνητικοί κύκλοι, επέμειναν πάντως ότι «υπήρξε θετική ανταπόκριση από τη Γερμανία» και ότι «γενικότερα» αναγνωρίζεται ότι η πρόταση Χριστοδουλίδη για ανάληψη ουσιαστικής ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας και για διορισμό ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, είναι η μοναδική εισήγηση που υπάρχει στο τραπέζι για άρση του αδιεξόδου. Όπως αντιλαμβάνεται η «Κ», η Λευκωσία θα επιδιώξει να υπάρξει περιληψη αυτής της προοπτικής στα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, για διορισμό πολιτικής προσωπικότητας στο Κυπριακό και για ανάληψη ρόλου εκ μέρους της Ε.Ε. Κάτι που όπως μας έλεγε κοινοτική πηγή, στο Βερολίνο, εάν και εφόσον υλοποιηθεί, δεν θα ικανοποιεί το αρχικό αφήγημα της Λευκωσίας, αλλά τις νέες θέσεις που προβάλλει μετά την προσαρμογή της στις δυνατότητες της Ε.Ε. Δηλαδή, όπως εξήγησε «υποθετικά, εάν τα Συμπεράσματα καταγράψουν μια τέτοια εξέλιξη, θα καθίσταται σαφές ότι ο διορισμός εκπροσώπου για το Κυπριακό θα γίνει από την Κομισιόν (σ.σ. και όχι από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο), ενώ η οποία παρέμβαση της Ε.Ε. θα είναι υποστηρικτική προς τα Ηνωμένα Έθνη και δεν θα προσλάβει καθεστώς πρωτοβουλίας».

Συναφείς πληροφορίες αναφέρουν ότι στη συνάντηση με τον Όλαφ Σολτς, όπως και σε αυτήν με τον Εμανουέλ Μακρόν, ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναφέρθηκε σε ονόματα προσωπικοτήτων που κατά τη γνώμη του θα μπορούσαν να διοριστούν ως εκπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Κυπριακό. Σε αυτά δεν περιλαμβάνεται η Άνγκελα Μέρκελ, αν και η Λευκωσία αρχικά επιδίωκε την εμπλοκή της στο Κυπριακό, όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» στις 12 Μαρτίου και όπως ανέφερε ο Νίκος Χριστοδουλίδης πριν από μερικές μέρες, απαντώντας σε ερώτηση της DW.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

Υπάρχει και σοβαρός κόσμος... και δεν είναι λίγοι

Αυτό που με εντυπωσίασε περισσότερο στις εκλογές στην Ελλάδα δεν ήταν το υψηλό ποσοστό της Νέας Δημοκρατίας, η διπλάσια διαφορά από τον ΣΥΡΙΖΑ ή η υψηλή αποχή. Σε μια εποχή που τείνουμε να πιστέψουμε ότι είναι απολιτική, με υποψήφιους από το Instagram, στην Ελλάδα σάρωσαν προσωπικότητες με αποδεκτέμνο έργο, ικανότητες διαχείρισης των πραγμάτων, σοβαρότητα και στιβαρότητα. Σίγουρα εξελέγησαν και απολιτική ή λαϊκιστές υποψήφιοι και, παρ' ολίγον, να μπει στη Βουλή το κόμμα ΝΙΚΗ που ξεκινά τις προεκλογικές του συγκεντρώσεις με προσευχή, υπό το βλέμμα της Παναγίας. Αλλά οι ψηφοφόροι αντάμειψαν και την ουσία, εκεί που πραγματικά υπάρχει.

Στην Α' Αθήνας με τη Νέα Δημοκρατία, στην πρώτη του παρουσία σε εκλογές, πρώτος, με σημαντική διαφορά από τον δεύτερο, εξέλεξε ο 40χρόνος Κυριάκος Πιερρακάκης. Οι ψηφοφόροι τον επιβράβευσαν για την πορεία ψηφιακού μετασχηματισμού της χώρας.

Στον βόρειο τομέα Αθηνών πρώτος εξέλεξε ο 58χρόνος Κωστής Χατζηδάκης. Τα τελευταία χρόνια στο υπουργείο Εργασίας, μεταξύ άλλων, πέτυχε μέσω της ψηφιοποίησης, την επιτάχυνση στην έκδοση συντάξεων που εκκρεμούσαν κατά εκατοντάδες χιλιάδες και για χρόνια κρατούσαν τους συνταξιούχους όμηρους της γραφειοκρατίας. Ο Χατζηδάκης ξεπέρασε τον εκπρόσωπο της λαϊκής δεξιάς Άδωνι Γεωργιάδη. Στη ανατολική Αττική, στην πρώτη της εκλογική αναμέτρηση, πρώτευσε η 47χρονη Υφυπουργός Τουρισμού, Σοφία Ζαχαράκη, ξεπερνώντας το βαρύ χαρτί, υπουργό Εσωτερικών, Μάκη Βορίδη. Υπάρχουν κι άλλα παραδείγματα, αλλά αυτά θεωρώ τα πιο τρανταχτά. Πώς κι έγινε αυτό στην Ελλάδα; Πώς, όχι απλώς επιβίωσαν, αλλά πρώτευσαν, πρόσωπα με σύγχρονο πολιτικό λόγο, που δεν χαιδέει αφτιά, αλλά ούτε αποζητείται την κόντρα για χάρη της κόντρας και που είναι περισσότερο γνωστά από το έργο και την αξιοπιστία τους παρά από το lifestyle τους ή

Γιατί στις εκλογές στην Ελλάδα, στην εποχή του απολιτικού, του λαϊκισμού και του Insta πρώτευσαν πρόσωπα περισσότερο γνωστά από το έργο τους παρά από το lifestyle τους;

τα τηλεοπτικά παράθυρα;

Μέσα στην παρακμή που βρισκονται τα κόμματα και με τις ιδεολογικές διαφορές να μη φανατίζουν πλέον, το βασικό δίλημμα του ψηφοφόρου είναι «ποιος θα τα καταφέρει καλύτερα;». Όχι Νέα Δημοκρατία ή ΣΥΡΙΖΑ, αλλά Μητσοτάκης ή Τσίπρας. Και τα καταφέρνει καλύτερα εκείνη ή εκείνος που μπορεί να πείσει πραγματικά αξιόλογους ανθρώπους –και όχι μόνο αναγνωρισίμους– να μπουν στην πολιτική. Ή, να το δούμε κι αλλιώς, όση αξιοπιστία έχει μια κομματική

ηγεσία, τόσο αξιόπιστα πρόσωπα προσελκύει. Αυτό κατάφερε η Νέα Δημοκρατία. Να δώσει στους ψηφοφόρους και αυτές τις επιλογές. Κρίσιμη διευκρίνιση: Δεν αρκεί έναν πολιτικό να τον θεωρεί σοβαρό η οικογένεια, η παρέα ή η αυλή του. Δεν δουλεύει έτσι. Ο Γιάννης (με ένα ν) Βαρουφάκης και οι περίεργοι του θεωρούν ότι είναι ο πλέον πολυτάλαντος, αλλά δεν αρκεί.

Προσόντα όπως την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα δεν τα αναδεικνύουν φανταχτερά ολόγραμμα, πιασάρικες ατάκες ή φιλτραρισμένες φωτογραφίες. Τα προσόντα οι ψηφοφόροι δεν τα ακούν, τα βλέπουν. Όπως είδαν τον Βαρουφάκη, όταν ήταν υπουργός Οικονομικών, είδαν και τον Πιερρακάκη ως υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Αν έξεις παραγάγι έργο που έχει ωφελήσει την κοινωνία, φαίνεται. Αυτοί που ωφελήθηκαν και οι περίεργοι τους δεν έχουν από πρώτο χέρι. Όπως και αν πραγματικά νοιάζεσαι για τους συμπολίτες σου, οι πρώτοι που το ξέρουν είναι αυτοί που σε νιώθουν δίπλα

τους στα δύσκολα. Δεν ξεγελάς τον καρκινοπαθή και την οικογένειά του επειδή σε μια πορεία της Ευρωπαϊκής Δομής πόζαρεις χαμογελαστός με τη ροζ φιγούρα στο χέρι και ανέβασες πρώτος τη φωτογραφία σου στο Instagram.

Το θέμα δεν είναι το Instagram ή το TikTok. Αυτά κομμάτι της ζωής μας είναι πλέον, ο κυρίαρχος τρόπος επικοινωνίας, και αν ένας πολιτικός θέλει να είναι σε επαφή με τον κόσμο δεν μπορεί να τα υποτιμά. Είναι σαν να υποτιμά τους χρήστες, τον κόσμο. Το θέμα μ' αυτά τα εργαλεία είναι όταν ο πολιτικός πάψει να τα βλέπει γι' αυτό που είναι, μια πλατφόρμα επικοινωνίας, και αρχίσει να πολιτεύεται για χάρη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης παρά για χάρη της κοινωνίας. Όταν αρχίσει να τα μερπεύει με την κάλπη και να μετρά τα likes για ψήφους.

Δεν εξιδανικεύω τον Έλληνα ψηφοφόρο. Είπαμε, σχεδόν να βάλουν στη Βουλή τη ΝΙΚΗ, εξέλεξαν τον Παύλο Πολάκη του ΣΥΡΙΖΑ και αν ήταν υποψήφιος, θα ψήφιζαν και τον Κασσιδιάρη. Σ' ένα εκλογικό

σώμα συνυπάρχουν χρώματα, τάξεις, τάξεις, επαγγέλματα, φυλές. Σ' αυτό το μωσαϊκό υπάρχουν οι τοξικοί, οι κομματικοί, οι αντιδραστικοί, οι υπερπατριώτες, οι ρεαλιστές και χίλιοι δυο άλλοι. Υπάρχει όμως και ο σοβαρός κόσμος. Η αθόρυβη πλειοψηφία. Ναι, πιστεύω ότι είναι πλειοψηφία, διότι εάν δεν ήταν, η κοινωνία δεν θα λειτουργούσε. Θα κυβερνούσε το θυμικό αντί της λογικής. Κι αυτοί, ανεξαρτήτως ιδεολογικής ή άλλης απόχρωσης, ιεραρχούν πάνω από συνθήματα, κόντρες και κούφια λόγια, τη σταθερότητα, την ασφάλεια, ένα επαρκώς λειτουργικό και κοινωνικό κράτος και την ανάπτυξη της χώρας. Αν κάποιος υποψήφιος τους πείσει ότι μπορεί να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση, θα σηκωθούν από τον καναπέ τους και θα πάνε στην κάλπη. Αν όχι, θα συνεχίσουν να καζεύουν στο Instagram και το TikTok.

Ο κ. Ανδρέας Χατζηκυριάκος είναι διευθυντής σύμβουλος της «ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας».

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΠΛΑ ΜΙΑ ΚΑΡΤΑ, ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΛΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ.

Είναι οι εμπειρίες που ζεις.
Οι αναμνήσεις στο αγαπημένο σου εστιατόριο. Τα χαμόγελα στο λούνα παρκ.
Η χαρά στα πρόσωπά τους όταν τους δίνεις το αγαπημένο τους παιχνίδι.
Η απόδραση από την καθημερινότητα. Το ταξίδι που πάντα ονειρευόσουν.
Και όλα αυτά, μαζί με την κάρτα σου.

Απόλαυσε ακόμα περισσότερα με το
Πρόγραμμα Επιβράβευσης Καρτών Μπλε.
Κάνε τις αγορές σου στις επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο Μπλε
και επωφελήσου cashback στην εφαρμογή Mple Rewards.
Κατέβασέ την από το App Store, το Google Play και το Huawei AppGallery.



Ogilvy

Το θέλω γίνεται μπορώ.



Στηρίζει τη Λευκωσία η Ε.Ε., αλλά...

Τη μη κινητικότητα στο Κυπριακό και από τα Ηνωμένα Έθνη σταθμίζουν ως σημαντικό παράγοντα οι ευρωπαϊκοί θεσμοί

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν στα πρώτα διακαναλικά debates, προεκλογικά, ο τότε υποψήφιος και νυν Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, έριχνε την πρόταση για ευρωπαϊκή διαμεσολάβηση—μέσω διορισμού από την Ε.Ε. μιας πολιτικής προσωπικότητας που θα βοηθούσε στην επανέναρξη των συνομιλιών—στο Κυπριακό ο ίδιος επαναλάμβανε, θέτοντας τον πήχη εξαιρετικά ψηλά, πως κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί και πριν από τις τουρκικές εκλογές, που ήδη από τον Φεβρουάριο γνώριζαμε πως θα γίνονταν στα μέσα Μαΐου. Τρεις μήνες μετά, και σήμερα που, εκτός απροόπτου, ο Ερντογάν θα επανεκλεγεί στον προεδρικό θώκο της Τουρκίας, κάτι τέτοιο δεν κατέστη σαφές όχι μόνο γιατί η Ευρωπαϊκή Ένωση τηρούσε στάση αναμονής ως προς τις πολύ σημαντικές, διεθνώς και περιφερειακά, εκλογές στην Τουρκία, αλλά και γιατί δεν υπάρχει καμιά κινητικότητα στο Κυπριακό και από τα Ηνωμένα Έθνη. Την τελευταία μέγιστα συνθήκη δείχνει να σταθμίζει ως ιδιαίτερα σημαντική και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση τόσο σε κορυφαίο θεσμικό επίπεδο (Συμβούλιο και Επιτροπή) όσο και σε επίπεδο κορυφαίων ευρωπαϊκών πρωτευστών—παρά την επί της αρχής στήριξη της, από Παρίσι και Βερολίνο (και άλλες πρωτεύουσες), προς την πρόταση της Λευκωσίας.

Τόσο η ίδια η πρόταση του Προέδρου για ευρωπαϊκή διαμεσολάβηση—πάντα εντός πλαισίου του ΟΗΕ—στο Κυπριακό όσο και το χρονολόγιο σε σχέση με την ευδοκία της αποκτούν ενδιαφέρουσες επιμέρους προσλήψεις. Όχι μόνο σε σχέση με τις διπλωματικές της διαστάσεις αλλά και ως προς τη μεγάλη εικόνα της πολιτικής, σε σχέση με τη διαχείριση του Κυπριακού από το οποίο απουσιάζει, πρακτικά εδώ και μια εξαετία, κάθε προσπάθεια επανέναρξης των συνομιλιών.

Η στρατηγική διάσταση

Η πρόταση της Λευκωσίας για διορισμό από την Ε.Ε. μιας προσωπικότητας εγνωσμένου κύρους που να μπορεί να υποβοηθήσει, εντός του ορισμένου από τον ΟΗΕ πλαι-

σίου της διαπραγμάτευσης, την επανέναρξη των συνομιλιών είναι μια φιλόδοξη και, επί της αρχής, πολύπλοκη πρόταση που ωστόσο εμπεριέχει μέσα της την εμπειρία από την τεχνοκρατική εμπλοκή της Ε.Ε. τη διετία 2015-2017 με αποκορύφωμα την κορύφωση της διαδικασίας στο Κραν Μοντανά. Στρατηγικά απορρέει από την ανάγνωση των ευρωτουρκικών σχέσεων υπό το βάρος τόσο των επιμέρους κρίσεων που προέκυψαν τα τελευταία χρόνια μεταξύ Άγκυρας και Βρυξελλών όσο και υπό τη

Η διασύνδεση Τουρκίας – Ε.Ε. με φόντο το Κυπριακό είναι μια «παλιότερη» προσέγγιση, η οποία κορυφώθηκε με το Ελσίνκι, το 1999, ωστόσο, παραμένει μια δύσκολη εξίσωση.

συγκυρία της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία—που επαναφέρει, τουλάχιστον στο μυαλό των σχεδιαστών πολιτικής στη Λευκωσία, το ζήτημα της εισβολής αλλά και την πτυχή της επίλυσης μικρότερων άλλων διπλωματικών θεμάτων—όπως το Κυπριακό—καθώς επανασημαδεύεται στη μεγάλη εικόνα του διεθνούς συστήματος ολόκληρη η αρχιτεκτονική ασφάλειας των ευρωπαϊκών σχέσεων και των σχέσεων Ρωσίας-Δύσης. Η διασύνδεση Τουρκίας – Ε.Ε. με φόντο το Κυπριακό είναι μια «παλιότερη» προσέγγιση, η οποία κορυφώθηκε εξάλλου με το Ελσίνκι, το 1999, και την απαρχή της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας σε συνδυασμό με τις συνομιλίες στο Κυπριακό, την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. και την τελική διαμόρφωση του σχεδίου Ανάν, που αποτέλεσε αντικείμενο συμφωνίας σε μια διαπραγμάτευση, στην τελική του εκδοχή. Παράλληλα, ωστόσο, παραμένει μια δύσκολη εξίσωση για σειρά λόγων:

• Ως προς τη θεσμική διάσταση αναφορικά με το γεγονός πως η



Η δύσκολη εξίσωση ως προς την ευρωπαϊκή διάσταση της υποβοήθησης των συνομιλιών στο Κυπριακό έχει φυσικά και προεκτάσεις πολιτικής τακτικής δεδομένου τόσο του πολιτικού συνασπισμού που στήριξε τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη προεκλογικά όσο κι αναφορικά με τη διαχείριση του χρόνου στο Κυπριακό.

Ε.Ε. δεν διαμεσολαβεί σε υψηλό επίπεδο σε διαπραγματεύσεις ειρηνευτικών συνομιλιών υπό στενό ορισμένο, διπλωματικό, πλαίσιο. Συνεπώς εκτός του ότι πρέπει να βρεθούν οι όροι εντολής γι' αυτή την προσωπικότητα, πράγμα που αποκάλυψε και η «Κ» σε σχέση με την αρχική πρόταση για διορισμό προσωπικότητας από το Συμβούλιο που μετατράπηκε, ουσιαστικά, σε όρους εντολής από το Συμβούλιο προς την Επιτροπή, η διαδικασία περνάει αναπόφευκτα κι από την ευρωτουρκική σχέση.

• Ως προς τη διαπραγματευτική προέκταση του ως άνω τελευταίου δεδομένου ότι πρακτικά μπορεί να επιτευχθεί η σύζευξη αντιστοίχων, διαπραγματευτικά, κεφαλαίων όπως π.χ. το ζήτημα των θεωρησίων εισαγωγής των ομάδων, δεν σημαίνει ότι η Ένωση εναντιώνεται ενόψει της διαμεσολαβητικής από την Ε.Ε., πτυχή που αναπόφευκτα βγάζει την Άγκυρα κερδισμένη από τη διαδικασία.

• Ως προς την πολιτική πρακτική και δη το «engineering» των συνομιλιών στο Κυπριακό όπου η Ε.Ε.—πράγμα που διαφάνηκε πέραν της

δημόσιας διπλωματίας τόσο από το Παρίσι όσο και από το Βερολίνο—όχι μόνο τήρησε αναμονή σε σχέση με το αποτέλεσμα των εκλογών (σ.σ. εκτός απροόπτου επανεκλέγεται σήμερα ο Ερντογάν) αλλά αναμένει τον ΟΗΕ, καθ' ύλην αρμόδιο για το Κυπριακό, να διορίσει ειδικό απεσταλμένο για τις συνομιλίες.

Η πολιτική τακτική

Η δύσκολη εξίσωση ως προς την ευρωπαϊκή διάσταση της υποβοήθησης των συνομιλιών στο Κυπριακό έχει φυσικά και προεκτάσεις πολιτικής τακτικής δεδομένου τόσο του πολιτικού συνασπισμού που στήριξε τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη προεκλογικά (με τα δύο βασικά κόμματα, ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ, να έχουν αντίστοιχα σκληρή και απορριπτική στάση ως προς το πλαίσιο της διζωνικής/δικοινοτικής ομοσπονδίας ως βάσης λύσης) όσο κι αναφορικά με τη διαχείριση του χρόνου στο Κυπριακό—που πάντα αποτελεί αναπόφευκτο μικροπολιτικό κάθε φορά που αρχίζουν ή σταματούν οι συνομιλίες. Ο Πρόεδρος Χριστο-

δουλίδης προεκλογικά (όσο και μετά) έχει θέσει τρία σημαντικά ποιοτικά στοιχεία στο Κυπριακό σε επίπεδο δημόσιας σφαιρας:

• Ότι δεν θέλει να διαβουλεύεται για το Κυπριακό στο επίπεδο της εσωτερικής διαπραγμάτευσης («μεταξύ μας διαπραγμάτευση») πτυχή, επί της αρχής, ορθή δεδομένου ότι θεωρητικά κάθε ΠτΔ πρέπει να κινείται στο πλαίσιο του συμφωνημένου πλαισίου υπό τον ΟΗΕ και δεδομένου ότι η Τουρκία μετά το 2017 απορρίπτει τη λύση στη βάση της ΔΔΟ και κινείται στη λογική της λύσης δύο κρατών.

• Πως δεν θα εισέλθει σε ένα δημόσιο παιχνίδι επίρριψης ευθυνών με την Τουρκία, πτυχή που δείχνει μάλλον ανακολουθία δεδομένου ότι κάθε Ε/κ πολιτικός επιδιώκει να μην αναλάβει ευθύνη για την κατάρρευση των συνομιλιών. Το «blame-game» αναπόφευκτα θα τεθεί στο τραπέζι, αν η Τουρκία δεν συναινέσει σε εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία ή αν, τελικά, δεν επανέλθουμε στο τραπέζι των συνομιλιών ή πόσο μάλλον «στο σημείο από όπου σταματήσαμε στο Κραν Μοντανά» που αποτελεί και αφετηριακή διαπραγματευτική θέση για τη Λευκωσία και

• Πως ανεξαρτήτως αποτελέσματος στις τουρκικές εκλογές (σ.σ. σήμερα) η στάση της Άγκυρας θα παραμείνει, στο Κυπριακό, η ίδια. Πτυχή που, πέραν της προσέγγισης του Κυπριακού ως ζητήματος ασφάλειας και θεσφάτου για την τουρκική εξωτερική πολιτική, είναι λανθασμένη μεθοδολογικά ως προς την ανάλυση: Αν ο διορισμός ευρωπαϊκής προσωπικότητας—υπό τον ΟΗΕ—εντάσσεται στη μεθοδολογία του «καρότα» προς την Άγκυρα, τότε θα έπρεπε και να σταθμίζε πως με το ένα ή με το άλλο σενάριο στην Τουρκία η προσέγγιση Βρυξελλών την επόμενη των εκλογών θα έπρεπε να κομίζει κάτι καινούργιο, προκειμένου να υπάρξει το περιθώριο για αμοιβαία, επωφελή επανεκκίνηση των συνομιλιών. Εκτός απροόπτου, η επανεκλογή Ερντογάν θα επαναφέρει τον διάλογο Τουρκίας – Ε.Ε. τουλάχιστον μέχρι του σημείου που δεν θα υπάρξουν άμεσα εντάσεις της περιόδου 2018-2020.

Τι να αναμένουμε

Πέραν της στρατηγικής, της πολιτικής τακτικής και της διάστασης του χρόνου, ο στόχος, ρεαλιστικά, που η Λευκωσία έχει θέσει εδράζεται αντικειμενικά στο αν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 23ης-24ης Ιουνίου θα υπάρξει στο κείμενο συμπερασμάτων ξεκάθαρη αναφορά στα συμπεράσματα ως προς τη μεθοδολογία διορισμού Ευρωπαίου ειδικού απεσταλμένου—πάντα στο πλαίσιο του ΟΗΕ—από το Συμβούλιο προς την επικεφαλής της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Αυτών τον πήχη θέτει ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης με την πρότασή του για ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία επανεκκίνησης των συνομιλιών, και στις Βρυξέλλες θα κριθεί αν η Λευκωσία θα περάσει πάνω ή κάτω από τον εν λόγω πήχη και η πρωτοβουλία θα έχει πολιτική επιβιωσιμότητα. Επιπλέον, ακόμη κι αν η Ε.Ε. διορίσει μια προσωπικότητα εγνωσμένου κύρους σε αυτόν τον ρόλο η διαδικασία επανεκκίνησης των συνομιλιών εμπεριέχει και σειρά ζητημάτων: Η Ε.Ε. θέλει να δει κινητικότητα από τον γ.γ. του ΟΗΕ με τον διορισμό ειδικού απεσταλμένου. Η Λευκωσία και η Άγκυρα, για διαφορετικούς λόγους και σε διαφορετικό πλαίσιο, πρέπει να δείξουν αξιοπιστία και καλή θέληση να επανέλθουν στο τραπέζι, ενώ και η επαναφορά στο τελευταίο εγκιβωτισμένο «διαπραγμάτευση εντός της διαπραγμάτευσης» ως προς τις εκ διαμέτρου αντίθετες αφετηριακές θέσεις Λευκωσίας και Τουρκοκυπρίων. Η επαναφορά στο τραπέζι των συνομιλιών από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντανά μετά από έξι χρόνια απουσίας διαλόγου δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η Ε.Ε. στηρίζει τη Λευκωσία αλλά, αναπόφευκτα, υπάρχει κι ένα αλλά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Κόκκινος, κατακόκκινος φάκελος

Στο προτελευταίο επεισόδιο της πετυχημένης σειράς «Ted Lasso», που πραγματεύεται με έναν έξυπνο και κομικό τρόπο τα του ποδοσφαίρου, η πρωταγωνίστρια της σειράς, ιδιοκτήτρια της «Ρίτσομοντ», ομάδας της Premier League, απαντά σε όλους τους άλλους ιδιοκτήτες, όταν της πρότειναν να συμμετάσχει σε ένα νέο πρωτάθλημα με πιο ακριβή εισιτήρια και περισσότερο κέρδος: «Τι νομίζετε ότι κάνετε; Σταματήστε! Πόσα περισσότερα χρήματα χρειάζεστε πια; Γιατί να σκεφτείτε να στερηθείτε από τον κόσμο κάτι που του είναι τόσο σημαντικό; Δεν είναι παιχνίδι. Το ποδόσφαιρο δεν είναι απλώς ένα παιχνίδι. Είναι από αυτές τις φοβερές στιγμές όπου νιώθετε χάλια τη μια

στιγμή... και σαν να είναι Χριστούγεννα την άλλη. Κάνει τους απλούς ανθρώπους καλούς ή κακούς ήρωες. Ο κόσμος αγαπά αυτό το παιχνίδι. Ο πατέρας μου λάτρευε αυτό το παιχνίδι. Και εσείς όλοι το λατρεύατε κάποτε. Είμαι σίγουρη. Ήξερα ένα αγοράκι. Από την εργατική τάξη, στο Ρίτσομοντ. Αγαπούσε τόσο πολύ το ποδόσφαιρο που έμπαινε κρυφά στους αγώνες, επειδή η οικογένειά του δεν είχε χρήματα να αγοράσει το εισιτήριο. Ένα απόγευμα τον έπιασαν, και ο υπεύθυνος της ασφάλειας τον χαστούκισε και τον πέταξε κάτω. Αλλά αυτό το μικρό αγοράκι σκώθηκε, χαμογέλασε, κλάττωσε τον φύλακα και έφυγε. Δεν ξαναπήγε στο γήπεδο, παρά μόνο 25 χρόνια μετά, όταν μπήκε μέσα και αγόρασε

την ομάδα. Την πρώτη του μέρα ως ιδιοκτήτης πήγε και βρήκε εκείνον τον φύλακα και του έδωσε αυξημένο χωρίς καμία εξήγηση. Επειδή έχουμε αγοράσει τις ομάδες, δεν σημαίνει ότι μας ανήκουν. Δεν θέλω να συμμετέχω σε κάτι που θα μπορούσε να καταστρέψει αυτό το υπέροχο άθλημα. Γιατί δεν θα ήθελα καθόλου όλα εκείνα τα παιδάκια και οι ενήλικες, να χάσουν την επαφή με αυτό το όμορφο, παθιασμένο κομμάτι του εαυτού τους».

Ακούμε αυτές τις μέρες πολλά για το δικό μας ποδόσφαιρο. Που επίσης, προφανώς, δεν ανήκει στους παράγοντες αλλά στον κόσμο. Οι ομάδες δεν ανήκουν στους ιδιοκτήτες, αλλά στους οπαδούς. Και οφείλουμε όλοι, όλοι όσοι δεν έχουμε

το χρήμα να καθοδηγή τις πράξεις μας, να κινηθούμε για να δώσουμε ξανά τη χαρά στους φιλάθλους του ποδοσφαίρου. Την Τετάρτη στην Επιτροπή Θεσμών της Βουλής ακούστηκαν πολλά. Για 16 κόκκινους φακέλους που δεν ήταν σε γνώση όσων έπρεπε να ήταν, για δύο ομάδες που θα έπρεπε να ήταν διαγραμμένες από τα μητρώα της ΚΟΠ από το 2020 και πολλά, πολλά αλλά.

Υπάρχουν δύο θετικές εξελίξεις από τη συνεδρίαση της Τετάρτης. Η πρώτη είναι πως η Επιτροπή Δεοντολογίας και Προστασίας του Αθλητισμού ξεκινά αυτεπάγγελτη έρευνα στην ΚΟΠ. Η δεύτερη, η πολιτική βούληση όλων των βουλευτών της Επιτροπής Θεσμών για να δοθούν όλες οι απαντήσεις από αυτούς

που τις έχουν. Από τη Νομική Υπηρεσία, για το πόσες υποθέσεις ήρθαν ενώπιόν της από την τέρμα και νυν Επιτροπή Προστασίας του Αθλητισμού, που βρίσκονται αυτές οι υποθέσεις και αν κάποια ή κάποιες πήραν τον δρόμο της Δικαιοσύνης. Από την ΚΟΠ, για το πόσους κόκκινους φακέλους ήρθαν από την ΟΥΕΦΑ, αν τους προώθησε όλους στην αρμόδια επιτροπή. Για τα τηλεοπτικά δικαιώματα, για το πώς εισπράττονται και πώς διανέμονται. Για το ασυμβίβαστο των αθλητικών παραγόντων, αν υπάρχει και τι εκάναν γι' αυτό.

Δεν ξέρω πόσο μεγάλος είναι αυτός ο ασκός. Δεν θέλω να καταδικάσω κανέναν εκ των προτέρων, ούτε ήμουν ποτέ προσωπικά υπέρ-

μαχος των λαϊκών δικαστηρίων. Στόχος είναι να επικρατήσει η διαφάνεια, να είμαστε όλοι σίγουροι πως όσοι υπηρετούν το ποδόσφαιρο και τον αθλητισμό γενικότερα, έχουν ως πυξίδα τους να δώσουν στον κόσμο, στους μικρούς και στους μεγάλους την καλύτερη επαφή με το όμορφο, παθιασμένο κομμάτι του εαυτού τους. Να ασπρίσει, αυτός ο φάκελος, που σήμερα μπορεί να είναι κόκκινος, μπορεί να είναι μαύρος, αλλά σίγουρα δεν είναι άσπρος. Γιατί το ποδόσφαιρο, δεν είναι απλώς ένα παιχνίδι.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών twitter: @dmdemetriou




Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε **110** χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Λύση από Ανώτατο στη κόντρα Θεσμών

Άρ. Δαμιανού και Ρ. Μαππουριδής τοποθετούνται στο νέο επεισόδιο έντασης μεταξύ γεν. ελεγκτή και Νομικής Υπηρεσίας

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Την ανάγκη να τερματιστεί το συντομότερο η ένταση που επικρατεί ανάμεσα σε δύο κορυφικούς θεσμούς, Ελεγκτική και Νομική Υπηρεσία, αναδεικνύουν οι Άριστος Δαμιανού και Ρίκκος Μαππουριδής. Στον απόηχο του νέου επεισοδίου έντασης μεταξύ του γενικού ελεγκτή της Δημοκρατίας με την ηγεσία της Νομικής Υπηρεσίας, οι Άριστος Δαμιανού και Ρίκκος Μαππουριδής συμφωνούν πως, της κατάστασης θα πρέπει να επιληφθεί το Ανώτατο Δικαστήριο, προκειμένου να δοθεί ένα τέλος στα φαινόμενα αντιπαράθεσης. Ο βουλευτής του ΑΚΕΛ εστιάζει στις επιπτώσεις της αντιπαράθεσης, κρούσματα τα οποία όπως τονίζει «αφαιρούν και δεν προσθέτουν». Ο κ. Δαμιανού πιστεύει ότι καταγγελίες όπως αυτές του γενικού ελεγκτή θα πρέπει να διερευνώνται τάχιστα προκειμένου να μην πλήττεται η αξιοπιστία των θεσμών. Από την άλλη, ο Ρίκκος Μαππουριδής ξεκαθάρα θεωρεί ότι ο χειρισμός από πλευράς Οδυσσέα Μιχαηλίδη συνιστά υπέρβαση αρμοδιοτήτων και ο ίδιος, αν ήταν θιγόμενος θα προχωρούσε με αναφορά στο Ανώτατο Δικαστήριο κατά του γενικού ελεγκτή. Ο γνωστός νομικός και με προϋπηρεσία στη Νομική Υπηρεσία θεωρεί πως το κομμάτι των ανακρινόμενων του γενικού ελεγκτή για την αναστολή ποινικών δίωξεων από πλευράς βοηθού γενικού εισαγγελέα δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές του. Ο κ. Μαππουριδής επικροτεί την κίνηση του κ. Μιχαηλίδη, εάν αυτή δεν γινόταν υπό τη θεσμική ιδιότητα του, όπως διευκρινίζει. Στο πολιτικό κομμάτι της όλης ιστορίας ο Άριστος Δαμιανού θεωρεί ότι θα έπρεπε να είχε εκδηλωθεί παρέμβαση από πλευράς του Προέδρου της Δημοκρατίας προκειμένου να περιορισθεί και να τερματισθεί ο δημόσιος αντικτύπος.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ
Βουλευτής ΑΚΕΛ - νομικός

Η αντιπαράθεση πλήττει την αξιοπιστία των θεσμών

—Η συνεχιζόμενη ένταση μεταξύ γενικού ελεγκτή και ηγεσίας Νομικής Υπηρεσίας τι αντίκτυπο μπορεί να έχει στο έργο των δύο θεσμών;

—Οι επιπτώσεις είναι πολλαπλές. Η πρόβλεψη επίπτωσης είναι καθαρά πρακτική. Αναλώνεται σημαντικό μέρος του χρόνου τους, αντί στην απρόσκοπτη διεκπεραίωση των καθηκόντων τους, στη δημόσια εικόνα τους. Αντί οι ανεξάρτητοι αξιωματούχοι, μακριά από τη δημόσια σφαίρα της δημοσιότητας να κάνουν τη δουλειά τους αθόρυβα, αντικειμενικά οδηγούνται σε μια δημόσια αντιπαράθεση δια-

κείας. Αυτή η αντιπαράθεση πλήττει το κύρος των θεσμών αλλά μοιραία και των φορέων τους, των ατόμων που είναι επικεφαλής. Τόσο η Νομική Υπηρεσία όσο και η Ελεγκτική Υπηρεσία έχουν πολύ σημαντική αποστολή στην Κυπριακή Δημοκρατία και όντως καλούνται να διεκπεραιώσουν σύνθετα και δύσκολα καθήκοντα. Σε αυτά πρέπει να επικεντρωθούν. Ο ρόλος και η αποστολή των δύο αυτών ανεξάρτητων θεσμών στην εδραίωση της χρηστής διοίκησης και του κράτους δικαίου είναι πολύ σημαντικός. Ούτως ή άλλως γίνεται αρκετή και αξιόλογη δουλειά από τις δύο Υπηρεσίες. Αυτά τα κρούσματα αφαιρούν, δεν προσθέτουν.

—Η αμφισβήτηση από πλευράς γενικού ελεγκτή αποφάσεων της ηγεσίας της Νομικής Υπηρεσίας πλήττει την αξιοπιστία του γενικού εισαγγελέα;

—Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που και εμείς επικρίναμε χειρισμούς και αποφάσεις του γενικού και του βοηθού γενικού εισαγγελέα. Πρώτοι εμείς αναδείξαμε και αμφισβήτησαμε, για παράδειγμα, τους χειρισμούς με το μαύρο κατασκοπευτικό βαν των πρώην Ισραηλινών πρακτόρων, την άρνηση του γενικού εισαγγελέα να δώσει στη δημοσιότητα πορίσματα κοκ. Όταν αυτό γίνεται με θεσμικά συγκροτημένο τρόπο, είναι ένα πράγμα. Όταν, ωστόσο, λαμβάνει τον χαρακτήρα της πρόσφατης αντιπαράθεσης των δύο θεσμών, τότε μιλάμε για κάτι διαφορετικό. Εξάλλου, στην πιο πρόσφατη περίπτωση, αν ορθά αντιλαμβάνομαι από όσα λέχθηκαν δημόσια, ο γενικός ελεγκτής κατηγορεί τον βοηθό γενικό εισαγγελέα για ενέργειες που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Αρχής Διαφάνειας. Τέτοιες σοβαρές καταγγελίες διαφθοράς, αφενός πρέπει να διερευνώνται τάχιστα, διότι όντως πλήττουν την αξιοπιστία των θεσμών και αφετέρου—εφόσον γίνονται—πρέπει να διέπονται από στοιχειώδεις αρχές δεοντολογίας. Ούτε να καταδικάζεται εκ προοιμίου, ούτε να απαλλάσσεται εκ προοιμίου ο όποιος καταγγελλόμενος. Ωστόσο, ο κανιβαλισμός που συνήθως συνοδεύει τέτοιες συζητήσεις, ιδιαίτερα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεν είναι υγιές φαινόμενο. Και εδώ μιλάω γενικότερα.

—Υπάρχει υπέρβαση αρμοδιοτήτων από πλευράς γενικού ελεγκτή;

—Στο παρελθόν υπήρξαν περιπτώσεις που ο γενικός ελεγκτής έγινε μέρος συζητήσεων που δεν θα έπρεπε, ή που αφορούσαν αμιγώς πολιτικές διαδικασίες. Η υπέρβαση είναι νομικός όρος με άλλες προεκτάσεις. Την ίδια ώρα να υπενθυμίσω βέβαια ότι ο γενικός ελεγκτής και η ίδια η Υπηρεσία υπέστησαν έντονο πολιτικό bullying από την προηγούμενη κυβέρνηση κατά τρόπο απαράδεκτο και επεμβατικό στις αρμοδιότητές τους.



Την ανάγκη παρέμβασης του Προέδρου της Δημοκρατίας στη διαφορά γενικού ελεγκτή και της ηγεσίας της Νομικής Υπηρεσίας βάζει στο τραπέζι ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Άριστος Δαμιανού, ενώ ο Ρίκκος Μαππουριδής πιστεύει πως με τις ενέργειές του ο γενικός ελεγκτής προκαταλαμβάνει την κοινή γνώμη.

Παρά τις διαφοροποιήσεις που καταγράφονται, τόσο ο Άρ. Δαμιανού όσο και ο Ρ. Μαππουριδής συμφωνούν πως το συνεχιζόμενο κλίμα έντασης πλήττει την αξιοπιστία των δύο θεσμών.

—Έχει δημιουργηθεί ένα σοβαρό ζήτημα. Υπάρχει τρόπος για να επιλυθεί, και αν ναι πώς;

—Σε θεσμικό επίπεδο υπάρχει τρόπος και αυτή είναι η προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο για να αποφανθεί ως προς την αμφισβήτηση αρμοδιοτήτων. Ωστόσο, αυτή δεν θα είναι και η καλύτερη εικόνα για την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών. Το να καλείται δηλαδή ένα δικαστήριο να αποφασίσει για θέματα τα οποία, στη δική μου αντίληψη, είναι λυμένα και από το Σύνταγμα και από κείμενες νομοθεσίες και από την πάγια πρακτική.

—Σε πολιτικό επίπεδο η κυβέρνηση θα πρέπει να παρέμβει;

—Εκτιμώ ότι ο Πρόεδρος θα έπρεπε—αθόρυβα έστω—να προέβαινε σε ενέργειες για αποπυροδότηση της κρίσης, δεν λέω καν για εξομάλυνση της κατάστασης. Αντί τούτου, αφέθηκαν δύο κορυφικοί ανεξάρτητοι θεσμοί σε δημόσια θέα να λέγουν πολύ σοβαρά πράγματα, τα οποία πλήττουν και το κύρος των θεσμών και των φορέων τους, αλλά ακόμα χειρότερα εντείνουν μια γενικότερη κακή εικόνα που κυριαρχεί στην κοινωνία. Θύμα αυτής της κατάστασης είναι η κυ-



Την ανάγκη παρέμβασης του Προέδρου της Δημοκρατίας στη διαφορά γενικού ελεγκτή και της ηγεσίας της Νομικής Υπηρεσίας βάζει στο τραπέζι ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Άριστος Δαμιανού, ενώ ο Ρίκκος Μαππουριδής πιστεύει πως με τις ενέργειές του ο γενικός ελεγκτής προκαταλαμβάνει την κοινή γνώμη.

ριακή Πολιτεία, εξουσίες, αξιωματούχοι, θεσμοί, αφού οι πολίτες εισπράττουν μια εικόνα ότι υπάρχει οριζόντια διαπλοκή και διαφθορά και αυτό επιτείνει την υπαρκτή απαξίωση. Και η απαξίωση όπως και η αποστασιοποίηση από τα κοινά, την κοινωνική και πολιτική δράση, πρώτον, συντηρεί κατεστημένα που δεν αλλάζουν χωρίς διεκδίκηση και δεύτερον, είναι ζημιογόνα σε μια ημικατεχόμενη πατρίδα που χρειάζεται πολιτικοποιημένους και ενεργούς πολίτες.

ΡΙΚΚΟΣ ΜΑΠΠΟΥΡΙΔΗΣ
Νομικός

Υπέρβαση συνταγματικών αρμοδιοτήτων από γεν. ελεγκτή

—Το σκηνικό έντασης μεταξύ γενικού ελεγκτή και ηγεσίας της Νομικής Υπηρεσίας από νομικής απόψεως ενδέχεται να επηρεάξει το έργο του γενικού εισαγγελέα;

—Η Νομική είναι μια ανεξάρτητη υπηρεσία και αν επηρεαστεί από πολιτικούς παράγοντες όπως η ένταση με τον γενικό ελεγκτή ή από παρεμβάσεις που κρύνουν ή σχολιάζουν το έργο της, αυτό θα είναι σε βάρος της ίδιας της Νομικής Υπηρεσίας. Από πλευράς γενικού ελεγκτή θεωρώ ότι οι παρεμβάσεις του είναι δικαιολογημένες ως προς τη διερεύνηση του ενδεχόμενου σοβαρής μορφής φερολογικών παραβάσεων, μιας εταιρείας στην οποία έχουν συμφέροντα, λέει, πρόσωπα που ασκούν δημόσια επιρροή, δηλαδή πολιτικά εκτεθειμένα πρό-

σωπα, έχει πλήρη αρμοδιότητα να το πράξει, αλλά δεν έχει καμία αρμοδιότητα να το προβάλει προς τα έξω ως αντικείμενο δημόσιου σχολίου. Ο γενικός ελεγκτής θα έπρεπε, όπως είπα και ο γενικός εισαγγελέας, να κάνει τη διερεύνησή του και να δώσει τα αποτελέσματα εν προκειμένω στον Έφορο Φορολογίας. Δεν έχει όμως ουσία να βγαίνει και να λέει τι διερευνά προτού ξεκινήσει η διερεύνηση εκ μέρους του.

—Στο δεύτερο σκέλος, αυτό της αναστολής ποινικών δίωξεων;

—Δεν εμπίπτει καθόλου στις αρμοδιότητες του γενικού ελεγκτή τη στιγμή μάλιστα που ο ίδιος αναγνωρίζει πως η Νομική Υπηρεσία δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητά του προς διερεύνηση αλλά απλώς αναλαμβάνει την ευθύνη να ενημερώνει υπεύθυνα, όπως λέει, και επίσημα, το κοινό για θέματα που βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Αυτό δεν είναι αρμοδιότητα του γενικού ελεγκτή.

—Συνεπώς το επόμενο θέμα που προκύπτει ως ερωτηματικό είναι αν με αυτή τη δημοσιότητα που δίνεται, πλήττεται η αξιοπιστία της Νομικής Υπηρεσίας.

—Από τη στιγμή που τίθενται αμφιβολίες από ένα άλλο ανεξάρτητο αξιωματούχο, είτε αυτές τίθενται αρμόδια είτε αναρμόδια, στον μέσο πολίτη δημιουργείται αμφισβήτηση. Είναι το ίδιο με το να πεις «εγώ κατηγορήθηκα για ένα αδίκημα και αθωώθηκα». Δεν θα πάθουν να λένε είναι αυτός που κατηγορήθηκε και τον αθώωσαν. Επομένως το γεγονός της δημοσιοποίησης πριν από την ύπαρξη αποτελεσμάτων είναι από μόνο του επιλήψιμο και παραβιάζει τον Κώδικα Δεοντολογίας που ο

ίδιος γενικός ελεγκτής καθιέρωσε τον Φεβρουάριο του 2019 και δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με βάση τον Κώδικα Δημόσιας Διακυβέρνησης, ούτε και με βάση τα πρότυπα ελέγχου που δημοσίευσε ο Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων. Δεν δικαιολογείται, διότι εκεί δεν υπάρχει πουθενά υποχρέωση ή δικαίωμα του γενικού ελεγκτή να δημοσιεύει τι διερευνά. Έχει υποχρέωση να τα περιλάβει σε έκθεσή του και να τα στείλει εκεί που πρέπει. Και αν δει ότι υπάρχει παράβλεψη, να βγει και να μιλήσει εκεί που πρέπει. Αλλά δεν μπορεί να προκαταλαμβάνει την κοινή γνώμη για το αποτέλεσμα. Αν η έρευνά του δεν καταλήξει σε θετικό αποτέλεσμα, ότι διαπράχθηκαν παραβάσεις, θα ζητήσει συγγνώμη;

—Με την εμπειρία σας ως νομικού, η συμπεριφορά του γενικού ελεγκτή δικαιολογείται κατάθεση αναφοράς στο Ανώτατο Δικαστήριο είτε για ανάρρωση συμπεριφορά είτε για υπέρβαση αρμοδιοτήτων;

—Το Ανώτατο Δικαστήριο με βάση το Σύνταγμα είναι το αρμόδιο για να τον ελέγξει. Επομένως, εγώ θεωρώ, οποιoσδήποτε θίγει από συμπεριφορά του γενικού ελεγκτή που ενδεχομένως να προκύπτει ως αποτέλεσμα παράνομων ενεργειών του ή εκτός των αρμοδιοτήτων του, ενεργειών του, μπορεί να υποβάλει παράπονο στο Ανώτατο Δικαστήριο. Εγώ έχω πει τι δεν έπρεπε να πράξει ο γενικός ελεγκτής και να προχωρήσει σε δημοσιοποίηση και προσβολές άλλων ανεξάρτητων αξιωματούχων. Εάν αυτή η συμπεριφορά είναι παραβατική θα κριθεί από το Ανώτατο, εγώ θα το δοκιμάζω.

—Μου λέτε πως ο γενικός και ο βοηθός γενικός εισαγγελέας θα πρέπει να προσφύγουν στο Ανώτατο;

—Εάν κρίνουν ότι ο γενικός ελεγκτής τους θίγει και οι ανακρινόμενοι του βοηθού γενικού εισαγγελέα είναι πολύ έντονες περί τούτου, τότε δεν τους απομένει άλλη λύση. Εκτός εάν για λόγους δημοσίας τάξης αποφασίσουν να το πράξουν μετά τη δημοσιοποίηση των πραγματικών αποτελεσμάτων έρευνας. Αλλά εγώ δεν συναρτώ τη συμπεριφορά του γενικού ελεγκτή με το αν στο τέλος του αποτελέσματος θα είναι θετικό ή αρνητικό. Την συναρτώ με τη δημοσιοποίηση αυτής καθαυτής της πρόθεσής του.

—Πέρασα από τη Νομική Υπηρεσία. Υπήρχε στο παρελθόν ανάλογο κλίμα ανάμεσα σε δύο θεσμούς;

—Όχι, γιατί οι ανεξάρτητοι θεσμοί παρέμεναν και εκ του Συντάγματος και εκ του νόμου ανεξάρτητοι και ουδέποτε ένας ανεξάρτητος θεσμός στρεφόταν εναντίον άλλου. Και αυτό κατοχυρώθηκε νομοθετικά από το 2002 και ορίζει πως οι ανεξάρτητοι αξιωματούχοι δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του γενικού ελεγκτή.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΤΩΝΗ ΤΙΝΗ

Κάθε κυβέρνηση έχει το Βατερλό της

Τα γραπτά είναι αυτά που μένουν στο τέλος. Όταν δημόσια είχαν εκφραστεί οι φόβοι πολλών από μας για τις επιλογές του Νίκου Αναστασιάδη στον θώκο του υπουργείου Παιδείας, ακόμη και εμείς που τις εκφράζαμε, δεν μπορούσαμε να προβλέψουμε το μέγεθος της αποτυχίας. Αποδεικνύοντας, παράλληλα τη σημαντικότητα στη λήψη ορθών αποφάσεων στην πολιτική. Ειδικά σε ένα υπουργείο είναι σημαντικό να προηγούνται οι πράξεις και μετά να ακολουθούν τα λόγια. Όταν το καλοκαίρι του 2021 αποφασίζε την παραμονή Πρόδρομου Προδρόμου στο πηδάλιο του υπουργείου Παιδείας, ο Νίκος Αναστασιάδης έγραφε την ίδια ώρα μια ακόμη λανθασμένη πολιτική απόφαση. Απόφαση που έμελλε να αποτελέσει το

Βατερλό της δικής του διακυβέρνησης.

Κατά τη διάρκεια της θητείας του στο υπουργείο Παιδείας (Δεκέμβριος 2019—Φεβρουάριος 2022) είναι κοινά παραδεκτό ότι ο Πρόδρομος Προδρόμου δεν έχει να επιδείξει τίποτα το ιδιαίτερο. Άφησε πίσω του πολλές εκκρεμότητες, ενώ αναλώθηκε σε μακροσκελή ευκολόγια και τοποθετήσεις άνευ ουσίας που απλώς άφηναν τα πράγματα να διολισθαίνουν ή στην καλύτερη περίπτωση να παραμένουν στάσιμα. Δεν είναι καθόλου υπερβολή να πούμε ότι τα οποία θετικά, είναι αποτέλεσμα πέσεων και πρωτοβουλιών διαφόρων φορέων όπως η ΠΟΕΔ και η ΠΑΔΕΔ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ.

Η αποτυχία της προηγούμενης κυβέρνησης σε θέματα Παιδείας είναι ιδιαίτερα εμφανής, όταν συ-

κρίθει με τη σημερινή κατάσταση. Μόλις μερικούς μήνες μετά την αποχώρηση Προδρόμου, αριθμός σημαντικών θεμάτων βρίσκεται σε πορεία επίλυσης και αυτό πιστώνεται στη νέα υπουργό Παιδείας (ελπίζουμε να συμβάλει και ο υπουργός Οικονομικών), σε μια κυβέρνηση που γενικά χαρακτηρίζεται από πολιτικές μετριότητες (πλην 3-4 εξαιρέσεων). Για αυτό και είναι ιδιαίτερα σημαντική η κατάλληλη επιλογή προσώπων...

Για σκοπούς του παρόντος άρθρου, γίνεται αναφορά σε μερικά μόνο θέματα που έχουν προχωρήσει:

1. Τετράμηνια: ακόμη περιμένουμε τις διορθώσεις Προδρόμου σε ένα σύστημα που φαινόταν ότι παραπαιεί. Το όλο εξεταστικό πλέγμα στη Μέση Εκπαίδευση άφηνε δυ-

σαρεστημένη τη συντηρητική πλειονότητα των συναδέλφων της Μέσης, τους γονείς και τα παιδιά. Χάσιμο πολύτιμου διδακτικού χρόνου, ταλαιπωρία για μήνες κ.ά. Η πρόταση της κας Αθηνάς Μιχαηλίδου είναι προς την ορθή κατεύθυνση.

2. Αγορά Υπηρεσιών στην εκπαίδευση: ένα ζήτημα που απαιτεί χιλιάδες εκπαιδευτικούς φαίνεται να οδεύει, επιτέλους, προς επίλυση. Είμαστε εν αναμονή της έγκρισης κονδυλίων από πλευράς υπουργείου Οικονομικών (ελπίζουμε να το κάνετε, κ. Κεραυνέ) και της διασφάλισης της ορθής στελέχωσης των σχολείων μας (ΔΡΑΣΕ και ΠΟΣ). Θυμίζουμε ότι τα προηγούμενα χρόνια, με πρωτοβουλία της ΠΟΕΔ και της ΠΑΔΕΔ, έγινε κατορθωτό να μειωθεί το πρόβλημα με την παραχώρηση συμβάσεων στα ΔΡΑΣΕ,

παρά τα εμπόδια που έθεταν ορισμένοι κύκλοι.

3. Διοικητικός χρόνος διευθυντικών ομάδων: η νέα υπουργός κατανείμει το πρόβλημα που υπάρχει στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και φαίνεται έτοιμη να βοηθήσει. Για τον σκοπό αυτό έχει συμφωνήσει στην ανάγκη παραχώρησης επιπλέον διοικητικού χρόνου στη διευθυντική ομάδα, βάζοντας το πρώτο λιθαράκι στην επίλυσή του. Αναμένουμε και τη θετική απόφαση του υπουργείου Οικονομικών.

4. Οργανικές θέσεις: και σε αυτό τον τομέα έγιναν σημαντικά βήματα και φαίνεται να έχει ωριμάσει η επίλυση του θέματος. Χαιρόμαστε ιδιαίτερα γιατί ένα απλό ζήτημα, χωρίς οικονομικό κόστος, οδεύει προς μια ικανοποιητική διευθέτηση. Κάτι που δεν έπραξαν οι προηγούμε-

νοι, οι οποίοι μάλιστα είχαν επιβαρύνει την κατάσταση με την απαράδεκτη εκείνη πρόταση για άμεση κατάργηση καταλόγων...

Τα υπόλοιπα συμπεράσματα δικά σας. Πράγματα που θα μπορούσε να πράξει η προηγούμενη ηγεσία του ΥΠΑΝ αλλά δεν το έκανε. Προτίμησε να παραμείνει ακυλωμένη στις δεσμεύσεις της προς αυτούς που εύστοχα αποκαλούνται «παλαιοεκπαιδευτικοί κατεστημένοι», παρά να βρει λύσεις. Και οι φόβοι μας επιβεβαιώθηκαν. Είναι για να επιβεβαιώνεται η δική μου ρήση ότι «κάθε κυβέρνηση έχει το Βατερλό της, αρκεί να έχει μια ισχυρή αντιπολίτευση να το αναδεικνύει».

Οι απόψεις είναι προσωπικές.

Ο κ. Αντώνης Τινής είναι εκπαιδευτικός.

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Τον περασμένο μήνα, ο Ανδρέας Παπακαράλαμπος άνοιξε τον ασκό του Αιόλου, υποστηρίζοντας στο Legal Matters ότι ο τώως πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης τον παρακινούσε να μην ερευνήσει τον φιλικό Απόλλων-Καρμιάτση, ενώ παράλληλα, μιλώντας για την επόμενη μέρα στον ΔΗΣΥ εξέφραζε την βεβαιότητά του για την επάρκεια της Αννίτας Δημητρίου να ηγηθεί του κόμματος της Δεξιάς. Ο συνδυασμός των δύο τοποθετήσεων έστειλε σε κάποιους το μήνυμα πως ο Νίκος Αναστασιάδης έχανε δραστικά την επιρροή του εντός του κόμματος και πως στελέχη όχι μόνο άρχισαν να τον εγκαταλείπουν αλλά και να τον αδειάζουν δημοσίως. Είχε προηγηθεί, άλλωστε, το Παγκύπριο Συνέδριο κατά το οποίο ο Νίκος Αναστασιάδης έτυχε ψυχρής υποδοχής που ενέτειναν αυτή τη σκέψη αλλά και η απόφαση του κόμματος –σε αντίθεση με αυτό που φέρεται να

Η παρουσία της Γενικής Εισαγγελίας στην κοινοβουλευτική ομάδα του ΔΗΣΥ για να πείσουν τους βουλευτές για την ανάγκη αυτονομίησης του θεσμού, άνοιξε ζήτημα σοβαρών παρεμβάσεων.

επιθυμούσε ο Νίκος Αναστασιάδης – να επικυρώσει μέσω του συνεδρίου τον αντιπολιτευτικό του ρόλο. Ήταν όμως αυτή η νέα σελίδα που γύριζε το κόμμα υπό την καθοδήγηση της Αννίτας Δημητρίου ή ένα μεμονωμένο περιστατικό που θα τύχανε συχνής αναδίπλωσης; Χρειάστηκε να περάσουν λίγες μόλις μέρες, να ολοκληρωθεί η ηγετική πυραμίδα του ΔΗΣΥ για να βγει ανακοίνωση-άδεια προς τον Ανδρέα Παπακαράλαμπος και πλήρης στήριξη στον Νίκο Αναστασιάδη. Ο Ανδρέας Παπακαράλαμπος δεν έκρυψε την ενόχλησή του, ζητώντας από την πρόεδρο της Βουλής, την οποία λίγες μέρες προηγουμένως εκθείαζε για τις ηγετικές της ικανότητες, να απομακρύνει από την επιτροπή Θεσμών στην οποία θα παρίστατο για να συζητήσει τις καταγγελίες του, τους συναγερμικούς βουλευτές ως μεροληπτικούς. Η μεγάλη εικόνα σε αυτό το μικρό περιστατικό καταδεικνύει πως παρά τη θέση πως ο ΔΗΣΥ βρίσκεται πλέον στην αντιπολίτευση, το κόμμα θα δυσκολευτεί αρκετά να βρει τους βηματισμούς του, να χαράξει την αντιπολιτευτική του στάση και κυρίως να καθορίσει την πολιτική του ταυτότητα για μία σειρά λόγων.

• Η ηγεσία Αναστασιάδης – Αβέρωφ, η ρήξη τους, και σήμερα η προσπάθεια επιβολής της θέσης τους, προκάλεσαν με διαφορετικό τρόπο ο καθένας σοβαρή φθορά στο κόμμα και δένουν πολλές φορές τα χέρια της διάδοξης κατάστασης.

• Μία σειρά πρωτοκλασάτων στελεχών με πολιτικό βάρος βρίσκονται επί του παρόντος παροπλισμένοι.

• Η φιλελεύθερη τάση στον ΔΗ-



Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ήδη προετοιμάσει πως θα ιδρύσει think tank για να έχει ρόλο και λόγο στα πολιτικά δρώμενα, ενώ δεν έχει κρύψει τις διαφωνίες του με χειρισμούς της νέας ηγεσίας.



Η Αννίτα Δημητρίου αναμένεται το επόμενο διάστημα να δείξει από την παρουσία της στην προεδρία του κόμματος την πολιτική κατεύθυνση και ταυτότητα που θα δώσει στη νέα εποχή του ΔΗΣΥ.

Ένα ναρκοπέδιο που ονομάζεται Συναγερμός

Η νέα ηγεσία προσπαθεί να βρει αμήχανα τον βηματισμό της και να προσδιορίσει τι σημαίνει η ορολογία υπεύθυνη αντιπολίτευση

ΣΥ έχει πτηθεί μετά τις τελευταίες εσωκομματικές εκλογές και έχει επικρατήσει κατά κράτος η συντηρητική τάση.

• Ο ΔΗΣΥ θέλει να είναι αντιπολίτευση, ωστόσο, δεν έχει ξεκάθαρη γραμμή για το πώς θα χειριστεί τα στελέχη που στήριξαν τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ιδιαίτερα ενόψει δημοτικών εκλογών.

• Η Αννίτα Δημητρίου, πέραν του αντιπολιτευτικού ρόλου που έχει υπογραμμίσει, δεν έχει δώσει σαφή ένδειξη για το πού θέλει να πάει το κόμμα και ποιο είναι το όραμά της.

Ο διπολισμός

Η επίσκεψη του Νίκου Αναστασιάδη στο Προεδρικό την εβδομάδα που πέρασε παρουσιάστηκε από το κυβερνητικό στρατόπεδο ως μία εθιμοτυπική συνάντηση του τώως, με τον νυν Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όσοι διάβαζαν, ωστόσο, ανάμεσα από τις γραμμές, θα διαπίστωναν πως κάθε άλλο από εθιμοτυπική ήταν. Έστειλε το μήνυμα πως ο Νίκος Αναστασιάδης

βρίσκεται στο πλευρό του και εν πολλοίς υποβοηθητικός, ασχέτως αν το κόμμα του είχε πάρει σαφή αντιπολιτευτική θέση. Ήταν εν πολλοίς αμήχανο, όχι μόνο γιατί γινόταν εν τω μέσω της προσπάθειας του ΔΗΣΥ να ενισχύσει τελευταίως τον αντιπολιτευτικό ρόλο στη Βουλή (είχε καταψηφίσει τον διορισμό Κουρούπη, απέρριψε το e-kalathi), προκαλώντας τη δυσφορία της κυβέρνησης, γινόταν και μετά την παρουσία του υπουργού Εξωτερικών Κωνσταντίνου Κόμμου στις προπαρασκευαστικές υπουργικές συναντήσεις με τους υπουργούς του ΕΛΚ. Λίγες μέρες μάλιστα αφότου η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου είχε διαμνύσει μέσω επιστολής προς τον Μάνφρεντ Βέμπερ ότι οι υπουργοί της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη δεν θα έπρεπε να είχαν θέση σε αυτές τις συναντήσεις, δεδομένου ότι ο ΔΗΣΥ βρίσκεται στην αντιπολίτευση. Στάλθηκε λοιπόν το μήνυμα πως ο Νίκος Αναστασιάδης αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ ΔΗΣΥ και Προεδρικού, που προτίθεται

να δώσει λύσεις στις μεταξύ τους συγκρούσεις και στην ουσία αναιρώντας τις όποιες προσπάθειες προσπαθεί να καταβάλει η νέα ηγεσία για αντιπολιτευτικό ρόλο. Όμως δεν είναι μόνο οι κινήσεις του Νίκου Αναστασιάδη που προκαλούν δυσφορία σε στελέχη, αλλά και του Αβέρωφ Νεοφύτου του οποίου οι σκέψεις του για δημιουργία ενός think tank συζητούνται εντόνως, όπως επίσης και οι συχνές διαφωνίες που έχει εντός της κοινοβουλευτικής ομάδας για χειρισμούς της ηγεσίας. Αν και στελέχη σημειώνουν πως η Αννίτα Δημητρίου δεν έχει κρύψει την ενόχλησή της για το παιχνίδι επικράτησης, το οποίο επιχειρείται από τους τώως και κυρίως από τον Αβέρωφ Νεοφύτου, στην ουσία, όπως σημειώνεται και παρά τα όπλα, ακολουθεί κατά γράμμα την πολιτική του. Έχει μάλιστα φροντίσει να διατηρήσει κοντά της στελέχη και στενοί συνεργάτες του Αβέρωφ Νεοφύτου. Ενδεικτική η επιλογή της τώως υπουργού Εμπορίου Νατάσας Πηλείδου στη γενική διεύθυνση

του κόμματος αλλά και τη διατήρηση –όπως όλα δείχνουν– του εξ απορρήτων του Αβέρωφ Νεοφύτου, Γιώργου Γεωργίου στη θέση του διευθυντή του γραφείου της. Σημαντικό πλέον ρόλο διαδραματίζει ο νομικός σύμβουλος του ΔΗΣΥ, ο πρώτος διορισμός που έκανε, Κρις Τριανταφυλλίδης, ενώ ο μόνος που δεν ανήκει στο στρατόπεδο Αβέρωφ, ο οποίος παίζει έναν ενισχυμένο πλέον κομματικό ρόλο είναι ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος Νίκος Τορνάρης. Παρά το ότι είχε αποκαλυφθεί με την εκλογή της ένα τεράστιο οικονομικό έλλειμμα στο κόμμα, η Αννίτα Δημητρίου δεν έχει επί του παρόντος αγγίξει το έμμοθο προσωπικό, ούτε έχει προχωρήσει σε αναδιοργάνωση ή μελέτη για το τι κάνει ο καθένας και ιδιαίτερα οι ψηλόμεθοι. Βεβαίως αυτό αποτελεί καυτή πατάτα για κάθε αρχηγό κόμματος. Κανείς δεν μπήκε ποτέ στη διαδικασία να προχωρήσει σε αποκοπές ή απολύσεις εκτός από το ΔΗΚΟ, όταν τέθηκε ζήτημα κακών οικονομικών και είχε αναπόφευκτα πολιτικές

συνέπειες για τον ίδιο τον Νικόλα Παπαδόπουλο.

Τρία κλικ συντηρητικά

Τυχόν απολύσεις θα αποτελούσαν ένα ακόμη πρόβλημα στο βουνό που έχει να ανέβει η Αννίτα Δημητρίου. Ήδη έχει να αντιμετωπίσει το ζήτημα της αποχώρησης από την πρώτη γραμμή πρωτοκλασάτων στελεχών που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο την τελευταία δεκαετία. Σύμφωνα με κομματικούς κύκλους, η ίδια αλλά και οικονομικοί παράγοντες πιέζουν για την υποψηφιότητα Κωνσταντίνου Πετρίδη ως αναπληρωτή προέδρου μέχρι και την τελευταία μέρα υποβολής υποψηφιοτήτων. Ο ίδιος, όπως και σε λιγότερο βαθμό ο Χάρης Γεωργιάδης έχουν κάνει ένα βήμα πίσω, δίνοντας χώρο στη νέα κατάσταση πραγμάτων. Ερώτημα είναι πώς θα κινηθούν άλλα κυβερνητικά στελέχη όπως ο Νίκος Νουρής, που μένει εκτός εξί-

Η ηγεσία του ΔΗΣΥ κινείται σε ένα πιο συντηρητικό πεδίο και αυτό φάνηκε από τη δυστοκία που παρουσίασε μπροστά στις πιέσεις των ιερωμένων για την πρόταση νόμου για ποινικοποίηση των «θεραπειών» μεταστροφής.

σωσης αυτή τη στιγμή, η Αναστασία Ανθούση και ο Πρόδρομος Προδρόμου, ο οποίος είναι ο μόνος που μέσω της αρθρογραφίας του στην «Κ» έχει θέσει ζήτημα ιδεολογικής ταυτότητας του ΔΗΣΥ. Αυτό που διαπιστώνεται, ωστόσο, επί του παρόντος, είναι η επικράτηση/εκλογή στελεχών με πολύ καλές δημόσιες σχέσεις αλλά μετρημένες πολιτικές τοποθετήσεις. Τόσο η Αννίτα Δημητρίου όσο και ο αναπληρωτής πρόεδρος Ευθύμιος Δίπλαρος ανήκουν στη σχολή σκέψης που έχει ως προτεραιότητα την επαφή με τη βάση και την αποφυγή λήψης θέσεων σε κρίσιμα πολιτικά ζητήματα. Για παράδειγμα, η νέα ηγεσία αποδέχτηκε την επίσκεψη της γενικής εισαγγελίας στη συνεδρία της κοινοβουλευτικής ομάδας όπως ώστε γενικούς εισαγγελείς και βοηθός να τους εξηγήσουν, ελπίζοντας να τους πείσουν, για την αυτονομία του θεσμού τους ώστε να διοριστεί ο ίδιος το προσωπικό και όχι η ΕΔΥ. Κίνηση που θεωρείται εν πολλοίς παρέμβαση και υπό άλλες συνθήκες θα έπρεπε να αποφευχθεί. Καθόλου τυχαία κυρίως η αμηχανία με την οποία αντιμετώπισε ο ΔΗΣΥ την πρόταση νόμου που κατέθεσε ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Γιώργος Κουκουμάς και οι πιέσεις που δέχτηκε η συναγερμική ηγεσία από τους ιερωμένους, προχωρώντας σε τροπολογία που θα τους ικανοποιούσε όπως επίσης και η σιωπή που τήρησε στους νέους κανονισμούς που προωθήθηκαν από το υπουργείο Παιδείας για υποχρεωτικό εκκλησιασμό. Καθόλου τυχαίο καθώς ο ΔΗΣΥ –βάσει και των εκλεγμένων του– φαίνεται να οδηγείται κάποια βήματα πιο συντηρητικά και θέλει με αυτόν τον τρόπο να μη δυσμενευθεί το ακροατήριό του.

Η περίπτωση του Δημήτρη Δημητρίου

Σε αυτό το πλαίσιο άλλωστε εντάσσεται και η χλιαρή αντίδραση με την οποία αντιμετωπίστηκε από τον ΔΗΣΥ η επίθεση του βουλευτή Ανδρέα Θεμιστοκλέους προς την Αλεξάνδρα Ατταλίδου. Αίσθηση προκάλεσε στη φιλελεύθερη τάση του κόμματος αλλά και σε μέρος της κοινωνίας, ότι ενώ η Αννίτα Δημητρίου είχε τύχει σεξιστικών επιθέσεων στο παρελθόν από συναδέλφους της, στην περίπτωση της κας Ατταλίδου απέφυγε –μέχρι και την Παρασκευή το βράδυ που γράφεται το κείμενο– να τοποθετηθεί ευθαρσώς.

Ο πρώτος που αντέδρασε και ζήτησε αποχώρησή του από την επιτροπή Θεσμών είναι ο βουλευτής Λευκωσίας και ανθυποψήφιος της Αννίτας Δημητρίου στις απερχόμενες εσωκομματικές εκλογές Δημήτρης Δημητρίου. Οι κινήσεις πάντως του κ. Δημητρίου δεν περ-

νούν απαραίτητες από μερίδα των συναγερμικών, καθώς μετά την ήττα του έχει αναλάβει πρωτοβουλίες, στέλνοντας το μήνυμα πως θέλει να αφήσει το δικό του πολιτικό αποτύπωμα. Είχε επικρίνει την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και τον Νικόλα Παπαδόπουλο για τους διορισμούς τη στιγμή που η Πινδάρου είχε αποφύγει τους ψηφίσιμους –έναν λόγος ίσως να είναι και το γεγονός ότι και η Αννίτα Δημητρίου εργοδοτούσε φοιτητή στη βουλή, ενώ θεωρήθηκε πως κέρδισε πολιτικούς πόντους βγαίνοντας μπροστά στο σκάνδαλο του κυπριακού ποδοσφαίρου. Στέλεχη του κόμματος εκτιμούν πως η στάση Δημητρίου δεν περνά απαραίτητη από την Πινδάρου και θεωρείται αυτή τη στιγμή ο κύριος εσωκομματικός αντίπαλος, στο ενδεχόμενο που η Αννίτα Δημητρίου αμφισβητηθεί. Η πρώτη μεγάλη



Οι κινήσεις του Δημήτρη Δημητρίου, ο οποίος έχει βγει μπροστά σε κρίσιμα κοινοβουλευτικά ζητήματα, ασκώντας παράλληλα κριτική στην κυβέρνηση, δεν περνά απαραίτητη στην Πινδάρου.

δοκιμασία της νέας ηγεσίας θα είναι, βεβαίως, η διπλή εκλογική μάχη των βουλευτικών και δημοτικών εκλογών. Το μεγάλο ερώτημα που εγείρεται είναι πώς και ποιοι θα συμμετέχουν. Το κόμμα της Δεξιάς έχει διαμνύσει πως θα είναι στην αντιπολίτευση, ωστόσο δεν έχει ξεκαθαρίσει το πώς θα τυχόν χειρισμού κομματικά στελέχη τα οποία είχαν στήριξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Θα αποφευχθεί άραγε να στηριχθούν δημοτικοί σύμβουλοι ή δήμαρχοι που είχαν πάρει θέση –επίσημα ή ανεπίσημα– με τον Νίκο Χριστοδουλίδη ή θα στηριχθούν κάποιοι εξ αυτών χρησιμοποιώντας την πολιτική του κλάδου ελαίας. Αυτό βεβαίως μπορεί να έχει αλισιδατές αντιδράσεις ενισχύοντας την εσωστρέφεια καθώς στελέχη που βρέθηκαν από την αρχή μέχρι τέλους στο πλευρό του κόμματος θα νιώθουν πως οι

«αποστάτες» τελικώς επιβραβεύονται. Η επόμενη μέρα είναι σίγουρα μία δύσκολη μέρα για την Αννίτα Δημητρίου αλλά και για την υπόλοιπη ηγεσία, της οποίας το πολιτικό βάθος έχει αμφισβητηθεί από πολλούς εξαρχίς. Στοιχεία είναι αν το επόμενο διάστημα θα καταφέρει να βρει τους πολιτικούς της βηματισμούς, αν θα καθορίσει τη στρατηγική με την οποία θα πορευθεί απαλλασσόμενη από την πληθωρική ακόμα παρουσία των τώως, ή αν θα επιχειρήσει να διατηρήσει όλα τα ακροατήρια ικανοποιημένα μέσω της προώθησης ενός μετριαστικού προφίλ και αγνοώντας πως αυτό μπορεί να τύχανε θερμής αποδοχής όσο ήταν πρόεδρος της Βουλής, όχι όμως πλέον, φορώντας τα απαιτητικό καπέλο της προέδρου ενός Κόμματος με πολύ σοβαρά και δυσσεπούλωτα τραύματα.

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Δυόμισι εβδομάδες μετά την επιστολή της Αννίτας Δημητρίου (ημερομηνίας 4 Μαΐου), με την οποία η πρόεδρος του ΔΗΣΥ εξέφραζε στον Μάνφρεντ Βέμπερ τη δυσaréσκεια της ίδιας και του κόμματος για την πρόθεση υπουργών της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη να συμμετέχουν σε προπαρασκευαστικές υπουργικές συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, ο επίσημος λογαριασμός της ευρωπαϊκής ομάδας στο Twitter ανέβαζε φωτογραφία (22 Μαΐου) από μια τέτοια συνάντηση στην οποία συμμετείχε ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος πριν από το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων. Λίγες μέρες μετά το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, τα μηνύματα από την Πινδάρου, καθώς και από τη Rue du Commerce στις Βρυξέλλες, όπου βρίσκονται τα γραφεία του ΕΛΚ, ήταν πως η παραδοξότητα αυτή οφείλεται στο ότι οι προσκλήσεις προς τους υπουργούς για συμμετοχή στην προπαρασκευαστική συνάντηση στάλθηκαν πριν αποσταλεί, ή παραληφθεί, η επιστολή της κα Δημητρίου την οποία αποκάλυψε η «Κ» στις 14/5.

Τη στιγμή όμως που η Πινδάρου θεωρεί το θέμα λήξαν, μετά τα μηνύματα που στάλθηκαν με διάφορους τρόπους στον Πρόεδρο του ΕΛΚ αλλά και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, το ίδιο το ΕΛΚ αναζητεί συμβιβαστική λύση. Το ζητούμενο για το ΕΛΚ είναι να ικανοποιούνται τόσο οι ανάγκες της εσωτερικής πολιτικής στην Κύπρο, όσο και η πρόθεση Χριστοδουλίδη να βρίσκεται σε συντονισμό με το ΕΛΚ. Το ενδιαφέρον του ΕΛΚ αποδίδεται όχι μόνο στην ανάγκη να μη χάσει ακόμα μία από τις 27 έδρες στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αλλά και στο ειδικό ενδιαφέρον που έχει η Κύπρος ως συνομιλήτης για τα ευρωτουρκικά και τη διαχείριση της μετανάστευσης. Ειδικά εν όψει της επικείμενης προσπάθειας επανακαθορισμού των σχέσεων με την Αγκυρα ανεξάρτητα από το ποιος θα εκλεγεί στην τουρκική προεδρία.

Ισορροπίες και όρια

Για τον επίσημο ΔΗΣΥ παραμένει κόκκινη γραμμή η όποια συμμετοχή υπουργών της σημερινής κυβέρνησης σε συναντήσεις του ΕΛΚ, ακόμα και αν πρόκειται για υπουργούς που σχετίζονται με το κόμμα. Ακόμα και η κυβέρνηση να θέλει συνεργασία με τον ΔΗΣΥ, η απόφαση του κόμματος να βρίσκεται στην αντιπολίτευση έχει κλειδώσει, άφρονε να νοηθεί στέλεχος

Ψάχνουν φόρμουλα για υπουργούς

Σε διεγκυστίδα μεταξύ του Προεδρικού και του αντιπολιτευόμενου ΔΗΣΥ το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα



Η επιστολή της κας Αννίτας Δημητρίου προκάλεσε αναστάτωση, λόγω του ότι αναγκάζει το ΕΛΚ να ισορροπήσει μεταξύ κυβέρνησης και ΔΗΣΥ.

στην «Κ». Το ερώτημα είναι αν μπορεί να υπάρξει κάποια φόρμουλα που να διασφαλίζει επαφές και συντονισμό μεταξύ ΕΛΚ και κυπριακής κυβέρνησης κατά τρόπο που να μην υπερβαίνει τα όρια που έθεσε η Αννίτα Δημητρίου. Συνομιλητές της «Κ» στις Βρυξέλλες (και στη Λευκωσία) αναγνωρίζουν από τη μία την ανάγκη του ΔΗΣΥ να διαχωρίσει τη θέση του ως αντιπολίτευση τόσο στην Κύπρο όσο και εσωκομματικά, όμως επιμένουν πως η συμμετοχή της Κύπρου σε συγκεκριμένες συζητήσεις έχει προστιθέμενη αξία και για τη χώρα

Για τον επίσημο ΔΗΣΥ παραμένει κόκκινη γραμμή η όποια συμμετοχή υπουργών της σημερινής κυβέρνησης σε συναντήσεις του ΕΛΚ, ακόμα και αν πρόκειται για υπουργούς που σχετίζονται με το κόμμα.

και για το ίδιο το ΕΛΚ, το οποίο θέλει να αποτρέψει στροφή της κυπριακής κυβέρνησης προς την ομάδα του Εμανουέλ Μακρόν (Renew).

Ενδεικτική για το κατά πόσο οι επιστολές, τα τηλεφωνήματα και οι επαφές έχουν εξομαλύνει την κατάσταση θα είναι η επόμενη σύνοδος του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων στο Λουξεμβούργο στις 8 - 9 Ιουνίου στην οποία θα συμμετέχει ο υπουργός Εσωτερικών Κωνσταντίνος Ιωάννου. Ο κ. Ιωάννου ήταν ένας από τους δύο υπουργούς, μαζί με τον κ. Κόμπο, που είχαν εκφράσει πρό-

θεση να επιδώσουν συμμετοχή τους στις προπαρασκευαστικές συναντήσεις του ΕΛΚ.

Ξεκάθαρα αντιπολίτευση

Υπενθυμίζεται πως στην επιστολή της κας Δημητρίου τονίζε ότι το κόμμα βρίσκεται πλέον στην αντιπολίτευση, και υπογράμμισε πως «ως κόμμα έχουμε δείξει πολύ καλή πίστη και υπερβήκαμε εαυτών» με την αποδοχή πως ο ΠτΔ θα συμμετέχει ως παρατηρητής στις προπαρασκευαστικές συνόδους των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων του ΕΛΚ πριν τις συ-

νόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στην ίδια επιστολή η κα Δημητρίου είχε σημειώσει πως «στο πνεύμα της εξαιρετικής και διαχρονικής μας συνεργασίας είμαι σίγουρη ότι θα συμφωνήσουμε σε ένα πολύ συγκεκριμένο πλαίσιο αναφορικά με αυτό το ζήτημα».

Η αναφορά αυτή μπορεί να αναγνωσθεί ως διάθεση για διευθέτηση που να ικανοποιεί όλες τις πλευρές, αν και από τον ΔΗΣΥ θεωρείται ότι η συμμετοχή του ΠτΔ σε συναντήσεις σε επίπεδο αρχηγών κρατών αποτελεί συντονισμό σε αρκούτως υψηλό επίπεδο ώστε να είναι ακριβώς η συμμετοχή υπουργών σε προπαρασκευαστικές συναντήσεις. Οι ίδιες πηγές τονίζουν πως ο όποιος συντονισμός πρέπει να γίνεται βάσει δεδηλωμένων πολιτικών θέσεων, και πως δεν μπορεί μία κυβέρνηση να συνεργάζεται με διάφορες πολιτικές ομάδες κατά εξίστημο τρόπο ανάλογα με το θέμα.

Το μπαλάκι στο ΕΛΚ

Η αποστολή προσκλήσεων για προπαρασκευαστικές συναντήσεις των υπουργών που εντάσσονται στην ομάδα της ΕΛΚ είναι αρμοδιότητα του ίδιου του κόμματος της ευρωπαϊκής κεντροδεξιάς και αφορά μόνο ορισμένες υπουργικές συνόδους που θεωρούνται ειδικής σημασίας για τους στόχους του. Εξ όσον αντιλαμβάνεται η «Κ», η πρόσκληση στάλθηκε στον υπουργό Εξωτερικών καθώς οι Βρυξέλλες είχαν ενδείξεις για την πρόθεση του ίδιου και του υπουργού Εσωτερικών να συμμετάσχουν.

Από τις Βρυξέλλες θεωρήθηκε πως σε αυτά τα σοβαρά ζητήματα θα μπορούσε να υπάρξει συντονισμός και γι' αυτό η επιστολή Δημητρίου προκάλεσε αναστάτωση, καθώς και λόγω του ότι αναγκάζει το ΕΛΚ να ισορροπήσει μεταξύ κυβέρνησης και ΔΗΣΥ. Διατηρεί, παράλληλα, ανοικτά τα ερωτήματα για το πώς χειρίζεται το ίδιο το ευρωπαϊκό κόμμα την κυπριακή παραδοξότητα της πρόθεσης του κ. Χριστοδουλίδη για ένταξη/συσχετισμό με το ΕΛΚ παρά το γεγονός πως σπνρίζεται από κόμματα που ανήκουν στους σοσιαλδημοκράτες και το Renew.

Υπενθυμίζεται πως, αρχικά ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε διαφωνήσει έντονα με τη συμμετοχή Χριστοδουλίδη στις όποιες συναντήσεις του ΕΛΚ, και πως η φόρμουλα η οποία εφαρμόστηκε για συμμετοχή του ΠτΔ στις συνόδους ως παρατηρητής ήταν αποτέλεσμα πιέσεων και από τον κ. Βέμπερ προς τον κ. Νεοφύτου. Αυτή είναι και η υπέρβαση στην οποία αναφέρεται η κα Δημητρίου στην επιστολή της.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ

Η εκλογική νίκη της Νέας Δημοκρατίας με τα μάτια του Αντόνιο Γκράμσι

Ενας από τους σημαντικότερους φιλοσόφους του περασμένου αιώνα, ιδιαίτερα στους κόλπους της μαρξιστικής Αριστεράς ήταν ο Αντόνιο Γκράμσι. Ο Γκράμσι έφερε μια σειρά από καινοτομίες στη μαρξιστική σκέψη και σε μεγάλο βαθμό προχώρησε ένα βήμα παραπέρα κομμάτια της μαρξιστικής θεωρίας που ο ίδιος ο Μαρξ δεν είχε αναπτύξει όσο ήταν ακόμα εν ζωή. Κάποια βασικά κομμάτια της θεωρίας του Γκράμσι μάς βοηθούν, κατά την άποψή μου, να εξαγάγουμε συμπεράσματα για τον πολιτικό ορισμό της περασμένης Κυριακής, όπως πολύ σωστά αποκάλυψε ο Κυριάκος Μητσοτάκης τη νίκη του στις ελληνικές εκλογές της 21ης Μαΐου.

Η πρώτη καινοτομία του Γκράμσι αφορούσε την οντολογία της μαρξιστικής φιλοσοφίας, με απλά λόγια το ποιοι είναι οι παίκτες πάνω στους οποίους εδράζεται η θεωρία. Στην κλασική μαρξιστική θεωρία ο Μαρξ μιλούσε κυρίως για αντιμαχόμενες οικονομικές και κοινωνικές τάξεις. Ο Γκράμσι διαφώνησε εν μέρει, καθώς αυτό που έβλεπε στην Ιταλία και τη Βρετανία του μεσοπολέμου ήταν αρκετά μέλη της εργατικής τάξης να συμπράττουν με ανώτερα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα εναντίον του Κομμουνιστικού Κόμματος και της ευρύτερης Αριστεράς. Εισηγήθηκε μια τροποποίηση λέγοντας πως στην ουσία σε βιομηχανοποιημένες κοινωνίες η άρχουσα τάξη, η «μπαρζοζαυζία» μπορούσε να συγκροτήσει μπλοκ με μέλη δια-

φορετικών τάξεων, δημιουργώντας μια ευρεία συναίνεση, διαιωνίζοντας έτσι το καπιταλιστικό σύστημα.

Αυτά η συναίνεση δεν ήταν μόνο δημιουργία βίας ή φόβου αλλά σπνρίζονταν στη βάση υλικών κινήτρων, όπως τη δημιουργία κάποιων μορφών κοινωνικού κράτους ή σε χώρες με αντιπροσωπευτικά συστήματα τη διεύρυνση της ψήφου και στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Ταυτοχρόνως, βασικό συστατικό ήταν και η δημιουργία συναίνεσης μέσω ιδεολογιών που νομιμοποιούν το σύστημα και την εξουσία της άρχουσας τάξης. Τέτοιες ιδεολογίες είναι κατ'εξοχήν στα μάτια του Μαρξισμού είναι ο εθνικισμός και η θρησκεία.

Με βάση τα πιο πάνω μπορούμε να επιχειρήσουμε μια ανάγνωση του αποτελέσματος των εκλογών της περασμένης Κυριακής. Η Νέα Δημοκρατία και η διακυβέρνηση επένδυσε πάνω σε ένα μπλοκ δυνάμεων με κοινά ιδεολογικά χαρακτηριστικά στην οποία τα εξοπλιστικά προγράμματα, ή η δημιουργία πανεπιστημιακής αστυνομίας, τα push backs, αλλά και το επιτυχημένο αφήγημα της οικονομικής ανάπτυξης ενίσχυαν και διατηρούσαν τη βάση που οδήγησε τη Νέα Δημοκρατία στην εξουσία το 2019. Η στήριξη των πολιτικών της κυβέρνησης από ένα μηντιακό σύστημα το οποίο στήριζε με μερικές ελάχιστες εξαιρέσεις τον Πρωθυπουργό βοηθούσε την κυβέρνηση να περάσει τη γραμμή της.

Στη συνέχεια, και σε αντίθεση,



Ο ΣΥΡΙΖΑ έδειξε να μην αποδέχεται ότι είναι πλέον ένα κόμμα το οποίο είναι συστημικό, έχοντας απωλέσει τα ριζοσπαστικά του χαρακτηριστικά στα χρόνια της διακυβέρνησής του.

Η Νέα Δημοκρατία δεν επέλεξε πολιτικές που θα απωθούσαν τους παραδοσιακούς της ψηφοφόρους.

με το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης η Νέα Δημοκρατία μπορούσε να σπνρίζεται σε σημαντικά κομμάτια του οικονομικού κεφαλαίου της χώρας, μέρος του οποίου σπνρίχτηκε με ευνοϊκές τροπο-

λογίες. Για παράδειγμα, η τροπολογία για τη φορολόγηση των υπερκερδών των διυλιστηρίων που επιτρέπει ιδιαίτερα μειωμένο συντελεστή γύρω στο 30%, ενώ η συνήθως πρακτική σε χώρες της Ευρώπης είναι για φορολόγηση κοντά στο 90%. Εάν πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις τότε η φορολόγηση των υπερκερδών μπορεί να αποφευχθεί πλήρως.

Επίσης, πολιτικές όπως η αύξηση των συντάξεων, το foodpass, το fuelpass αλλά και μεγέθυνση της τουριστικής σεζόν επέτρεψαν στην

κυβέρνηση να προσελκύσει ψηφοφόρους και από την αντιπολίτευση παρά τα σκάνδαλα που έφεραν τη σφραγίδα του Μαξίμου όπως ήταν οι παρακολουθήσεις αλλά και της τραγικής κακοδιαχείρισης που οδήγησε στην απώλεια ζωών σε Εύβοια και Τέμπη.

Ουσιαστικά, η Νέα Δημοκρατία δεν επέλεξε πολιτικές που θα απωθούσαν τους παραδοσιακούς της ψηφοφόρους, ενώ οι όποιες συγκρούσεις υπήρξαν, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, αφορούσαν κομμάτια του πληθυσμού τα οποία ούτως ή άλλως δεν θα ψήφιζαν το κόμμα του Κυριάκου Μητσοτάκη.

Στον αντίποδα η αξιωματική αντιπολίτευση όχι μόνο δεν μπόρεσε να οικοδομήσει ένα αντίπαλο μπλοκ δυνάμεων αλλά ουσιαστικά συνετριβή. Η κυριότερη αιτία, κατά την άποψη του γράφοντος, ήταν η απουσία εναλλακτικής πρότασης διακυβέρνησης στα τέσσερα χρόνια που πέρασε ως αξιωματική αντιπολίτευση. Σπνρίχτηκε κατά κύριο λόγο στην κριτική παρά στην πρόταση.

Κυρίως όμως ο ΣΥΡΙΖΑ έδειξε να μην αποδέχεται ότι είναι πλέον ένα κόμμα το οποίο είναι συστημικό, έχοντας απωλέσει τα ριζοσπαστικά του χαρακτηριστικά στα χρόνια της διακυβέρνησής του. Στο κομμάτι της εξωτερικής πολιτικής για παράδειγμα δεν μπορεί να πείσει για τη ριζοσπαστικότητά του, όταν ακολούθησε ίσως την πιο φιλοαμερικανική εξωτερική πολιτική της μεταπολίτευσης με

τη λύση του Μακεδονικού, το οποίο επέτρεψε τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια. Δεν μπορεί για παράδειγμα να γίνει πιστευτό, όταν η ιδιωτικοποίηση της αγοράς ενέργειας έγινε επί των ημερών του.

Το αποτέλεσμα ήταν να χάσει μέρος του ριζοσπαστικού του ακροατηρίου, πράγμα λογικό, αλλά ταυτοχρόνως δεν μπορούσε να πείσει και αρκετούς κεντρικούς ψηφοφόρους να συνταχθούν μαζί του. Οι αλληγορικές κινήσεις στις περιπτώσεις Πολάκη, στην έπιξη του Ευάγγελου Αντώνη στα ψηφοδέλτια του κόμματος, στην κατατόμηση Κατρούγκαλου δεν αποτελούν αιτία αλλά σύμπτωμα του ηγετικού ελλείμματος στις τάξεις του ΣΥΡΙΖΑ, κάτι το οποίο αφορά κυρίως τον Αλέξη Τσίπρα αλλά όχι μόνο αυτόν.

Συνοψίζοντας, δεν είμαι σίγουρος εάν στα γραφεία της Νέας Δημοκρατίας στην Πειραιώς υπάρχουν κάπου τα «Τετράδια της φυλακής», αλλά η στρατηγική του κόμματος θα μπορούσε σε ένα παράλληλο σύμπαν να ήταν επηρεασμένη από τα θεωρητικά εργαλεία του Γκράμσι. Αντιθέτως, οι σύντροφοι στην Κουμουνδούρου μάλλον έχουν ξεχάσει τις νοουθεσίες του Ιταλού κομμουνιστή, επιτρέποντας στην Δεξιά να ενισχύσει περαιτέρω την ηγεμονία της στην πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα της χώρας.

Ο κ. Αλέξανδρος Ζαχαριάδης είναι υποψήφιος διδάκτωρ Διεθνών Σχέσεων στο London School of Economics.

Ιστορίες της διπλανής πόρτας

Η Όλγα στην οδό Αγίου Ανδρέου

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Παρά τη διαχρονική οπτική ρύπανση με τις πανάσχημες πινακίδες και τα βέβηλα αυτοκίνητα, μια ευχάριστη κινητικότητα παρατηρείται το τελευταίο διάστημα στην ιστορική οδό Αγίου Ανδρέου της Λεμεσού, με παλιά μαγαζιά να αποκτούν ξανά ζωή, αλλά και νέα να ξεφυτρώνουν. Στη γωνία με Ανεξαρτησίας, στο ντιζαϊνάτο Wagmi, με τη στενόμακρη πορτοκαλί στοά και τη λιμνούλα, στο βάθος, με τα νούφρα, μιλώντας με ελληνικά, η ρωσικής καταγωγής, Όλγα, μας υποδέχεται ευγενικά. Η Olga Melik - Karakozova, όπως είναι το πλήρες της ονοματεπώνυμο, μετακόμισε από τη Μόσχα στην Κύπρο πέρυσι «για να ζήσει σε μια κοινωνία ελεύθερη».

«Ευτυχώς που δεν πήγα Αμερική»

«Η σημερινή μου γυναίκα» μάς λέει η βραβευμένη coffee barista «είχε αρκετά χρόνια πριν, ερωτεύτηκε την Κύπρο. Όταν γνωριστήκαμε και της είπα ότι ήθελα να φύγω από τη Ρωσία, μου είπε ότι ήξερε πού να πάμε. Άρχισε να με φέρνει στο νησί, δύο, με τρεις, περίπου, φορές τον χρόνο και να μου δείχνει τα κατατόπια. Θυμάμαι να ποδηλατούμε, να κολυμπάμε, τέτοια πράγματα». Κάποια στιγμή, συμπληρώνει η Όλγα, άρχισε να ψάχνει και η ίδια στη Λεμεσό ένα μέρος να νοικιάσει, για να ανοίξει το δικό της μαγαζί, καθώς για είκοσι και πλέον χρόνια ασχολείται με τον καφέ επαγγελματικά. «Το αρχικό πλάνο ήταν να πηγαينερόμαστε από τη Ρωσία στην Κύπρο, μέχρι να δούμε πώς θα εξελιχθεί η κατάσταση και αναλόγως να πράξουμε. Όταν όμως άρχισε ο πόλεμος στην Ουκρανία, αποφασίσαμε να πουλήσουμε αμέσως ό,τι είχαμε στη Ρωσία, να πάρουμε τα σκυλιά μας και να τα ποδηλάτα μάς και να εγκατασταθούμε μόνιμως στην Κύπρο». Πίσω στο σήμερα, έναν και κάτι χρόνο μετά τη μετακόμιση, η Όλγα αισθάνεται βαθιά ανακούφιση και ικανοποίηση από την απόφασή της να μετακομίσει στην Κύπρο. «Ξέρετε», μάς λέει, «μόλις επέστρεψα από τις ΗΠΑ, όπου είχα πάει για να συμμετάσχω σε ένα coffee expo. Λίγο πριν από την πανδημία και συγκεκριμένα το 2019, είχα πάει ξανά στην Αμερική και η πραγματικότητα είναι πως ήταν κάπως το μεγάλο μου όνειρο να ζω εκεί. Τώρα, όμως, αφού έχει μεσολαβήσει

μια πανδημία και ένας πόλεμος, διαπιστώνω ότι τελικά πολύ καλά έκανα που δεν πήγα Αμερική και ήρθα στην Κύπρο!».

Ποιότητα ζωής

Αναφορικά με τον δεσμό με τη σημερινή της γυναίκα, αυτός, μάς εξηγεί η Όλγα, επισημοποιήθηκε στην Κύπρο, αφού στη Ρωσία ο γάμος ή έστω το σύμφωνο συμβίωσης μεταξύ ομόφυλων ζευγαριών δεν επιτρέπεται ούτε για αστέιο. «Παρόλο που η οικογένειά μου και όλοι γύρω μου, στη Μόσχα, γνώριζαν ότι είμαι γκέι και είχα την πεποίθηση ότι ζούσα μια καλή ζωή εκεί, τώρα, μετά από δώδεκα μήνες στην Κύπρο, συνειδητοποιώ ότι δεν θέλω



Όταν ξέσπασε ο πόλεμος στην Ουκρανία, η ρωσικής καταγωγής Olga Melik - Karakozova, βραβευμένη coffee barista, πούλησε τα πάντα στη Μόσχα και ήρθε με τη σύντροφό της και τα σκυλιά της στην Κύπρο «για να ζήσει σε μια κοινωνία ελεύθερη».

ποτέ να επιστρέψω σε εκείνη τη ψευδαίσθηση της άνεσης που νόμιζα ότι είχα», αναφέρει. Μπορεί στην Κύπρο, προσθέτει, να μην έχουμε ακόμη, ως λόγχοι άτομα εντελώς ισότιμα δικαιώματα, «συγκριτικά όμως με τη Ρωσία η διαφορά είναι τεράστια».

Επιπλέον, ο καιρός και το κλίμα της Κύπρου έχει αποδειχθεί ζητήμα κομβικής σημασίας για την ίδια. «Να ξυπνάς κάθε πρωί με πλιοφάνεια, είναι κάτι το απεριγράπτο» σημειώνει χαρακτηριστικά. «Σε βοηθά να έχεις παραγωγικότητα και καλή διάθεση». Στη Ρωσία, σύμφωνα με την Όλγα, ποτέ δεν γνώριζες τι θα σου ξημερώσει κι αυτό είναι κάτι που μπορεί να σου προκαλέσει τρομερή ανασφάλεια. «Αυτό ισχύει και για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα μίντια που έκαναν αντιπολίτευση οδηγήθηκαν σε κλείσιμο, άνθρωποι συλλαμβάνονταν,



δεν είχαμε δικαίωμα να διαδηλώσουμε, ήμασταν από παντού περιορισμένοι».

Σχέση με τον καφέ

Η σχέση της Όλγας με τον καφέ άρχισε από τότε που ήταν 18 ετών, όταν είχε αρχίσει να εργάζεται ως barista σε καφετέρια της Μόσχας. Αφού κατάφερε να διακριθεί τέσσερις φορές σε εθνικούς διαγωνισμούς της Ρωσίας, άρχισε να ταξιδεύει, συμμετέχοντας σε διεθνή events. Σταδιακά κατέληξε πως ήθελε να ασχοληθεί με το λεγόμενο

δίκαιο εμπόριο (fair trade) του καφέ, που είναι ένα οργανωμένο, διεθνές κοινωνικό κίνημα, το οποίο μάχεται ενάντια στην αποικιοκρατική προσέγγιση και ως στόχο έχει να βοηθήσει τους παραγωγούς στις αναπτυσσόμενες χώρες. «Η εμπειρία μου με την προμήθεια καλού καφέ απευθείας από τις χώρες που τον παράγουν είναι κάτι που το εφαρμόζω τώρα, κι εδώ, στο Wagmi. Συνεργάζομαι, συγκεκριμένα, με παραγωγούς στη Βραζιλία, στο Ελ Σαλβαδόρ και στην Κένυα, με τους οποίους έχω απευθείας σχέση. Βασικά πληρώνουμε ό,τι μας ζητήσε

ο παραγωγός, μια προσέγγιση για την οποία αγωνιζόμαστε, καθώς πιστεύω ότι αν έχεις έναν επαγγελματία παραγωγό με τον οποίο συνεργάζεσαι, τότε απλά δεν είναι δικαίωμα του υποδεικνύεις εσύ τα χρήματα που προτιμάς να διαθέσεις».

Πολυπολιτισμικότητα και ρωσική κοινότητα

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη της Όλγας για την πολυπολιτισμικότητα στην Κύπρο. «Είναι από τα πράγματα που απολαμβάνουμε

πολύ στο νησί», μάς λέει, αναφέροντας κιόλας ότι σε πρόσφατη επίσκεψή της στην Αθήνα διαπίστωσε ότι η Κύπρος είναι τελικά πιο κοσμοπολιτική και πολυπολιτισμική από την Ελλάδα. «Ο πλούτος της διαφορετικότητας εδώ εντοπίζεται» παρατηρεί.

Ζητήσαμε επιπλέον από την Όλγα να μοιραστεί μαζί μας τις σκέψεις της και για την πολυάριθμη ρωσική κοινότητα της Λεμεσού. «Αντιλαμβάνομαι ότι από τη δεκαετία του 1990, πολλοί Ρώσοι έρχονται συνεχώς Κύπρο, έχω την εντύπωση όμως ότι οι περισσότεροι είναι κάπως διαφορετικοί από όλους όσοι τουλάχιστον άρχισαν να φτάνουν μετά τον πόλεμο. Ίσως μετά που άρχισε ο πόλεμος αρκετοί 'καλοί' Ρώσοι να άρχισαν να έρχονται. Αυτό μου αρέσει. Εκείνο που δεν μου αρέσει αναφορικά με τη ρωσική κοινότητα της Κύπρου είναι μάλλον η εσωστρέφειά της. Δεν συνθηθίζουμε να μαθαίνουμε ελληνικά, δεν μας αρέσει να επικοινωνούμε σε άλλες γλώσσες και γενικώς είμαστε εγωπαθείς. Ελπίζω όμως στην αλλαγή, αφού ξέρω ότι ως Ρώσοι μπορούμε να φερθούμε διαφορετικά. Νομίζω ότι αρκετοί θα συμφωνούσαν μαζί μου».

Μαθήματα ελληνικών κάνει δύο φορές την εβδομάδα. «Τα ελληνικά είναι δύσκολα! Τα ρωσικά όμως είναι πιο δύσκολα», μάς λέει γελώντας. Πώς όμως μπήκε στη διαδικασία να μάθει μια τόσο δύσκολη γλώσσα, τη ρωτάμε, έχοντας στο μυαλό μας το ομοιογενές δυσάρεστο δεδομένο ότι οι περισσότεροι Ρώσοι και ίσως ευρύτερα οι μη ελληνόφωνοι που ζουν στην Κύπρο αποφεύγουν να μαθαίνουν τη γλώσσα μας. «Μα είναι απλό, μαθαίνω ελληνικά επειδή μένω στην Κύπρο», απαντά.

Συνοψίζοντας, η Όλγα Καρακόζοβα αισθάνεται την ανάγκη να επαναλάβει ότι νιώθει προνομιούχα για τη ζωή που σταδιακά αποκτά στο νησί μας. «Είμαι εδώ με την οικογένειά μου, τα σκυλιά μου και τρέχω ένα πρότζεκτ που μου αρέσει και για το οποίο είμαι περήφανη, αφού νομίζω ότι κάνω καλή δουλειά. Τι άλλο να θέλω». Κάτι πολύ καλό στην Κύπρο, καταλήγει, είναι η ισορροπία μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής. «Είναι ξεκάθαρη» τονίζει.

Η βιντεογραφημένη εκδοχή της συνέντευξης με την Olga Melik - Karakozova θα αναρτηθεί στον ιστότοπο της «Καθημερινής Κύπρου» τη Δευτέρα.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Η φιλελεύθερη εθνική παράταξη - Παρελθόν, παρόν και μέλλον (μέρος Γ')

Ενατη σκέψη είναι ότι δεν πρόκειται, όμως, μόνο για ανάγνωση της Ιστορίας. Πρόκειται για βασικό πρόταγμα στρατηγικής και για πολιτική νοοτροπία: Κύπρος και Ελλάδα πάμε μαζί.

Έτσι οδηγήθηκε η παράταξη και στη στρατηγική ανάγνωση ενός «ενιαίου αμυντικού δόγματος» (δικυβέρνηση Κληρίδη), σε πλήρη διάσταση με την αποσοβιστική κεντρική και την ηττοπάθεια του «ξίπετισμένου κουρκουτά» (του κ. Χριστόφια). Είναι δυνατό σήμερα, στο όνομα μιας «λύσης», να προτείνονται κατά καιρούς οι πιο αλλοπρόσβαλες ενέργειες—μέχρι και η «παρά πολιτική φύση» συμπίεση με το ΑΚΕΛ; Μπορεί κάποιος να ολισθηθούν σε εθνομπενιστικές, «νεοκυπριακές» αντιλήψεις και άλλες νεόκοπες «αιρέσεις»;

Αστέρευτη πολιτική κληρονομιά αυτής της παράταξης είναι η πολιτική συνείδηση του ελληνικού λαού μας που είδε τον ερχομό της Ελληνικής Μεραρχίας ως δικαίωση του ελληνισμού στην Κύπρο και ως λύτρωση. Είναι η πολιτική συνείδηση και η εντιμότητα όσων αγανακτισμένοι είδαν τοπικά συμφέροντα να προφασίζονται το ΝΑΤΟ για να μην ενωθεί η Κύπρος με την Ελλάδα. Όλα αυτά έχουν βε-

βαίως συνέπειες και προεκτάσεις στη σημερινή εποχή και πολιτική... Πολιτευόμενοι, τις συναισθημάτωσες;

Μια δέκατη σκέψη, κεντρική, είναι ότι με τη λύση επιδιώκουμε, πολύ σωστά, να εξασφαλίσουμε την επιβίωση και τη συνέχεια του ελληνισμού στην Κύπρο. Όπως το υπογράμμισαν πάντα ο ΔΗΣΥ και ο Γαύκος Κληρίδης. Επιβίωση, προκοπή και μέλλον, μέσα σε συνθήκες όμως ασφάλειας, ελευθερίας και δημοκρατίας. Δεν νοείται δηλαδή ως «λύση» κάποια διευθέτηση που είτε δεν θα είναι δημοκρατική και θα όζει «ρατσιστικές λογικές», είτε θα θέτει εκποδών την ασφάλεια των Ελλήνων της Κύπρου (εγγυήσεις, επεμβατικά κ.λπ.).

Δεν γίνεται στον δρόμο για την αναζήτηση λύσης να ξεχνάμε ότι μιλάμε στο όνομα του ελληνισμού της Κύπρου.

Αν, όμως, με τη λύση του Κυπριακού επιδιώκουμε να διεκδικήσουμε το παρόν και το μέλλον του ελληνισμού σε αυτόν τον τόπο (που η ιστορική συνέχεια ανέδειξε ως τόπο ελληνικό) δεν γίνεται την ίδια ώρα, για τις ανάγκες, λέει, της λύσης, να αρνηθούμε ουσιαστικά ή και να ξεχνάμε ότι είμαστε Έλληνες. Δεν έχει νόημα για την εξυπηρέτηση

Είναι δυνατό να μην παρακολουθούμε την τακτική διαδοχικών παγιδύσεων και εξαναγκαστικών μετατοπίσεων που μας έχει επιβάλει η Τουρκία, από την εποχή του Νικατ Ερίμ, φτάνοντας σήμερα στη νέα θρασυτάτη επιπόνηση της «κυριαρχικής ισότητας»; Δεν ελέγχουμε πια ούτε αυτόν τον λογισμό μας;

οποιασδήποτε σκοπιμότητας να λειτουργούμε πολιτικά με άλλους τρόπους. Το ΑΚΕΛ δεν ενδιαφέρεται. Ναι, από το 1926 και το 1941 κάτι άλλο ήθελεν. Από εμάς, λοιπόν, εξαρτάται.

Από εμάς και από ένα τόξο άλλων πολιτικών δυνάμεων που μαζί μπορεί να αντιπροσωπεύουμε περίπου δύο τρίτα, αν όχι μέχρι και τρία τέταρτα των πολιτών (γι' αυτό και πρέπει—ερήσθω εν παρόδω—να επιστρέψουμε σε πολιτικές προ-

σεγγίσεις που δυναμικά ανοίγουν δρόμους προεδρικής πλειοψηφίας).

Μια ενδέκατη—κρίσιμη—θέση, έχει να κάνει ειδικά με τη λύση του Κυπριακού και την απελευθέρωση. Επειδή πάντα θα τείνει να κυριαρχεί στο πολιτικό σκηνικό, αν και ίσως όχι πια και στα ίδια τα κριτήρια των πολιτών, θα πρέπει να λειτουργήσουμε και ορθολογικά και με πολιτική εντιμότητα.

Μπορεί να ακολουθούμε συνεχώς την πεπατημένη ρητορική, να αναμασάμε δική μονολόγου αυτό που περιγράφηκε ως «λύση» και να αγνοούμε την πραγματικότητα που έχουμε μπροστά μας; Μπορεί να αγνοούμε ότι εκείνοι με τον οποίο θεωρείται ότι θα κάνουμε συμφωνία, αφού κατ' αρχάς—με την ισχύ και τον εκβιασμό της κατοχής—έχει επιβάλει την επιλογή του (δικονομική, διζωνική ομοσπονδία), στο μεταξύ την έχει εγκαταλείψει επιτακτικά και την απορρίπτει συλλήβδην; Μπορεί να κάνουμε ότι δεν καταλαβαίνουμε; Τι να εννοούμε άραγε; Ότι θα κάνουμε εκείνη τη λύση χωρίς την Τουρκία; Ότι θα την «επιβάλουμε» στην Τουρκία;

Είναι δυνατό να μην παρακολουθούμε την τακτική διαδοχικών παγιδύσεων και εξαναγκαστικών

μετατοπίσεων που μας έχει επιβάλει η Τουρκία, από την εποχή του Νικατ Ερίμ, φτάνοντας σήμερα στη νέα θρασυτάτη επιπόνηση της «κυριαρχικής ισότητας»; Δεν ελέγχουμε πια ούτε αυτόν τον λογισμό μας;

Όσο συνεχώς αναλωνόμαστε σε διπλωματικές μαραθώνιες περιπλανήσεις, ανάμεσα σε δαιδαλώδεις και λαβυρινθούς, με παραγράφους και υποπαραγράφους, ο κόσμος δεν παρακολουθεί ούτε και πιστεύει. Δεν μπορεί να εμπνεστεί από μια καθαρά ακυρόλεκτη πολιτική, ενώ όχι μόνο τα κατοχικά δεδομένα εδραιώνονται, εμπεδώνονται και επεκτείνονται ακόμα, αλλά ζούμε καθημερινά επιδρομικές εξάρσεις της Τουρκίας. Πρέπει να μας απασχολήσει σοβαρά και με βαθύτερη μελέτη και βάσανο. Να επαναλάβουμε μηχανικά την ίδια «καθημερινή» ρητορική, δεν μπορεί πάντως να θεωρηθεί ως άξια λόγου πολιτική...

Ενώ πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη και κάτι που εμφανίζεται ως «κάσμα γενεών». Μπορεί οι παλαιότεροι και με προσωπική εμπειρία και συναισθηματική νύσδηση με τους τόπους και τα δραματικά γεγονότα του τελευταίου μισού αιώνα, να βρίσκουν ακόμα οριακά κάποιο νόημα σε αυτή τη «ρητο-

ρική-ευκολόγιο». Αυτό όμως δεν σημαίνει με τους νεότερους οι οποίοι, λογικά, απομακρύνονται. Κλείνουν τα αφτιά τους οι νεότεροι, αφού αυτό που ακούν δεν βγάζει νόημα ή δεν έχει συνοχή. Αυτοί, όμως, οι νεότεροι είναι ολοένα και περισσότεροι...

Στη βάση αυτής της πολιτικής φυσιογνωμίας του, ο Δημοκρατικός Συναγερμός οφείλει σήμερα να αρθρώσει καιρίο πολιτικό λόγο για τη χώρα μας και μια έγκυρη, όσο και καθαρή, εθνική στρατηγική για τον ελληνισμό της. Δηλαδή για το σπίτι μας, για την πίστη μας και τη γλώσσα μας, τις ιδέες και τις αξίες μας, τα παιδιά και την ελπίδα μας για τη ζωή και την προκοπή μας μέσα στον κόσμο, μέσα στη μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια. Λόγο που να ξεκινά από το έρεισμα και την υπόθεση του ελληνισμού της Κύπρου και μετά να επεκτείνεται σε όλα τα άλλα. Να υπερασπιστούμε και να συνεχίσουμε τα όσα έχτισε η παράταξη μας ως προς τον εθνικό γεω-στρατηγικό προσανατολισμό και σχεδιασμό, μαζί με την Ελλάδα. Να συνεχίσουμε και να τα αναβαθμίσουμε. Ρητά και χωρίς αναστολές.

Ο κ. Πρόδρομος Προδρόμου είναι τέως υπουργός Παιδείας.

Πενταγωνικά πρίσματα, Kyrie Eleison και τα παράδοξα του κυπριακού «δάσους»

Της ΜΥΡΤΩΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

Το δάσος της Αθαλάσσας, τον μοναδικό ίσως πνεύμονα πρασίνου που παραμένει σε τόση έκταση και τόσο κοντά σε οικιστικές περιοχές, όπου το Δασονομείο εδρεύει και έχει τις ερευνητικές του μονάδες, και εκτείνεται από το Πανεπιστήμιο Κύπρου μέχρι το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, αποφάσισαν να κλαδέψουν. Τον Δεκέμβριο του 2022 λοιπόν, στο κομμάτι του δάσους που είναι ανάμεσα στο Γαλλικό Σχολείο (πρώην ΑΠ), το Κυπριακό Ινστιτούτο Ερευνών, και την οδό Αθαλάσσης (την ορίζινα, εκείνη που κατευθύνεται προς το Πανεπιστήμιο), ήρθε συνεργείο του τμήματος Δασών να κλαδέψει. Έκοψαν αρκετά μεγάλα κλαδιά από πεύκα και καθάρισαν ακακίες. Αρκετή δουλειά, αναγκαστικά προφανώς, «καλά

«... να αλλά αν μείνουν τζαι κοπέι αλλό κανέννας κλώνος εν να ππέσει στο αυτοκίνητο πάλε τζαι εν να μας κινείτε αγωγές». «Οι, εν εντάξει» λαλώ τους, «γίνεται κλάδεμα χωρίς να κκελιάσουμε τον τόπο, έτο κόψετε τους ξερούς κλώνους, καθαρίστε τα χαμπλά κλωνιά τζαι εν αρκετό».

φαίνεται να τα έκαναν» σχολιάζαμε με τους γείτονες και τους άλλους –πολλούς– περιπατητές που κινούνται καθημερινά σε εκείνη την περιοχή. Καλά τα έκαναν. Αλλά, δεν τα μάζεψαν ποτέ –εκτός από κάποια μεγάλα κομμάτια κλαδιών που επιμελώς κόπηκαν και μαζεύτηκαν μέσα σε λίγες μέρες. Τα πολλά, όμως, μεσαίου μεγέθους κλαδιά, κορμοί ακακίας και ξερόκλαδα, έμειναν βουνάρι. «Ε καλά, εν να 'ρθουν, εν να τα ξεπολήσουν; Εξαπολήσαν τα».

Σπάζει ένας κλώνος ακακίας πριν από κανένα μήνα δίπλα σε οικιστικό δρόμο, ενημερώνεται το

Δασονομείο και έρχονται άμεσα. Κόβουν οι άνθρωποι τον κλώνο, και πάνε να συνεχίσουν το κλάδεμα. Παρατηρώντας, φάνηκε να είναι έτοιμοι να κόψουν μεγάλα κομμάτια από δέντρα. Ρωτώ εγώ: «γιατί, είναι κρίμα, κάνουν σκιά», «να αλλά αν μείνουν τζαι κοπέι αλλό κανέννας κλώνος εν να ππέσει στο αυτοκίνητο πάλε τζαι εν να μας κινείτε αγωγές». «Οι, εν εντάξει» λαλώ τους, «γίνεται κλάδεμα χωρίς να κκελιάσουμε τον τόπο, έτο κόψετε τους ξερούς κλώνους, καθαρίστε τα χαμπλά κλωνιά τζαι εν αρκετό». Σύμφωνα με αυτή την πρόταση και οι δύο υπεύθυνοι που φώναζαν

οι εργάτες για να συνεννοηθώ μαζί τους. «Μα να ξέρετε και οι ακακίες είναι ξενικό είδος και γίνεται καταπολέμησή τους» προσθέτει ο χαμογελαστός υπεύθυνος. «Ναι» απαντώ «το γνωρίζω, και πριν 30 χρόνια που τα φυτεύατε και σας έλεγε ακριβώς αυτό ο πατέρας μου, του απαντήσατε ότι ξέρετε καλύτερα – 'να μεν έρτετε μετά όμως να τα κόψετε που εν να καταλάβετε τι εκάματε' είχε πει στους τότε συναδέλφους σας». Έτα ούλλα τζιαμέ.

Τέλος πάντων. Συνεχίζουν τη δουλειά οι εργάτες –έξι στον αριθμό– ως ένα σημείο. Έχουν κοινորτοποιήσει κάποια μεγάλα κομμάτια

και τα υπόλοιπα τα αφήνουν για άλλη μέρα. Εν τούτα τα ξερά και τα κομμένα που πρέπει να καθαρίσετε, και όλα τα υπόλοιπα που αφήσατε στην ευρύτερη περιοχή από τον Δεκέμβριο. «Ναι, ξέρουμεν το, αλλά βλέπετε τους τούτους; Τούτοι εν ούλλοι οι εργάτες που έχουμε για ούλλη την περιοχή και για το δάσος της Ακαδημίας και από εκεί στο Πανεπιστήμιο. Προσπαθούμε να τα προλάβουμεν ούλλα».

Μπαίνει ο Ιούνιος όπου να 'σαι. Τα ξερά σε όλη την περιοχή ακόμα εκεί. Α, ναί. Ήρθαν πριν κανένα δεκαπενθήμερο με ένα τρακτέρ/ερπυστριφόρο και διαπλάτυναν

τους κωματοδρόμους του δάσους, φαντάζομαι με τη λογική να γίνουν αντιπυρικές ζώνες. Φαντάζομαι. Τα μονοπάτια, λοιπόν, αλωθήκαν κανονικά. Χώματα και επικωματώσεις άτακτες, πάνω από τα ξερά κλαδιά, κώνοντας συχνά κορμούς πεύκων.

Και σκέφτομαι εγώ τώρα. Το Δασονομείο δηλαδή φαινομενικά έκανε μια δουλειά. Κλάδεψε. Αλλά όχι μόνο δεν τελείωσε τη δουλειά του, έχει προκαλέσει εστίες κινδύνου. Ως τώρα ήμασταν τυχεροί με τις βροχές, δεν στέγνωσε το δάσος. Αλλά μπαίνει Ιούνιος. Τα φιδία ήδη εμφανίζονται –και καλώς ορίζουν–

αλλά βρίσκουν καταφύγιο δίπλα στα μονοπάτια, κάτω από τους σωρούς των ξερόκλαδων. Εκεί που περπατούν, αθλούνται και απολαμβάνουν τη φύση κάθε μέρα δεκάδες άνθρωποι. Που τρέχουν τα παιδιά του Γαλλικού Σχολείου και μαθαίνουν, παίζοντας, για πεντάγωνα πρίσματα και άλλα γεωμετρικά σχήματα, που μαθαίνουν να αγαπούν και να σέβονται το δάσος.

Συνοπτικά: Το δάσος το περιποιούνται έξι εργάτες, οι οποίοι κάνουν ό,τι μπορούν και ό,τι τους πουν πράγματι οι άνθρωποι, και είναι οι τελευταίοι που έχουν ευθύνη. Το Δασονομείο κάνει προσπάθειες αλλά μισοδότην. Κλαδέυει αλλά δεν μαζεύει, πυρασφαλίζει όμως με ερπυστριφόρα. Και θυμώνει ή ακόμα απειλεί με πρόστιμα τους ιδιοκτήτες σκύλων που παίρνουμε βόλτα τους σκύλους μας εκεί γιατί υπάρχει ακόμα μια νομοθεσία που απαγορεύει σκύλους στα δάση, εκτός αν είναι κυνηγετικοί εν ώρα εργασίας ή πάνε για εκπαίδευση(!).

Οπότε: Βρισκόμαστε σε μια σουρεαλιστική/δυστοπική κατάσταση όπου το δάσος μοιάζει σάμπως και τα παιδιά του Γαλλικού Σχολείου αφήνιασαν, άφησαν στην άκρη τις ταμπελίτσες τους με τα γεωμετρικά σχήματα, πήραν ερπυστρίες και αλυσοπρίονα και διαλύσαν το δάσος. Ο πρωινός ήλιος ανατέλλει καυτός και καφαλίζει τα χόρτα και τα κλαδέματα της πράσινης ερήμου μας (green desert μεν, αλλά έστω) μέχρι που πάνει αέρας μανιασμένος, σπκώνει τα χώματα των οργωμένων δασικών μονοπατιών, ο ουρανός φορτώνει σύννεφα και πιάνουν τα νερά. Λάσπη από το χαλαρό και κακοποιημένο χώμα, σκόνη από την Αφρική και στάχτες από το νηάιστειο της Αίτνας, νοτίζουν τον αέρα με μια μυρωδιά που είναι παράδοξα ευχάριστη. Και εγώ να παίρνω βόλτα, εννώ εκπαιδευση για τζίκλες, τους σκύλους μου, πρώην αδέσποτα. Στο βάθος ο αυτοκινητόδρομος θερμειύει και ξεκινά να τραγουδά «Kyrie Eleison» στο ρυθμό του Lord of the Flies. Καλά πάει αυτό.

Η Μυρτώ Αριστείδου είναι ερευνήτρια, μουσειολόγος.



Τα μονοπάτια, λοιπόν, αλωθήκαν κανονικά. Χώματα και επικωματώσεις άτακτες, πάνω από τα ξερά κλαδιά, κώνοντας συχνά κορμούς πεύκων.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Θου, Κύριε!

Ό,τι και να ειπωθεί για τον κ. Ανδρέα Θεμιστοκλέους είναι λίγο, και μάλλον άσκοπο, αφού ο άνθρωπος προφανώς επιδιώκει να γίνεται το επίκεντρο για όλους τους λάθος λόγους και δεν φαίνεται τίποτε να τον πτοεί. Η παμή επιθεσή του προς τη βουλευτρια των Οικολόγων κα Αλεξάνδρα Ατταλίδου μετά την ποινικοποίηση των θεραπειών μεταστροφής ήταν μία ακόμη κυδαία στάση. Ο απαίσιος λόγος του βουλευτή Θεμιστοκλέους βέβαια δεν φαίνεται να ξεσηκώσει θύελλα αντιδράσεων από όλες τις γυναίκες που στο παρελθόν έχουν γίνει ή πιστεύουν ότι έγιναν στόχος σεξιστικών σχολίων... Βλέπε την πρόεδρο απάντων των θεσμών κα Αντίνα Δημητρίου, που μάλλον δεν το άκουσε καθαρά και γι' αυτό ως την Παρασκευή το βράδυ, όταν γραφόταν η στήλη, επιρείο σιγή ιχθύος...

Την παρτίδα έσωσε ο βουλευτής Λευκωσίας του ΔΗΣΥ Δημήτρης Δημητρίου και πρόεδρος της Επιτροπής Θεσμών της Βουλής των Αντιπροσώπων, ο οποίος με επιστολή ζήτησε την απομάκρυνση του Ανδρέα Θεμιστοκλέους από την Επιτροπή Θεσμών.

Εκκλησία του 21ου αιώνα

Αντιλαμβάνομαι ότι η επίσημη Εκκλησία δεν είναι εύκολο να αντιληφθεί τις πραγματικότητες του 21ου και να συμβαδίσει με αυτές χωρίς να έρθει σε σύγκρουση με τις πατερικές διδασκαλίες και φυσικά τον ευαγγελικό λόγο. Όμως, θα πρέπει κάποια στιγμή να δει πώς θα συγκρατήσει τον θείο λόγο με τις αλλαγές που συντελούνται στην κοινωνία. Επίσης, δεν καταλαβαίνω γιατί πρέπει σε κάθε ανακοίνωση της Εκκλησίας να υπάρχει και εθνικός λόγος, που δεν έχει σχέση με το ζήτημα, όπως η πρόταση: «Ο πνευματικός εκφυλι-



Θεσμικώς θα γίνει ό,τι πρέπει, θα επιληφθούμε του θέματος, ο σεξισμός και οι προσβολές δεν θα περάσουν. Μην βιάζεστε, μόνο.

σμός της κοινωνίας δεν είναι το καλύτερο για ένα λαό που αγωνίζεται για την εθνική του επιβίωση», όπως αναφέρει η ανακοίνωση Ιεράς Συνόδου για την πρόταση νόμου για την πρόταση του νόμου για ποινικοποίηση των «θεραπειών» αλλαγής φύλου. Μάλλον τα πυρά της Εκκλησίας για το εθνικό ζήτημα θα πρέπει να κατευθύνονται προς την πολιτική ηγεσία, αλλά και εν είδει ενδοσκόπησης.

Όχι πια κάδοι!

Νενικήκαμεν, έφυγαν τελικά από την είσοδο της Κυπριακής Βιβλιοθήκης οι κάδοι σκουπιδιών. Δεν ξέρω ποιος καλός θε-

σμός το αποφάσισε, αλλά το σωστό είναι να το πούμε και να το διαφρανώσουμε. Μικρό το καλό, θα πείτε, και ίσως έχετε δίκιο, αλλά από τα μικρά να ξεκινάμε και πού θα πάει, θα φτάσουμε και στα μεγάλα. Ένα μεγάλο θα είναι ας πούμε η δημιουργία μιας σύγχρονης Κυπριακής Βιβλιοθήκης, όπως έχουν όλες οι άλλες χώ-

ρες. Γιατί μην ξεχνάτε, και Ακαδημία δεν είχαμε, ενώ είχαν οι υπόλοιπες χώρες και φτιάξαμε και τόσες ωραίες εκδηλώσεις κάνουν...

Έτσι, λοιπόν, θα ήταν ωραίο να φτιάξουμε και μια σύγχρονη εθνική ή κρατική βιβλιοθήκη, μια Κυπριακή Βιβλιοθήκη που θα είναι κόσμημα για τη Λευκωσία και την Κύπρο ολόκληρη. Μπορούμε, χρειάζεται μεράκι και όραμα και φυσικά χρήμα. Το μόνο σίγουρο είναι πως χρειαζόμαστε ένα σύγχρονο Αρχείο Κυπρίων Λογοτεχνών, σύγχρονες εγκαταστάσεις και συνολική πολιτική για το βιβλίο...

Πάλι στο μείντινι

Και μιας και λέμε για πολιτικές που αφορούν τον πολιτισμό, και αυτή τη βδομάδα το υφυπουργείο Πολιτισμού απασχόλησε τη δημόσια συζήτηση για όλους τους λάθος λόγους. Αυτή είναι μία κατάσταση που δεν πρέπει να συνεχιστεί, διότι όπως πάμε θα λέμε πολιτισμός και θα εννοούμε άλλα πράγματα. Καλό θα είναι ο κ. Χατζηγιάννης να αντιληφθεί τον θεσμικό του ρόλο, να σταματήσει τα βιντεάκια και να αρχίσει να παράγει ουσιαστικό έργο.

Πάντως, μάλλον στο υφυπουργείο Πολιτισμού βρήκαν τους κωδικούς και στο site έχουν αναρτηθεί δύο πρόσφατες δραστηριότητες του κ. υφυπουργού.

Σιγά-σιγά να αρχίσουμε και εμείς οι πολιτιστικοί συντάκτες να ενημερωνόμαστε για τα του υφυπουργείου, διότι κι εμείς εργαζόμενοι είμαστε και έχουμε ανάγκη για υπεύθυνη και επίσημη πληροφόρηση. Εκτός και αν περιμένουν από το υφυπουργείο να μας ενημερώσουν πακέτο για όλα –κάρτα νέων, φορολογικά κίνητρα, καθεστώδες καλλιτεχνική και ένταξη Τμήματος Αρχαιοτήτων– τον Ιούλιο.

Ο πολίτης παρακολουθεί και κρίνει

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**



Οι πολίτες παρακολουθούν και κρίνουν είτε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος εκφράζοντας τη δυσaréσκεια της κυβέρνησης για την απόρριψη από ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ ακόμα δύο κυβερνητικών προτάσεων. Αναμφισβήτητοι οι πολίτες «παρακολουθούν και κρίνουν» αλλά αυτό, επί του παρόντος, δεν διαδραματίζει κανένα απολύτως ρόλο ούτε στη διακυβέρνηση ούτε και στον τρόπο λειτουργίας η αντιπολίτευση. Διότι το ότι οι πολίτες «παρακολουθούν και κρίνουν» δεν μοιάζει να ασκεί καμία πίεση ούτε προς την μία πλευρά, ούτε προς την άλλη (όπως άλλωστε συνέβαινε πάντα) και η όποια κρίση των πολιτών θα ξαναμετρήσει μόνο στις επόμενες εκλογές.

Στο μεταξύ όμως η χώρα έχει να αντιμετωπίσει σωρεία προβλημάτων (από πού να αρχίσει κανείς) κι αυτό που ο πολίτης παρακολουθεί να συμβαίνει είναι μια κυβέρνηση που αντιμετωπίζει πρόβλημα να περάσει τις προτάσεις της στη Βουλή και μια αντιπολίτευση η οποία παριστάνει την «υπεύθυνη» χωρίς ωστόσο να πείθει πως το κίνητρό της είναι πράγματι το δημόσιο συμφέρον και όχι πολιτικές «ρεβανσισμού». Το ότι τα δύο μεγάλα κόμματα δεν χώνεψαν ακόμα την εκλογική τους ήττα, και δη ο ΔΗΣΥ, αυτό είναι προφανές. Με κανένα τρόπο ωστόσο δεν νομιμοποιούνται να ασκούν αντιπολίτευση με «εκδικητικά» κίνητρα ή με απώτερο σκοπό να αποδείξουν στην κοινωνία ότι διέπραξε μέγα λάθος που τους καταψήφισε.

Διότι το καλό της χώρας υπαγορεύει να ιεραρχούν το δημόσιο συμφέρον πάνω από τις όποιες μικροκομματικές πίκρες ή απώθημα. Ειδικά σε ό,τι αφορά τον ΔΗΣΥ αν πραγματικά προσδοκεί να επανεμφύσει τον εαυτό του οφείλει να επιδείξει υπεύθυνη πολιτική συμπεριφορά, πράγμα που σημαίνει ότι οφείλει να πείσει πως οι αντιπολιτευτικές του θέσεις δεν έχουν αλλοτρία κίνητρα. Από την άλλη αυτό το οποίο συμβαίνει, να αντιμετωπίζει πρόβλημα η κυβέρνηση, επειδή δεν έχει την πλειοψηφία στη Βουλή ήταν προβλέψιμο και αναμενόμενο και πολλές φορές στην προεκλογική περίοδο είχε τεθεί ως ερώτημα στον νυν Πρόεδρο της Δημοκρατίας το πώς σκοπεύει να υπερβεί αυτό τον σκόπελο. Ο ίδιος πολλάκις υποστήριξε πως η λύση θα έρχόταν από τη πίεση που οι πολίτες θα έβραζαν προς τα κόμματα για να ψηφίσουν υπέρ νομοσχεδίων που είναι προς όφελος της κοινωνίας και πως οι βουλευτές εξαιτίας αυτής της πίεσης δεν θα μπορούσαν να τα απορρίψουν. Μια πολιτική θέση η οποία δυστυχώς δεν ανταποκρίνεται στην κυπριακή τουλάχιστον πραγματικότητα και αν μόνο σε αυτή επένδυσε ο Πρόεδρος για την επίλυση του καίριου σημασίας αυτού θέματος κακώς το έπραξε. Ακόμα και αν τα κίνητρα της αντιπολίτευσης είναι μικροπολιτικά εκείνο που ενδιαφέρει τον πολίτη «που παρακολουθεί και κρίνει», δεν είναι το αν η «καμμένη» η κυβέρνηση βάλεται από την «ακαρδία» και «κιστιμένη» αντιπολίτευση, ούτε αν ο δρόμος του Προέδρου είναι μοναχικός και δύσκολος, αλλά το πώς θα επιλύσει η χώρα τα προβλήματα που έχει ενώπιόν της και πώς θα γίνει η καθημερινότητα του πολίτη καλύτερη όπως ο Πρόεδρος υποσχέθηκε. Άρα το θέμα δεν είναι τα κίνητρα της αντιπολίτευσης (τα οποία προφανώς και θα κριθούν όταν έρθει η ώρα) ούτε το ότι η κυβέρνηση έρχεται αντιμέτωπη με τις όποιες κομματικές σκοπιμότητες.

Όλα αυτά ήταν προβλεπτά και αναμενόμενα (ακόμα και οι πολιτικές ρεβανσισμού) και άρα εκείνο το οποίο οφείλει η κυβέρνηση να κάνει δεν είναι να παριστάνει το «θύμα» αλλά να βρει τρόπους διαβούλευσης και συνεννόησης με τις πολιτικές δυνάμεις που την αντιπολιτεύονται ώστε να μπορέσει να κυβερνήσει όπως δεσμεύτηκε. Ο πολίτης έτσι κι αλλιώς δεν εμπιστεύεται την αντιπολίτευση και άρα επί του παρόντος δεν αναμένει κάτι καλύτερο από αυτήν εξού και την έχει καταψήφισε ως πολιτικά αναξιόπιστη. Εκείνοι που εμπιστεύονται είναι τον νυν Πρόεδρο και είναι από αυτόν που αναμένει να βρει τη λύση σ' αυτό το σοβαρό πρόβλημα που εκ των προτέρων γνώριζε πως θα αντιμετωπίσει. Το να μετατίθεται εμμέσως το βάρος στον πολίτη «που παρακολουθεί και κρίνει» αυτό σίγουρα δεν αποτελεί λύση.

elenixenou11@gmail.com



Μοντέλο παρουσιάζει δημιουργία του σχεδιαστή Rizwan Beyg σε επίδειξη μόδας που διοργάνωσε η Αρχή Εμπορικής Ανάπτυξης του Πακιστάν (TDAP) στο Καράτσι.

Το τέλος της εποχής των τεράτων;

Του **ΣΤΑΘΗ Ν. ΚΑΛΥΒΑ**

Τη προηγούμενη δεκαετία απέκτησε μεγάλη δημοφιλία ένα παράθεμα που αποδίδεται στον Ιταλό διανοητή Αντόνιο Γκράμοσι: «Το παλιό έχει πεθάνει και το νέο δεν έχει γεννηθεί, ζούμε στην εποχή των τεράτων». Πράγματι, τα πολιτικά τεράτα είχαν την τιμητική τους στη χώρα μας. Αποσβολωμένοι τα παρακολουθούσαμε να αναδύονται, ενώ παράλληλα το κέντρο υποκαρούσε σύμφωνα με ένα άλλο πολύ δημοφιλές παράθεμα, του Βρετανού ποιητή Ουίλιαμ Μπάτλερ Γέιτς. Η κατάρρευση του κομματικού συστήματος της Μεταπολίτευσης το 2012 και τα όσα επακολούθησαν αποδείχθηκαν προπομπός για αντίστοιχες εξελίξεις αλλού. Ο Economist αφιέρωσε το εξώφυλλό του στη φλεγόμενη Αθήνα με τίτλο «Coming to a city near you?» – σε ελεύθερη μετάφραση, ετοιμαστείτε, έρχεται η σειρά μας. Και πράγματι, η εποχή των τεράτων ταυτίστηκε με «εκλογές-έκπληξη» που συντάρραξαν τις μεγάλες πρωτεύουσες της Δύσης, με σοκαριστικά εκλογικά αποτελέσματα τύπου Τραμπ και Brexit τα οποία υπονόμισαν την αυτοπεποίθησή μας και καλλιέργησαν το αφήγημα της κρίσης (ή και ενδεχομένως του τέλους) της Δημοκρατίας.

Την περασμένη Κυριακή βρεθήκαμε μπροστά σε μιαν ακόμη εκλογική έκπληξη. Αυτή τη φορά όμως η έκπληξη άλλαξε στρατόπεδο. Αντί για αναδυόμενα τεράτα, τα είδαμε να ξαναβυθίζονται στον βούρκο τους. Το κέντρο κυριάρχησε και πλέον αναρωτιόμαστε αν τελικά γεννήθηκε το νέο, όπως θα έλεγε ο Αντόνιο Γκράμοσι. Είναι επομένως μεγάλος ο περασμός να πιστέψουμε πως ο κύκλος των τεράτων που άνοιξε με τις διπλές εκλογές του 2012 κλείνει οριστικά στη χώρα μας με τις διπλές εκλογές του 2023. Πόσο ασφαλής όμως είναι μια τέτοια εκτίμηση; Παρότι είναι ακόμη νωρίς, μπορούμε να αφουγκραστούμε το φαινόμενο αυτό λίγο βαθύτερα πηγαινόντας προς τα πίσω.

Αν εξετάσουμε το παρελθόν της Μεταπολίτευσης θα διαπιστώσουμε πως ως τώρα δύο φορές σημειώθηκε μια μεγάλη εκλογική πτώση του κόμματος που εκπροσωπούσε τη βενιζελολογική παράταξη του Κέντρου (τη λεγόμενη

«Δημοκρατική Παράταξη»), με αποτέλεσμα την απόλεια της ηγεμονίας του και την αντικατάστασή του. Η πρώτη ήταν το 1977, όταν η ΕΔΗΚ έχασε σχεδόν εννέα μονάδες και αντικαταστάθηκε από το ΠΑΣΟΚ. Η δεύτερη, τον Μάιο του 2012, όταν το ΠΑΣΟΚ έχασε πάνω από τριάντα μονάδες και αντικαταστάθηκε από τον ΣΥΡΙΖΑ. Η πτώση του ΣΥΡΙΖΑ στις πρόσφατες εκλογές (σχεδόν δώδεκα μονάδες) τον τοποθετεί μεταξύ της ΕΔΗΚ του 1977 και του ΠΑΣΟΚ του 2012. Από την άλλη όμως, ο ΣΥΡΙΖΑ διατηρήθηκε στη δεύτερη θέση, με σαφή μάλιστα διαφορά από το τρίτο κόμμα, κάτι που δεν συνέβη ούτε το 1977 ούτε το 2012. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις είχαμε υπερφυσική του δεύτερου από το τρίτο κόμμα. Είναι δύσκολο, επομένως, να εξαγάγουμε ασφαλή συμπεράσματα από τη σύγκριση αυτή.

Η γεωγραφία ίσως μας βοηθήσει παραπάνω. Η εκλογική συμπεριφορά της Κρήτης έχει ιδιαίτερη σημασία στη συγκεκριμένη περίπτωση γιατί ως λιχνό του βενιζελισμού υπήρξε η σταθερή εκλογική βάση της Κεντροαριστεράς. Εκεί, τον Μάιο του 2012, το ΠΑΣΟΚ διατήρησε την ηγεμονία του στον χώρο αυτό παρά τη γενική καθίζηση που υπέστη: ο ΣΥΡΙΖΑ το ξεπέρασε μόνο στον έναν από τους τέσσερις νομούς, στα Χανιά. Τον Ιούνιο όμως, η Κρήτη έγειρε ολοκληρωτικά προς την πλευρά του και το ΠΑΣΟΚ υποχώρησε οριστικά.

Την προηγούμενη Κυριακή η εικόνα στην Κρήτη άλλαξε για μια ακόμη φορά: το ΠΑΣΟΚ ξεπέρασε τον ΣΥΡΙΖΑ σε δύο νομούς, με την απόσταση μεταξύ τους στον τρίτο νομό (το Ηράκλειο) να είναι μικρότερη της μονάδας. Μόνο στα Χανιά διατήρησε ο ΣΥΡΙΖΑ ένα σημαντικό προβάδισμα. Με άλλα λόγια, το εκκρεμές στην Κρήτη επέστρεψε εκεί που ήταν τον Μάιο του 2012. Η τάση της αντιστροφής του συσχετισμού ΣΥΡΙΖΑ - ΠΑΣΟΚ είναι λοιπόν σαφής. Μένει να δούμε αν θα γενικευθεί και αν το τέλος της εποχής των τεράτων είναι πράγματι τόσο κοντά όσο διαφαίνεται.

Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάτοχος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Είναι κάτι στιγμές

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**



Κάνω πολλά χρόνια αυτή τη δουλειά. Πάνω από τριάντα. Όλο αυτό τον καιρό ήταν σπάνιες οι περιπτώσεις που ένιωσα την ανάγκη να γράψω θετική άποψη για κάποιον πολιτικό. Αφενός επειδή πιστεύω ότι ο ρόλος ημών των δημοσιογράφων δεν είναι να ξεσκονίζουμε το πέτο της εξουσίας. Κι αφετέρου, αν θέλουμε να είμαστε χρήσιμοι, δεν έχουμε παρά ν' αναδεικνύουμε τη λοξή ματιά στα γεγονότα και να ψέγουμε τα κακώς κείμενα. Είναι όμως κάτι στιγμές, σπάνιες αλήθεια, που το καλό υπερβαίνει την καχυποψία μας απέναντι στους επαγγελματίες της πολιτικής. Κάτι στιγμές που λες ότι μπορεί και να υπάρχει ελπίδα, νέοι άνθρωποι να πάρουν τον τόπο ένα βήμα μπροστά. Δεν ανήκω σε αυτούς που θεωρούν το νεαρό της ηλικίας νομοτέλεια για τον εκσυγχρονισμό. Κυρίως γιατί έχω γνωρίσει πολλούς νέους ανθρώπους με σκουριασμένα μυαλά, αλλά και γιατί εκεί έξω αρκετοί από αυτούς διαγκωνίζονται, δυστυχώς, για μια θέση στην πολιτική αρένα.

Ο Γιώργος Κουκουμάς είναι 40 ετών. Μπήκε στη Βουλή πρόσφατα, για πρώτη φορά το 2021 ως βουλευτής του ΑΚΕΛ της εκλογικής περιφέρειας Αμμοχώστου. Είναι επίσης το πρόσωπο που ανέλαβε την πρωτοβουλία για την κατάθεση πρότασης Νόμου ο οποίος ποινικοποιεί τις ψευδοθεραπείες μεταστρωφής. Η ομιλία του στη Βουλή, την περασμένη Πέμπτη, ήταν μία από εκείνες τις στιγμές που δίνουν νόημα και περιεχόμενο στην πολιτική. Την πολιτική που δεν εξυπηρετεί απλώς καριέρες ή κομματικές ατζέντες, αλλά είναι χρήσιμη για τις ζωές των ανθρώπων. Ξεκίνησε λέγοντας κάτι απλό: «Το κεντρικό ερώτημα που πρέπει να απαντήσει ο καθένας και η καθεμία στην αίθουσα: Πρέπει να απαντήσει αν θεωρεί ότι τα ΛΟΑΤΙ άτομα είναι άρρωστα που πρέπει να θεραπευτούν. Αν θεωρεί ότι τα ΛΟΑΤΙ άτομα είναι βιολογικά, πνευματικά ή θηκικά προβληματικά και υποδεέστερα που πρέπει να διορθωθούν».

Εγώ θα το θέσω πιο απλά: Μίλησε για το αυτονόητο. Για τα δικαιώματα. Για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια που τον 21ο αιώνα θα έπρεπε να θεωρείται αδιαπραγμάτευτη. Ήταν βαθιά πολιτική η ομιλία του κυρίου Κουκουμά. Αλλά ήταν επίσης και ένα από τα παράδειγμα για τον ρόλο που οφείλει να παίξει η Αριστερά, εάν επιμελεί να επικαλείται τον προοδευτικό της χαρακτήρα. Ίδου ένα χαρακτηριστικό δείγμα γραφής: «Πλέον είμαστε στο διά ταύτα. Όποιος βουλευτής και όποιο κόμμα φοβάται ή αρνείται να παίρνει θέση σε αυτά τα ζητήματα, φοβάται ή αρνείται να πει ξεκάθαρα τις θέσεις του, τότε θα βρυσίσει εσοει δικαιολογίες και θα ψάχνει λεκτικούς ακροβατισμούς για να κρυφτεί, αντί να θέσει με παρρησία τη μάχη απέναντι στη συντήρηση. Όμως, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η αξιοπρέπεια, η ισότητα δεν είναι ευκαιρία για δημόσιες σχέσεις στο pride, ούτε post με πολύχρωμες σημαίες στο Facebook. Είναι αγώνας, αγώνας διαρκείας που δίνουμε μέσα κι έξω από τη Βουλή για να πάει η κοινωνία μπροστά. Με συγκρούσεις και ρήξεις, όταν χρειάζεται. Για να εξαλειφθούν οι διακρίσεις στις νομοθεσίες και τις πρακτικές του κράτους αλλά και στις αντιλήψεις της κοινωνίας».

Ναι, είμαστε στο διά ταύτα. Ο καθένας επιλέγει σε ποια όχημα θα σταθεί και αναλαμβάνει την ατομική του ευθύνη. Οι πολιτικοί επωμιούνται και κάτι επιπλέον: το πολιτικό κόστος. Το λέω αυτό γιατί ο τόπος είναι μικρός και γνωρίζουμε. Όταν πολιτευόμαστε, ιδιαίτερα στην επαρχία, εξαρτάσαι από τις ψήφους ανθρώπων που η ζωή απέδειξε ότι στα θέματα των δικαιωμάτων διαθέτουν μειωμένα αντανακλαστικά. Για να το πούμε κι αλλιώς, ο συντηρητισμός δεν χαρακτηρίζει μόνο τα κόμματα του δεξιού τόξου. Ο συντηρητισμός απλώνεται οριζόντια σε όλη την κοινωνία, από τα αριστερά ως τα δεξιά. Γι' αυτό αναφέρθηκα πριν σε πολιτικό κόστος. Γιατί προσθέτει στη σπουδαιότητα της πράξης του βουλευτή, ο οποίος έκλεισε την εισήγηση του, για την πρόταση νόμου, με μια μεγάλη πολιτική αλήθεια: «Δεν αφορά μόνο τη συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων, αφορά τη είδους κράτος, τη είδους κοινωνία θέλουμε να είμαστε. Αν θα είμαστε με την επιστήμη ή με το μεσαίωνα. Με τα ανθρώπινα δικαιώματα ή με την ανοχή στον ανθρώπινο εξευτελισμό. Με την πρόοδο, ή με την οπισθοδρόμηση».

stavros.christodoulou@gmail.com

Η αυτο-αποδόμηση ενός Προέδρου σε λιγότερο από 100 μέρες

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**



Ο Νίκος Αναστασιάδης, αδιαμφισβήτητος μία από τις βαριές πολιτικές προσωπικότητες του τόπου, μετά από πολλά χρόνια στην Προεδρία της Δημοκρατίας εισέπραξε κριτική η οποία σε κάποιες περιπτώσεις, δικαίως, ξεπέρασε τα όρια της πολιτικής του αποδόμησης. Ο διάδοχός του στην εξουσία, ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης, αν και ακόμη δεν θεωρείται βαρύ όνομα στην πολιτική σκηνή, έχει καταφέρει κάτι πρωτοφανές: Να φλερτάρει με την πολιτική του αποδόμηση, ενώ βρίσκεται στην ηγεσία του τόπου, εδώ και 89 μόνο ημέρες. Μέσα σε αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα, λοιπόν, ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει (σ.σ. δυστυχώς λέω εγώ) καταφέρει να δημιουργήσει την εντύπωση ενός γνήσιου συγκεντρωτικού, ο οποίος έχει σχηματίσει μια πολιτική περίμετρο γύρω του, με πρόσωπα του οικογενειακού περιβάλλοντος. Έτσι λοιπόν, πριν εκατοστήσει τις ημέρες του

στο Προεδρικό, ο κ. Χριστοδουλίδης είναι μετά βεβαιότητας γνωστότερος για την «κουμπαροκρατία» και όχι για το έργο που δρομολογεί. Διόρισε τη διπλοκουμπάρα του διευθυντή του διπλωματικού του γραφείου, την άλλη κουμπάρα του υπουργού παρά τω Πρόεδρο, τον σύγαμπρό του διευθυντή του γραφείου του. Είναι βεβαίως θεμιτό ένας Πρόεδρος να διορίζει άτομα που εμπιστεύεται ως συνεργάτες του, αλλά δεν είναι δυνατόν όλοι όσοι εμπιστεύεται να είναι συγγενείς, κουμπάροι, ή να έχουν σχέση με την προεδρική οικογένεια. Γιατί δημιουργεί μια εντύπωση, που δύσκολα θα ανατραπεί, παραπέμποντας σε μια πολιτική, αν μη τι άλλο, ανασφάλεια.

Την ίδια ώρα, το Υπουργικό Συμβούλιο μοιάζει με παιδική χαρά. Ο Μιχάλης Χατζηγιάννης θεωρεί προφανές ότι έχει αναλάβει το υπουργείο Πολιτισμού για να τραγουδά σε γενέθλια πολιτικών αρχηγών και να εκδίδει και ανακοινώσεις. Ο υπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής προσ-

λαμβάνει 19χρονους συνεργάτες κατόπιν προτροπής κάποιου «πολύ δικού του προσώπου», όπως ο ίδιος είπε. Ο δε υφυπουργός Καινοτομίας Φίλιππος Χατζηζαχαρίας, με τις γνώσεις του έχει κατορθώσει να ενισχύσει την εικόνα του προκατόχου του Κυριάκου Κόκκινου, ο οποίος συγκριτικά με τον σημερινό υφυπουργό θεωρείται «γιγαντας» της ψηφιακής εποχής, αν και στις δικές του ημέρες η πύλη εμβολιασμού της δούλεψε και δύο δεν ανταποκρινόταν.

Αυτή είναι (σ.σ. και πάλι λέω δυστυχώς) η γενική εικόνα της κυβέρνησης, με την πλειοψηφία των υπουργών που διόρισε ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης να είναι ετερόφωτοι και να κινούνται σε πολύ ρηκά νερά. Δημιουργώντας την εντύπωση ότι γι' αυτό ακριβώς επιλέχθηκαν και διορίστηκαν. Για να είναι εύκολα αναλώσιμοι, να μην τους ψάξει κανείς όταν θα αντικατασταθούν και κυρίως για να μη στερηθούν καμιά ακτιδω φώτος από το πρόσωπο αυτού που τους διόρισε. Αυτό όμως που προφανώς δεν έχει

αντιληφθεί ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης είναι ότι η απρόσωπη κυβέρνησή του, με τις ελάχιστες εξαιρέσεις, συμβάλλει καθημερινά στη δική του αποδόμηση. Όπως και ο ίδιος με τις επιλογές του. Και ότι θα πρέπει να αλλάξει πολλά, εάν θέλει να ανατρέψει την εικόνα της «κουμπαροκρατίας», του συγκεντρωτισμού και του ερασιτεχνισμού που τείνει να παγιωθεί στη συνείδηση του κόσμου. Οι επιλογές δεν είναι απερίοριστες. Είτε θα πει mea culpa και θα στείλει τους μισούς υπουργούς στο σπίτι τους, πολύ πριν συμπληρώσουν το 18μηνο και διασφαλίσουν τα ωφελήματά τους. Και μαζί και τους κουμπάρους του. Είτε θα πρέπει να κάνει τομές σε άλλα μείζονα ζητήματα, για τα οποία η αρχική ευθύνη δεν ανήκει στον ίδιο, αλλά μοιραία θα την επωμιστεί, εάν μείνει άπραγος. Όπως για παράδειγμα να καθαρίσει τον στάβλο του Αυγείου στο κυπριακό ποδόσφαιρο, ζητώντας και τη συμβολή της Ευρωπ, μετά τις πρωτοφανείς καταγγελίες που εμπλέκουν ποδο-

σφαιρικούς θεσμούς, εντός και εκτός Κύπρου. Ή να ακολουθήσει τη σύσταση της Ε.Ε. για τερατισμό, οριστικά και αμετάκλητα, του προγράμματος χρυσών διαβατηρίων χωρίς παραθυράκια εξέτασης αιτήσεων που δίδουν εκκρεμούν. Ή να καλέσει τον γενικό εισαγγελέα να παραδώσει επιτέλους την έκθεση για το μαύρο βαν των παρακολουθήσεων, που ζητάει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το ιδανικό θα ήταν να τα κάνει όλα αυτά. Και ένα γερό λιφτινγκ στην κυβέρνηση, καταδεικνύοντας ότι είναι σε θέση να αναγνωρίζει λάθη και να αναλαμβάνει και την ευθύνη. Και μια άτεγκτη προσέγγιση σε ζητήματα που εκθέτουν την Κύπρο, τόσο στο εσωτερικό, όσο και στην Ε.Ε. Ο κ. Χριστοδουλίδης θα πρέπει να τολμήσει, διότι, σε αντίθετη περίπτωση, θα «λουστεί» την αποδόμηση πολύ πιο σύντομα από τον προκατόχό του. Και η ευθύνη θα είναι αποκλειστικά δική του.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Κλείνει ένας τεράστιος κύκλος

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**



Δεν Ξέρω αν τα μάθετε τα νέα. Ο εμφύλιος πόλεμος τελείωσε πριν από 74 χρόνια. Η Αποστασία έγινε πριν από 58. Το Πολυτεχνείο πριν από 50. Ιστορικά γεγονότα, με μεγάλη σημασία. Συναρπαστικά για τον ιστορικό, αλλά και για τον ιστορικό ή μη αναγνώστη ιστορικών βιβλίων. Οποιος, όμως, επιχειρεί σήμερα, το 2023, πολιτική αντιπαράθεση με βάση το '44, το '65 ή το '73, ζει αλλού. Και σίγουρα, δεν μιλάει με κανέναν ψηφοφόρο που είναι σήμερα κάτω από –as είμαι

Η κοινωνία νιώθει ότι δεν μπορεί να πάει μπροστά εάν το βλέμμα της είναι συνεχώς στραμμένο στον καθρέφτη που δείχνει πίσω, στο χθες.

γενναιόδωρος– 50. Τη δεκαετία του 1980 είχε νόημα να καλλιεργείς πόλωση για το «ποιος ήταν αποστάτης» και άλλα ιστορικά ζητήματα. Τα γεγονότα ήταν σχετικά νωπά. Τα πάθη δεν είχαν καταλαγιάσει. Οι –τότε– νέοι ήξεραν για ποιο πράγμα μιλάμε. Αυτό ήταν τότε. Σήμερα, μόνον όποιος έχει σκουριασμένα εργαλεία μπορεί να κάνει πολιτική με τα σκιάχτρα και τα συνθήματα εκείνης της εποχής. Ποιος παραμένει εγκλωβισμένος στη σκιαμαχία με τα φαντάσματα της Ιστορίας; Κυρίως η Αριστερά. Η οποία πηγήθηκε στον Εμφύλιο αλλά κέρδισε στη Μεταπολίτευση. Τα ξερνήσια και οι εξορίες, η επιτάχρηση δικτατορίας έδωσαν το ηθικό και ιδεολογικό πλεονέκτημα. Κυριάρχησε στη

διανόηση, στα πανεπιστήμια, στο μονοπώλιο της ιστορικής ανάλυσης, στο πώς αντιμετωπίζουμε την εξωτερική πολιτική και τις ξένες δυνάμεις. Και ο Ανδρέας Παπανδρέου αυτό το κύμα της ιδεολογικής ηγεμονίας και ριζοσπαστικοποίησης καβάλησε για να ανέβει στην εξουσία και αυτό τον παρέσυρε σαν ένα ορμητικό ρέμα. Αν δεν υπήρχε τότε ο Ανδρέας, το τσουνάμι μπορεί και να είχε οδηγήσει σε έναν άλλο πρόωμο ΣΥΡΙΖΑ, ήδη από το 1981.

Η Αριστερά κατάφερε και πήθε, τελικά, η ίδια στην εξουσία το 2015. Για να είμαστε απολύτως ειλικρινείς, την έφεραν στο τιμόνι, σε μεγάλο βαθμό, η ανεπάρκεια, η φαυλότητα και η σαπίλα ενός αστικού καθεστώτος που τα έκανε μαντάρα στη διαχείριση, λαϊκίστη ασύστολα και εντέλει χρεοκόπησε. Η λαϊκή οργή ήταν ασύλληπτη και, εν μέρει, δικαιολογημένη. Ήταν μια μεγάλη νίκη για την Αριστερά και μια τεράστια ήττα. Η πραγματικότητα έχει έναν μοναδικό τρόπο να ισοπεδώνει μύθους που κτίζονται επί δεκαετίες. Η ζωή όμως προχωράει, η κοινωνία αλλάζει, οι πολίτες θέλουν απτές λύσεις στα προβλήματά τους. Δεν τους αφορούν οι καβγάδες για το χθες ή το προχθές. Οι νεότεροι δεν καταλαβαίνουν για ποιο πράγμα μιλάμε καν.

Κάπως έτσι φτάσαμε στο 2023. Με την Αριστερά να κάνει το μονοπώλιο στον δημόσιο διάλογο. Με τη γενιά των πρωταγωνιστών των μεταπολιτευτικών αμφιθεάτρων να αποστρατεύεται μαζί με τις αγκυλώσεις και τη νοσταλγία της για ξεπερασμένα τοτέμ. Κλείνει ένας τεράστιος κύκλος. Η κοινωνία νιώθει ότι δεν μπορεί να πάει μπροστά εάν το βλέμμα της είναι συνεχώς στραμμένο στον καθρέφτη που δείχνει πίσω, στο χθες. Μπροστά θέλει να πάει.

Ο νικητής

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**



Η νίκη του κ. Κυριάκου Μητσοτάκη την περασμένη Κυριακή επί του αντιπάλου κ. Αλέξη Τσίπρα υπήρξε συντριπτική. Η κυριαρχία του στο κόμμα του οποίου ηγείται αδιαμφισβήτητη. Όλα αυτά τον καθιστούν κυρίαρχο της ελληνικής πολιτικής σκηνής. Τίποτε ωστόσο στην πολιτική δεν είναι τελεσίδικο.

Ο πηχημένος προκαλεί ενότιση συμπάθεια και ενδέχεται να επιτύχει επανασυμπεριρρώσεις, αν και όχι βέβαια διαστάσεων ανατρεπτικών. Το κλίμα αλλάζει στην πολιτική, αλλά όχι τόσο δραστηρικά ή σε μικρό διάστημα.

Παράλληλα, ένας πανίσχυρος πρωθυπουργός μπορεί να είναι το ζητούμενο, ιδιαίτερα σε μια εποχή που μια στρατιά αναλυτών οικτίζουν την έλλειψη ηγετών σε όλη την Ευρώπη. Ωστόσο, κάθε τι που υπερβαίνει –ή έτσι φαίνεται τουλάχιστον– σημαντικά τον μέσο όρο ενότιση προκαλεί απώθηση στον κοινό πολίτη.

Ο κ. Μητσοτάκης το γνωρίζει αυτό πολύ καλά και ακόμη περισσότερο. Εξ ου και απευθύνει συνεχώς μηνύματα και προτροπές για μετριοπάθεια, άοκνη μάχη και αυτοσυγκράτηση, προς τα στελέχη που τον περιβάλλουν.

Είναι από μίαν άποψη ο κ. Μητσοτάκης ένα παράδοξο εις την ελληνική πολιτική ζωή. Κεντρικός και φιλελεύθερος εξελέγη ηγέτης ενός κόμματος, που στον πυρήνα και στην πλειοψηφία του ήταν η κομματική έκφραση της παραδοσιακής «Δεξιάς», εάν υποθεθεί ότι η λέξη αυτή έχει κάποιο περιεχόμενο στις μέρες μας.

Πείσμων και συστηματικός, αρνήθηκε κάθε προσαρμογή στα θεσμικά ούτως ειπείν ισχύοντα στην ελληνική «Δεξιά». Αντίδραση δεν υπήρξε εκ των έσω. Κάποιοι πιστεύουν ότι η κοινωνία άλλαξε ριζικά. Ενδέχεται να έχουν δίκαιο.

Αλλά ίσως να προσδίδουν τοπικό περιεχόμενο σε λέξεις και αντιλήψεις του συρμού της εποχής. Πολλά έχουν ειπωθεί από εμπειρώς σκεπτόμενους πολιτικούς και αναλυτές περί των λόγων που οδήγησαν στην εκτίναξη του κ. Τσίπρα στην εξουσία. Και ασφαλέστερα ισχύουν σε έναν πολύ μεγάλο βαθμό. Ενδεχομένως, όμως, να επρόκειτο απλώς για έναν «μικροαστικό αριστερισμό». «Αριστερισμός, η παιδική αρρώστια του κομμουνισμού», έγραφε κάποτε ο Λένιν.

Εάν αυτό συμβαίνει, ίσως να έχουμε εισέλθει πλέον σε μία φάση ενός «μικροαστικού φιλελευθερισμού» με επιδόματα, καλάθια της νοικοκυράς και άλλα εξωπραγματικά. Ο κ. Μητσοτάκης έχει ασφαλώς επιγνώση της καταστάσεως και δεν δυσκολιώνη που θα αντιμετωπίσει εάν οι εκλογές τον αναδείξουν πρωθυπουργό μιας κυβερνήσεως ισχυρής και αυτοδύναμης.

Και επειδή είναι πολιτικός με πεποηθήσεις ισχυρές, ή επιχειρήσει, όχι απλώς έναν σαρωτικό μετασχηματισμό της οικονομίας, αλλά και μία ριζοσπαστική μετάλλαξη του Έλληνα πολίτη σε Ευρωπαίο από απόψεως θεωρήσεως ζωής, νοοτροπίας και συμπεριφοράς.

Κάποιοι αντιπαλοί του θα σπεύσουν να παρομοιάσουν τον κ. Μητσοτάκη με τον «σοκιοβιάτη» του Ζαροτούστρα, που επιχειρώντας την αναβάθμιση του μέσου ανθρώπου σε ανώτερο, έχασε την ισορροπία του όταν ένας «παλιόσος» εμφανίσθηκε και εντέλει ο σοκιοβιάτης συντριβή στην πλάτεια, δημιουργώντας πανικό στο πλήθος.

Τίποτε βέβαια δεν θα συμβεί από αυτά. «Παλιόσος» δεν υπάρχει επί σκηνής. Αλλά ένα περιβάλλον απόλυτα ασταθές, που επιβάλλει σύνεση, προσοχή και όχι ριζοσπαστικές κινήσεις.

Οι εντιμότετοι φίλοι μου

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Τον σημερινό τίτλο τον κρωστάω σ' αυτήν τη σειρά με τις τρεις ταινίες του Μονιτσέλι και την ανεκδιήγητη εκείνη παρέα των φίλων που παρότι τα χρόνια περνούσαν, οι ίδιοι αρνούσαν να ωριμάσουν. Ο τίτλος στα ιταλικά είναι «Οι φίλοι μου». Στα ελληνικά έχει αποδοθεί ως «Οι εντιμότετοι φίλοι μου». Φλωρεντία, τέλη δεκαετίας του εξήντα, οι κύριοι αυτοί, αστοί με όλη τη σημασία της λέξης, τιμούν τη φίλια τους κάνοντας φάρσες. Αντόλφο Τσέλι, Ούγκο Τονιάτσι, Φίλιπ Νουαρέ. Τους άλλους δύο της παρέας δεν τους θυμάμαι. Παλιότερα η προβολή της ταινίας ήταν μια από τις υποχρεώσεις των θερινών σινεμά.

Ακόμη και σήμερα, όποτε αισθάνομαι κατάθλιψη, βάζω μερικές σκηνές στο dvd, που κι αυτό πια θεωρείται παρωχημένο. Καθαρά και κωμωδία, που η ιδιοφυΐα του Μονιτσέλι την εντάσσει σ' έναν οριζόντιο τραγωδίας. Εσύ μπορεί να μην παίρνεις τη ζωή σου στα σοβαρά, όμως η ίδια η ζωή είναι σοβαρή. Θυμάμαι και τον Προυστ ο οποίος αναφέρεται σ' ένα χαρακτήρα, τον βαρώνο Σαρλάν αν θυμάμαι καλά, και αναρωτιέται τι περιμένει για να πάρει τη ζωή του στα σοβαρά. Ζητώ

συγγνώμη για το μάλλον άτεχνο άλμα, όμως οι «Εντιμότετοι φίλοι μου» μου θυμίζουν τον εαυτό μου, και τους φίλους μου, στα νιάτα μου. Στον καιρό της αντίστασης κατά της κούντας, με τις προσδύσαντες να ωριμάσουν. Ο τίτλος στα ιταλικά είναι «Οι φίλοι μου». Στα ελληνικά έχει αποδοθεί ως «Οι εντιμότετοι φίλοι μου». Φλωρεντία, τέλη δεκαετίας του εξήντα, οι κύριοι αυτοί, αστοί με όλη τη σημασία της λέξης, τιμούν τη φίλια τους κάνοντας φάρσες. Αντόλφο Τσέλι, Ούγκο Τονιάτσι, Φίλιπ Νουαρέ. Τους άλλους δύο της παρέας δεν τους θυμάμαι. Παλιότερα η προβολή της ταινίας ήταν μια από τις υποχρεώσεις των θερινών σινεμά.

Στα χρόνια της παρισινής θητείας μου έγινα φίλος με τον Αγγελο Ελεφάντη. Μυαλό ξυράφι, δυνατός χαρακτήρας, πολιτικά έντιμος. Πέρασα με πολλά μαζί. Μην φαντασθείτε βάσανα και άλλα ρομαντικά. Απλώς θυμάμαι ακόμη τη νύχτα που έπεσε η κούντα, μετά ένα γαμήλιο τραπέζι σε μια ελληνική ταβέρνα στη Μουφτάρ, με Μελίνα Χατζιδάκι, Θεοδώρακη και λοιπούς, μου ζήτησε να κοιμηθώ σπύτι του. Δεν άντεχε να μείνει μόνος. Δεκαετίες αργότερα, όταν πια είχαμε απομακρυνθεί ο ένας από τον άλλον, μου είχε πει: «Στα νιάτα σου προσπάθησες να γίνεις κομμουνιστής, αλλά απέτυχες». Του απάντησα: «Αν μη τι άλλο με καταλαβαίνεις». Οι «εντιμότετοι φίλοι μου» με αντιμετωπίζουν ήδη ως δεξιό αποστάτη. Μερικές ημέρες αργότερα δημοσίευσε στην «Αυγή» ένα άκρωθ θετικό άρθρο για το βιβλίο μου «Με την ανάσα της Αθήνας και της Ρώμης», μια σύντομη καταγραφή της επιρροής του κλασικού πολιτισμού στη σύγχρονη Ευρώπη.

Τον Έλεφάντη τον αναφέρω επειδή είναι ένας από όσους, μετά τη Μεταπολίτευση, επέστρεψαν στην Ελλάδα από το Παρίσι και προγραμματίσαν τους όρους του πνευματικού διαλόγου. Παραμένοντας όμως ελεύθερος σκοπευτής. Δεν διεκδίκησε θέση στο πανεπιστήμιο, ούτε πολιτικό αξίωμα. Οι υπόλοιποι, στη συντριπτική τους πλειονότητα, διεκδίκησαν, και κατέκτησαν, θέσεις στο πανεπιστήμιο. Μετά τη κούντα ο πνευματικός κόσμος ταυτίσθηκε με τη φυλή των πανεπιστημιακών. Κοινωνιολογία, οικονομία, πολιτικές επιστήμες. Οι διανοούμενοι εκ Παρισίων ήρθαν για να σώσουν την Ελλάδα από το σκοτάδι της δικτατορίας. Οι «Εντιμότετοι φίλοι» αποφάσισαν να σοβαρευτούν

και ο μόνος τρόπος για να σοβαρευτείς στη χώρα είναι να γίνεις δημόσιος υπάλληλος, στην περίπτωση τους πανεπιστημιακός. Αυστηροί κριτές του δημόσιου βίου, με πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης, πόζαζαν σαν πνευματικοί ηγέτες. Πόσα τους χρωστάει το μονοπώλιο του δημόσιου πανεπιστημίου; Πόσα τους χρωστάει το ξέφραγο αμπέλι του μεταναστευτικού, διότι είναι και ποινολογικοί, σε αντίθεση με όλους εμάς.

Σήμερα, οι «εντιμότετοι φίλοι μου» έχουν συνταξιοδοτηθεί. Και στην κυριολεξία, λόγω ηλικίας, και μεταφορικά, λόγω ιδεών. Δεν έχουν να προτείνουν τίποτε για την πορεία της χώρας, τίποτε παραπάνω από τη νοσταλγία τους για τις δεκαετίες που πέρασαν. Και γι' αυτό σιωπούν παραχωρώντας τη θέση τους στα θλιβρά υποκατάστατά τους. Δεν είναι θέμα ποσότητας. Είναι θέμα ποιότητας. Η Αριστερά έχει χάσει το μονοπώλιο της διανόησης. Η αγορά των ιδεών έχει απελευθερωθεί. Και σ' αυτήν θα επιζησουν μόνον όσοι μπορούν να αντέξουν τον ανταγωνισμό. Οι υπόλοιποι as αρκεστούν στην απόλαυση της φάρσας που προσφέρουν οι «Εντιμότετοι φίλοι μου».



Συζητώντας με τον Χένρι Κίσιγκερ

Του **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Π. ΜΑΛΛΙΑ**

River House, 350 Park Avenue και 51st Street. Το επιβλητικό κτίριο στην καρδιά του Μανχάταν είναι η έδρα του ομίλου Kissinger-McLarty Associates. Η κορυφαία εταιρεία προώθησης συμφερόντων και δημοσιών σχέσεων δεν χρειάζεται συστάσεις. Εμπληματική σφραγίδα της ο Χένρι Κίσιγκερ. Ο εταίρος του McLarty ήταν προσωπαρχός του Λευκού Οίκου επί Κλίντον. Στο επίπεδο αυτό οι ιδεολογικές αποχρώσεις ξεθωριάζουν μπροστά στο προσδοκώμενο όφελος που στηρίζεται στην αρχή «ισχύς και κέρδος εν τω νώσει».

Μάρτιος 2008. 26ος όροφος, Γραφείο 2600. Κρατώ ως ενθύμιο την ξεθωριασμένη σήμερα αυτοκόλλητη άδεια εισόδου. Συνάντησα τον Κίσιγκερ. Είχα ενημερώσει ότι αφορούσε αποκλειστικά στο Μακεδονικό. Δεκαπέντε μέρες πριν από τη Συνάντηση Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι. Δεν ήθελα αφήσει πέτρα ορθή στη δύσκολη προσπάθεια να προωθησούν τις θέσεις μας στον πρόεδρο Μπους, τους συμβούλους του και την υπ. Εξωτερικών Κοντολιζα Ράις. Ο Κίσιγκερ, από το 1992, είχε παρόμοια εμπειρία στην προώθηση της θέσης του και του δικαίου της Ελλάδας στο ζήτημα του ονόματος. Εξήγησα την κρισιμότητα των στιγμών και τη διαγραφόμενη τροχιά σύγκρουσης στο Βουκουρέστι με την πο-

λιτική Μπους. Τον παρότρυνα να παρέμβει εκ νέου δημόσια και να εκθέσει την άποψη του για το όνομα στον Λευκό Οίκο.

Του έδωσα σημείωμα δέκα γραμμών. Το διάβασε. Απάντησε: «Η Ελλάδα έχει δικιο το όνομα. Δεν νοείται να αδικηθεί η Ελλάδα προκειμένου να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ μία χώρα με ελάχιστες δυνατότητες συνεισφοράς στη συμμαχία. Θα τηλεφωνήσω στον Στιβ Χάντλεϊ», είπε, σύμβουλο τότε Εθνικής Ασφάλειας του προέδρου Μπους. Τον ρώτησα αν θα ήθελε να κάνει δήλωση στον έγκριτο ανταποκριτή του ΑΠΕ. Συμφώνησε. Αλλά δεν έδωσε συνέχεια. Είχε μια μόνιμη δυσανεξία να «εκτεθεί» σε ελληνικό μέσο ενημέρωσης. Η αντίδρασή του ήταν η ίδια που καταγράφει και ο Α. Παπαχελάς στο βιβλίο του «Ενα σκοτεινό δωμάτιο 1967-1974».

Η τελευταία μας σύντομη συνάντηση ήταν στη Μινεάπολη το 2008. Μίλησα απαισιωτικά για τη Βόρεια Μακεδονία σε σχέση με το ΝΑΤΟ στην περίπτωση –πάνοτι τότε– την Ελλάδα. Το συζητήσαμε με την Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη που μετείχε ως παρατηρητής με την ιδιότητα του προέδρου της Επιτροπής Εξωτερικών και Αμυνας της Βουλής.

Τρία χρόνια νωρίτερα, αφότου ανέλαβα στην Ουάσιγκτον, ήμουν αρκετά σφιγγμένος στην πρώτη

μας συνάντηση. Πλησιάζοντας το γραφείο του στη Νέα Υόρκη αναρωτήθηκα πώς είναι δυνατόν ένας –κατά τα γραπτά του– θαυμαστής του ελληνικού πνεύματος και πολιτισμού να κλείσει τα μάτια ενθαρρύνοντας τη βάρβαρη τουρκική εισβολή και κατοχή της Κύπρου. Πώς επίσης ένας θαυμαστής του Περικλή ταυτίστηκε με τη κούντα των συνταγματαρχών. Ρητορικά ερωτήματα.

Η υποδειγματική έρευνα και τα αποκαρκτηρισμένα αμερικανικά αρχεία, όπως καταγράφονται κυρίως στα βιβλία των Α. Παπαχελά, Μ. Ιγνατίου - Κ. Βενιζέλου και Κρίστοφερ Χίτσενς, αποδεικνύουν την αποφασιστική, προσωπική του εμπλοκή. Πολλά για τη δική του ευθύνη είχε αποκαλύψει ο Ηλίας Δημητρακόπουλος, ο σημαντικότερος και αποτελεσματικότερος αντικουντικός στην Ουάσιγκτον στη διάρκεια της δικτατορίας. Ο οποίος ήταν, άλλωστε, προσωπικός στόχος του Κίσιγκερ.

Με καλωσόρισε λέγοντας ότι διατηρούσε κατά καιρούς επαφή με τους εκπροσώπους της Ελλάδας στην Ουάσιγκτον, την οποία θαυμάζει. Δεν την είχε επισκεφθεί «για λόγους ασφαλείας» διανοούμενος ότι «δεν ήταν ευπρόσδεκτος». Απάντησα ότι η Ελλάδα ήταν ασφαλής προορισμός όπως αποδείχθηκε και στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Η συζήτησή μας στράφηκε προς τη Ρωσία και την Κίνα. Οι θέσεις του ως του αυθεντικότερου σύγχρονου εκπροσώπου του πολιτικού κυνισμού και της ρεαλιστικής ωμότητας στις διεθνείς σχέσεις δεν ευσυγγραμμίσθησαν αναγκαστικά με την πολιτική διαδοχικών Αμερικανών προέδρων. Χαρακτηριστική –που παραπέμπει επίσης στο 1974 στην Κύπρο– ήταν η απαρράδεκτη περί Ουκρανίας θέση του για «ερήνη έναντι παραχώρησης ουκρανικών εδαφών στην Ρωσία», που εννοεί μόνο τις επιδιώξεις του Ρώσου εισβολέα.

Για πολλά πράγματα αναγνωρίζεται και κατηγορείται ο Κίσιγκερ. Κανείς όμως δεν μπορεί να προσάψει στον εκατοντάχρονο κορυφαίο στρατηγιστή ότι ήταν μετριοφρων και ταπεινόφρων. Θεωρεί ότι για μισό αιώνα κρατούσε κάτι «αποκλειστικότητα της μαγικής ράβδου της ορθοτομής της παγκόσμιας ισορροπίας ισχύος και συνεργασίας στη βάση του συμφέροντος –όχι αρχών ή αξιών– του Διευθυντηρίου των Ισχυρών. Για τη μοναδικότητα και αποκλειστικότητα της αυθεντίας του θέλησε να επιπράξει, όχι αναγκαστικά με επιτυχία, όλους τους μετά τον Νίξον Αμερικανούς προέδρους.

Ο κ. Αλέξανδρος Π. Μαλλιάς ήταν πρόεδρος της Ελλάδος στην Ουάσιγκτον, 2005-2009.

Υπάρχει στρατηγική όντως;

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ



Όταν το 2011 η Κύπρος ανακάλυπτε φυσικό αέριο στο «Αφροδίτη» η συζήτηση για τη γεωπολιτική αναβάθμιση ήταν τόσο έντονη που οδήγησε από τη δημιουργία... ταινίας με τίτλο «Οικόπεδο 12» μέχρι τη δημιουργία τμημάτων σπουδών με ειδίκευση στο oil & gas. Δώδεκα χρόνια μετά, το φυσικό αέριο που βρίσκεται εξακριβωμένα στο υφαλοπρανές της «Αφροδίτης» δεν εξορύχθηκε ποτέ, η σεναριολογία για οδύσεις αγωγών παραμένει μια συζήτηση με περισσότερο ευσεβοποιημένο παρά ρεαλιστικές επιλογές, και οι «κύκλοι επιλογών» σε σχέση με το αν φυσικό αέριο θα υγροποιείται στην Κύπρο, αν φυσικό αέριο θα έρχεται με υποθαλάσσιο αγωγό από το Ισραήλ στην Κύπρο ή αν ένας αγωγός που από την Ανατολική Μεσόγειο θα καταλήγει στην... Ιταλία έχουν ολοκληρώσει ολόκληρα shifts με το ηλεκτρικό ρεύμα να παραμένει ανυπόφορο για το μέσο κυπριακό νοικοκυριό και τη μέση κυπριακή επιχείρηση.

Η πρόσφατη παρέμβαση του CEO της ENI για τον αγωγό EastMed και τη συμπερίληψη της Τουρκίας ήταν, και τυπικά, το καρφί στον τάφο ενός πρότζεκτ που μάλλον βοηθούσε τις δημόσιες σχέσεις τόσο του Νετανιάου όσο και διαφόρων εμπλεκόμενων εταιρειών, παρά τη ρεαλιστική υλοποίηση ενός φιλόδοξου αγωγού. Κι εδώ πρέπει να ξεκαθαρίσουμε κάτι που ισχύει ανεξαρτήτως δρώντων στη βιομηχανία: Το κόστος μιας υποδομής –και δη ενός αγωγού που μεταφέρει φυσικό αέριο, εκτός από τους νόμους της αγοράς (προσφορά, ζήτηση, τιμή φυσικού αερίου ανά μονάδα, νομοθεσία, περιβαλλοντικές μελέτες, κ.λπ.) καθορίζει και η γεωπολιτική: Και κανείς, εκτός από όποιον βλέπει κοντόφθαλμα εκεί, δεν αποκλείει –στην περιοχή– την Τουρκία. Χωρίς αυτό, στον αντίποδα, να σημαίνει πως η συμπερίληψη της Τουρκίας στην ενεργειακή συνεργασία της περιοχής δεν εμπεριέχει και εκείνα τα κουτάκια που η ίδια πρέπει να συμπληρώσει. Αυτό το γνωρίζει τόσο το σύνολο των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο τρίγωνο Κύπρου-Ισραήλ-Αιγύπτου όσο και οι βασικοί διαμορφωτές πολιτικής σε χώρες που παράγουν κι εξάγουν, εδώ και δεκαετίες, φυσικό αέριο όπως αυτοί σε Κάιρο και Τελ Αβίβ.

Η ΚΔ έχει ενόπιόν της τρεις ρεαλιστικές επιλογές: Αρχικά να επιλέξει με πυγμή και σοβαρότητα πώς θα επιλύσει την εκκρεμότητα μεταξύ του «Αφροδίτη» και του «Ισάι» που εδώ και χρόνια κρατάει σε ομπρία την αξιοποίηση του μοναδικού εμπορικού αξιοποιήσιμου κοιτάσματος της. Δευτερευόντως να αναγνώσει καλά τις εξελίξεις στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και των χωρών MENA, με φόντο, κυρίως, τη Συρία και τον Arab Gas Pipeline, το πλαίσιο των «συμφωνιών του Αβραάμ» μετά το 2020, την Τουρκία (ασφαλώς) και το πώς το φυσικό αέριο αποτελεί κατεξοχήν πεδίο συνεργασίας και όχι ανταγωνισμού, ακόμη κι αν «δεν φταίμε εμείς για το αν η Τουρκία αυτοαποκλείεται». Και, τέλος, να προτεραιοποιήσει την ενεργειακή αυτονομία της Κύπρου ως ύψιστο ζήτημα εθνικής ασφάλειας. Κι εθνική ασφάλεια σημαίνει φθηνότερο ρεύμα για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και εναλλακτικές αν το νησί... βομβαρδίζεται –κυριολεκτικά. Τόσο η Αίγυπτος όσο και το Ισραήλ το έπραξαν πριν κατορθώσουν να εξάγουν φυσικό αέριο είτε μέσω αγωγών (Αρίς-Ασκελόν), είτε μέσω LNG ή FLNG. Και το φυσικό αέριο και η έλευσή του στην Κύπρο από τα κοιτάσματα επί της ΑΟΖ της ή από την Ανατολική Μεσόγειο είναι αναπόσπαστο μέρος αυτής της στρατηγικής προσέγγισης. Το μεγάλο στόιχημα της πενταετίας Χριστοδουλίδη θα είναι αν μέχρι το 2028 θα υπάρχει φυσικό αέριο στην Κύπρο, υποθαλάσσιος αγωγός από το Ισραήλ προς το Βασιλικό ή, τέλος πάντων, μια λύση που θα συμβάλει στη μεγιστοποίηση των υδρογονανθράκων για το καλώς εννοούμενο συμφέρον της ΚΔ –οικονομικά και γεωπολιτικά. Αν στον προεκλογικό του 2028 συζητάει για το φυσικό αέριο σε bullet points, τότε 17 χρόνια μετά την ανακάλυψη του «Αφροδίτη» θα έχουμε αποτύχει οικτρά. Και καλό είναι, όσο πιο έγκαιρα γίνεται, να θέσουμε το ερώτημα: «Υπάρχει στρατηγική όντως?».

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas



Οι διαδηλωτές προσπαθούν να εμποδίσουν τους μετόχους να παρευρεθούν στην Ετήσια Γενική Συνέλευση της TotalEnergies στο Παρίσι. Οι περιβαλλοντικές ομάδες είναι εξοργισμένες με τις πολιτικές της γαλλικής εταιρείας πετρελαίου και ενέργειας για το κλίμα.

Ξεροκέφαλος χωρίς αιτία

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ



Η πλευρά Ερντογάν, με προβάδισμα δυόμισι εκατομμυρίων ψήφων, κάνει συμμαχίες και αυξάνει το προβάδισμά της μπροστά στη σημερινή αναμέτρηση. Η πλευρά Κιλιτσντάρου με γκρίνια, με μουρμουρητά, με αποχωρήσεις, πάει πίσω. Ο Σινάν Ογάν, ο οποίος ήρθε τρίτος στον πρώτο γύρο με ποσοστό 5,17% ανακίνησε υποστήριξη στην υποψηφιότητα Ερντογάν. Έντεκα μέλη της Επιτροπής Ιδρυτών του «Κόμματος του Μέλλοντος», του πρώην πρωθυπουργού Α. Νταβούτογλου, που συμμετέχει στην υπό τον Κ. Κιλιτσντάρου «Εθνική Συμμαχία», «παραίτηθηκαν από το κόμμα τους και προσχώρησαν το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) του Ερντογάν (πηγή, ρεπορτάζ στην εφ. «Πολίτης»). Οι 11 ενίστανται στην ακραία ρητορική Κιλιτσντάρου για τους πρόσφυγες που διαβιούν στην Τουρκία. Γράφουν: «Θα είμαστε ενάντια σε αυτούς που καταπατούν την προσωπική και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Θα σταθούμε απέναντι σε αυτούς που υπόσχονται να φορτώσουν πρόσφυγες σε φορτηγά και να τους απελάσουν, όπως οι ναζί».

Το σκηνικό αποκτά ολόενα και πιο σαφείς διαστάσεις. Ο Τ. Ερντογάν, έχοντας πλέον σημαντικό εκλογικό προβάδισμα ακύρωσε συλλαλητήρια, πλην ενός στην Άγκυρα, και έχει κάνει μία μόνο επίσκεψη στις σεισμοπαθείς περιοχές στην Α. Τουρκία. Προετοι-

μάζει καλά τις ομιλίες του, έχει ισχυρή επικοινωνιακή υποστήριξη –κάτι που δεν συνέβαινε παλαιότερα, καθώς μιλούσε εκ του προχείρου και έτσι ήταν περισσότερο ο εαυτός του και λιγότερο οι συντάκτες των ομιλιών του.

Αξιοποιεί πλήρως, όπως ήταν αναμενόμενο, τη νίκη της «Λαϊκής Συμμαχίας» στο Κοινοβούλιο (323 βουλευτές σε σύνολο 600) και δηλώνει πως αυτός ο αριθμός συνιστά ψήφο εμπιστοσύνης και ταυτόχρονα απόρριψη της θέσης της αντιπολίτευσης για επιστροφή στο παλαιότερο κοι-

Ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης είναι loser, καθώς έχει χάσει 13 φορές μέχρι τώρα από τον Ερντογάν.

νοβουλευτικό σύστημα. Τα αποτελέσματα στο Κοινοβούλιο δείχνουν ότι το ΚΑΔ εξακολουθεί να εκφράζει μαζικά, κυρίως τα στρώματα του πληθυσμού που αισθάνονται αδικοκλήματα, ή αποκλεισμένα, όταν η κεμαλική ελίτ ήταν στα πράγματα.

Από την άλλη, ο Κεμάλ Κιλιτσντάρου για να στριμώξει τον Τ. Ερντογάν ανέβασε τους τόνους στο προσωπικό και το κουρδικό. Μίλησε για 10 (!) εκατομμύρια πρόσφυγες, πράγμα προφανώς ψευδές (η Ε.Ε. μιλά για 4). Στην κριτική του απάντησε ο Μ. Τσαβούσογλου: «Η υπόσχεση να στείλουμε

όλους τους εκ Συρίας πρόσφυγες πίσω, είναι παράλογη» (πηγή, «Χουριέτ»). Η κόντρα των δύο επεκτάθηκε και στο κουρδικό. Ο Τ. Ερντογάν κατηγορεί τον Κ. Κιλιτσντάρου για επαφές με το «Καντίλ», (υπαινιγμός για σχέσεις με το ΕΚΚ). Ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης απάντησε ότι είναι ο Ερντογάν που έκανε συνομιλίες μαζί του πιο παλιά –μια σαφής αναφορά στις συζητήσεις της τουρκικής κυβέρνησης για εξεύρεση λύσης στο κουρδικό με διαπραγματεύσεις, με συμμετοχή και του Α. Οτσαλάν προ επταετίας.

Οι δημοσκοπήσεις για τον δεύτερο γύρο δείχνουν σημαντικό προβάδισμα Ερντογάν, σε αντίθεση με εκείνες του πρώτου γύρου. Ο Μ. Κωστιδής γράφει σχετικά με τον πρώτο γύρο πως «οξείδον όλες οι εταιρείες δημοσκοπήσεων απέτυχαν στις προβλέψεις τους (στον πρώτο γύρο), καθώς έδιναν προβάδισμα στον υποψήφιο της τουρκικής αντιπολίτευσης. Μόνο δύο εξ αυτών, η Optimar και η Konda, ήταν αυτές που είχαν προσεγγίσει το αποτέλεσμα των εκλογών και έδιναν προβάδισμα στον Ερντογάν», (Πηγή, «Καθημερινή», 17/5).

Με τα νέα δεδομένα, το πλέον κρίσιμο ζήτημα για την πλευρά του Ερντογάν είναι το τι οικονομική πολιτική θα ακολουθήσει, εφόσον επαληθευθούν οι δημοσκοπικοί αριθμοί. Σύμφωνα με το Reuters, (24/5) «μέρες πριν από τις εκλογές υπάρχει διαφωνία μέσα στην κυβέρνηση Ερντογάν κατά

πόσον θα επιμείνουν πάνω σε ένα, που μερικοί αποκαλούν, μη βιώσιμο οικονομικό πρόγραμμα ή αν θα το εγκαταλείψουν». Σύμφωνα με πηγές που επικαλείται το Πρακτορείο, «μια ανεπίσημη ομάδα από μέλη του κυβερνητικού κόμματος συναντήθηκε στις τελευταίες εβδομάδες για να συζητήσει πώς θα υιοθετήσει σταδιακά μια νέα πολιτική, ώστε ο δανεισμός να γίνει πιο ακριβός».

Ο Κ. Κιλιτσντάρου βρίσκεται σε στρατηγικό αδιέξοδο. Ο Τ. Ερντογάν μάλλον θα έπαιρνε σε μεγάλο βαθμό το 5,17% του Σ. Ογάν εξαιτίας της δυναμικής που κατέγραψε στον πρώτο γύρο. Έχω υποστηρίξει ότι ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης είναι loser, καθώς έχει χάσει 13 φορές μέχρι τώρα από τον Ερντογάν. Πάρα ταύτα, πάλεψε με φανατισμό για να είναι ξανά υποψήφιος.

Έτσι, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, η 14η φορά θα είναι και το φιναλ ένός ξεροκέφαλου χωρίς αιτία. Με τα δημοσκοπικά δεδομένα εις βάρος του, επιτρέπει στον Τ. Ερντογάν να μιλάει εκ του ασφαλούς: «Προτρέπω τη βάση του ΚΑΔ να μην εφησυχάζει για τις (σημερινές) εκλογές. Να θυμάστε ότι ο αντίπαλός μας σήμερα δεν είναι ο ηγέτης του ΡΑΚ, αλλά ο εφησυχασμός. Είμαστε ήδη μπροστά, αλλά θα χάσουμε τον στόχο μας, εάν έχουμε την αίσθηση ότι, έτσι ή αλλιώς, θα νικήσουμε» (Χουριέτ, 24/5).

www.larkoslarkou.org.cy

Ο θκιαόλος που ξέρουμε

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ



Ενα από τα πιο εύκολα δημοσιογραφικά, πολιτικά και ηθολογικά κλισέ είναι η επίκριση μεγάλων δυνάμεων, ισχυρών και κυβερνώντων του κόσμου τούτου, πως προπερνούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, το διεθνές δίκαιο, το δικαίωμα των αδυνάτων, προς όφελος του δικαίου των ισχυρών.

Ολόκληρες πολιτικές και δημοσιογραφικές καριέρες έχουν κτιστεί σε εκδηλώσεις, μνημόσυνα και στήλες εφημερίδων όπου διαπιστώνεται ξανά και ξανά η διαπίστωση αυτού του φαινομένου, η μερική περιγραφή του και η αυθαίρετη ένταξή του σε μια αφήγηση όπου δεν φέρουμε καμία ευθύνη ως κοινωνία, όπου είμαστε θύματα των ισχυρών και δεν υπάρχει κάτι που μπορούμε να κάνουμε γι' αυτό

εκτός από το να αγωνιζόμαστε γενικώς τε και αορίστως.

Την προσέγγιση αυτή αποκρυστάλλωσε, εν μέρει, ο Κυριάκος Κούσιος στο ραδιόφωνο του «Πολίτη» τον Οκτώβριο του 2020, μιλώντας για το άνοιγμα των Βαρωσίων ρωτώντας «τι θα έπρεπε να κάνει η κυβέρνηση και δεν το έκανε;». Βλέπουμε σκωπτικά και κρίνουμε αφ' υψηλού το ότι Ε.Ε. και ΗΠΑ κρατούν από κοντά την Τουρκία και προσπαθούν να κρατήσουν ισορροπίες ακόμα και στις χειρότερες ακρότητες του καθεστώτος που σπίνει ο Ταγίπ Ερντογάν. Όμως εμείς δεν διατάζουμε να επιδιώκουμε καλές σχέσεις με το καθεστώς Αλ-Σισι, με τη Σαουδική Αραβία, με τη διακυβέρνηση Νετανιάου, να εκδίδουμε τον Κενάν Αγιάς στη Γερμανία. Θεωρούμε θεμιτό στις διεθνείς σχέσεις να υπάρχει ρεαλισμός και εθνικά και ειδικά συμ-

φέροντα, όταν είναι τα δικά μας συμφέροντα. Τα συμφέροντα των άλλων είναι κυνισμός.

Και η υπέρτατη υποκρισία: η ε/κ πολιτική τάξη προτιμά την επανεκλογή Ερντογάν στην Τουρκία, γιατί είναι «προβλέψιμος», θέση που εκφράστηκε προεκλογικά και παρασκευαστικά από υποψήφιους για την προεδρία, εκφράζεται από αρθρογράφους της «αγωνιστικής» σχολής, και εκφράζεται και στην Ελλάδα.

Η προσέγγιση αυτή ξεκινά από τρεις υποθέσεις εργασίας: πως επιστροφή των «κεμαλιστών» θα φέρει πίσω τον αυταρχισμό της εποχής των πραξικοπημάτων, πως μια νέα κυβέρνηση στην Τουρκία θα ήταν απόβλητη σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, και πως η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας δεν αλλάζει. Ο συνδυασμός αυτών των τριών υποθέσεων εργασίας ως βεβαιότητων

(βεβαιότητων χωρίς κατά περίπτωση και κατά σενάριο διαβαθμίσεις) είναι αντιφατικός. Ο Κεμάλ Κιλιτσντάρου θα ήταν απρόβλεπτος ή η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας δεν αλλάζει; Ο «ισλαμοφασίστας», «παρανοϊκός» Ερντογάν είναι σήμερα «προβλέψιμος»; Υπό τις περισσότερες πιθανότητες να συντηρεί σε δημοκρατική στροφή της Τουρκίας;

Το αποτέλεσμα του πρώτου γύρου συνάδει με τα όσα έλεγαν και λένε σοβαροί αναλυτές της τουρκικής πολιτικής, και με τα δεδομένα που δείχνουν ένα καθόλου μειοψηφικό κομμάτι της τουρκικής κοινωνίας να θέλει να τελειώνει με τον κάποτε μεταρρυθμιστή Ερντογάν που εξελίχθηκε σε αδιότακτο αριθμό. Η Κύπρος δεν έχει το περιθώριο αντίδρασης και ελιγμών που

έχουν η Ε.Ε., οι ΗΠΑ και η Ελλάδα να αντιδράσουν στο ενδεχόμενο επανεκλογής Ερντογάν στη βάση των δικών τους συμφερόντων. Ακόμα και για την Ελλάδα, μια δικτατορία στην Τουρκία δεν είναι παρά ένας γείτονας προς διαχείριση. Για την Κύπρο, κυριαρχία Ερντογάν σημαίνει σχεδόν βέβαιη συνέχιση της επέκτασης στα κατεχόμενα της φιλοσοφίας, των οικονομικών συμφερόντων της αυλής του Τούρκου προέδρου και του θρησκευτικού συντηρητισμού.

Ακόμα και να εκλεγόταν ο Κιλιτσντάρου, κάτι που θεωρείται δύσκολο, αλλά όχι αδύνατο –όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές– δεν θα άλλαζε δραστηρικά η προσέγγιση της Τουρκίας στο Κυπριακό. Κανείς, όμως, δεν περίμενε τον Κιλιτσντάρου να λύσει το Κυπριακό την επομένη της εκλογής του.

Είναι εύκολο να εύχεται να μην αλλάξει ποτέ τίποτα αν δεν είναι να αλλάξει ακριβώς με τον τρόπο που θέλεις. Έτσι μπορείς σε κάθε περίπτωση να υποστηρίξεις ότι είχες δίκαιο (γιατί και το σταματημένο ρολόι δύο φορές την ημέρα δείχνει τη σωστή ώρα), και δεν χρειάζεται ποτέ να σκεφτείς προκαταβολικά, να χαράξεις στρατηγική.

Οι αρχές τις οποίες η ε/κ κοινωνία καμώνεται πως σπριζέει έγιναν κλισέ γιατί πηγάζουν από μια ουσιαστική ανάγκη: η τήρηση αρχών και αξιών προστατεύει τους μικρούς. Γι' αυτό και, αν και πιο δύσκολη πολιτικά για την ε/κ άρχουσα τάξη, μια επιστροφή της Τουρκίας στον μακρύ δρόμο του εκδημοκρατισμού θα ήταν μακροπρόθεσμα η καλύτερη έκβαση για την Κύπρο.

ykakouris@gmail.com

Η ήττα των Social Media

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ



«Ο Τσίπρας καταποντίστηκε από τα social media. Όχι γιατί τα χρησιμοποιούσε κακώς, αλλά γιατί περιορίστηκε μόνο σε αυτά...» ήταν μια από τις πολλές αναλύσεις για το απρόσμενο και εκκωφαντικό αποτέλεσμα των εκλογών στην Ελλάδα. Ίσως ήταν και η πιο σοβαρή, αφού στο τέλος της ημέρας, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης απαξίωσαν αντί να αναδείξουν τον πρώην πρωθυπουργό. Με απλά λόγια, έπεσε στον λάκκο που ο ίδιος άνοιξε. Οι επικοινωνιολόγοι και οι άλλοι σύμβουλοι του Αλέξη Τσίπρα –την ευθύνη είχε σίγουρα ο ίδιος– έβαλαν τον χαρακτηριστικό και «μπαλκονάτο» ηγέτη (ο ηγέτης, ο οποίος συνεπαίρνει τα πλήθη, από μπαλκόνια, σε δημόσιες συγκεντρώσεις) να κάνει «καραγκοζίκια», είτε μιλώντας στην αρχή των νέων, είτε μιλώντας σε κινητά τηλέφωνα, είτε μιλώντας από μικρόφωνο, τα οποία κρατούσε όπως τους τραγουδιστές. Ο Αλέξης Τσίπρας, ο χαρισματικός ηγέτης, τώρα όπως όλα δείχνουν, θα φύγει από τον δημόσιο βίο, ταπεινωμένος και εξευτελισμένος, αφού υπέστη τη χειρότερη ήττα κόμματος, μετά τη μεταπολίτευση. Έχει ο καιρός γυρίσματα και «μπέδνα προ του τέλους μακάριζε...» όπως θα έλεγε και ο Σόλωνας, ο αρχαίος φιλόσοφος.

Πίσω από την πρωτοφανή, σε ένταση χρήση των social media, ήταν βεβαίως η απόφαση για παραχώρηση, για πρώτη φορά, δικαιομάτος ψήφους στους 17χροņους, μια απόφαση με πολλές παραμέτρους και πολλές διαφωνίες, ανάμεσα στους πολιτικούς επιστήμονες. Και για χάρη των νέων, ήρθε το Βατερλό του Αλέξη Τσίπρα. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης χρησιμοποίησε και αυτό τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, με ανάλογο τρόπο, αλλά είχε να επιδείξει και έργο. Το κυριότερο ήταν ότι πρόσφερε προοπτική στους νέους, ότι θα μπορούσαν να βρουν δουλειά και τους έπεισε, ότι δεν θα «κλέψουν» οι «ξένοι» τις δουλειές τους. «Καθάρισε» την Αθήνα από αλλοδαπούς, με αποτέλεσμα να μη βρίσκονται πλέον «έγχρωμοι» σε κάθε γειτονιά. Μετέφερε τους αλλοδαπούς στα νησιά και κυρίως στα νησιά των άγονων γραμμών. Αντιθέτως ο Αλέξης Τσίπρας, με τα «αριστερά» μισόλογα για τους «καλούς» αλλοδαπούς, τρώμαξε τους απελπισμένους νέους, αλλά και τους φοβισμένους νοικοκυραίους, οι οποίοι δεν ανέχονταν τη διαφορετική κουλτούρα και την εγκληματική δράση ορισμένων αλλοδαπών. Ιστορικά λέγεται ότι η μεγαλύτερη επανάσταση των νέων, ο Μάιος του 1968 στο Παρίσι, διαλύθηκε με ψεύτικα στατιστικά στοιχεία, για εκτόξευση της ανεργίας στους νέους της Γα-

λίας, τα οποία μεταδίδονταν από το BBC. Αλήθεια ή ψέματα, τότε υπήρχε ο φόβος ότι η κοινωνική εξέγερση θα μεταπηδούσε στο Λονδίνο και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες.

Ιστορικά η εμπλοκή των social media στα πολιτικά δρώμενα, ξεκίνησε το 2012 από τον Αμερικανό Πρόεδρο Μπαράκ Ομπάμα, ο οποίος κατάφερε να εκλεγεί και να επανεκλεγεί στην Προεδρία. Τότε ήταν στα σπάργανά τους το Facebook, το Google, το Twitter και άλλα προγράμματα στο διαδίκτυο. Ο Μπαράκ Ομπάμα δημιούργησε μια «τρελή dream team» από νεαρούς κάτω των 30 ετών, οι οποίοι εντόπιζαν τους υποστηρικτές του Ομπάμα. Από τους φίλους των υποστηρικτών, στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, εντόπιζαν όσους δεν ψηφίζουν Ομπάμα και τους έστειλαν συνεχώς μηνύματα. «Όχι κατ' ανάγκη για να ψηφίσουν Ομπάμα. Για παράδειγμα, αν ο διαδικτυακός φίλος ήταν λάτρης της φυσικής ζωής, του έστελναν τη διατροφή της Μισέλ Ομπάμα. Παράλληλα θεομοιμήθηκαν οι δωρεές για τον Ομπάμα, χωρίς στοιχεία και με το πάτημα ενός κουμπιού. Έτσι σε χρόνο ρεκόρ, μάζεψαν 75 εκατ. δολάρια.

Πρότυπο αποτελεί και ο Εμανουέλ Μακρόν, ο Πρόεδρος της Γαλλίας, ο οποίος εξελέγη το 2017, κόντρα στο κόμμα του, χωρίς κοιμητική στήριξη, παραγωνίζοντας σε μεγάλο βαθμό τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και χρησιμοποιώντας πατροπαράδοτες πρακτικές. «Από πόρτα σε πόρτα». Συνέστησε ομάδες «κρούσεις», κυρίως από νέους, οι οποίες κατάφεραν να κάνουν την έκπληξη. Βεβαίως ο Μακρόν ήταν χαρισματικός, είχε δίπλα του τη σύζυγό του Μπριζίτ, η οποία τον κατεύθυνε επικοινωνιακά και ομάδες επιστημόνων, οι οποίες ετοίμαζαν σοβαρές και καινοτόμες προτάσεις, οι οποίες έπεισαν τους ψηφοφόρους. Στην Κύπρο στις τελευταίες προεδρικές εκλογές, τα social media έκαναν «θραύση». Αποτέλεσμα ήταν αρκετοί υποψήφιοι, οι οποίοι νόμιζαν ότι θα κατήγαγαν ιστορικές νίκες, με τα like, τελικά να καταποντιστούν στις κάλπες.

Πρόσφατα ο Μπαράκ Ομπάμα σε μια διάλεξη του ανέφερε ότι: «Ο κόσμος που ζούμε είναι γεμάτος ασάφειες και αμφιλογίες... Ποσάτρω tweets και hashtags εναντίον σου, επειδή έκανες κάτι λάθος ή δεν χρησιμοποίησες το σωστό ρήμα και μετά χαλαρώνω και νιώθω καλά με τον εαυτό μου... Αυτό δεν είναι ακτιβισμός. Αυτό δεν φέρνει καμία αλλαγή...». Τελικά όλα κάνουν κύκλους, φύση και ιστορία, ακόμη και οι κανόνες επικοινωνίας. Τελικά ο άνθρωπος ποτέ δεν θα πηττει από τα social media.

kaparispan@yahoo.gr

Μονόδρομος η βιώσιμη κινητικότητα

Του ΑΝΔΡΕΑ ΘΕΟΔΩΤΟΥ

Το κυκλοφοριακό είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τόπος μας. Η τακτική της λήψης και εφαρμογής πρόσκαιρων, αποσπασματικών μέτρων, η οποία ακολουθείται μέχρι σήμερα, εκ του αποτελέσματος αποδεικνύεται λανθασμένη και μη αποδοτική. Αυτό που χρειάζεται ο τόπος είναι να υιοθετηθεί μια ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος, η οποία να βασίζεται σε ένα μακροχρόνιο, βιώσιμο σχεδιασμό, με απώτερο στόχο τη συστηματική και αποφασιστική επίλυση του ζητήματος.

Πρόσφατες εξειδικευμένες μελέτες επιβεβαιώνουν πως το κυκλοφοριακό πρόβλημα στη χώρα μας οφείλεται σε συνδυασμό παραγόντων, μεταξύ των οποίων ο πολεοδομικός σχεδιασμός των πόλεων, η έλλειψη ικανοποιητικού συστήματος δημόσιων συγκοινωνιών με αποτέλεσμα την εξάρτηση από το ιδιωτικό όχημα. Καταλυτικά φαίνεται να επιδρά το γεγονός ότι, ο σχεδιασμός νέων δρόμων γίνεται δίνοντας προτεραιότητα στο αυτοκίνητο χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές της βιώσιμης κινητικότητας, η καθυστέρηση στην εφαρμογή Ευφυών Συστημάτων Μεταφοράς (ITS) και όχι μόνο. Τα δε μέτρα που περιλαμβάνονται στις κυκλοφοριακές μελέτες (κλιμακωτό ωράριο, κατασκευή ή αναβάθμιση κύριων οδικών αρτηριών και κόμβων, λωρίδες για λεωφορεία, υποδομές για πεζούς και ποδηλάτες, μονοδρομώσεις, κτλ.) υλοποι-

ούνται μερικούς ή και καθόλου.

Στην Κύπρο οι δημόσιες συγκοινωνίες περιορίζονται στο λεωφορείο, ενώ συνεχίζονται να είναι υποβαθμισμένες, με τη χρήση τους να παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Παρά τα κονδύλια εκατομμυρίων που έχουν δαπανηθεί τα τελευταία χρόνια στον τομέα αυτό, τα λεωφορεία δεν έχουν γίνει ανταγωνιστικά συγκριτικά με το ιδιωτικό όχημα και ως εκ τούτου χρησιμοποιούνται μόνο από άτομα που δεν έχουν άλλη επιλογή. Εν τη απουσία ενός αξιόπιστου συστήματος Μέσων Μαζικής Μεταφοράς παραμένουμε εξαρτημένοι στο ιδιωτικό μας όχημα, με επακόλουθο την αύξηση του μέσου αριθμού οχημάτων ανά οικογένεια.

Με τα πιο πάνω ως δεδομένα, θεωρώ πως η εφαρμογή των αρχών της βιώσιμης κινητικότητας σε κάθε σχεδιασμό είναι πλέον μονόδρομος. Το κράτος θα πρέπει επιτέλους να αντιμετωπίσει τις δημόσιες συγκοινωνίες ως κοινωνική ανάγκη και προς αυτή την κατεύθυνση να πρέπει να ενισχύσει το σύστημα ώστε το λεωφορείο να αποτελεί ένα αξιόπιστο και ελκυστικό μέσο διακίνησης. Για να γίνει αυτό εφικτό θα πρέπει άμεσα οι αρμόδιοι φορείς να προχωρήσουν στην αναβάθμιση του συστήματος των λεωφορείων. Πρωτίστως, χρειάζεται να αυξηθούν τα δρομολόγια και να προσαρμοστούν στη βάση των αναγκών των πολιτών. Επίσης, η δημιουργία λεωφορειολωρίδων είναι εξαιρετικής σημασίας, καθώς σήμερα ένα από τα προβλήματα

που υφίσταται είναι ο μεγάλος χρόνος που απαιτούν οι διαδρομές. Οι στάσεις των λεωφορείων χρειάζεται επίσης να αναβαθμιστούν με την τοποθέτηση στεγαστρών, καθισμάτων ενώ θα πρέπει να γίνουν προσβάσιμες σε εμποδίζόμενα άτομα (ανάπηροι, ηλικιωμένοι, ενήλικες με παιδικά καροτσάκια, άτομα φορητά με ψώνια κ.λπ.). Επιπλέον θα πρέπει να διαθετούν άμεση πληροφόρηση για τα δρομολόγια στους χρήστες. Παράλληλα, θα πρέπει να προωθηθούν και άλλοι τρόποι βιώσιμης κινητικότητας, όπως είναι το ποδήλατο και το περπάτημα, σε συνδυασμό με τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη σύνδεση των διαδρομών για πεζούς και ποδηλάτες με τις διαδρομές λεωφορείων και με τη χρήση λεωφορείων στα οποία μπορεί να επιβιβαστεί ο ποδηλάτης με το ποδήλατό του.

Η δημιουργία ολοκληρωμένων δικτύων για όλα τα μέσα διακίνησης, κατανέμοντας το διαθέσιμο οδικό χώρο με τη σύγχρονη σειρά προτεραιότητας (πεζοί - ποδηλάτες - Δημόσιες Μεταφορές - ιδιωτικά οχήματα) είναι επίσης εξαιρετικής σημασίας.

Βεβαίως, στους νέους σχεδιασμούς δεν μπορεί να μην υιοθετηθεί η εγκατάσταση ευφυών συστημάτων μεταφορών (Intelligent Transport Systems - ITS) τα οποία προσφέρουν καινοτόμες υπηρεσίες όσον αφορά στους διάφορους τρόπους μεταφοράς και τη διαχείριση της κυκλοφορίας, επιτρέποντας στους διάφορους χρήστες να εν-

μερώνονται καλύτερα. Η εφαρμογή της τεχνολογίας αυτής, καθιστά τη χρήση δικτύων μεταφοράς πιο ασφαλή, πιο οικονομική και «ευφορύτερη». Μεγάλης σημασίας είναι επίσης η τοποθέτηση πινακίδων με μεταβλητά μηνύματα (VMS) για πληροφορίες κυκλοφορίας, η ανάπτυξη διαφόρων εφαρμογών σε κινητά τηλέφωνα, καθώς και το δωρεάν και γρήγορο Internet στα λεωφορεία.

Σίγουρα, δεν μπορούμε να εφαρμόσουμε τη βιώσιμη αστική κινητικότητα εν μια νυκτί. Όλα ωστόσο τα νέα έργα που προωθούνται θα πρέπει να εντάσσονται στον σχεδιασμό τους τη χρήση εναλλακτικών μέσων διακίνησης όπως είναι η ποδηλασία, η πεζή διακίνηση και τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Μόνο έτσι θα μπορούσαμε να καταστήσουμε τις πόλεις μας βιώσιμες και φιλικές στον άνθρωπο και το περιβάλλον. Τα αποτελέσματα της επιβάρυνσης προς το περιβάλλον τα βιώνουμε καθημερινά με την κλιματική αλλαγή, ενώ παράλληλα σύντομα θα κληθούμε να πληρώσουμε ακόμη περισσότερα εκατομμύρια για αγορά δικαιωμάτων για ρύπους. Το ΕΤΕΚ βρίσκεται στη διάθεση της Πολιτείας ώστε με την εμπειρογνομή που διαθέτουμε τα μέλη του να συμβάλει στη δημιουργία πόλεων με υψηλή ποιότητα ζωής για τους κατοίκους και τους επισκέπτες τους.

Ο κ. Ανδρέα Θεοδότη είναι Α' αντιπρόεδρος ΕΤΕΚ, πολιτικός μηχανικός.



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ, imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Ισχύς και εκλογική απόφαση



Το αποτέλεσμα των ελληνικών εθνικών εκλογών της 21ης Μαΐου δεν εξέπληξε μόνο τους πτητημένους αλλά και τους νικητές. Πού οφείλεται η τεράστια διαφορά των έικου και πλόν ποσοστιαίων μονάδων υπέρ ενός κόμματος εξουσίας, το οποίο αντιμετώπισε μέσα σε μια τετραετία τις πιο ανορθόδοξες και απειλητικές παγκόσμιες καταστάσεις; Γιατί δεν αποτυπώθηκε η φθορά λόγω των επώδυνων αποφάσεων που έλαβε ή λόγω του πολιτικού κόστους των προβλεπόμενων «σκανδάλων» της προηγούμενης διακυβέρνησης; Ούτε η «άγρια» ψυχολογία, που θέλει τον ελληνικό λαό να έχει υποστεί ένα είδος συλλογικού συνδρόμου της Στοκχόλμης, αλλά ούτε και η αντικειμενικά μηδενική παρουσία, τόσο σε επίπεδο πολιτικού λόγου, όσο και σε επίπεδο πολιτικού λόγου, της αξιωματικής αντιπολίτευσης, μπορούν να ερμηνεύσουν ικανοποιητικά τη σημαντική αυτή διαφορά. Με αυτή τη διαφορά κορυφώνεται η δυναμική της ελληνικής κοινωνίας, που ολόένα και ενισχύονταν τα τελευταία χρόνια. Αποτυ-

πώνεται επίσης η «απόφαση» του ελληνικού λαού να σταματήσει να θεωρεί τον εαυτό του θύμα του καπιταλισμού και της παγκοσμιοποίησης, της ισχύος των Αμερικανών, του νέου γερμανικού εμπορικού ιμπεριαλισμού και του νεοφιλελεύθερου πυρήνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την ψήφο του αυτή, ο ελληνικός λαός «αποφάσισε» ότι έχει πολλά να κερδίσει, αν γίνει ένας σοβαρός και αποτελεσματικός παίκτης εντός του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου φιλελεύθερου πολιτικού και οικονομικού συστήματος. Τι σημαίνει όμως «αποφασίζω» και με ποιον τρόπο οι εκλογές αποτελούν συλλογική λαϊκή «απόφαση»;

Στο βιβλίο του «Ισχύς και απόφαση» ο Παναγιώτης Κονδύλης αναλύει το ανθρώπινο πεδίο εφαρμογής της βουλήσης για δύναμη. Σύμφωνα με τον Κονδύλη, κινητήρια δύναμη της ανθρώπινης κοινωνικής και πολιτικής δράσης είναι η επιδίωξη ισχύος, η οποία εκφράζεται μέσω της κατασκευής αξιακών συστημάτων, κοσμοθεωριών ή, σύμφωνα με την ορολογία του Κονδύλη, «αποφάσεων». Σε μακροϊστορικό επίπεδο παρατηρείται ένας αγώνας για κυριαρχία μεταξύ ιστορικών υποκει-

μένων, ατόμων, ομάδων ή λαών, μέσω της δημιουργίας κανονιστικών συστημάτων που δίνουν στους εκπροσώπους τους το δικαίωμα να ενεργούν ως ρυθμιστές των ανθρώπινων υποθέσεων. Το κυρίαρχο κοσμοειδωλό καθορίζει την κοινωνική και πολιτική οργάνωση, τη διαχείριση της θρησκευτικής σφαιρας και τη διευθέτηση των κύριων νομικών και ηθικών ζητημάτων. Επομένως η επιδίωξη ισχύος ατόμων και λαών γίνεται με την «απόφασή» τους να δημιουργήσουν ή να ενταχθούν σε ένα κοσμοειδωλό ή σε μια κοσμοθεωρία. Η στρατεύση τους αυτή έχει σκοπό να ενισχύσει την αντικειμενική τους ισχύ και συνοδεύεται σχεδόν αυτόματα με αύξηση του υποκειμενικού αισθήματος ισχύος. Βέβαια, υποκειμενικό αισθήμα ισχύος και αντικειμενική ισχύς δεν συμβαδίζουν πάντα. Πολύ συχνά, η στρατεύση σε μια πολιτική ιδεολογία, σε μια θρησκεία, σε έναν «σκοπό», ενώ αυξάνει το προσωπικό αισθήμα ισχύος δεν προσδίδει περισσότερο αντικειμενική ισχύ στο υποκειμενο της στρατεύσης. Όταν η ιδεολογία δοκιμασθεί και εφαρμοστεί στην πραγματικότητα, συνήθως απογοητεύει και η στρατεύση

οδηγεί μάλλον σε απώλεια παρά σε αύξηση ισχύος. Ο Κονδύλης απέδιδε μεγάλη σημασία στο υποκειμενικό αισθήμα ισχύος, καθώς είναι ένας καθοριστικός ηθικός παράγων στράτευσης και κινητοποιήσεων. Για τον λόγο αυτό, όλες οι θρησκευτικές τύπου ιδεολογίες, αυτές δηλαδή που μεταφράζουν το αισθήμα αυτό σε «πίστη», συνοδεύονται από μια τάση αρνησκεισμίας. Η υποβάθμιση της σημασίας της πραγματικότητας έχει σκοπό να αντισταθμίσει τις απώλειες της αντικειμενικής ισχύος.

Όταν το 2015, το κόμμα το οποίο πρότευσε στις βουλευτικές εκλογές, χωρίς βέβαια να αποκτήσει κοινοβουλευτική πλειοψηφία, αυτοπροσδιορίστηκε ως «πρώτη φορά αριστερά» και ξεκίνησε τον «ερό αγώνα» για να ανακτήσει τη χαμένη αξιοπρέπεια του ελληνικού λαού, στόχευσε στην αύξηση του υποκειμενικού αισθήματος του λαού, θεωρώντας ότι η αύξηση αυτή θα οδηγούσε και σε αύξηση της αντικειμενικής θέσης της Ελλάδος. Αρκεί να το θελήσουμε εμείς οι Έλληνες και όλα είναι δυνατά! Το «όλα είναι δυνατά» αποτελεί ουσιαστική υποβάθμιση της αξίας της πραγματικότητας ως γνώμονα της πράξης. Όσο

για τους «Έλληνες», ο σύντομη περιόδος συλλογικής ονειροπόλησης ακολουθήθηκε από τόσο σημαντική απώλεια αντικειμενικής ισχύος, που ούτε καν η πίστη δεν μπορούσε να αποτρέψει την καταρράκωση του ηθικού και του λαϊκού αισθήματος ισχύος. Το 2019, η νέα φιλελεύθερη διακυβέρνηση επέλεξε τον αντίστροφο δρόμο. Έβαλε ως στόχο την αύξηση της αντικειμενικής ισχύος της χώρας με σκοπό να αυξηθεί ανάλογα και το υποκειμενικό αισθήμα του ελληνικού λαού. Μέσα από μια πολυτάραχη περίοδο μεταναστευτικής κρίσης, τουρκικής επιθετικότητας, πανδημίας, πολέμου στην Ουκρανία και επακόλουθης εμπορικής κρίσης και πληθωρισμού, η Ελλάδα μετατράπηκε σε ουσιαστικό εταίρο της Δύσης και της Ευρώπης, πρωτοστατώντας σε όλες τις μεγάλες μάχες. Η ελληνική οικονομία άνθισε με την προώθηση ενός φιλόδοξου προγράμματος πάταξης της γραφοκρατίας και της αδράνησης του δημοσίου τομέα, μέσω της μηχανογράφησης και του ηλεκτρονικού κράτους. Μεγάλα ιδιωτικά έργα προωθήθηκαν, κερδίζοντας επενδύσεις σημαντικών πολυεθνικών εταιριών, μετατρέποντας την Ελλάδα σε κόμβο

πληροφοριακών υπηρεσιών και διακομής φυσικού αερίου. Με τον τρόπο αυτό, τόσο το δημόσιο χρέος όσο και οι συντελεστές φόρων και εισφορών μειώθηκαν, κάτι το οποίο έμοιαζε οξύμωρο πριν πραγματοποιηθεί. Ταυτόχρονα, ένα νέο δόγμα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας ενίσχυσε τη χώρα με εξοπλισμούς και στρατηγικές συμμαχίες, εξασφαλίζοντας τα χερσαία και θαλάσσια σύνορά της. Ακόμη και το κοινωνικό κράτος ενισχύθηκε, τόσο μέσω της σημαντικής μείωσης της ανεργίας αλλά και λόγω ενός φιλόδοξου και αποτελεσματικού σχεδίου φιλελεύθερης επιδοματικής πολιτικής, που είχε άλλοτε αποσπαστεί τους επαίονες ενός Μισέλ Φουκώ στη «Γέννηση της βιοπολιτικής» (1979). Η Ελλάδα, από κράτος παρίας, αναβαθμίσθηκε σε στρατηγικό εταίρο της Δύσης και της Ευρώπης. Η αντικειμενική αύξηση της ισχύος της αύξησε το υποκειμενικό αισθήμα ισχύος των Ελλήνων και αυτό το αισθήμα αποτυπώθηκε στο εκλογικό αποτέλεσμα.

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστίας είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Dave Yewman, Βρετανός σύμβουλος σε θέματα Επικοινωνίας και Δημόσιας Ομιλίας

Ένα πετυχημένο storytelling επιδρά δραστηκώς στους ψηφοφόρους

Πώς η επικοινωνιακή δεξιότητα και η καλή προετοιμασία στον δημόσιο λόγο μπορούν να επηρεάσουν τη συνείδηση του εκλογικού κοινού

«Η πιο εύκολη μέθοδος στο να αποτυπωθεί κάτι σε επίπεδο επικοινωνίας, είναι με το να διηγηθείς ιστορίες. Ο κόσμος θυμάται ιστορίες για μέρες, βδομάδες, ακόμη και μήνες αφότου τις ακούσει. Αν αυτές οι ιστορίες αποτυπώνουν τους κύριους άξονες και μηνύματα που θέλει να περάσει ο ομιλητής, τότε το μήνυμά θα 'μείνει' και στη συνείδηση του ακροατήριου» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Βρετανός, γνωστός σύμβουλος σε θέματα Επικοινωνίας και Δημόσιας Ομιλίας, Dave Yewman. Υπογραμμίζει τη σημασία των επικοινωνιακών δεξιοτήτων ανάμεσα στα χαρακτηριστικά ενός ικανού ηγέτη και ξεκαθαρίζει πως ο δημόσιος λόγος δεν είναι απαραίτητα ένα έμφυτο ταλέντο αλλά κάτι που μπορεί να βελτιωθεί δραστηκώς με την εξάσκηση. Μιλάει για τον κίνδυνο χειραγώγησης από δημαγωγούς και το πώς θα πρέπει να ενισχυθεί η κριτική σκέψη, ενώ θεωρεί πρότυπο δημόσιου λόγου την περίπτωση Μπαράκ Ομπάμα, το 2004.

–Θεωρείται πως ένας καλός ηγέτης πρέπει να έχει απαραίτητως και επικοινωνιακό χάρισμα. Μπορεί ωστόσο ένας δεινός ρήτορας να είναι παράλληλα και καλός ηγέτης;

–«Μια ικανή ηγεσία απαιτεί 100% επικοινωνιακή δεξιότητα. Οι καλοί ηγέτες πρέπει να είναι και καλοί ομιλητές, διαφορετικά θα δυσκολευτούν να περάσουν αποτελεσματικά το μήνυμά τους –μία νέα στρατηγική ή ένα νέο προϊόν– στην ομάδα τους ή στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας τους. Προφανώς και χρειάζονται πολλά για να θεωρηθεί κάποιος ικανός ηγέτης, πολύ περισσότερο από το επικοινωνιακό χάρισμα, όπως άλλωστε χρειάζονται πολύ περισσότερα σε ένα αυτοκίνητο από το να έχει απλώς λάστιχα. Ωστόσο, ένας ηγέτης χωρίς επικοινωνιακές δεξιότητες μοιάζει με ένα αυτοκίνητο που δεν έχει λάστιχα. Συχνά οι ηγέτες είναι μηχανικοί, ερευνητές, επιστήμονες, προέρχονται δηλαδή από κλάδους όπου τα δεδομένα, τα λεπτομερή στοιχεία και τα γεγονότα είναι πρωταρχικής σημασίας. Από τη στιγμή, όμως, που θα αναλάβουν μία ηγετική θέση, τότε χρειάζεται να επικοινωνούν επιτυχώς με την ομάδα τους. Δεν είναι πλέον αστέρες που παίζουν για τον εαυτό τους αποκλειστικά, αλλά οι προπονητές –αν μιλήσουμε με όρους αθλητισμού– που θα πρέπει να ηγούνται και να σκέφτονται όλη την ομάδα. Είναι λοιπόν δύσκολη η μετάβαση και η αποτελεσματική επικοινωνία είναι κάτι που μπορεί να τους βοηθήσει σε αυτή τη διαδικασία.

–Λέγεται πάντως πως αρχικά ο Γκάντι δεν ήταν καλός ρήτορας αλλά καλός ακροατής. Είναι ο δημόσιος λόγος ένα έμφυτο ταλέντο ή μπορεί να γίνει καλός κάποιος με την εξάσκηση;

–Ο δημόσιος λόγος είναι κάτι που ενισχύεται και βελτιώνεται με την εξάσκηση. Επικρατεί η εντύπωση, όταν παρακολουθούμε για παράδειγμα μία παρουσίαση ή μία ομιλία, ότι δεν υπάρχει πίσω από αυτό καμία προσπάθεια ή δυσκολία. Δεν είναι ακριβώς έτσι. Είναι για παράδειγμα όπως στην περίπτωση του Μέσι που παίζει ποδόσφαιρο

και σκεφτόμαστε αυτόματα πόσο καλός και ταλαντούχος είναι. Αυτό που δεν υπολογίζουμε είναι πόσες πολλές ώρες ξοδεύει στο να προπονηθεί. Τον βλέπουμε απλώς να παίζει ένα παιχνίδι 90 λεπτών και θεωρούμε πως αυτό είναι όλο. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση ενός καλού ομιλητή. Χρειάζεται πολλές ώρες εξάσκησης για να περάσει το μήνυμά του και να λείπει ιστορίες και να τις επικοινωνεί ανεπιτήδευτα. Ένα από τα μεγαλύτερα παράδοξα, ωστόσο, στον δημόσιο λόγο είναι ότι πρέπει να κάνεις πολλή εξάσκηση για να φανεί ότι σου βγαίνει αβίαστα και εντελώς φυσικά.

Κλίντον Vs Μπους

–Πώς μπορεί ένα πολιτικό πρόσωπο να χρησιμοποιήσει τον δημόσιο λόγο επιτυχώς για να περάσει τις προτάσεις του και τις ιδέες του σε ένα ευρύτερο κοινό, περιλαμβανομένων και όσων δεν συμμερίζονται τις πολιτικές θέσεις και αρχές του;

–Το storytelling έχει να κάνει με το πώς οι ψηφοφόροι κάνουν τις επιλογές τους, αλλά πολλοί πολιτικοί δεν διηγούνται στην ουσία μία ιστορία. Το 1992 για παράδειγμα, ο επικεφαλής της καμπάνιας του Μπιλ Κλίντον, James Carville, κατέγραψε τρία σημεία στον πίνακα

«*Σκεφτείτε το storytelling ως το trailer μιας ταινίας που το βλέπετε προτού αποφασίσεις αν θα την δεις ολόκληρη ή όχι. Το trailer πρέπει να κρατήσει το ενδιαφέρον του ακροατήριου ούτως ώστε να ακούσουν στην συνέχεια και τα πιο σύνθετα ζητήματα.*»

του γραφείου του. «Αλλαγή vs μία από τα ίδια». «Είναι η οικονομία, ηλίθιε». «Και μην ξεχνάς τον τομέα της υγείας». Αυτοί ήταν οι άξονες στους οποίους κινήθηκε ο Κλίντον και κέρδισε τον εν ενεργεία Αμερικανό Πρόεδρο Τζορτζ Μπους τον προεξέχον, ο οποίος το 1991 είχε 89% αποδοχή, αμέσως μετά τον Πόλεμο στον Κόλπο. Όμως ο Κλίντον έλεγε συνεχώς μία καλύτερη ιστορία, περιλαμβάνοντας στην ιστορία του ένα από αυτά τα τρία πιο πάνω θέματα. Στην πολιτική οι πιο επικοινωνιακοί πολιτικοί κερδίζουν, ιδιαίτερα αν θέλουν να



Ο Dave Yewman, ο οποίος εκπαιδεύει στελέχη εταιρειών στην αποτελεσματική χρήση του προφορικού λόγου ως στρατηγικού εργαλείου στην Επικοινωνία, βρέθηκε τον περασμένο μήνα στην Κύπρο, σε εκδήλωση που διοργάνωσε η εταιρεία ΓΝΩΡΑ με αφορμή τα 20 χρόνια από την ίδρυσή της.

προσελκύσουν ένα ευρύτερο ακροατήριο. Τη δεκαετία του '90 στις ΗΠΑ, ο κυβερνήτης της Νέας Υόρκης Μάριο Κουόμο παρομοίαζε την προεκλογική καμπάνια με την ποίηση και τη διακυβέρνηση με τον πεζό λόγο. Αυτό που ήθελε να πει είναι ότι όταν κάνεις προεκλογικό λόγο, το δράμα σου πρέπει να είναι περυσικό. Όταν κερδίζεις ωστόσο, είσαι αντιμετώπιος με πραγματικά γεγονότα που απαιτούν λεπτομέρεια και είναι πιο καθημερινά. Το storytelling μπορεί να είναι ποίηση, αν το κάνεις σωστά.

–Έχετε πει πως τίποτα δεν μένει καλύτερα στη μνήμη ή τη συνείδηση του ακροατήριου από μία καλή ιστορία. Πώς μπορεί το storytelling στις ομιλίες να επηρεάσει το κοινό;

–Ο καθηγητής του Princeton Uri Hasson κατέληξε μέσω της νευρολογικής έρευνας που έκανε ότι όταν οι ομιλητές διηγούνται ιστορίες, στην ουσία επιδρούν θετικά στον εγκέφαλο του ακροατήριου, δεδομένου ότι το ακροατήριο μπορεί να ταυτιστεί με την ιστορία που ακούει. Ο Hasson το ονομάζει «brain coupling» και είναι πραγματικά εκ-

πληκτικό το πώς μπορεί να επιδράσει μία απλή διήγηση μιας ιστορίας στη συνείδηση του ακροατήριου. Στελέχη και πολιτικοί αντιλαμβάνονται ότι πρέπει να αποκτήσουν συναισθηματική σύνδεση με τους ψηφοφόρους, ωστόσο δεν έχουν ιδέα πώς να το κάνουν. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο το επιτυχημένο storytelling μπορεί να επηρεάσει δραστηκώς το πώς σκέφτονται οι ψηφοφόροι.

Στο βιβλίο «Made to Stick» οι συγγραφείς Chip και Dan Heath ερευνούν τι «μένει» σε ό,τι έχει να κάνει με επικοινωνία, είτε αυτό αφορά ομιλίες, διαφημίσεις, είτε αφορά ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων κ.λπ. Κατέληξαν ότι η πιο εύκολη μέθοδος στο να αποτυπωθεί κάτι σε επίπεδο επικοινωνίας, είναι με το να διηγηθείς ιστορίες. Ο κόσμος θυμάται ιστορίες για μέρες, βδομάδες, ακόμη και μήνες αφότου τις ακούσει. Αν αυτές οι ιστορίες αποτυπώνουν τους κύριους άξονες και μηνύματα που θέλει να περάσει ο ομιλητής, τότε το μήνυμά θα «μείνει» και στη συνείδηση του ακροατήριου.

–Πώς μπορεί όμως ένας ομιλητής να χρησιμοποιήσει την τεχνική του storytelling για να περάσει σύνθετες ή δύσκολες ιδέες με εύκολο τρόπο στο κοινό;

–Πριν από μερικά χρόνια, ένας πελάτης μου που ειδικεύεται στον τομέα της τεχνολογίας και της καινοτομίας είχε μόλις εννέα λεπτά να μιλήσει για την τεχνητή νοημοσύνη σε ένα εκπαιδευτικό συνέδριο. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας μας, μου ανέφερε ένα δοκιμαστικό project στις Φιλιππίνες που πήγε αρκετά καλά. Πιο συγκεκριμένα, ο οργανισμός στον οποίο εργαζόταν είχε εξοπλίσει τις σχολικές τάξεις στη Μανίλα με γιγαντοθόκες και τεχνολογία που είχε να κάνει με τεχνητή νοημοσύνη. Ομάδες παιδιών μπορούσαν να διασχούν μαθηματικά από cartoon avatars.

Η τεχνητή νοημοσύνη ήταν αρκετά έξυπνη για να αντιληφθεί ποια από τις 16 διαλέκτους της περιοχής χρησιμοποιούσε το κάθε παιδί, να διαβάσει τη γλώσσα του σώματός του και να στείλει την απάντησή του. Η απάντηση μεταφερόταν στο κάθε παιδί από ένα cartoon από την οθόνη. Τα παιδιά, λοιπόν, είχαν την αίσθηση ότι απλώς ψυχαγωγούνταν, αλλά παράλληλα μάθαιναν μαθηματικά από ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης. Ο πελάτης μου είπε την ιστορία μέσα σε μόλις 9 λεπτά και χρησιμοποίησε φωτογραφίες από μικρά παιδιά που φο-

ρούσαν ακουστικά και μιλούσαν σε cartoon που βρίσκονταν στις οθόνες. Με αυτόν τον τρόπο αποσαφίνισε σε λίγα λεπτά τι ακριβώς είναι η τεχνητή νοημοσύνη σε ένα ακροατήριο εκπαιδευτικών και ανέδειξε τα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας χωρίς να χρειαστεί να μπει στα περίπλοκα ζητήματα που αφορούν την τεχνητή νοημοσύνη. Η πραγματικότητα είναι πως τα μικτά ακροατήρια δεν ενδιαφέρονται για περίπλοκες λεπτομέρειες, θέλουν να μάθουν τα πλεονεκτήματα και οι ιστορίες είναι ένας πολύ καλός τρόπος να αποτυπωθεί το για ποιο λόγο η τεχνολογία είναι αναγκαία. Σκεφτείτε το storytelling ως το trailer μιας ταινίας που το βλέπεις προτού αποφασίσεις αν θα την δεις ολόκληρη ή όχι. Το trailer πρέπει να κρατήσει το ενδιαφέρον του ακροατήριου ούτως ώστε να ακούσουν στη συνέχεια και τα πιο σύνθετα ζητήματα.

–Υπάρχει ωστόσο το πρόβλημα πως η έμφαση στην εικόνα κατά τη διάρκεια μιας ομιλίας συμβάλλει στη διάδοση της παραπληροφόρησης και στην απουσία κριτικής σκέψης ανάμεσα στο κοινό...

–Η αλήθεια είναι πως αυτό είναι κάτι που με ανησυχεί έντονα. Οι δημαγωγοί έχουν αντιληφθεί ότι ένας εντυπωσιακός λόγος μπορεί εύκολα να περιλάβει και στοιχεία παραπληροφόρησης ή παραπληροφόρησης. Αυτό είναι πολύ επικίνδυνο, ωστόσο τα καλά νέα είναι πως τα ακροατήρια αντιλαμβάνονται τις πλείστες φορές τους μη αυθεντικούς ομιλητές, και ως πρώην δημοσιογράφος είμαι πολύ ικανοποιημένος από τον τρόπο που λειτουργούν προς αυτή την κατεύθυνση τα ανεξάρτητα μέσα, τα οποία κάνουν επαλήθευση πληροφοριών ή εκθέτουν την παραπληροφόρηση. Σε μία περίοδο ωστόσο που υπάρχουν τεχνολογικά μέσα τα οποία παραπλανούν μία μερίδα των πολιτών μέσα από τα social media σε ψευδασμό με την ενίσχυση των ψευδών βίντεο και τις τεχνητές νοημοσύνης, θα χρειαστεί μεγάλη προσπάθεια ενίσχυσης της κριτικής σκέψης από το κοινό, καθώς η προσπάθειά του να ξεχωρίσει το γεγονός από τη μυθοπλασία θα γίνει όλο και δυσκολότερη.

–Για σας υπάρχει ένα πρότυπο δημόσιου λόγου;

–Ο Μπαράκ Ομπάμα τον Ιούλιο του 2004 ήταν ένας εν πολλοίς άγνωστος γερουσιαστής από το Ιλινόι, όταν έκανε την ομιλία του στο Συνέδριο των Δημοκρατικών στη Βοστώνη. Κανείς δεν τον γνώριζε πριν από την ομιλία, αλλά μέσα σε 16 λεπτά κατάφερε να προκαλέσει αίσθηση στο κοινό λόγω της σύντομης και γεμάτης μηνύματα ομιλίας του. Κύριο μήνυμά και αφήγημα ήταν η τόλμη του να ελπίζει, περιλαμβάνοντας τη δική του προσωπική ιστορία, ότι ακόμη και εκείνος, ένα μικροκαμωμένο παιδί, με παράξενο όνομα, είχε την πίστη και την ελπίδα πως η Αμερική έχει μια καλή θέση γι' αυτόν. Η ομιλία του Ομπάμα εκείνη τη νύχτα ήταν πολύ καλά δουλεμένη και κατάφερε να στείλει επιτυχώς το μήνυμά. Στα καλύτερά του, ο δημόσιος λόγος μπορεί να εμπνεύσει πολύ κόσμο. Προσωπικά θεωρώ ότι υπάρχουν εκατοντάδες καλοί ομιλητές, μεταξύ των οποίων οι Reshma Suajani, Ken Robinson, Julian Treasure and Chimamanda Adichie.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΛΑΜΠΡΟΥ

Ο κ. Προδρόμου, ο Ατσεσον και ο Γλαύκος Κληρίδης

Ο κ. Προδρόμος Προδρόμος σε άρθρο του στην Καθημερινή (εκδ. 21.5.2023) στυλιτεύει την «ασύλληπτη μωρία εκείνων που απέρριψαν την ευκαιρία για την Ένωση, που εξασημάτωσε με επιδέξιους χειρισμούς ο Γεώργιος Παπανδρέου». Αγνοεί ότι της «μωρίας» αυτής μέτοχος υπήρξε και ο ιδρυτής του Δημοκρατικού Συναγερμού, Γλαύκος Κληρίδης, ο οποίος πρωταγωνίστησε σε επιθέσεις εναντίον του Σχεδίου Ατσεσον, με το οποίο ο Παπανδρέου πίστεψε ότι θα μπορούσε να φέρει την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Δείγμα του μένους του Κληρίδη κατά του Σχεδίου Ατσεσον είναι και ο λόγος που εκφώνησε στην

Βουλή των Αντιπροσώπων στις 12.8.1964. Σ' αυτόν, χαρακτήρισε «δύορον άδωρον» την προταθείσα από τον Ατσεσον Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα και εξήγησε: «Το Σχέδιον προέβλεπε ότι θα εδνημιουργούντο εις την Κύπρον δύο τουρκικές αεροπορίες στην Τηλυλυρία και επέτρεπε ευθύνη γι' αυτούς όχι μόνο στην Τουρκία αλλά και στην Αμερική και στην Αγγλία. Υποστήριξε ότι σκοπός των βομβαρδισμών ήταν να κάμψουν το ηθικό του Κυπριακού Λαού, ώστε να δεχτεί το Σχέδιο Ατσεσον. Ζήτησε τη διακοπή των συνομιλιών στην Γενεύη μεταξύ Ατσεσον και των αντιπροσωπειών των κυβερνήσεων Ελλάδος και Τουρκίας.

Είπε: «Δεν συνομιλούμε και για γαϊά πυρι μισθό. Αυτή είναι η ανδροπρεπής στάσις, η ελληνική στάσις. [...] Ούτε είναι ορθόν να διεξαγώνται συνομιλία ερήμην του Κυπριακού Λαού. Ο Κυπριακός Λαός θα αποφασίσει το μέλλον της Κύπρου διά της ενασχέσεως του δικαίου ματος της αυτοδιαθέσεως». Ο Κληρίδης αναφέρθηκε και στο εξής: «Όταν τον Ιανουάριον του 1964 είχα την τιμήν να ηγηθώ της Κυπριακής Αντιπροσωπείας εις το Λονδίνον, όταν τότε οι Άγγλοι υπέβαλον ενώπιόν μας Σχέδιον, το οποίον προέβλεπε την δημιουργίαν τουρκικών καντονίων εις την Κύπρον και ότι το ΝΑΤΟ εν τω μεταξύ θα έστελλε δυνάμεις διά να τηρή-

σουν τον νόμον και την τάξιν, ομοφώνως απερίφραστον το Σχέδιον αυτό. Και εις σημείωμα προς τον Πρόεδρον της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπον Μακάριον, ημερομηνίας 24ης Ιανουαρίου 1964 κατέληγα: "Ομοφώνως ποτεύομεν ότι το ως άνω Σχέδιον πρέπει να απορριφθή και γαϊά πυρι μισθό".» (Ολόκληρη η ομιλία στο: Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια της Κύπρου, τ.13, σ. 139-140)

Αυτόν τον Κληρίδη ο κ. Προδρόμου δεν τον γνωρίζει, το ίδιο και πλείστοι άλλοι. Δεν γνωρίζουν επίσης ότι την εποχή της ΕΟΚΑ Β' οι αντιμακαριακές εφημερίδες ύβριζαν τον Κληρίδη και τον αποκαλούσαν «ανεξαρτησιακόν καθα-

μα». Πολλοί από τους τότε πολέμιους του εντάχθηκαν αργότερα στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Καλό επίσης θα ήταν να γνωρίζει ο κ. Προδρόμου ότι ο Κληρίδης σε ομιλία του στην γκαλερί ΑΡΓΩ είπε: «Απεδείχθη ότι ο Αγών της ΕΟΚΑ 1955 – 1959 έβλαψε το εθνικόν θέμα της Κύπρου» (εφημερίδα ΑΓΩΝ, 18.11.1974, σ. 3).

Όσον αφορά το Σχέδιο Ατσεσον πληροφορίες μπορεί να βρει κάποιος και στο βιβλίο μου «Ιστορία του Κυπριακού: Τα Χρόνια μετά την Ανεξαρτησία, 1960 – 2008», σ. 147-160.

Ο κ. Γιάννης Κ. Λάμπρου είναι φιλόλογος –ιστορικός, συγγραφέας.

Μόνη με τον πήχυ της αυτοδυναμίας

Η στρατηγική της Ν.Δ. για να αποτρέψει τη χαλαρή ψήφο και το ενδεχόμενο επτακομματικής Βουλής

Του Κ.Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ

Δύο συν ένα ερωτήματα απασχολούν την Πειραιώς στην τελική ευθεία προς τις νέες κάλπες της 25ης Ιουνίου, ενόψει της οποίας με εντολή του Κυρ. Μητσοτάκη δεν επικρατεί κανένας εφσυχασμός, παρά τη σαρωτική νίκη της Ν.Δ. στην αναμέτρηση της περασμένης Κυριακής.

— Πρώτον, κατά πόσον το γεγονός ότι η Ν.Δ. πέρασε καθαρά σε ποσοστό τον πήχυ της αυτοδυναμίας και ότι δεν υφίσταται απειλή στη διεκδίκηση της πρώτης θέσης από τον ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να οδηγήσει τους ψηφοφόρους του κυβερνώντος κόμματος στις παralίες και όχι στις κάλπες. Η πιθανή αποχή, δηλαδή, που αρχικά είχε επισημανθεί ως πρόβλημα για τον ΣΥΡΙΖΑ —καθώς μάλιστα οι κάλπες θα στηθούν με τη θερινή περίοδο να βρίσκεται πλέον σε εξέλιξη— να καταστεί «αγκάθι» για την ίδια.

— Δεύτερον, στο σώμα των ψηφοφόρων το διακύβευμα των εκλογών να μετατοπιστεί στη μάχη για την ηγεμονία στον χώρο της Κεντροαριστεράς. Δηλαδή, μερίδα των πολιτών αντί να ψηφίσει για τον σχηματισμό κυβέρνησης, να επιλέξει με βάση ποιο κόμμα επιθυμεί να έχει τα νύια στον χώρο της αντιπολίτευσης.

Και τέλος, όπως σημειώνουν υψηλόβαθμα στελέχη, ερώτημα που μένει να απαντηθεί το βράδυ της 25ης Ιουνίου είναι εάν οι διπλές εκλογές του 2023 «συνιστούν μια ήττα του ΣΥΡΙΖΑ και του λαϊκισμού με μόνιμα χαρακτηριστικά και άρα στρατηγικού χαρακτήρα ή όχι». Στη δεύτερη περίπτωση και εάν τα δύο πρώτα ερωτήματα έχουν απαντηθεί θετικά για την Πειραιώς, είναι προφανές πως πέραν της διασφά-

λισης της αυτοδυναμίας με ιδιαίτερα ισχυρή κοινοβουλευτική πλειοψηφία για τη Ν.Δ., η χώρα θα περάσει σε ένα εντελώς διαφορετικό πολιτικό σκηνικό που θα επηρεάσει συνολικά τις εξελίξεις της επόμενης τετραετίας.

Το κλειδί του 39%

Σε κάθε περίπτωση, με βάση τα ανωτέρω ερωτήματα, ο Κυρ. Μητσοτάκης έχει διαμορφώσει τη στρατηγική των επόμενων τεσσάρων εβδομάδων, η οποία έχει αρχίσει ήδη να ξεδιπλώνεται. Η Ν.Δ. θα εκπέμψει σταθερά το μήνυμα ότι οι επερχόμενες εκλογές έχουν ως μόνο διακύβευμα τον σχηματισμό σταθε-

Θα πρέπει να περάσει στους ψηφοφόρους το μήνυμα ότι ο σχηματισμός κυβέρνησης δεν είναι εξασφαλισμένος, ακόμη και με 39%.

ρής και ισχυρής κυβέρνησης και όχι εάν στα έδρανα της αξιωματικής αντιπολίτευσης καθίσει ο Αλ. Τσίπρας ή ο Ν. Ανδρουλάκης. Παράλληλα, θα επισημαίνεται πως δεν πρέπει να υπάρξει καμία χαμένη ψήφος σε σχέση με την περασμένη Κυριακή: με βάση τον νέο εκλογικό νόμο και κατά την περίπτωση που η επόμενη Βουλή είναι επτακομματική —με είσοδο της Νίκης και της Πλεύσης Ελευθερίας—, είναι πιθανό, αναλόγως του αθροίσματος των κομμάτων που θα μείνουν εκτός Βουλής, η Ν.Δ. να υπερβεί το 39% και να μην είναι σε θέση να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση.



Οπαδοί της Ν.Δ. στο Μοσκότο, το βράδυ των εκλογών. Η χαλαρή ψήφος και η αποχή είναι δύο παγίδες που πρέπει να αποφεύγει η ηγεσία του κόμματος.

Τέλος, ο κ. Μητσοτάκης θα είναι ιδιαίτερα αυστηρός σε τυχόν φαινόμενα αλαζονείας ή «επανάπαυσης» στελεχών —κορυφαίων και μη— που έχουν διασφαλίσει την εκλογή τους και δεν θα έχουν το άγχος του σταυρού. Είναι ενδεικτικό ότι ο πρόεδρος της Ν.Δ. τερμάτισε άμεσα τη συζήτηση για τον στόχο των 180 εδρών, ώστε η Ν.Δ. να έχει την απόλυτη πρωτοβουλία των κινήσεων κατά την επόμενη Συνταγματική Αναθεώρηση. Οπως επίσης, ότι διαμήνυσε πως κατά τον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης βασικό κριτήριο θα είναι εάν οι υποψήφιοι προς υποψηγοποίηση είχαν ενεργό ρόλο στην εν εξέλιξη προεκλογική εκστρατεία του κόμματος.

Τα διλήμματα

Αναφορικά, τέλος, με τη στρατηγική της Ν.Δ. τις τέσσερις εβδομάδες που απομένουν, υπάρχουν και κάποιες πτυχές που αναμένεται να οριστικοποιηθούν άμεσα. Σε σχέση με τις τελευταίες, ερώτημα είναι εάν η Ν.Δ. θα αναδείξει και θα «ποσοτικοποιήσει» την ανάγκη να υπερβεί το 39% προκειμένου να «κλειδώσει» την αυτοδυναμία. Ορισμένοι στην Πειραιώς εκτιμούν πως οι «γαλάζιοι» θα πρέπει να «καρφώσουν» το συγκεκριμένο ποσοστό, ώστε να καταστεί σαφές προς τους πολίτες που την περασμένη Κυριακή ψήφισαν συντριπτικά υπέρ της σταθερότητας, ότι δεν υπάρχουν περιθώρια για άλλες επιλογές στην κάλπη της 25ης Ιουνίου ή για αποχή. Άλλοι, όμως, υποστηρίζουν πως εάν η Ν.Δ. θέσει ως εκλογικό στόχο ένα ποσοστό δύο και πλέον μονάδες κάτω από την εκλογική της επίδοση στην αναμέτρηση της 21ης Μαΐου, μπορεί να εκπέμψει πτωπότητα.

Το δεύτερο ζητούμενο για την Πειραιώς είναι η πολιτική διαχείριση του κόμματος Νίκη, που βρέθηκε την περασμένη Κυριακή μια ανάσα από το όριο του 3% που διασφαλίζει την είσοδο στη Βουλή. Στο επιτελείο του κ. Μητσοτάκη προεξοφλείται πως η Πλεύση Ελευθερίας της Ζωής Κωνσταντοπούλου θα είναι παρούσα στην επόμενη Βουλή, καθώς μπορεί να έχει εισροές από απογοητευμένους ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ, του ΜΕΡΑ 25 του Γ. Βαρουφάκη και άλλες δεξαμενές της λεγόμενης αντισυστημικής ψήφου. Με αυτό το δεδομένο, τυχόν είσοδος και της Νίκης, που οδηγεί σε επτακομματική Βουλή, ανεβάζει αρκετά τον πήχυ της αυτοδυναμίας για τη Ν.Δ., ενώ με βεβαιότητα θα μειώσει τη νέα κοινοβουλευτική της δύναμη (από τις εννέα έδρες που λαμβάνει το κόμμα που υπερβαίνει το 3%, οι τέσσερις προέρχονται από το πρώτο κόμμα). Το ερώτημα ως εκ τούτου για την Πειραιώς είναι εάν θα εντάξει στον προεκλογικό της λόγο την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του νεοσύστατου κόμματος που κινείται στα δεξιά της, παράλληλα με την Ελληνική Λύση του Κυρ. Βελόπουλου ή θα το «παρακάμψει». Κάποιοι λένε πως ο δεύτερος δρόμος ίσως είναι ασφαλέστερος, καθώς σε διαφορετική περίπτωση η Νίκη θα «διαφημιστεί» διεργύσσοντας το δυνητικό εκλογικό της ακροατήριο. Θα πρέπει να επισημανθεί πως σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων της Κυριακής, η Νίκη, παρά την ιδιαίτερα συντηρητική ρητορική της, πραγματοποιήσε χαμηλή πτώση μεταξύ των συνταξιούχων, προφανώς επειδή πέρασε κάτω από το ραντάρ τους και δεν τη γνώριζαν.

Θιαγίτο



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
προτείνει



23



www.rialto.com.cy

1 ΠΕΜ 20:30 (80')

Red Peter Από τον πήχκο στον Άνθρωπο
Φραντς Κάφκα | Θέατρο Αντίλογος (12+) X

Η ιστορία του Red Peter ξεκινά στη ζούγκλα, όπου μια κυνηγετική αποστολή τον αιχμαλωτίζει και τον μεταφέρει με πλοίο στην Ευρώπη. Θέλοντας να ξεφύγει, μελετά τις συνήθειες του πληρώματος και τις μιμείται με εκπληκτική ευκολία. Σκηνοθεσία: Νεοκλής Νεοκλέους. Με ελληνικούς και τουρκικούς υπέρτιτλους. €13 / 10

3 ΣΑΒ 20:30 (150')

Μαρίζα Ρίζου M

Με τον ενθουσιασμό της κυκλοφορίας του τέταρτου προσωπικού της άλμπουμ *Το Χωριό*, η Μαρίζα Ρίζου επιστρέφει στο Θέατρο Ριάλτο παρουσιάζοντας με τους μουσικούς της συνεργάτες, ένα live που μιλά για τη διαδρομή που δε γίνεται να παραλείψει κανείς εάν θέλει να φτάσει στην ευγνωμοσύνη και στην εκτίμηση της ζωής και «του Χωριού» του. €25 / 20

7 ΤΕΤ

Hocus Pocus & Vacuum |
Cie Philippe Saire* X

Hocus Pocus 17:00 (45') 7+

Το έργο βασίζεται στη δύναμη των εικόνων, στη μαγεία και τις αισθήσεις που προκαλούν. Μέσα από ένα παιχνίδι όπου σώματα και αντικείμενα εμφανίζονται και εξαφανίζονται, διεγείρει τη φαντασία, αφήνοντας ελεύθερο κάθε παιδί να δημιουργήσει τη δική του ιστορία.

Vacuum 20:30 (25')

Το *Vacuum* δημιουργεί απίθανες εικόνες και ευφάνταστες ζωγραφιές, μια αλληλεπίδραση σωμάτων που εμφανίζονται και εξαφανίζονται ανάμεσα σε μαύρες τρύπες και εκθαμβωτικά φώτα, διατρέχοντας την ιστορία της τέχνης, από την Αναγέννηση μέχρι τη Φωτογραφία.

17 ΣΑΒ 20:30 (60')

Living Room | Suzanne Dellal Centre /
Inbal Pinto* X

Ένα ευφάνταστο, υπερρεαλιστικό ντουέτο, το πρώτο μεγάλο μήκος της καταξιωμένης χορογράφου, το οποίο διερευνά την απρόβλεπτη φύση της καθημερινής μας πραγματικότητας. Απομονωμένη σε ένα λιτά επιπλωμένο δωμάτιο, μία μοναχική χορεύτρια θέτει υπό αμφισβήτηση το σώμα της και τον περιβάλλοντα χώρο.

21 ΤΕΤ 20:30 (75')

Lamenta | Siamese Cie / Koen Augustijnen &
Rosalba Torres Guerrero* X

Η παράσταση εμπνέεται από το μοιρολόι της Ηπειρώ, τα τραγούδια θρήνου που ακούγονταν στις κηδείες και στους οικογενειακούς αποχωρισμούς. Οι χορογράφοι, μαζί με εννέα Έλληνες σύγχρονους χορευτές, εξερευνούν πώς οι ιδιότητες της μουσικής και των χορών της Ελλάδας ξεδιπλώνονται θρέφοντας ένα σύγχρονο δημιούργημα.

22, 23 ΠΕΜ, ΠΑΡ 20:30 (80')

Performing Biography - Λία Χαράκη |
Associate Artist Residence Scheme |
Επί Σκηνης P

Στην 3η έκδοση του Προγράμματος Συνεργαζόμενα @ Καλλιτέχνη, το Θέατρο Ριάλτο επιλέγει τη δημιουργό Λία Χαράκη. Ανάμεσα στις δράσεις του Προγράμματος, περιλαμβάνεται μία σειρά εργασιών που θα εξερευνήσει το αυτοβιογραφικό solo ως είδος. Σύντομα soli των συμμετεχόντων θα παρουσιαστούν στη σκηνή του Ριάλτο. €5

26 - 30 ΔΕΥ - ΠΑΡ @ Πλάτρες

Rialto Residency | Μιχάλης Κουλουμής M

Ο βιοστιχτής και συνθέτης Μιχάλης Κουλουμής είναι ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Rialto Residency 2023. Μέσα από τη σύμπραξη 12 νέων ταλαντούχων Κύπριων μουσικών το Residency θα εστιάζει στην ερμηνεία του υφιστάμενου ρεπερτορίου, καθώς και τη σύνθεση νέας κυπριακής μουσικής. Με τη συνεργασία του Κ.Σ. Πλατρών.

27 ΤΡΙ 20:30 (45')

Migrena2x2 | Yotam Peled* X

Μία υβριδική σόλο περφόρμανς που εκτυλίσσεται σε έναν υπερρεαλιστικό χώρο φτιαγμένο από θραύσματα μνήμης, που μετατρέπει την αιώρηση και τον χειρισμό αντικειμένων σε κίνηση. Μία αφηρημένη, σύγχρονη ερμηνεία της βιβλικής ιστορίας του Ιωνά που εγκιβωτίζει την έννοια της προφητείας διερευνώντας το υποσυνείδητο, αντιμέτωπη με τραύματα και φαντασίες.

29 ΠΕΜ 20:30 (60')

Forever | Tabea Martin* 8+ X

Τι πιστεύουν τα παιδιά για τη ζωή και τον θάνατο; Συνεντεύξεις, παιχνίδια και εργαστήρια, πυροδότησαν ιδέες, κεντρίζοντας τη φαντασία παιδιών 8 έως 12 ετών γύρω από το ζήτημα. Το υλικό που προέκυψε μεταφράστηκε από πέντε επαγγελματίες χορευτές σε ένα εικαστικό, γεμάτο συναίσθημα ταξίδι που θέτει το ερώτημα: τι θα συνέβαινε αν ζούσαμε όλοι αιώνια;

*Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Κύπρου 2023

Διοργάνωση: Υφυπουργείο Πολιτισμού (Τμήμα Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού) και Θέατρο Ριάλτο.
Εισιτήρια: €8 (€30 για όλες οι παραστάσεις)

@Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας:

A line, a gaze, a horizon - Alexandra Waierstall (14/6) & *Lamenta* | Siamese Cie / Koen Augustijnen & Rosalba Torres Guerrero (19/6)

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η συνάντηση έγινε στο Μαξίμου, λίγες ώρες προτού ο Κυριάκος Μητσοτάκης παραδώσει στον υπηρεσιακό πρωθυπουργό. Ο πρόεδρος της Ν.Δ. στη συζήτησή του με την «Κ» ερμηνεύει το εκλογικό αποτέλεσμα, περιγράφει την κυβέρνηση που σκοπεύει να σχηματίσει μετά τις εκλογές και αναλύει τις μεταρρυθμιστικές του προτεραιότητες. Ταυτόχρονα, στέλνει μήνυμα στα στελέχη του κατά του εκλογικού εφροντισμού, αλλά και τις αλαζονείες.

– Κύριε πρόεδρε, συγχαρητήρια για την εκλογική σας νίκη. Κατ' αρχάς θα ρωτήσω αν επλαγήκατε.

– Κύριε Παπαχελά, σας ευχαριστώ. Ήμουν σίγουρος ότι θα είχαμε ένα πολύ καλό εκλογικό αποτέλεσμα. Πίστευα ότι θα μπορούσαμε να φθάσουμε στα ποσοστά του 2019. Σίγουρα, πάντως, ήταν και για μένα μία ευχάριστη έκπληξη το γεγονός ότι καταφέραμε να ξεπεράσουμε τα ποσοστά μας, αλλά και ότι αυξήσαμε τον απόλυτο αριθμό των ψήφων μας. Ομως, δεν μπορούσα σε καμία περίπτωση να προβλέψω την κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ σε αυτή την έκταση. Είναι μοναδικό φαινόμενο, μετά το 1974, το πρώτο κόμμα να έχει υπερδιπλάσιο αριθμό ψήφων από το δεύτερο. Πι-

“

Σε προσωπικό επίπεδο έχω πολλή ενέργεια και πολλή διάθεση να κάνω ακόμη περισσότερα από αυτά που έκανα την πρώτη τετραετία. Είμαι πολύ πιο έμπειρος.

στεύω, λοιπόν, ότι μέσα και από αυτό το αποτέλεσμα αναδείχθηκε μια σημαντική πρόοδος της ελληνικής κοινωνίας ως προς τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται το ύψιστο δημοκρατικό δικαίωμα της συμμετοχής στην κάλπη. Μια επιβράβευση, όχι μόνον του έργου μας, αλλά, πιστεύω, και του ορθού πολιτικού λόγου. Μια άλλη αντίληψη για την πολιτική, η οποία ανάγει την ειλικρίνεια και την εμπιστοσύνη σε κυρίαρχες αξίες. Αλλά και μια κάθετη, θα έλεγα, απόρριψη της τοξικότητας, της खुδαϊότητας, της ύβρεως – της πολιτικής συμπεριφοράς, δηλαδή, του ΣΥΡΙΖΑ.

– Ένα πράγμα που ακούω γύρω μου είναι ότι «πήρε 40%, γιατί να τον ξαναψηφίσουμε και να του δώσουμε “carte blanche”»;». Μήπως υπάρχει εκεί ένα πρόβλημα απόλυτης, ανεξέλεγκτης κυριαρχίας και ειδικά επειδή δεν θα υπάρχει μια αντιπολιτευση ισχυρή απέναντι, από ό,τι φαίνεται;

– Εγώ από την πρώτη στιγμή ζήτησα αυτοδυναμία. Και αν οι πολίτες επιθυμούν μια ισχυρή και αυτοδύναμη κυβέρνηση οφείλουν να γνωρίζουν ότι θα πρέπει να επαναβεβαιώσουν την ψήφο τους. Δεν τους ζητώ να κάνουν κάτι διαφορετικό από αυτό το οποίο έκαναν στην πρώτη κάλπη. Και, βέβαια, θα πρέπει κανείς να λάβει υπόψη του την αριθμητική του νέου εκλογικού νόμου. Αν έχουμε, πράγμα πιθανό, περισσότερα κόμματα στη Βουλή, τότε αυξάνεται ο πήχυς της αυτοδυναμίας. Και κατά συνέπεια, τίποτα δεν είναι δεδομένο. Η κάλπη είναι και πάλι άδεια. Το αποτέλεσμα της 21ης Μαΐου είναι μια πολύ καλή ένδειξη για το πώς θα ξαναψηφίσουν οι πολίτες. Ομως, πρέπει να πάμε να ξαναψηφίσουμε. Τότε κληθήκαμε να νικήσουμε. Τώρα καλούμαστε να κυβερνήσουμε. Αν, συνεπώς, οι πολίτες επιθυμούν να επιστρέψω στο Μέγαρο Μαξίμου, αν αυτή είναι η επιλογή τους, τότε θα πρέπει να ξαναέρθουν να με ξαναψηφίσουν. Έρχομαι, τώρα, στο ερώτημά σας αν μια απόλυτη κοινοβουλευτική



«Όταν το Πέραμα μας δίνει 37%, αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι που έχουν μεγάλα προβλήματα νοιάζονται για την προκοπή τους, για τις δουλειές τους, και πιστεύουν ότι εμείς μπορούμε να κάνουμε τη ζωή τους καλύτερη», λέει ο Κυριάκος Μητσοτάκης.

Κυριάκος Μητσοτάκης

Αν θέλουν εμένα στο Μαξίμου, πρέπει να με ξαναψηφίσουν

Δεν φιλοδοξώ να είμαι διαχειριστής πρωθυπουργός. Θα κάνουμε μεγάλες αλλαγές. Η αυτοδυναμία είναι μονόδρομος. Θα είναι μια κυβέρνηση της νέας Νέας Δημοκρατίας

πλειοψηφία είναι διαβατήριο για να μπορώ να κάνω ό,τι θέλω. Θα σας έλεγα το ανάποδο: όσο πιο ισχυρή είναι η εντολή, τόσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη εγώ ο ίδιος να είμαι προσγειωμένος, σεμνός, να τιμήσω την εμπιστοσύνη των πολιτών. Να αποφύγω και λάθη τα οποία μπορεί να έγιναν στην πρώτη περίοδο. Αλλωστε, αυτοδύναμη κυβέρνηση δεν σημαίνει ασύδοτη, αλλά αποτελεσματική κυβέρνηση. Και, βέβαια, και στο παρελθόν είχαμε πολύ ισχυρές κυβερνήσεις, δεν άκουσα να γίνεται η ίδια συζήτηση. Μόνο οι ισχυρές κυβερνήσεις μπορούν να κάνουν τις μεγάλες αλλαγές. Δεν έχω κρύψει τη φιλοδοξία μου, η δεύτερη τετραετία να είναι μια τετραετία πολύ μεγάλων αλλα-

γών. Όσο πιο ισχυρή νομιμοποίηση έχω για να κάνω τέτοιες αλλαγές, τόσο πιο εύκολο θα είναι να τις υλοποιήσω.

– Επειδή μιλάμε για μικρά νούμερα, υπάρχει μια περίπτωση – και σοβαρή θα έλεγα – να υπάρξει επτακομματική Βουλή και τα ποσοστά μπορούν να παίξουν 1%-1,5% πάνω-κάτω. Τι θα κάνετε σε περίπτωση που υπάρχει μια οριακή πλειοψηφία; Θα ξαναπάτε σε εκλογές; Θα μιλήσετε με τον κ. Ανδρουλάκη;

– Είναι, ακριβώς, ένα απειλητικό σενάριο που ανοίγει τον δρόμο σε νέες περιπέτειες. Σε ακυβερνησία ή σε παραλυτικούς συμβιβασμούς, ακόμη και σε τρίτες

γύη σήμερα για τη χώρα, παρά μόνον αυτοδυναμία και προφανώς είναι καλύτερο η αυτοδυναμία αυτή να μην είναι οριακή, αλλά να είναι πιο διευρυμένη. Είχα 158 βουλευτές στην προηγούμενη εκλογή, νομίζω ότι υπηρέτησα την ατζέντα από μία τέτοια πλειοψηφία με μεγάλη άνεση, χωρίς να αισθανόμαι ότι είμαι δέσμιος εξαρτήσεων, αλλά και χωρίς να «καβαλήσω το καλάμι», πράγμα το οποίο δεν θα επιτρέψω πρώτα απ' όλα στον εαυτό μου. Και σίγουρα δεν πρόκειται να το επιτρέψω ούτε στα στελέχη μου και στους αυριανούς υπουργούς.

– Απλώς για να το καταλάβω, εάν γίνει κάποια στραβή και δεν βγει αυτοδυναμία και είναι στους 150 ή κάτι τέτοιο, τι θα κάνετε;

– Δεν θέλω να μπω σε αυτή τη συζήτηση γιατί δεν το έκανα ούτε στις προηγούμενες εκλογές και δεν θα το κάνω και τώρα. Αλλά είναι σαφές ότι η αυτοδυναμία είναι μονόδρομος και είναι μονόδρομος, όχι γιατί το λέω εγώ, αλλά γιατί το λένε όλοι οι άλλοι. Αυτό το οποίο αποκλείω κατηγορηματικά – και το επαναλαμβάνω και σε εσάς – είναι οποιαδήποτε συνεργασία με κόμματα ή κοινοματίδια εκ δεξιών της Ν.Δ. Δεν υπάρχει καμία απολύτως περίπτωση να συμβεί αυτό. Συνεπώς, αυτοδυναμία της Ν.Δ. θα σημαίνει παντοδυναμία της χώρας.

“

Όσο πιο ισχυρή είναι η εντολή, τόσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη εγώ ο ίδιος να είμαι προσγειωμένος, σεμνός, να τιμήσω την εμπιστοσύνη των πολιτών. Αυτοδύναμη κυβέρνηση δεν σημαίνει ασύδοτη, αλλά αποτελεσματική κυβέρνηση.

– Η κάλπη έβγαλε και κάποιες εκπλήξεις σε επίπεδο προσώπων. Είδαμε, δηλαδή, κάποια νέα πρόσωπα να βγαίνουν πάνω από παραδοσιακά στελέχη της Ν.Δ. Βγαίνει κάποιο συμπέρασμα από όλο αυτό; Από αυτές τις προτιμήσεις των ψηφοφόρων δηλαδή;

– Νομίζω ότι οι πολίτες και στις επιλογές των προσώπων επιβράβευσαν νεότερα πρόσωπα. Πάντα υπάρχει ένα αίτημα για ανανέωση, το οποίο και εγώ προσεβύω, γιατί θεωρώ ότι είναι απαραίτητο για οποιονδήποτε κομματικό οργανισμό. Νομίζω ότι επιβραβεύθηκαν και σε επίπεδο προσώπων η μετριοπάθεια και ο πολιτικός λόγος, ο οποίος έδινε έμφαση στο αποτέλεσμα και όχι στις εντυπώσεις. Χαίρομαι γιατί έχει ήδη ανανεωθεί σημαντικά η κοινοβουλευτική μας ομάδα, πράγμα το οποίο δεν είναι συνηθισμένο, ξέρετε, για κόμματα εξουσίας. Αλλά τώρα θέλω να τονίσω ότι η δύσκολη μάχη είναι μπροστά μας. Καταλαβαίνω απόλυτα την κούραση των υποψηφίων, οι οποίοι αγωνίστηκαν για τον σταυρό, αλλά δεν θα τους ζητήσω απλά, θα απαιτήσω την ίδια προσήλωση στην εκλογική μάχη τώρα που δίνουμε τον αγώνα για το κοινό καλό, που δεν είναι άλλο από την καθαρή νίκη της Νέας Δημοκρατίας, με ισχυρή αυτοδυναμία στις εκλογές που έρχονται. Δηλαδή, αν πιστεύουν κάποιοι ότι τώρα μπορούν να πάνε να ξεκουραστούν, επειδή εξελέγησαν βουλευτές, πρέπει να γνωρίζουν ότι αυτό δεν πρόκειται να γίνει αποδεκτό από μένα και είναι κάτι που θα το αξιολογήσω πάρα πολύ σοβαρά την επόμενη μέρα.

– Τι κυβέρνηση θα είναι αυτή; Θα είναι μια κυβέρνηση Μητσοτάκη, μια κυβέρνηση της Ν.Δ.; Υπάρχουν κάποιοι, παλαιάς σχολής Νεοδημοκράτες, που λένε ότι θα είναι μια κυβέρνηση Ποταμιού. Εσείς, τι απαντάτε σ' αυτό;

– Θα είναι η κυβέρνηση της νέας Νέας Δημοκρατίας. Δηλαδή, της Νέας Δημοκρατίας όπως έχει ήδη διαμορφωθεί. Μια κυβέρνηση συμπεριληπτική, που δίνει έμφαση στην αξιοκρατία και την ικανότητα των στελεχών, που θα είναι σε θέση να φέρουν εις πέρας την αποστολή που θα τους αναθέσω. Θέλω να είμαι σίγουρος ότι τα στελέχη στα οποία θα αναθέσω αποστολές θα είναι σε θέση να τις υλοποιήσουν. Θα σας έλεγα ότι είμαι πιο αποδεδειγμένος από ό,τι στο παρελθόν από τις κλασικές ισορροπίες, που ενδεχομένως ένας αρχηγός να πρέπει να κρατά. Θα είναι μια κυβέρνηση σκληρής δουλειάς. Με περισσότερες γυναίκες, με πολύ rotation – για να χρησιμοποιήσω έναν μπισκετικό όρο – δηλαδή με πολλές αλλαγές σε σχέση με την απερχόμενη κυβέρνηση της Ν.Δ.

– Ξέρετε ότι ιστορικά οι δεύτερες τετραετίες δεν είναι απαραίτητα οι πιο επιτυχημένες. Είχαμε, για παράδειγμα, μια δεύτερη τετραετία Σημίτη, δεύτερη τετραετία Καραμανλή. Έχετε μάθει κάτι εσείς από αυτές τις εμπειρίες;

– Βεβαίως, κι επειδή όπως κι εσείς, έτσι κι εγώ, μου αρέσει να μελετώ την Ιστορία, θέλω ακριβώς να αποφύγω την «κατάρτα της δεύτερης τετραετίας» ως μία τετραετία ήσσονος προσπάθειας και συμβιβασμού με το εκλογικό αποτέλεσμα. Μακριά από μένα οποιαδήποτε τέτοια λογική. Πρώτον, σε προσωπικό επίπεδο έχω πολλή ενέργεια και πολλή διάθεση να κάνω ακόμη περισσότερα από αυτά που έκανα την πρώτη τετραετία. Είμαι πολύ πιο έμπειρος. Παρότι θεωρούσα ότι ήμουν καλά προετοιμασμένος όταν ανέλαβα την ευθύνη της διακυβέρνησης της χώρας το 2019, έμαθα πάρα πολλά στη διάρκεια αυτής της τετραετίας. Διδάχθηκα κι εγώ από τα λάθη μου. Γνωρίζω πολύ καλύτερα πώς να κρατάω την κυβερνητική μηχανή καλοκουρδισμένη. Ένα πράγμα δεν νομίζω ότι θα αλλάξει, το οποίο μερικές φορές κάνει και τους στενούς μου συνεργάτες να δυσαναχευτούν: το πόσο ασχολούμαι με τη λεπτομέρεια των ζητημάτων της διακυβέρνησης. Αυτό είναι κάτι το οποίο θα εξακολουθεί να συμβαίνει και την επόμενη τετραετία.

Το 2027 θα μιλάμε για μια τελείως διαφορετική Ελλάδα και αυτή είναι και η φιλοδοξία μου. Δεν έχω την πρόθεση να καταγραφώ ως ένας «διαχειριστής» πρωθυπουργός. Ξέρω ότι μας ανοίγεται μια πολύ μεγάλη ευκαιρία. Ξέρω τι ζητάνε από εμάς οι πολίτες. Πάντα θα μας λένε «πατήστε περισσότερο γκάζι». Και έχω υποχρέωση αυτές τις προσδοκίες να μην τις διαψεύσω. Το 40% που μας ψήφισε, δεν μας ψήφισε αυτή τη φορά επειδή ήθελε να «ξεφορτωθεί» μια προηγούμενη κυβέρνηση. Πιστεύω ότι αυτή η ψήφος είναι μία θετική ψήφος εμπιστοσύνης, η οποία μας ζητάει να τρέξουμε πιο γρήγορα και μάλιστα είναι μια ψήφος που έχει μια πολύ ενδιαφέρουσα κοινωνική διαστρωμάτωση, με πολύ δυνατά ποσοστά της Ν.Δ. σε ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες όπου δεν είχε ισχυρή παρουσία. Ειδικά αυτό που έγινε στη Δυτική Αθήνα είναι για μένα πάρα πολύ εντυπωσιακό. Αποδείξαμε ότι είμαστε μία παράταξη με κοινωνικό πρόσημο. Όταν το Πέραμα μας δίνει 37%, αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι που έχουν μεγάλα προβλήματα νοιάζονται για την προκοπή τους, για τις δουλειές τους, για το περιβάλλον τους και πιστεύουν ότι εμείς μπορούμε να κάνουμε τη ζωή τους καλύτερη. Τελικά αυτή είναι η ουσία της πολιτικής. Και αυτό τελικά κρίθηκε σε αυτή την κάλπη. Ποιοι ασχολούνται με τα πραγματικά προβλήματα. Οι άνθρωποι έχουν έγνοιες. Και υπάρχει και η τοξικότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης που αποδείχθη ότι δεν έχει καμία σχέση με την πραγματική κοινωνία. Και από αυτή την πλευρά, μακάρι το μάθημα αυτό να το εισπράξουν όλες οι πολιτικές δυνάμεις. Αν κρίνει από κάποιες δηλώσεις που ήδη ακούω από στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ, έχω σοβαρές αμφιβολίες ότι έχουν αντιληφθεί τι πραγματικά έχει συμβεί.



Χρησιμοποιήσαμε τον δημοσιονομικό χώρο που είχαμε στη διάθεσή μας για να μπορέσουμε να στηρίξουμε τους πιο αδύναμους. Και αυτό θα εξακολουθήσουμε να κάνουμε. Από την άλλη, έχω πει πολλές φορές ότι η επιδοματική πολιτική είναι προσωρινή από τη φύση της.



Η πανεπιστημιακή αστυνομία δεν λειτουργήσει στην έκταση που ενδεχομένως θα θέλαμε. Από την άλλη, αυτή τη στιγμή είναι στελεχωμένη με ένα ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να αξιοποιηθεί και να το αισθάνονται και οι φοιτητές ότι είναι στην υπηρεσία των ιδίων.

Οραματίζομαι μια οικονομία που δεν θα εξαρτάται μόνο από τον τουρισμό

— Κάποιος κυνικός θα πει ότι ένας λόγος που είχατε πολύ καλά αποτελέσματα στις περιοχές της Δυτικής Αττικής ήταν η λογική των επιδομάτων, είτε στη διάρκεια της πανδημίας είτε μετά με την ενέργεια κ.λπ. Έχουμε τώρα την Κομισιόν με μία έκθεση που λέει ότι πρέπει να φύγουμε από αυτό. Υπάρχει ένας φόβος εδώ, όταν κοπούν αυτά τα επιδόματα, να υπάρχει μια δυσaréσκεια σε αυτόν τον κόσμο;

— Είμαι πολύ περήφανος που μπορέσαμε και κρατήσαμε την κοινωνία όρθια, που κρατήσαμε θέσεις εργασίας και τελικά στοχευμένα στηρίξαμε τους πιο αδύναμους στη διάρκεια και της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης. Δεν ήταν η πιο δημοφιλής πολιτική. Σας βεβαιώνω ότι θα ήταν πολύ πιο δημοφιλές να μειώναμε τον ΦΠΑ και τον ειδικό φόρο κατανάλωσης. Είπαμε όμως ότι δεν θα το κάναμε, πρώτον γιατί η πολιτική αυτή δεν θα απέδιδε οικονομικά και δεύτερον θα ήταν κοινωνικά άδικο, διότι θα ωφελούσε όλους και όχι μόνον τους οικονομικά αδύναμους. Χρησιμοποιήσαμε λοιπόν τον δημοσιονομικό χώρο που είχαμε στη διάθεσή μας για να μπορέσουμε να στηρίξουμε τους πιο αδύναμους. Και αυτό θα εξακολουθήσουμε να κάνουμε.

Από την άλλη, έχω πει πολλές φορές ότι η επιδοματική πολιτική είναι προσωρινή από τη φύση της. Είναι μια έκτακτη λύση σε ένα έκτακτο πρόβλημα. Η μόνιμη λύση δεν μπορεί να είναι άλλη από την ανάπτυξη, την αύξηση των μισθών και τη βελτίωση του διαθέσιμου εισοδήματος.

Μια και με ρωτάτε για τη δημοσιονομική μας πρόβλεψη, νομίζω ότι έχουμε καταφέρει συστηματικά να ξεπερνάμε τους δημοσιονομικούς στόχους, για δύο λόγους: πρώτον, διότι η οικονομία υπεραποδίδει, έχουμε μεγαλύτερη ανάπτυξη άρα και περισσότερα έσοδα – από την ανάπτυξη όμως, όχι από την υπερφορολόγηση. Και δεύτερον, ναι, έχουμε ακόμα σημαντικά πράγματα να κάνουμε στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, που ήδη

αρχίζει και αντιμετωπίζεται με ηλεκτρονικές πληρωμές και καλύτερες διασταυρώσεις. Και αυτό μας δίνει περισσότερους πόρους να διαχειριστούμε.

— Ένα ζήτημα είναι ότι η ανάπτυξη που έχει έρθει, σε μεγάλο βαθμό εστιάζεται στα ακίνητα και στον τουρισμό. Σας προβληματίζει αυτό;

— Δεν είμαι και πολύ σίγουρος ότι αυτό είναι απολύτως ακριβές. Διότι αν πατήσουμε στα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας, θα δούμε π.χ. μια μεγάλη αύξηση των εξαγωγών. Εξαγωγές δεν είναι μόνο ο τουρισμός. Είναι ο πρωτογενής τομέας. Οραματίζομαι μία κοινωνία και μία οικονομία η οποία θα έχει ευρεία παραγωγική βάση και δεν θα είναι εξαρτημένη μόνο από τον τουρισμό. Αν αναφερόμαστε εδώ σε άλλες υπηρεσίες – παιδεία, υγεία – όπου η χώρα μπορεί να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο.

— Αλλά το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών αυξάνεται.

— Και έχει μειωθεί πάλι. Ένα μεγάλο κομμάτι ήταν η ενέργεια. Γι' αυτό αυξήθηκε. Τώρα αρχίζει και πάλι να συρρικνώνεται γιατί ακριβώς έπεσαν οι τιμές της ενέργειας. Αν μιλήσουμε για την ενέργεια, για μια οικονομία που το 80% του ρεύματος θα παράγεται από πλιακή, αυτό σημαίνει λιγότερες εισαγωγές φυσικού αερίου. Προσθέστε σε αυτό και τη σημαντική συνεισφορά του κλάδου της υψηλής τεχνολογίας στο ΑΕΠ, όπου γίνονται πολύ σημαντικά βήματα και καταλαβαίνετε ότι μιλάμε για μια οικονομία η οποία δεν είναι εξαρτημένη μόνο από τον τουρισμό ή από το real estate, όπου και εκεί έχουμε μεγάλη υποχρέωση να δρομολογήσουμε μία ανάπτυξη η οποία θα είναι φιλική προς το περιβάλλον. Μίλησα πριν για «γκάζι». Εδώ θα πατήσω «φρένο». Δεν υπάρχει περίπτωση επί δικών μου ημερών να καταστρέψουμε τα πολύ ευαίσθητα οικοσυστήματά μας, όπως τα νησιά μας. Μια από τις πιο σημαντικές μεταρρυθμίσεις



«Έχουμε καταφέρει συστηματικά να ξεπερνάμε τους δημοσιονομικούς στόχους, για δύο λόγους: πρώτον, διότι η οικονομία υπεραποδίδει, έχουμε μεγαλύτερη ανάπτυξη, άρα και περισσότερα έσοδα – από την ανάπτυξη όμως, όχι από την υπερφορολόγηση. Και δεύτερον, η φοροδιαφυγή ήδη αρχίζει και αντιμετωπίζεται με ηλεκτρονικές πληρωμές και καλύτερες διασταυρώσεις. Και αυτό μας δίνει περισσότερους πόρους να διαχειριστούμε».

Στη Μύκονο αποδείξαμε ότι το κράτος, όταν θέλει, φυσικά και μπορεί να αντιμετωπίσει και την ανομία και την παραβατικότητα.

Δεν υπάρχει περίπτωση επί δικών μου ημερών να καταστρέψουμε τα πολύ ευαίσθητα οικοσυστήματά μας, όπως τα νησιά μας.

Η δημόσια υγεία είναι και ένα προσωπικό μου στοιχείο. Εμάθα πολλά πράγματα στα χρόνια της πανδημίας και νομίζω ότι ξέρω πολύ καλά πού πρέπει να παρέμβουμε.

που έχουν περάσει «κάτω από το ραντάρ» είναι τα τοπικά πολεοδομικά σχέδια που δρομολογούνται για όλους τους δήμους της χώρας. Είναι τεράστια μεταρρύθμιση αυτή.

Η οργάνωση του χώρου, δηλαδή η χτίζουμε, πώς το χτίζουμε. Αν κάπου βλέπουμε ότι ξεφεύγουμε ότι θα παρέμβουμε. Όπως κάναμε παρεμβάσεις στη Μύκονο και αποδείξαμε ότι το κράτος, όταν θέλει, φυσικά και μπορεί να αντιμετωπίσει και την ανομία και την παραβατικότητα.

— Να σας ρωτήσω αν σε αυτόν τον τομέα κάνατε λάθη, γιατί είστε ένας άνθρωπος που έχει ταυτίσει το δικό σας «brand» με την προστασία του περιβάλλοντος. Μετά είχαμε ένα νομοσχέδιο που εν μέρει αποσύρθηκε και επίσης στη Μύκονο τρία χρόνια προφανώς δεν υπήρχε κανένας έλεγχος. Κάποιος δεν έκανε τη δουλειά του δηλαδή.

— Μια οικονομία που βγαίνει από τη βαθιά κρίση δίνει έμφαση στην ανάπτυξη. Αλλά δεν έχει υπάρξει, κατά την άποψή μου, καμιά υποβάθμιση του περιβάλλοντος επί δικών μας ημερών. Θα σας έλεγα, αντίθετα, έχουμε πια έναν ενιαίο φορέα ο οποίος διαχειρίζεται τις προστατευόμενες περιοχές με μεγαλύτερη αξιοπιστία. Έχουμε κάνει, όπως σας είπα, σημαντικές παρεμβάσεις στη χωροταξία, που τελικά αντιμετωπίζουν τη μεγαλύτερη πληγή για το ελληνικό περιβάλλον που είναι η αυθαίρετη δόμηση, υλοποιήσαμε νομοσχέδια, καταργήσαμε τις παρεκκλίσεις. Είχα τεράστιες πιέσεις γι' αυτό, κι όμως επέμεινα στη γραμμή μας. Ερχονταν πολλοί και ζητούσαν από την κυβέρνηση κάποια ρύθμιση – συμβαίνει αυτό ξέρετε, είναι μέρος της δημοκρατικής διαδικασίας. Κόψαμε στην τεχνική εκπαίδευση, για να μην κρίναμε ότι τελικά θα ήταν εις βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, εμείς

βγάλαμε συγκεκριμένους στόχους σχετικά με την προστασία των θαλασσών μας, τον περιορισμό των πλαστικών, εμείς κάναμε τα απαραίτητα βήματα τα οποία προστατεύουν ολόκληρους ορεινούς όγκους από την ανάπτυξη. Όλοι αυτοί οι «Ιλουμινάτι του περιβάλλοντος» που ασκούν την κριτική μπορούν να μου δείξουν κάτι συγκεκριμένο που κάναμε τόσα χρόνια που ζημίωσε το περιβάλλον; Γιατί εγώ μπορώ να πω 10 πράγματα που έχουμε κάνει που βελτίωσαν το περιβάλλον στη χώρα.

— Ο αντίλογος σε αυτό είναι ότι η Μύκονος, εάν δεν είχε γίνει η επίθεση στον αρχαιολόγο, ενδεχομένως να συνέχιζε στον ίδιο δρόμο. Τρία χρόνια κάποιος δεν έκανε τη δουλειά του.

— Σε αυτό που λέτε θα αναγνωρίσω ότι έχετε κάποιο δίκιο, από την άλλη η Μύκονος ήταν στο στόχαστρό μας πολύ πριν συμβεί αυτό. Ήταν απλά «η σταγόνα που ξεχείλιζε το ποτήρι».

Οι μεγάλες προτεραιότητες της δεύτερης τετραετίας

— Θέλω να πάμε τώρα στις βασικές προτεραιότητες που θα έχετε. Δηλαδή, αν θέλετε να κάνετε τρία πράγματα – γιατί φαντάζομαι ο κάθε πρωθυπουργός πρέπει να έχει τρία τέσσερα πράγματα στο μυαλό του, κάποιους βασικούς στόχους – ποια είναι αυτά;

— Η πρώτη προτεραιότητα είναι η οικονομία, η ανάπτυξη με άλλα χαρακτηριστικά. Ποια είναι τα άλλα χαρακτηριστικά. Η ανάπτυξη πρέπει να μειώνει τις ανισότητες και να βελτιώνει τα εισοδήματα, κυρίως των μισθωτών, μια ανάπτυξη φιλική προς το περιβάλλον, ψηφιακή, η οποία αναδεικνύει τα προτερήματα της χώρας. Δεύτερη προτεραιότητα η δημόσια υγεία. Εκεί είναι και ένα προσωπικό μου στοιχείο, όλοι μας νομίζω εξοικειωθήκαμε με το Εθνικό Σύστημα Υγείας στα χρόνια της πανδημίας. Εμάθα πολλά πράγματα και νομίζω ότι ξέρω πολύ καλά πού πρέπει να παρεμβούμε. Περιμένω να υλο-

ποιήσουμε μεγάλες αλλαγές στα νοσοκομεία μας. Παρεμβάσεις που θα κάνουμε στα επείγοντα περιστατικά, στους γιατρούς μας, στις προσλήψεις που πρέπει να γίνουν, στον τρόπο που πρέπει να στελεχώνουμε ειδικά τις πιο ακριτικές περιοχές. Στην πρωτοβάθμια φροντίδα, στην πρόληψη, στην ψηφιακή υγεία.

— Στην Παιδεία έχουν γίνει πράγματα, αλλά υπάρχουν κι άλλα που έχουν μείνει μετέωρα. Για παράδειγμα είναι η πανεπιστημιακή αστυνομία που ήταν μια βασική σας δέσμευση. Έχει νόημα η πανεπιστημιακή αστυνομία;

— Πιστεύω ότι πρέπει με καθαρό μυαλό να αξιολογήσουμε τον τρόπο με τον οποίο εξακολουθούμε ότι τα πανεπιστήμιά μας είναι ασφαλή. Η πανεπιστημιακή αστυνομία δεν λειτουργήσει στην έκταση που ενδεχομένως θα θέλαμε. Από την άλλη, αυτή τη στιγμή είναι στελεχωμένη με ένα

ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να αξιοποιηθεί και να το αισθάνονται και οι φοιτητές ότι είναι στην υπηρεσία των ιδίων. Πρέπει να σας πω ότι σε πάρα πολλά περιφερειακά πανεπιστήμια γίνεται μία εξαιρετική δουλειά και η εικόνα τους είναι τελείως διαφορετική από την εικόνα κάποιων μεγάλων πανεπιστημίων. Τα πανεπιστήμιά μας κάνουν συνεργασίες με το εξωτερικό, αναπτύσσουν ξενόγλωσσα προγράμματα, συνδέονται περισσότερο με τον κόσμο της έρευνας και της ίδιας της βιομηχανίας. Έχουμε βιομηχανικά διαδικαστικά τα οποία γίνονται πια στα πανεπιστήμιά μας. Αυτά είναι άλματα τα οποία έχουν γίνει.

— Γιατί δεν κλείσατε τη περίπτωση «ΑΕΙ Γαβρόγλου»;

— Γιατί δεν μπορούσε να γίνει αυτό. Από την άλλη, η Ελάχιστη Βάση Εισαγωγής ήταν μια πάρα πολύ δύσκολη μεταρρύθμιση και καθόλου δημοφιλής. Ήταν

απαραίτητη όμως, διότι έχω μια ευθύνη απέναντι σε ένα παιδί 18 χρόνων να μη διευκολύνω το να καταλήξει σε ένα τμήμα από το οποίο κατά πάσα πιθανότητα δεν θα αποφοιτήσει ποτέ, για το οποίο δεν ενδιαφέρθηκε ποτέ να ασχοληθεί. Άρα και τα ίδια τα πανεπιστήμια μέσα από την Ελάχιστη Βάση Εισαγωγής μπορούν να δουν ποια τμήματα τελικά είναι ανταγωνιστικά και να αναλάβουν τα ίδια την ευθύνη. Είμαι πολύ περήφανος γι' αυτό που γίνεται στην τεχνική εκπαίδευση, για το πόσα παιδιά πια επιλέγουν τα δημόσια ΙΕΚ αντί για το πανεπιστήμιο, για να μπορέσουν να πάρουν ένα δίπλωμα το οποίο έχει αξία στην αγορά εργασίας. Γιατί γνωρίζουμε σήμερα πάρα πολύ καλά ότι υπάρχουν πολύ καλές προοπτικές καριέρας σε ειδικότητες που δεν απαιτούν κατ' ανάγκη ένα πανεπιστημιακό πτυχίο και ότι αυτό απαιτεί μια αλλαγή κουλτούρας στην ελληνική κοινωνία. Και γι' αυτό η μεταρρύθ-

μιση της Ελάχιστης Βάσης Εισαγωγής ήταν τόσο σημαντική. Αλλά και τόσο δύσκολη πολιτικά.

— Ένας μεγάλος ασθενής που περιμένει τη μεταρρύθμισή του είναι η Δικαιοσύνη.

— Είναι η τρίτη μεταρρύθμιση στην οποία αναφερόμουν. Έχουν γίνει βήματα, πρέπει να γίνουν άλματα. Και όταν λέω άλματα στη Δικαιοσύνη δεν αναφέρομαι μόνο στη δυνατότητα να υποστηρίξουμε περισσότερο τη δικαστηρία μας, να εισαγάγουμε την τεχνολογία με πιο επιθετικό τρόπο, αναφερόμαι και σε παρεμβάσεις που έχουν να κάνουν και με την ποιότητα των αποφάσεων, την ταχύτητα της απονομής, την ίδια την αξιολόγηση των δικαστών. Η Δικαιοσύνη απολαμβάνει πλήρη ανεξαρτησία, όμως το πλαίσιο λειτουργίας το βάζουμε εμείς, π.χ. πώς λειτουργεί η Σχολή Δικαστών, πώς εκπαιδεύουμε τους δικαστές μας, πώς τους επιμορφώνουμε από εδώ και στο εξής.

Ο ΣΕΙΣΜΟΣ

ΤΗΣ 21^{ης} ΜΑΪΟΥ

Όλη η καμπάνια του ΣΥΡΙΖΑ ήταν σαν να απευθύνεται αποκλειστικά στο ακροατήριο του Twitter.

Αδωνις Γεωργιάδης



Όταν έχεις 270.000 followers, τόσο το νούμερο όσο και η αλληλεπίδραση που έχεις μπορεί να αποδειχθούν παραπλανητικά μεγέθη.

Ελένα Ακρίτα



Όταν στικουργήματα με επωδό «Μπισοτάκη γ...» μετατρέπονται σε τρόπο πολιτικής απεύθυνσης, γίνονται ολέθρια.

Στρατής Μπουρνάζος



Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Τη Δευτέρα 15 Μαΐου, ο συγγραφέας και μεταφραστής Νίκος Σαραντάκος ξεκίνησε στο προσωπικό του μπλογκ μια διαδικτυακή δημοσκοπήση, με την οποία ζητούσε από τους αναγνώστες του να μαντέψουν το αποτέλεσμα των εκλογών. «Επειδή ίσως το ιστολόγιο έχει ένα λίγο πιο ανεξίτηλο κοινό, οι πρώτες απαντήσεις έδιναν μπροστά τη Νέα Δημοκρατία με ένα ισχνό εύρος διαφοράς της τάξης του 2% ή του 3%». Όταν ο κ. Σαραντάκος αποφάσισε να μεταφέρει το ηλεκτρονικό γκάλοπ του στο Facebook και στο Twitter, εκεί όπου ο ίδιος δίνει συχνά σφοδρές διαδικτυακές μάχες υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ, η εικόνα άρχισε σταδιακά να αντιστρέφεται. «Για να μιλάς τα πολυλογώ, μέχρι το βράδυ της Παρασκευής που έκλεισε η ψηφοφορία, ο ΣΥΡΙΖΑ είχε περάσει μπροστά».

Το φαινόμενο του «αντιχέιμου» (echo chamber στα αγγλικά) δεν είναι πρωτοφανές στα ελληνικά πολιτικά πράγματα. Το είδαμε να εκδηλώνεται και αντιστρόφως το καλοκαίρι του 2015, με τους υποστηρικτές του «Ναι» στο δημοψήφισμα να πέφτουν από τα σύννεφα όχι τόσο για την ίδια την ήττα, αλλά για το μέγεθός της. Απόλυτα συνυφασμένο με την εκρηκτική αύξηση της επιρροής των μέσων κοινωνικής δικτύωσης την περασμένη δεκαετία, το echo chamber αναφέρεται μεταφορικά στην ενίσχυση ιδεών, πεποιθήσεων και πληροφοριών όταν αυτές επαναλαμβάνονται μέσα σε ένα κλειστό σύστημα αλληλεπίδρασης με κατά βάση ομοϊδέατες, όπου οι διαφορετικές απόψεις λογοκρίνονται, αποδοκιμάζονται ή δεν εκπροσωπούνται με την ίδια συχνότητα. Αν, λοιπόν, οι άνθρωποι που ακολουθούν τον κ. Νίκο Σαραντάκο είναι σε πολύ μεγάλο ποσοστό ψηφοφόροι ΣΥΡΙΖΑ, ήταν περισσότερο από αναμενόμενο η υπερτονιστική τους δημοσκοπήση να αναδειξει πιθανό νικητή το κόμμα που υποστηρίζουν.

Αλλά δεν ήταν οι μόνοι «παραπλανημένοι» των εκλογών. Καθώς οι περισσότεροι από εμάς (ή, τουλάχιστον, όσοι χρησιμοποιούμε μέσα κοινωνικής δικτύωσης) είχαμε γίνει σε όλη τη διάρκεια της τετραετίας μάρτυρες ενός πρωτοφανούς επικοινωνιακού μόνους κατά του πρωθυπουργού (με χαρακτηριστικά εντελώς τοξικά και χημειδωτικού χαρακτήρα), πιστέψαμε κάποια στιγμή ότι εκεί έξω βράζει ο τόπος από ιερό μίσος και αγανάκτηση εναντίον του Κυριάκου Μητσοτάκη. Αυτός ήταν κι ένας λόγος που κάποιοι ήμασταν αρκετά δύσπιστοι με τις πιο ευνοϊκές για την κυβέρνηση δημοσκοπήσεις. Επίσης, είχαν δημιουργηθεί βεβαιότητες για την εκλογική συμπεριφορά των νέων, οι οποίοι θα μαύριζαν τη Νέα Δημοκρατία. Όπως είναι γνωστό, τίποτε από όλα αυτά δεν επιβεβαιώθηκε στην κάλπη. Δεν αποκλείεται, λοιπόν, ο μικρόκοσμος των social media να παραπλάνησε ακόμη και την ίδια την ηγετική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ και να την παρέσυρε σε μια προεκλογική στρατηγική που φαίνεται να βασιζόταν σε μια μάλλον αρκετά διαστρεβλωμένη αντίληψη της πραγματικότητας.

«Εγκλωβιστήκαν»

«Αν δείτε όλη την καμπάνια του ΣΥΡΙΖΑ, είναι σαν να απευθύνεται αποκλειστικά στο ακροατήριο του Twitter», μου λέει ο αντιπρόεδρος της Ν.Δ. Αδωνις Γεωργιάδης, γνωστός για την πληθωρική παρουσία του στην αρένα του πλέον εκχρηματούχου μέσου. «Αυτό δεν σημαίνει ότι



Οι «φίλοι» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν είναι ασφαλές δείγμα για την εξαγωγή πολιτικών συμπερασμάτων, ούτε βεβαίως οι δημοσιεύσεις που κυλούν σε κάθε scroll στην οθόνη του κινητού. Γι' αυτές, ειδικά, φροντίζει ο αλγόριθμος να είναι της... αρεσκείας μας.

«Τα likes μπορούν εύκολα να σε παραπλανήσουν»

Το αντιμπιστοακτικό μένος στα κοινωνικά δίκτυα δεν αποτυπώθηκε στην κάλπη. Πώς εξηγούν την απόσταση του Διαδικτύου από την πραγματικότητα πικρές φωνές της ψηφιακής αγοράς.

στη Νέα Δημοκρατία παίρνουμε σοβαρά τι γίνεται στο Twitter ή στο Facebook, αλίμονο. Αντιθέτως, ο ΣΥΡΙΖΑ φαίνεται ότι εγκλωβίστηκε απολύτως στο φαινόμενο του echo chamber, δηλαδή ο ένας άκουγε μόνο τι έλεγε ο άλλος, με αποτέλεσμα να πιστέψουν ότι αυτή είναι και η πραγματικότητα». Είναι αλήθεια ότι ο ΣΥΡΙΖΑ επένδυσε συνειδητά στην προεκλογική μάχη στους πρωταθλητές του αντιμπιστοακτικού μόνους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης:

Ιδέες, πεποιθήσεις και πληροφορίες ενισχύονται όταν επαναλαμβάνονται μέσα σε ένα κλειστό σύστημα αλληλεπίδρασης ανθρώπων με ίδιες ή παρόμοιες αντιλήψεις.

με την εξαίρεση του υπερβολικά άτακτου και σε καθεστώς άτυπης επιτροπείας Παύλου Πολάκη. Η Ελένα Ακρίτα ήταν χωρίς αμφιβολία το αστέρι αυτής της διαδικτυακής εμπροσθοφυλακής, που τιμήθηκε μάλιστα με τη δεύτερη θέση στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας. Με τα ίδια κριτήρια φαίνεται ότι αποφασίστηκε και η «μεταγραφή» του Ευάγγελου Αντωνάρου, ο οποίος έχει κάνει δεύτερη καριέρα στο Twitter ως λάβρος αντιμπιστοακτικός σχολιαστής:

το γεγονός ότι απέτυχε να εκλεγεί στην Περιφέρεια Ανατολικής Αττικής υπό τη νέα του πολιτική στέγη λέει περισσότερα για τον ΣΥΡΙΖΑ που τον υιοθέτησε κομμικά παρά για τον ίδιο.

«Πήρα το μάθημά μου»

Μιλώντας με την Ελένα Ακρίτα, καταλαβαίνω από την αρχή ότι το θέμα την απασχολεί. «Ξέρω, μου λέει πολύ ευγενικά, «όταν έχεις 270.000 followers στο Facebook τόσο το νούμερο όσο και η αλληλεπίδραση που έχεις με αυτούς τους ανθρώπους μπορεί να αποδειχθούν παραπλανητικά μεγέθη. Υπάρχει προφανώς το σύνδρομο του echo chamber και δεν αποκλείεται να την πάτησα κι εγώ. Θα σας πω το εξής: όταν πριν από μισή ώρα έχεις κάνει μια ανάρτηση που έχει αποσπάσει μέσα σε λίγα λεπτά δέκα χιλιάδες likes και πριν καλά καλά βγεις από το σπίτι σου, σε έχουν πιάσει άνθρωποι στον δρόμο και σου λένε “κυρία Ακρίτα, πόσο δικίο έχετε”, κάνεις ασυναίσθητα μια αναγωγή στην πραγματικότητα που όπως έδειξε η πολύ πρόσφατη εμπειρία υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να αποδειχθεί εσφαλμένη. Κι επειδή είμαι ένας άνθρωπος που του αρέσει η αυτοκριτική, δεν έχω κανένα πρόβλημα να παραδεχθώ ότι αυτό που ζήσαμε την περασμένη Κυριακή ήταν ένα μεγάλο μάθημα: ένα μάθημα δυσάρεστο, σκληρό, επώδυνο σίγουρα, αλλά μάθημα σε κάθε περίπτωση. Οφείλουμε να βγούμε, λοιπόν, από το καβούκι μας,

τουλάχιστον αυτό λέω εγώ στον εαυτό μου». Επομένως, να περιμένουμε μια διαφορετική Ελένα Ακρίτα από δω και πέρα, τουλάχιστον ως προς τη διαδικτυακή της περσόνα; «Ναι, ως ένα βαθμό. Αποφάσισα να κάνω επιλεκτικές εμφανίσεις στην τηλεόραση, ένα μέσο που όπως ξέρετε είχα αποκλείσει». Σκέφτεται, λοιπόν, να μειώσει την ψηφιακή παρουσία της, τη ρωτάω. «Δεν λέω αυτό. Και η ψηφιακή μου παρουσία δεν αφορά μόνο την κεντρική πολιτική σκηνή. Μόλις πριν από λίγο έκανα μια ανάρτηση για το “παιδί” που βασάνισε μέχρι θανάτου επτά κουτάβια, αδιανόητα πράγματα...»

Ο αναπληρωτής καθηγητής Κοινωνιολογίας της Επικοινωνίας στο ΑΠΘ Βασίλης Βαμβακάς υποστηρίζει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν είναι το μόνο αντηχεί στο ΣΥΡΙΖΑ που τον αποκόπτει από την πραγματικότητα. «Ιστορικά, το κόμμα είναι συνδεδεμένο με ένα ευρύ και ομιμαντικό τμήμα διανοουμένων, οι οποίοι εισφέρουν στο κόμμα όχι μόνο την αίσθηση μιας πνευματικής/πολιτισμικής υπεροχής, αλλά και την εντύπωση μιας προνομιακής πρόσβασης στην “ψαγμένη” γνώση. Μόνο που αυτή η γνώση αφορά είτε μια φανταστική πραγματικότητα είτε μια πραγματικότητα εντελώς ξεπερασμένη, που την κοιτούν με τα γυαλιά μιας σχεδόν θεοκρατικής θεωρητικής προσέγγισης».

Ο εξειδικευμένος σε θέματα τεχνολογίας δημοσιογράφος και

συγγραφέας Μανώλης Ανδριωτάκης μάς θυμίζει ότι τα social media δεν είναι εργαλεία διάλογου αλλά εργαλεία πειθούς. «Είναι μάταιο να διερευνά κάποιος κοινωνικές ή πολιτικές τάσεις μέσα από το περιεχόμενο των δικτύων, γιατί στα δίκτυα διακινείται κυρίως μονομερές και μεροληπτικό υλικό. Αν γινόταν πραγματική συζήτηση, θα μπορούσαν να εξαχθούν πιο ασφαλή συμπεράσματα. Με το παρόν καθεστώς, τα social media δεν εί-

Ο αλγόριθμος των social media εμφανίζει στον μικρόκοσμο του χρήστη δημοσιεύσεις που σχηματίζουν σταδιακά μια ευχάριστη για τον ίδιο, πλιν πλαστική πραγματικότητα.

να παραμορφωτικός καθρέφτης, αλλά μια “μηχανή του χάους”, όπως την περιγράφει ο δημοσιογράφος Μαξ Φίσερ. Ο αλγόριθμος λειτουργεί υποστηρικτικά σε αυτή τη διαδικασία, καθώς οι άνθρωποι αλληλεπιδρώντας τον εκπαιδεύουν ώστε να τους κάνει ακόμη πιο προκατειλημμένους έναντι των άλλων. Το μέσο ενισχύει τον εξτρεμισμό, και την ακραία πόλωση. Οποιοσ βασίζει την όποια έρευνά του σε δεδομένα που άντλησε από το

περιεχόμενο των social media κινδυνεύει όχι απλώς να πάρει μια διαστρεβλωμένη εικόνα της κοινωνίας, αλλά και να πιστέψει ότι οι άνθρωποι στον 21ο αιώνα έχουμε γίνει όλοι νάρκισσοι και φανατικοί. Τα social media με τη μορφή που έχουν είναι ένας περιφραγμένος χώρος που ευνοεί συγκεκριμένες συμπεριφορές, ένα πείραμα που έως τώρα το μοναδικό του όφελος στη δημοκρατία είναι ότι παρέχει μια καλή βαλβίδα αποσυμπίεσης συσσωρευμένων ατομικών αδιεξόδων».

Ο επιμελητής βιβλίων και ιστορικός Στρατής Μουρνάζος (επικεφαλής των εξαιρετικών «Ενθεμάτων» της «Αυγής» μέχρι το 2016, όταν σύσσωμη η συντακτική ομάδα αποκώρησε εξαιτίας σοβαρών πολιτικών διαφωνιών με την τότε κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ) μου λέει ότι δεν μπορεί να ξέρει κατά πόσον η φούσκα των σόσιαλ διαμόρφωσε την καμπάνια του ΣΥΡΙΖΑ, «ξέρω όμως ότι επηρέασε καθοριστικά την εικόνα και τις προσδοκίες πολλών από εμάς». Εδώ, χρειάζεται μια κρίσιμη διάκριση, επισημαίνει. «Στικουργήματα με επωδό “γ... Μπισοτάκη” (όπως και οι γαλάζιες “πίτσες” τον Ιούνιο του 2019) μπορεί να ‘ναι μια χαρά για την ταβέρνα – μια παρέα μάλλον τέτοια θα λέει, και όχι περί εγγεληνής φιλοσοφίας του κράτους. Όταν όμως μετατρέπονται σε τρόπο πολιτικής απεύθυνσης, γίνονται ολέθρια. Αυτό είναι και κλειδί για το Facebook και τις παραμορφώσεις που παράγει. Είναι δύο σε ένα: παρεξίτηλο καφενείο και δημόσιος χώρος πολιτικής (ή, έστω, τον καμώνεται). Δεν υποστηρίζω μια καλοβουρτσισμένη, αποστειρωμένη πολιτική. Όπως έλεγε η Τζίνα Πολίτη, που μας αποχαιρέτισε την Τετάρτη, “ο λόγος της Αριστεράς πρέπει να είναι ένας λόγος πάθους: πάθος, αλλά όχι οργής”. Από εκεί έως τον χλευασμό του “Κούλη” ή τη δαιμονοποίηση του “Alexis”, η απόσταση είναι τεράστια». Τι προτείνει λοιπόν; Πώς μπορούμε να αυτοπροστατευθούμε; «Ας κρατήσουμε τα καλά της “φούσκας”: τη ζεστασιά, τις στιγμές, την πλάκα, τις ιστορίες, τις ωραίες σκέψεις – όχι για να μείνουμε, αλλά για να βγούμε απ’ αυτήν. Και όπλο ακαταμάχητο, παντού και πάντα, ως νοητική και ψυχική άσκηση, παραμένει να μπαίνουμε στη θέση του “αντιπάλου”».

Δεν διαφωνεί καθόλου ο Αντύπας Καρίπογλου, δικηγόρος, με έντονη παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ενεργητική πολιτική δράση στο πρόσφατο παρελθόν. Ο ίδιος πιστεύει, μάλιστα, ότι έχουμε υπερεκτιμήσει το φαινόμενο του echo chamber. «Πρώτα απ’ όλα, και εκτός social media βρισκόμαστε καθημερινά σε echo chambers. Δεν διαλέγουμε τις παρέες μας με κριτήρια δειγματοληψίας δημοσκοπήσεων. Είναι φυσικό όταν είμαι στη δουλειά να βλέπω περισσότερους δικηγόρους από υδραυλικούς π.χ., άρα ακούω πιο πολλά πράγματα για ζητήματα που ενδιαφέρουν τους δικηγόρους, παρά τους υδραυλικούς. Απομένει στο άτομο να μπορεί να σκεφτεί ότι τα προβλήματα των δικηγόρων δεν είναι τα σοβαρότερα που απασχολούν την κοινωνία επειδή ακούει πιο πολύ γι’ αυτά, και νομίζω πως δεν θέλει πολύ μυαλό αυτό. Δεν κάνω κάτι ιδιαίτερο, λοιπόν, για να “προστατευτώ”. Απλώς έχω επίγνωση ότι ο κύκλος μου στα κοινωνικά δίκτυα δεν είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα. Και δεν θέλω να είναι χρησιμοποιώ τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να διασκεδάζω, να βλέπω πράγματα που με ενδιαφέρουν, να λέω αυτά που θέλω εγώ και να μιλάω με ανθρώπους που συμπαθώ».

Η αιματηρή άλωση και η δύσκολη αντεπίθεση

Ο πόλεμος μετά την πτώση του Μπαχμούτ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Το περασμένο Σαββατοκύριακο ο Βολοντίμρ Ζελένσκι ήταν τιμώμενο πρόσωπο στη σύνοδο κορυφής της ομάδας G7, στη Χιροσίμα, όπου εξασφάλισε νέες υποσχέσεις για στρατιωτική βοήθεια από τη Δύση, ανάμεσα στις οποίες ξεχώριζε η μεταστροφή του Τζο Μπάιντεν και η απόφασή του να δώσει το πράσινο φως στη χορήγηση F-16 στο Κίεβο. Την ίδια ώρα, όμως, οι Ουκρανοί υφίσταντο ψυχρολουσία στο πεδίο της μάχης με την άλωση του Μπαχμούτ ύστερα από 10 μήνες πολιορκίας, στην πιο παρατεταμένη και φονική σύγκρουση αυτού του πολέμου. Κατά σύμπτωση, η πτώση του Μπαχμούτ επισφραγίστηκε το Σάββατο 20 Μαΐου, ακριβώς ένα χρόνο μετά την άλωση της Μαριούπολης, μια από τις μεγαλύτερες μέχρι στιγμής επιτυχίες του ρωσικού στρατού.

Η ουκρανική πλευρά προσπάθησε να αποδραματοποιήσει την απώλεια, υποστηρίζοντας ότι το Μπαχμούτ, μια πόλη 75.000 κατοίκων προτού αρχίσει ο πόλεμος, δεν είχε ιδιαίτερη στρατηγική σημασία. Αν όμως είναι έτσι, τότε γιατί οι Ουκρανοί θυσίαζαν επί μήνες τόσους στρατιώτες τους και γιατί ο ίδιος ο πρόεδρος τους έσπευδε να τους εμψυχώσει, επισκεπτόμενος το μέτωπο του Μπαχμούτ, το οποίο εμφανίζετο κάπως σαν ουκρανικό Στάλινγκραντ; Στελέχη της ουκρανικής στρατιωτικής ηγεσίας προειδοποιούσαν ότι η πτώση του οχυρού θα δημιουργούσε καλύτερες προϋποθέσεις για την εκδίπλωση της ρωσικής επίθεσης εναντίον των δύο μεγαλύτερων πόλεων, του Κραματόρσκ και του Σλοβιάνσκ, που αποτελούν το κλειδί για την κατάληψη ολόκληρης της βιομηχανικής περιοχής του Ντονμπάς.

Το σκηνικό άλλαξε μόλις δύο ημέρες αργότερα, καθώς τη Δευτέρα και την Τρίτη ο πόλεμος μεταφέρθηκε στο έδαφος της Ρωσίας.

Εισβολή στο Μπέλγκοροντ

Δεκάδες παραστρατιωτικοί, εξ Ουκρανίας ορμώμενοι, πέρασαν τα σύνορα και εισέβαλαν, με την υποστήριξη drone, στην παραμεθόρια, ρωσική περιοχή του Μπέλγκοροντ, όπου κατέλαβαν φυλάκια και πολυόρκισαν κρυσταλλικά κτίρια. Οι Ρώσοι κριεάστηκαν να μεταφέρουν στρατεύματα και πολεμικά ελικόπτερα για

Η «στρατηγική των χιλίων δαγκωματιών», ένας ανταρτοπόλεμος που έχουν εξαπολύσει οι Ουκρανοί για να τρελάνουν τη ρωσική αρκούδα πριν αρχίσει η αντεπίθεση.

να εκδιώξουν τους εισβολείς. Ο ψυχολογικός αντίκτυπος ήταν σημαντικός, πολύ περισσότερο που είχαν προηγηθεί μια ανάλογη, αν και μικρότερη κλιμακας, εισβολή στη γειτονική περιοχή του Μπριάνσκ, τον Μάρτιο, βομβαρδισμοί εναντίον ρωσικών βάσεων στη Σεβαστούπολη της Κριμαίας και βέβαια η επίθεση με drone εναντίον του Κρεμλίνου.

Τόσο το Κίεβο όσο και ο Ουάσινγκτον αποποιήθηκαν οποιαδήποτε ευθύνη, υποστηρίζοντας ότι επρόκειτο για πρωτοβουλία Ρώσων «πατριωτών» που αντιτίθενται στον πόλεμο και επιθυμούν την ανατροπή του Πούτιν. Αλλά τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Την ευθύνη για την επίθεση ανέλαβαν δύο οργανώσεις Ρώσων αυτοεξοριστών στην Ου-



Οχήματα με τα οποία επιτέθηκαν στο ρωσικό Μπέλγκοροντ παραστρατιωτικές ομάδες από το ουκρανικό έδαφος. Το Κίεβο επιδιώκει με τέτοιου τύπου επιχειρήσεις αφενός να πλήξει το ηθικό των Ρώσων και αφετέρου να τους υποχρεώσει να μεταφέρουν στρατεύματα μακριά από την πρώτη γραμμή.

κρανία, που μάχονται στο πλευρό του ουκρανικού στρατού εναντίον της χώρας τους. Η πρώτη από αυτές, η Λεγεώνα για την Ελευθερία στη Ρωσία, δημιουργήθηκε από τον Ιλία Πονομαριόφ, πρώην βουλευτή στη Δούμα (ήταν ο μόνος βουλευτής που καταψήφισε την προσαρτηση της Κριμαίας το 2014) και Ουκρανό υπήκοο από το 2016.

Η δεύτερη οργάνωση ακούει στο όνομα Σώμα Ρώσων Εθελοντών (RDK) και περιγράφεται από τα πιο έγκυρα δυτικά έντυπα ως καθαρά φιλοναζιστική. Συγκροτήθηκε από τον διαβόητο Ντένις Καπούστιν, ο οποίος μεγάλωσε στη Γερμανία, πήρε μέρος στις συγκρούσεις του Μείνταν, στο Κίεβο, το 2014, συνεργάστηκε με νεοναζί Ουκρανούς και ιδιαίτερα με το Τάγμα Αζόφ, ενώ τάσσεται υπέρ μιας εθνοτικά ομοιογενούς Ρωσίας, που θα εγκαταλείψει τον Καύκασο και άλλες «μη ρωσικές» περιοχές. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι Ευρωπαίοι έχουν απαγορεύσει την είσοδό του στον χώρο Σένγκεν, ακριβώς επειδή τον θεωρούν επικίνδυνο νεοναζί.

Το ακόμη πιο ανησυχητικό είναι ότι οι εν λόγω «Ρώσοι πατριώτες» μπήκαν στο Μπέλγκοροντ με δυτικό εξοπλισμό. Όπως ανέφεραν τα διεθνή πρακτορεία, διέθεταν αρκετά Humvee και τουλάχιστον τρία θωρακισμένα οχήματα MRAP (τα δύο από αυτά έπεσαν στα χέρια των Ρώσων),

σαν κι αυτά που χρησιμοποιούσαν οι Αμερικανοί στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν. Η κυβέρνηση Μπάιντεν πρόσφερε πρόσφατα εκατοντάδες από αυτά τα οχήματα στο Κίεβο. Επιπλέον, οι επιδρομείς άφησαν πίσω τους δύο σουβδικούς εκτοξευτές πυραύλων AT4 και άλλα οπλικά συστήματα. Με αυτά τα δεδομένα, είναι πλίοιο φαινότονο ότι η επιχείρηση δεν θα μπορούσε να οργανωθεί χωρίς τη συνδρομή των ουκρανικών μυστικών υπηρεσιών και ειδικών δυνάμεων, ενώ πολύ δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς ότι δεν ήταν σε γνώση των Αμερικανών.

Αντιπερισπασμός

Η Μόσχα απέδωσε την επιχείρηση του Μπέλγκοροντ σε ψυχολογικό αντιπερισπασμό του Ζελένσκι στην απώλεια του Μπαχμούτ. Αυτό μπορεί να έπαιξε τον ρόλο του, αλλά το κύριο βρίσκεται σε αυτό που η γαλλική Le Figaro περιέγραψε ως «στρατηγική των χιλίων δαγκωματιών, που έχουν στόχο να τρελάνουν τη ρωσική αρκούδα». Με επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου στα σύνορα και πλήγματα πυροβολικού και drone βαθιά μέσα στα ρωσικά εδάφη, οι Ουκρανοί αναγκάζουν τους Ρώσους να διασπείρουν στρατιωτικές δυνάμεις σε ένα τζόε άνω των 1.000 χιλιομέτρων. Πρόκειται για αυτό που στη στρατιωτική ορολογία

ονομάζεται «διαμόρφωση του πεδίου μάχης» και αποτελεί την προκαταρκτική φάση ενόψει της αναμενόμενης ουκρανικής αντεπίθεσης.

Είναι αλήθεια ότι, ενώ το Κίεβο και οι σύμμαχοί του μιλούν εδώ και μήνες για την επικείμενη ειρηνική αντεπίθεση, η άνοιξη τελειώνει, αλλά αντεπίθεση δεν έχουμε δει ακόμη. Ωστόσο οι Ουκρανοί δεν έχουν την πολυτέλεια να περιμένουν για πολύ ακόμη. Όπως έγραψε ο Γκίντεον Ράχμαν στους Financial Times, οι Δυτικοί τους λένε δημοσίως «θα σας υποστηρίξουμε όσο χρειαστεί», αλλά κατ' ιδίαν προσθέτουν «αρκεί να μη χρειαστεί πάρα πολύ ακόμη». Δυτικός πολιτικός που επικαλείται ο αρθρογράφος τού είπε ότι «οι Ουκρανοί καταναλώνουν μέσα σε ώρες αυτά (τα όπλα και πολεμοφόδια) που εμείς παράγουμε σε εβδομάδες».

Στις ΗΠΑ ο Μπάιντεν έχει μπροστά του μια δύσκολη εκλογική μάχη, με τα ποσοστά δημοφιλίας του στο ναδίρ και τον Τραμπ να διατηρεί, παρ' όλα όσα, το προβάδισμα. Στη Γερμανία, το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα του Σολτς εμφανίζεται στις δημοσκοπήσεις να δίνει μάχη για τη δεύτερη θέση με τους Πρασίνους και την ακροδεξιά AfD, πολύ μακριά από τη Χριστιανοδημοκρατία. Και η Πολωνία, κατά τα άλλα βασική αρωγός της

Ουκρανίας, απαγορεύει τις εξαγωγές ουκρανικών αγροτικών προϊόντων, αρχίζει να δυσανασχετεί για τους Ουκρανούς μεταναστές και τσακώνεται με το Κίεβο για τους ανοικτούς ιστορικούς λογαριασμούς μεταξύ των δύο γειτόνων.

Η μεγάλη στιγμή

Τούτων δοθέντων, ο Ζελένσκι είναι υποχρεωμένος να προχωρήσει στην αντεπίθεση που από καιρό προετοιμάζει, όσο ρίσκο κι αν αυτή εμπεριέχει, προκειμένου να αποδείξει, με κάποιες απτές επιτυχίες, ότι η απλόχερη βοήθεια των Δυτικών πάνει τόπο. Βέβαια, ο ρωσικός στρατός θωράκιζε επί μήνες τις θέσεις του, με πολλαπλές γραμμές άμυνας, αλλά η ανησυχία παραμένει, αν κρίνουμε από τις πρόσφατες προειδοποιήσεις του Γεβγκένι Πριγκόζιν, ιδρυτή του ιδιωτικού στρατού Wagner, για τον κίνδυνο πανωλεθρίας, που θα φέρει επανάσταση και εμφύλιο πόλεμο μέσα στην ίδια τη Ρωσία. Αναρωτιέται κανείς τι παικνίδι παίζει αυτή η αλλοπρόσαλλη προσωπικότητα, που ζητάει δημοσίως να περάσουν από στρατοδικείο ο υπουργός Άμυνας και ο γενικός επιτελάρχης της Ρωσίας, όταν αρκετοί άνθρωποι βρίσκονται στη φυλάκη έχοντας και το ένα εκατοστό όσων είναι ελεύθερος να εκστομίσει ο «σεφ του Πούτιν».

Τι ρόλο παίζει, τελικά, ο Γεβγκένι Πριγκόζιν;

Για πολλά χρόνια, ο φίλος του Κρεμλίνου και επιχειρηματίας Γεβγκένι Πριγκόζιν δραστηριοποιείτο στο σκοτάδι, συσσωρεύοντας περιουσία χάρη σε κρατικά συμβόλαια. Την ίδια ώρα, διατηρούσε διαβόητο «εργοστάσιο διαδικτυακών τρoλ», τα οποία βρισκόταν στην αιχμή της προπαγάνδας της Μόσχας να επιπράξει εκλογές στο εξωτερικό.

Τους τελευταίους μήνες, όμως, καθώς ο μισθοφορικός στρατός του Πριγκόζιν, ο όμιλος Wagner, σπώνε το κύριο βάρος των μαχών στο Μπαχμούτ, ο αμφιλεγόμενος επιχειρηματίας βγήκε στο προσκήνιο. Οι συχνές, οξείες επικρίσεις του κατά του Κρεμλίνου και ανώτατων αξιωματούχων του καθεστώτος κάνει πολλούς να ειπάζουν ότι ο Πριγκόζιν καλλιεργεί πολιτικές –ακόμη και προεδρικές– φιλοδοξίες, σύμφωνα με δημοσίευμα του αμερικανικού Radio free Europe.

Ο Ιγκόρ Γκίρκιν, που έπαιξε κεντρικό ρόλο στην κατάληψη περιοχών της ανατολικής Ουκρανίας από φιλορωσικά στοιχεία από το 2014 μέχρι πέρυσι, είπε τον περασμένο μήνα ότι η μάχη για το Κρεμλίνο μετά τον Πούτιν έχει ξεκινήσει. «Ο Πριγκόζιν έχει εξασφαλίσει τη στήριξη ισχυρών δυνάμεων», είπε ο Γκίρκιν.

Ο «σεφ του Πούτιν»

Ο 61χρονος Πριγκόζιν γεννήθηκε στο Λένινγκραντ –όπως και

ο Πούτιν– και οφείλει την άνοδό του στις στενές σχέσεις του με τον πρόεδρο, με πολλούς να τον αποκαλούν «σεφ του Πούτιν», χάρη στη διοργάνωση δεξιώσεων του Κρεμλίνου από την εταιρεία κέτερινγκ που διατηρεί. Το 1981 καταδικάσθηκε σε 12 χρόνια κάθειρξης για ληστείες διαμερισμάτων με τους συνεργούς του. Αποφυλακίσθηκε το 1990, ένα χρόνο πριν από την κατάργηση της ΕΣΣΔ.

Συνάντησε για πρώτη φορά τον Πούτιν στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν προσπαθούσε να διεισδύσει στον χώρο των καζίνο. Ο Πούτιν ήταν τό-

Ο πρώην στενός συνεργάτης του Πούτιν και επικεφαλής της μισθοφορικής ομάδας Wagner ενδέχεται να καλλιεργεί προεδρικές φιλοδοξίες.

τε πρόεδρος της επιτροπής τυχερών παιγνίων. «Η σημερινή ισχύς του Πριγκόζιν πηγάζει από τον ίδιο τον Πούτιν. Εκτελεί ειδικές αποστολές για την προεδρία εδώ και καιρό. Είχε την ικανότητα να λύνει προβλήματα με τρόπους που δεν χρησιμοποιούσε ο στενός κύκλος του Πούτιν», λέει



Ο Γεβγκένι Πριγκόζιν απέκτησε δύναμη στηριζόμενος στον Πούτιν και στα κρατικά συμβόλαια που του πρόσφερε ο ισχυρός άνδρας του Κρεμλίνου.

ο Ρώσος δημοσιογράφος Αντρέι Ζαχάροφ.

«Δεν πρέπει, όμως, να υπερεκτιμάμε τη σημασία του. Αν το Κρεμλίνο αποσύρει αύριο τη στήριξη του, ο Πριγκόζιν θα είναι πάλι ένας ιδιοκράτης εστιατορίων στην Αγία Πετρούπολη και τίποτα παραπάνω. Όλη του

η περιουσία έχει προέλθει από κρατικά συμβόλαια. Είναι απόλυτα εξαρτημένος από το κράτος», λέει ο Ζαχάροφ.

Περίπτωση... Λιτβινένκο;

«Μόλις ο Πούτιν διασθανθεί ότι ο Πριγκόζιν έχει προεδρικές φιλοδοξίες, κάτι μπορεί να του

συμβεί», λέει ο Ουκρανός αναλυτής Λεονίντ Σβετς, υπονοώντας ότι ο επικεφαλής του Ομίλου Wagner θα μπορούσε να έχει την τύχη του πρώην πράκτορα Αλεξάντρ Λιτβινένκο, ο οποίος δηλητηριάσθηκε με ραδιενεργό πολώνιο το 2006 στο Λονδίνο από άνδρες της ρωσικής FSB. «Για την ώρα, ο Πριγκόζιν επιτελεί τον ρόλο που επιθυμεί ο Πούτιν. Το Κρεμλίνο χρειάζεται άλλωστε κάποιον ο οποίος θα αποκαλεί πλήθους τους επιτελείς του στρατού και τον υπουργό Άμυνας ή όποιον άλλο επιλέξει ο Πούτιν», λέει ο Σβετς.

Ο Μαρκ Γκαλεότι, καθηγητής στο πανεπιστήμιο UCL του Λονδίνου, έγραψε ότι η συμπεριφορά του Πριγκόζιν είναι ενδεικτική του τρόπου με τον οποίο ο Πούτιν διαχειρίζεται την ελίτ. «Ευνοεί την αμοιβαία καχυποψία και τον ανθρωποφαγικό ανταγωνισμό. Παρότι αυτό τον βοήθησε να κρατηθεί στην εξουσία για δύο δεκαετίες, η τακτική αυτή είναι παρακινδυνευμένη σε καιρό πολέμου, όταν η ενόχληση, η πειθαρχία και η αλληλεγγύη είναι αναγκαίες», αναφέρει ο Γκαλεότι.

Ο Πριγκόζιν μπορεί επίσης να παίζει ρόλο αποδιοπομπαίου τράγου, καθώς Ρώσοι αξιωματούχοι προσπαθούν να μεταθέσουν τις ευθύνες για τις αποτυχίες στο πεδίο της μάχης. «Αυτό που βλέπουμε σήμερα είναι η

αναζήτηση των υπευθύνων των αποτυχιών. Ο Πριγκόζιν και όλοι οι μετέχοντες στον στενό κύκλο της εξουσίας το συνειδητοποιούν πολύ καλά», λέει ο φιλελεύθερος πολιτικός της Αγίας Πετρούπολης Μαξίμ Ρέζνικ.

Η βαριοπούλα

Τον Νοέμβριο του 2022, σελίδα κοινωνικής δικτύωσης προσκεϊμένη στον όμιλο Wagner δημοσίευσε βίντεο το οποίο έδειχνε τη δολοφονία λιποτάκτη μισθοφόρου με βαριοπούλα. Ο Πριγκόζιν επαίνεσε τους άνδρες του για την τιμωρία του «προδότη». Παρότι οι αποτρόπαιες εικόνες σόκαραν τον πλανήτη, η εικόνα της βαριοπούλας έγινε αναπόσπαστο κομμάτι της «μάρκας Πριγκόζιν», υπογραμμίζοντας ότι η βία αποτελεί βασικό στοιχείο της ρωσικής πολιτικής κουλτούρας. Τον Δεκέμβριο, μασοκόφοροι διαδηλωτές πετούσαν βαριοπούλες μπροστά στην είσοδο της φινλανδικής πρεσβείας στη Μόσχα.

Η βαριοπούλα έγινε σύμβολο της φρενήρους αναζήτησης «προδοτών» και «εχθρών» της Ρωσίας, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της χώρας, αλλά και της μανιακίστικης προσηγγίσης του Πούτιν απέναντι στη ρωσική κοινωνία, που κωριζείται σε όσους κραδαίνουν τη βαριοπούλα και σε όσους δέχονται τα χτυπήματά της.

Προεδρικές εκλογές στην Τουρκία

Σε μετεκλογικό ναρκοπέδιο

Αντιμέτωπος με το «κραχ» στην τουρκική οικονομία θα βρεθεί από απόψε ο νικητής των εκλογών

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ

Σήμερα ο τουρκικός λαός θα κάνει την οριστική επιλογή του για τον πρόεδρο που θα κυβερνήσει την Τουρκία για τα επόμενα πέντε χρόνια, όμως όλοι συμφωνούν πως έρχονται ιδιαίτερα δύσκολες ημέρες αμέσως μετά τις εκλογές, καθώς διαπιστώνουν πως πολλά προβλήματα της χώρας το τελευταίο διάστημα «μπίγκαν κάτω από το χαλί». Ένα απλό παράδειγμα για τη διάσταση των προβλημάτων είναι τα δεδομένα που δημοσίευσε ο Δήμος Κωνσταντινούπολης για τις τεράστιες αυξήσεις των ενοικίων. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια τα ενοίκια στην Κωνσταντινούπολη αυξήθηκαν 713%, ενώ στο σύνολο της Τουρκίας 583%. «Με αυτά τα δεδομένα είναι προσωπική και μόνο προσωπική επιτυχία του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, που κατάφερε να πάρει το 49,5% των ψήφων από τον πρώτο γύρο των εκλογών», μας αναφέρει γνωστός δημοσκόπος της Τουρκίας, ο οποίος είχε κάνει πρόβλεψη για νίκη του Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου.

«Οι πληγές»

Η πραγματικότητα είναι πως αν κάποιος βγει από το σπίτι το οποίο ενοικιάζει και προσπαθήσει να μετακομίσει, οι τιμές θα είναι τριπλάσιες σε σχέση με το ενοίκιο το οποίο πληρώνει σήμερα. Στα ισχύοντα συμβόλαια το κράτος έχει επιβάλει πλάφον 25%. Σχεδόν όλοι οι οικονομικοί αναλυτές, με τους οποίους συνομιλήσαμε, μας αναφέρουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα και τονίζουν πως τα δέδια σε συνάλλαγμα ταμεία της κεντρικής τράπεζας, ο υψηλός πληθωρισμός, η ανορθόδοξη πολιτική των χαμηλών επιτοκίων θα πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα και με σκληρά μέτρα.

Σήμερα στην Τουρκία οι πολίτες που διαθέτουν χρήματα, για να προστατεύσουν τις αποταμιεύσεις τους, είτε αγοράζουν ακίνητο σε αστρονομικές τιμές και μετά το ενοικιάζουν με τεράστια ενοίκια, είτε αγοράζουν αυτοκίνητα και τα κλειδώνουν στο πάρκινγκ!

Οι τιμές των οχημάτων αυξάνονται κάθε μέρα, έτσι ο επενδυτής προστατεύεται από τον πληθωρισμό, ενώ οι καταθέσεις στην τράπεζα, λόγω της πολιτικής των χαμηλών επιτοκίων που επιθυμεί

713%

αυξήθηκαν οι τιμές των ενοικίων στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

583%

ήταν η αύξηση κατά μέσον όρο συνολικά στην Τουρκία το ίδιο χρονικό διάστημα.

25%

πλάφον αυξήσεων επί των συμβολαίων που ισχύουν σήμερα θέσπισε η κυβέρνηση.

8,5%

είναι σήμερα το επιτόκιο της κεντρικής τράπεζας της Τουρκίας.

40%

είναι ο επίσημος πληθωρισμός.

75%

ίσως και λίγο περισσότερο υπολογίζουν τον ανεπίσημο οι παράγοντες της αγοράς.

ο κ. Ερντογάν, δεν καλύπτουν τη ραγδαία αύξηση των τιμών και του πληθωρισμού.

Ο πρόεδρος της Τουρκίας σε συνέντευξή του στο τηλεοπτικό δίκτυο CNN International τόνισε πως ο ίδιος θα συνεχίσει την ίδια νομισματική πολιτική. Σήμερα το επιτόκιο της κεντρικής τράπεζας της Τουρκίας βρίσκεται στο 8,5%, με τον επίσημο πληθωρισμό να βρίσκεται στα επίπεδα του 40% και τον ανεπίσημο να έχει ξεπεράσει το 75%.

Κρίση συναλλάγματος

Ένα άλλο βασικό πρόβλημα είναι η έλλειψη συναλλάγματος που αντιμετωπίζει η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας, με την αντιπολίτευση να κατηγορεί την κυβέρνηση πως πωλάει συνάλλαγμα για να συγκρατήσει την ισοτιμία της λίρας σε χαμηλά



Ο Ερντογάν, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, θα παραμείνει στην εξουσία για ακόμη πέντε χρόνια, όμως το αμέσως προσεχές διάστημα θα πρέπει να πάρει δύσκολες αποφάσεις που θα βάλουν χαλινό στον πληθωρισμό, ώστε να συγκρατηθούν οι τιμές βασικών αγαθών, καθώς και να εκπληρώσει τις υποσχέσεις για νέες κατοικίες που μοίρασε αφειδώς στους σεισμόπληκτους του Καχραμανμαράς.

επίπεδα. Πληροφορίες τουρκικών μέσων ενημέρωσης αναφέρουν πως τα καθαρά αποθέματα της κεντρικής τράπεζας δίκως τις συμφωνίες swap βρίσκονται στα -58 δισεκατομμύρια δολάρια!

Ο κ. Ερντογάν δεν αναφέρθηκε αναλυτικά στο πρόβλημα, όμως αποκάλυψε πως η Αγκυρα κάλυψε αυτό το πρόβλημα με τη βοήθεια των χωρών του Κόλπου και άλλων φιλικών χωρών. Στην αντιπολίτευση μιλούν για πετροδολάρια που ήρθαν από το Κατάρ, τη Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Αζερμπαϊτζάν. Παράλληλα υποστηρίζουν πως και η Ρωσία στηρίζει τον κ. Ερντογάν με την αναβολή πληρωμών του φυσικού αερίου.

«Κανένας να μην ανησυχεί. Κανένας να μην ακούσει όσα λένε οι ντελάλδες της κρίσης. Η

οικονομία μας, το τραπεζικό και το χρηματοπιστωτικό μας σύστημα είναι σε γερές βάσεις. Εν τω μεταξύ, υπήρξαν χάρες του Κόλπου κ.ά. που τοποθέτησαν τα χρήματά τους στο δικό μας σύστημα.

Αυτό είναι νέο γεγονός. Και όπως καταλαβαίνετε, αυτό έστω και βραχυπρόθεσμα πρέμισε τις αγορές και την κεντρική μας τράπεζα.

Αρα δίκως να δίνουμε σημασία σε όσα λένε, κι αφού την Κυριακή κερδίσουμε τις εκλογές, θα δείτε πως οι ηγέτες θα έρθουν εδώ και θα δείτε ότι ταχύτητα θα πάω εγώ σε αυτούς τους ηγέτες για να τους ευχαριστήσω», δήλωσε ο κ. Ερντογάν στη συνέντευξή του στο τηλεοπτικό δίκτυο Kanal D.

Πάντως, σήμερα πολλές ιδιωτικές τουρκικές τράπεζες προ-σφέρουν ετήσιο επιτόκιο 17%

σε καταθέσεις συναλλάγματος με προκαταβολή του τόκου, αλλά τη μετατροπή του κεφαλαίου σε τουρκικές λίρες, που όμως με κρατική εγγύηση προστατεύεται από την αλλαγή έναντι συναλλαγματικών διαφορών!

Οι δημοσκοπήσεις

Ο πρόεδρος της Τουρκίας δείχνει σίγουρος πως θα νικήσει με άνεση, ωστόσο καλεί τον μηχανισμό του κόμματός του να είναι σε εγρήγορση καθώς τονίζει ότι η χαλάρωση μπορεί να φέρει δυσάρεστα αποτελέσματα. Δύο εταιρείες δημοσκοπήσεων, η Konada και η Metropoll, προβλέπουν νίκη του Ερντογάν με ποσοστά 52,7 και 53,7 αντίστοιχα.

Πάντως, στο στρατόπεδο της αντιπολίτευσης υποστηρίζουν πως μπορούν να αντιστρέψουν το αποτέλεσμα υπέρ τους, αν κα-

ταφέρουν να κινητοποιήσουν όσους δεν ψήφισαν την προηγούμενη φορά, κι αν πείσουν τους εθνικιστές πως η συνεργασία με το φιλοκουρδικό κόμμα ΗDP δεν θα λειτουργήσει εναντίον του τουρκικού κράτους. Όπως υποστηρίζουν, η πιθανή νίκη τους θα είναι μια προπαθία ανατροπής του καθεστώτος του κ. Ερντογάν και εκδημοκρατισμού της χώρας. Αυτός είναι και ο λόγος της συνεργασίας που ανακοινώθηκε με τον πρόεδρο του εθνικιστικού Κόμματος Νίκης του Ουμίτ Οζντάγ.

Παρά τους πιθανούς αρνητικούς όρους αυτής της συμφωνίας, το ΗDP ανακοίνωσε πως θα στηρίξει τον κ. Κιλιτσντάρογλου «για να τερματίσουμε το καθεστώς», όπως δήλωσε η συμπρόεδρος του κόμματος Περβίν Μπουλντάν. Ενώ ο φυλακισμένος πρόεδρος του ΗDP Σελαχτιν Ντεμιρτάς ζήτησε από όλους τους Κούρδους να πάνε στις κάλπες για να ψηφίσουν υπέρ του υποψηφίου της αντιπολίτευσης. Ο κ. Ερντογάν έχει ενισχυθεί από τη συνεργασία του με τον εθνικιστική Σινάν Ογκάν, που στον προηγούμενο γύρο των εκλογών είχε λάβει το 5,2% των ψήφων.

Ανησυχία

Ο διευθυντής του τηλεοπτικού δικτύου Fox της Τουρκίας Ντογάν Σεντούρκ και ο διευθυντής του τηλεοπτικού δικτύου Tele1 Μερντάν Γιαναρντάγ σε συνέντευξή τους στην εφημερίδα Cumhuriyet εξέφρασαν την ανησυχία τους πως σε περίπτωση επανεκλογής του κ. Ερντογάν ίσως έρθουν δυσκολότερες ημέρες για την ελευθερία του Τύπου στην Τουρκία και προειδοποιούν για νέες πιθανές συλλήψεις δημοσιογράφων και μεγαλύτερο περιορισμό των μέσων ενημέρωσης.

Ο κ. Κιλιτσντάρογλου υπόσχεται εκδημοκρατισμό, ελευθερία του Τύπου, αποφυλάκιση όσων βρίσκονται στις φυλακές παρά τις αντίθετες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως του επιχειρηματία Οσμάν Καβαλά, και την ανεξαρτησία των εξουσιών στη χώρα. Πάντως οι περισσότεροι αναλυτές εκτιμούν πως η πιθανότητα νίκης του στις εκλογές είναι μικρή. Αλλά στην αντιπολίτευση δεν αποκλείουν τίποτα, έτσι κι αν παραδέχονται πως ελπίζουν στην έκπληξη.

Το αντιδημοκρατικό και αντιδυτικό δόγμα

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΣΑΚΙΡΗ**

Η για πολλούς αναπάντεχη σε Ελλάδα και Ε.Ε. επικράτηση του κ. Ερντογάν στις εκλογές της 21ης Μαΐου αποκαλύπτει την αδυναμία κατανόησης του ερντογανικού φαινομένου ως ισλαμιστικού επαναστατικού κινήματος. Ο Ερντογάν δεν αποτέλεσε ποτέ απλώς έναν πολιτικό ηγέτη, αλλά ίσως να μην έχει γίνει ακόμη και σήμερα κατανοητό το τι ακριβώς αντιπροσωπεύει ο Ερντογανισμός για τα δεκάδες εκατομμύρια των πιστών ψηφοφόρων του ΑΚΡ. Αυτές οι συμπαγείς κοινωνικοοικονομικές τάξεις, η άνοδος των οποίων καταπαζόταν επί επτά δεκαετίες από το κεμαλικό καθεστώς, διασφαλίζουν στο ΑΚΡ άνετες κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες εδώ και 20 συναπτά έτη (από 2002 και, όπως φαίνεται, έως το 2027).

Η μακροβιότητα αυτής της πολιτικής κυριαρχίας που επέτρεψε στον Ερντογάν να αλλάξει τη δομή του πολιτεύματος το 2017-2018 δεν μπορεί να εξηγηθεί μόνο με πολιτικούς ή οικονομικούς όρους. Είναι απαραίτητο να αναλυθεί η ιδεολογική της διάσταση καθώς ο Ερντογανισμός δεν αντικαθιστά, αλλά έχει ήδη σε μεγάλο βαθμό αντικα-

ταστήσει τον Κεμαλισμό ως το επαναστατικό ιδεολόγημα πάνω στο οποίο οικοδομήθηκαν και οικοδομούνται η ισχύς και οι φιλοδοξίες του σύγχρονου τουρκικού κράτους. Σε μεγάλο βαθμό τα δύο ιδεολογήματα υπήρξαν και παραμένουν αμοιβαίως αποκλειόμενα, αντιθετικά ανταγωνιστικά, αν και σχεδόν ταυτοσημώς ανθελληνικά.

Ο Ερντογάν είναι ο αντι-Κεμάλ, είναι ο ξεθεμελιωτής του Κεμαλισμού ως προς την εκκοσμίκευση του κράτους, τον εκδυτικισμό της κοινωνίας και τον φιλοδυτικό γεωπολιτικό προσανατολισμό της χώρας που υποστηρίζει, με την εξαίρεση της ανθελληνικής του πολιτικής, μια στρατηγική μη παρεμβατισμού στα περιφερειακά τεκταινόμενα. Ο Κιλιτσντάρογλου προσπάθησε με τον ανεργάτιστο συνασπισμό που δημιούργησε να γυρίσει πίσω τον χρόνο επιβεβαιώνοντας τις τρεις προαναφερθείσες αρχές της Κεμαλικής Επανάστασης, χωρίς να συνειδητοποιεί ότι απλά ο χρόνος τον έχει προσπεράσει.

Ο Ερντογάν ως επικεφαλής της τουρκικής ισλαμιστικής επανάστασης πέτυχε σχεδόν αναίμακτα και μέσα σε διάρκεια περίπου 16 ετών να ανατρέψει την κεμαλική δομή του συστήματος εξουσίας που είχε οικοδομηθεί ακριβώς για να απο-

Το ότι η αποθεμελίωση του Κεμαλισμού κράτησε 16 έτη και δεν επετεύχθη μέσω μιας λαϊκής εξέγερσης, όπως έγινε στο Ιράν, δεν σημαίνει ότι η ερντογανική επανάσταση ήταν λιγότερο ισλαμική ή λιγότερο επανάσταση.

τρέψει την άνοδο ενός ισλαμιστικού κόμματος στην εξουσία. Το ότι η αποθεμελίωση του Κεμαλισμού κράτησε 16 έτη και δεν επετεύχθη μέσω μιας λαϊκής επανάστασης, όπως έγινε στο Ιράν το 1978-1980, ή μιας ένοπλης εξέγερσης, όπως επιχειρήθηκε να γίνει στην Αίγυπτο ή την Αλγερία, δεν σημαίνει ότι η ερντογανική επανάσταση ήταν λιγότερο ισλαμική ή λιγότερο επανάσταση.

Οι μεταβολές που επήλθαν στην τουρκική κοινωνία είναι δομικές. Η ισλαμοποίηση του εκπαιδευτικού συστήματος, η αντι-σεκουλαριστική εργαλειοποίηση του Diyanet, η απονεύρωση των δυνατοτήτων πολιτικών παρεμβάσεων του στρατού,

οι δικτατορικές εξουσίες της Προεδρίας έναντι της Βουλής, ο ασφυκτικός έλεγχος της Δικαιοσύνης και η κυριαρχία ενός αστυνομικού κράτους που εδραιώθηκαν κατά την περίοδο «έκτακτης ανάγκης» του 2016-2018 έχουν μεταβάλει άρδην τον ανεργάτιστο συνασπισμό και τον εξωτερικό προσανατολισμό της Τουρκίας.

Ιδιαίτερα μετά το 2016 ο Ερντογάν διέλυσε πλήρως τους κεμαλικούς «αρχαίους της εξουσίας» υποκαθιστώντας τον Κεμαλισμό με ένα ισλαμιστικό-εθνικιστικό ιδεολόγημα που ασπάζεται η μεγάλη πλειοψηφία των τουρκικών πολιτικών δυνάμεων και εμπνέεται από το έργο του Necip Fazıl Kısakürek, ιδεολογικού καθοδηγητή του Alparslan Türke, ιδρυτή του κόμματος των Γκρίζων Λύκων. Οι άμεσοι (Bahçeli) και έμμεσοι (Aksener, Ogan) πολιτικοί του επίγονου συγκέντρωσαν το 25% των ψήφων στις εκλογές της 21ης Μαΐου.

Αυτό που ίσως να μην έχει γίνει απολύτως σαφές στην Ελλάδα είναι ότι ο μεγαλύτερος θιασώδης των αντιδυτικών, υπερεθνικιστικών και ισλαμιστικών ιδεών του Kısakürek είναι ο ίδιος ο Ερντογάν. Η πολιτική συμμαχία ΑΚΡ και ΜΗΡ που συγκυβερνά την Τουρκία μετά το 2015 δεν επιβλήθηκε στον Ερ-

τογάν ως αποτέλεσμα συγκυριακής αναγκαιότητας. Οικοδομήθηκε στη βάση της μεγάλης ιδεολογικής συγγένειας των δύο κομμάτων που ανήκουν στην κοινή ιδεολογική τους έμπνευση από τον Kısakürek.

Η ιδεολογία του Kısakürek είναι δομικά αντιδημοκρατική ως προς τη διάκριση των εξουσιών, αντιδυτική ως προς τον γεωπολιτικό της προσανατολισμό και φανατικά αντισημιτική σε ένα σχεδόν μεταφυσικό επίπεδο ιστορικού ρεβανσισμού, καθώς αποδίδει στους ηγέτες του σιωνιστικού κινήματος ένα μακάβριο συνωμοτικό σχέδιο που ευθύνεται για τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την άνοδο του Κεμαλισμού. Ο προερχόμενος από αυτήν Ερντογανισμός ακολουθεί τις ίδιες ιδεολογικές επιταγές παρά τις τακτικές διπλωματικές του υποχωρήσεις ή αναδιπλώσεις.

Η βραδυφλεγής τουρκική ισλαμική επανάσταση του Ερντογάν αντέστρεψε δεκαετίες Κεμαλισμού, που αντιμετωπίζεται ανοικτά από τα στελέχη του ΑΚΡ, συμπεριλαμβανομένου του πρώην πρωθυπουργού της Τουρκίας και νυν αντιπολιτευόμενου Αχμέτ Νταβούτογλου, ως ένα «αποτυχημένο πείραμα δυτικοποίησης που κατέστρεψε το οθωμανικό κράτος, υπέσκαψε τη θρησκευτική

και νομιμοποίησε και δημιούργησε μια κοινωνία με μια αποδυναμωμένη ιστορική συνείδηση και μια ξεριζωμένη ταυτότητα». Ο Ερντογανισμός μπορεί να συσπειρώσει τη βάση του στις 21 Μαΐου επισείοντας τον κίνδυνο ανατροπής των κεκτημένων της ισλαμικής του επανάστασης από τον Κιλιτσντάρογλου.

Ο ίδιος ο Κεμάλ αλλά και ο Ινονού κατηγορούνται ανοικτά από το 2016 και μετά από τον ίδιο τον Ερντογάν ως απαράδεκτα υποχωρητικοί έναντι της Δύσης και της Ελλάδας, στην οποία «παρέδωσαν» τα νησιά του Αιγαίου. Η διάλυση του Κεμαλισμού στο εσωτερικό συνοδεύεται και από τη δυναμική αναθεώρηση της Συνθήκης της Λωζάνης στο εξωτερικό, όπως αξιωναν ιστορικά όλοι οι Τούρκοι ισλαμιστές και όπως ήδη εφαρμόζεται σε ξηρά και θάλασσα εναντίον του Ιράκ, της Συρίας, της Κύπρου και της Ελλάδας με αυξανόμενο ρυθμό θράσους και επιθετικότητας. Αυτό θα συνεχίζει να γίνεται παρά τα μετασεισμικά «παράθυρα ευκαιριών» που ορισμένοι φανασιώνονται και μετά την 28η Μαΐου 2023.

Ο κ. Θεόδωρος Τσακίρης είναι αναπληρωτής καθηγητής Γεωπολιτικής και Ενεργειακής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας.

Προεδρικές εκλογές στην Τουρκία

«Αντιπυρική ζώνη» από ΗΠΑ

Η Ουάσιγκτον προσπαθεί να προλάβει νέα ανάφλεξη του αντιαμερικανισμού του Ερντογάν

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Η διαφαινόμενη εκλογική επικράτηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην προεδρία της Τουρκίας αναπροσαρμόζει τη στρατηγική που φαινόταν ότι προκρίνει η Ουάσιγκτον προκειμένου να μη χαθεί πολύτιμος χρόνος και να ξεκινήσουν άμεσα επαφές μεταξύ Αθηνών και Αγκυρας. Ο αφιλοδοξισμός της Ουάσιγκτον για τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου των τουρκικών εκλογών φαίνεται να οδηγεί το Στέιτ Ντιπάρτμεντ στην ανάγκη να θέσει σε προτεραιότητα άλλες, περισσότερο διμερείς, υποθέσεις που υπάρχουν έναντι της Τουρκίας. Οι Αμερικανοί θα επιμεινούν στη βασική προτεραιότητα την οποία έχουν έναντι της Τουρκίας, δηλαδή την απεμπλοκή της ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ και συνδέεται, βεβαίως, με τη ρωσική επιθετικότητα στην Ουκρανία. Η Στοκχόλμη παραμένει αυτή τη στιγμή στην αίθουσα αναμονής του Βορειοατλαντικού Συμφώνου λόγω της άρνησης της Αγκυρας. Αν και στην Ελλάδα ο άτυπος «διάλογος» ανάμεσα στον κ. Ερντογάν και την Ουάσιγκτον όσον αφορά τους S-400, τα F-35, τα F-16, αλλά και την ειδική σχέση της Τουρκίας με τη Ρωσία έχει περάσει σχετικά απαρατήρητος, λόγω εγχώριας προεκλογικής περιόδου, η εξέλιξη του θα επιηρεάσει πέραν πάσης αμφιβολίας και τα ελληνοτουρκικά.

Τα ενεργειακά

Στο πλαίσιο εξεύρεσης θετικών σημείων προσέγγισης, τόσο σε διμερές ελληνοτουρκικό επίπεδο όσο και με την παρίνεση των ΗΠΑ, ένα από τα βασικά θέματα είναι η ενέργεια. Μέχρι πρότινος προγραμματιζόταν μάλιστα η άμεση μετεκλογική ενεργοποίηση του Τζέφρι Πάιατ (ενδεχομένως και το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου), ο οποίος είναι υφυπουργός Εξωτερικών αρμόδιος για θέματα Ενεργειακών Πόρων. Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές, η μετάβαση του κ. Πάιατ στην περιοχή μετατίθεται για μετά το καλοκαίρι, προκειμένου να υπάρξει μια



Το **ψάρεμα** είναι κάτι που αγαπούν πολλοί στην Κωνσταντινούπολη, ωστόσο τα κύματα που προκαλεί το ελικοπτεροφόρο «Αναντολού» (στο βάθος) ίσως δυσκολεύουν την προσπάθεια. Ο μόνος που έχει όφελος από το νεότευκτο πλοίο και καμάρι του τουρκικού στόλου είναι ο Ερντογάν, ο οποίος επένδυσε στη στρατιωτική ισχύ της Τουρκίας και όπως φαίνεται θα είναι ο νικητής και στον σημερινό β' γύρο των προεδρικών εκλογών.

Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ δεν μπορεί να αποκλείσει κατηγορηματικά το ενδεχόμενο οι αντιαμερικανικές κορώνες να μην είναι προεκλογική τακτική αλλά πολιτική επιλογή.

Πιο σαφής εικόνα και στην Ουάσιγκτον σχετικά με τις πραγματικές ισορροπίες στο εσωτερικό της Τουρκίας. Αν για τον κ. Πάιατ ένα ταξίδι στην Αθήνα είναι εύκολο, καθώς αφενός γνωρίζει τους πάντες, αφετέρου οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις διανύουν μια άνευ προηγουμένου θετική πορεία, δεν μπορεί

να ειπωθεί το ίδιο για την Αγκυρα, όπου οι ΗΠΑ τις τελευταίες ημέρες βρίσκονται διαρκώς στο στόχαστρο του κ. Ερντογάν και του ΑΚΡ. Στην Ουάσιγκτον δεν μπορεί να αποκλείσουν με βεβαιότητα –όπως άλλωστε τίποτε άλλο σε σχέση με τον κ. Ερντογάν– ότι η επιστροφή σε ακραίους αντιαμερικανικούς τόνους δεν συνδέεται με τις προεκλογικές ανάγκες του Τούρκου προέδρου, αλλά με μια πιο μόνιμη στροφή. Εν ολίγοις, στην Ουάσιγκτον ανησυχούν ότι η πρόσδος που έχει επιτευχθεί με πολύ κόπο και σπατάλη πολιτικού και διπλωματικού κεφαλαίου για την επαναπροσέγγιση να είναι εύκολο, καθώς αφενός γνωρίζει τους πάντες, αφετέρου οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις διανύουν μια άνευ προηγουμένου θετική πορεία, δεν μπορεί

Οι πιθανές νέες δυσκολίες των σχέσεων Ουάσιγκτον και Αγκυρας το επόμενο χρονικό

διάστημα ευλόγως απασχολούν την Αθήνα, όπου υπάρχει πλήρης αντίληψη για τον κίνδυνο εκ νέου υπαγωγής των ελληνοτουρκικών στις αμερικανοτουρκικές αναταράξεις και μάλιστα επί τούτου. Διαγιγνώσκεται δηλαδή ο κίνδυνος, η Αγκυρα να εντείνει τις πιέσεις στην Αθήνα και πολύ περισσότερο στη Λευκωσία, προκειμένου να εκβιάσει την Ουάσιγκτον για τις δικές της απαιτήσεις. Οι πιο απαισιόδοξοι σκέφτονται ότι ο κ. Ερντογάν στην καλύτερη περίπτωση θα τραβήξει το σχοινί, δεν πρόκειται να εισέλθει σε ουσιαστικές συζητήσεις με την Ουάσιγκτον, προεξοφλώντας ότι στις προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ στις 5 Νοεμβρίου 2024 ο Τζο Μπάιντεν δεν θα επανεκλεγεί, ανοίγοντας τον δρόμο για στρατηγική επανανοθέτηση των Αμερικανών

Αμέσως μετά τις εκλογές, πιθανώς και στο περιθώριο της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ, η Αθήνα θα επιδιώξει τη βελτίωση της επικοινωνίας με την Αγκυρα.

–κυρίως στο ζήτημα της Ουκρανίας–, απελευθερώνοντας και την Αγκυρα από τις πιέσεις που βιώνει αυτή τη στιγμή λόγω της προσεκτικής ισορροπίας που διατηρεί με τη Μόσχα.

Ο συγκεκριμένος κίνδυνος είναι αυτός που οδηγεί την Αθήνα στην ανάλυση ότι –ανεξαρτήτως διεθνών ή άλλων εξε-

λιξων και είτε οι Αμερικανοί εμπλακούν είτε όχι– θα πρέπει αμέσως μετά τις εκλογές να υπάρξουν επαφές ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία και μάλιστα στο ανώτατο δυνατό επίπεδο. Αυτή η σκέψη προέκυψε και από τις τελευταίες δημόσιες δηλώσεις του Κυριάκου Μητσοτάκη ο οποίος, μάλιστα, εντόπισε και ως πιθανό σημείο συνάντησης το Βίλνιους της Λιθουανίας, στο περιθώριο της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στις 11-12 Ιουλίου, όπου οι δύο ηγέτες θα μπορούσαν να κάνουν μια αρχική συζήτηση.

Επανεκκίνηση

Το «σπάσιμο του πάγου» στις σχέσεις Μητσοτάκη - Ερντογάν είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επανεκκίνηση κάποιων ελληνοτουρκικών επαφών, δίχως βέβαια να είναι και εγγύηση επιτυχίας. Υπενθυμίζεται η περίφημη συνάντηση –έπειτα από εντάσεις που λίγο έλειψε να οδηγήσουν σε πόλεμο– της Κυριακής της Ορθοδοξίας του 2022 στην Κωνσταντινούπολη, ύστερα από την οποία συμφωνήθηκε να πύξουν οι τόνους αλλά, αντί αυτού, ακολούθησαν ακόμη πιο επιθετικές δηλώσεις και κινήσεις επί του πεδίου από την Αγκυρα. Υπενθυμίζεται ότι και σε εκείνη την περίπτωση οι τουρκικές αντιδράσεις είχαν έλθει ως άμεσο αποτέλεσμα της πρόσκλησης του κ. Μητσοτάκη στην Ουάσιγκτον, η οποία στην Αγκυρα προσμετρήθηκε ως σαφής προτίμηση των ΗΠΑ προς την Ελλάδα.

Περιττό να ειπωθεί ότι στην Αθήνα θεωρούν ότι οι σημερινές εκλογές θα οδηγήσουν σε άνετη επανεκλογή του κ. Ερντογάν. Είναι καταγεγραμμένη στην Αθήνα μια βουβή αλλά υπαρκτή ανησυχία σχετικά με τον πολιτικό κραταιό πα πα εθνικισμό της Τουρκίας και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στη χάρση της εξωτερικής πολιτικής της Αγκυρας το επόμενο χρονικό διάστημα. Στην Αθήνα, επίσης, εκτιμάται ότι στη νέα κυβέρνησή του, ο κ. Ερντογάν θα προχωρήσει και σε αλλαγές στο υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας.

ΑΠΟΨΗ

Η τραγωδία των αμερικανοτουρκικών σχέσεων

Του ΕΝΤΙ ΖΕΜΕΝΙΔΗ

Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν θα ξεκινήσει σύντομα την τρίτη θητεία του ως πρόεδρος της Τουρκίας. Θα γίνει πολύς λόγος για το αν ξαναπήρε την εξουσία μέσω «ελεύθερων και δίκαιων εκλογών» (δεν το έκανε), τι σημαίνει αυτό για τη δημοκρατία στην Τουρκία (τίποτα καλό) και αν η νίκη του ήταν πραγματικά καλύτερη για τη σταθερότητα στην περιοχή και την ασφάλεια της Ελλάδας (δεν είναι).

Μετά τη νίκη του Ερντογάν στον πρώτο γύρο, στις 14 Μαΐου, έχει κυθεί πολύ μελάνι για το είδος της εξωτερικής πολιτικής που θα ασκήσει. Ίσως ένα πιο επιτακτικό ζήτημα να ήταν: «Μέχρι πού θα του επιτραπεί να τη γλιτώσει;». Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πώς θα εξελιχθεί η σχέση μεταξύ Ουάσιγκτον και Αγκυρας.

Το καλύτερο μότο για τη δυσλειτουργική συμμαχία μεταξύ ΗΠΑ και Τουρκίας προέρχεται από την έκθεση του Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων με τον εϋστοχο τίτλο: «Ούτε φίλοι ούτε εχθροί» (ή από την τροποποίηση που ο συντάκτης της έκθεσης –Στίβεν Κουκ– έκανε στον τίτλο τα τελευταία χρόνια «Πιο πολύ εχθροί πα-

Υπάρχει μια ευκαιρία για την επανεκκίνηση των σχέσεων με την Τουρκία, αλλά μπορεί να αξιοποιηθεί μόνο εάν η Ουάσιγκτον αποβάλει την εικόνα του παράγοντα που κατευνάζει.

ρά φίλοι»). Αυτή η αίσθηση επικρατεί και στις δύο χώρες. Ήταν «κοινό μυστικό» ότι η κυβέρνηση Μπάιντεν ήλπιζε σε ήττα του Ερντογάν. Την εβδομάδα πριν από τις εκλογές στην Τουρκία, μέλη του Κογκρέσου ασκούσαν σκληρή κριτική στον Ερντογάν και εξέφραζαν δημόσια την ελπίδα για αλλαγή στην Τουρκία. Ο Ερντογάν και το ΑΚΡ έκαναν αποτελεσματική εκστρατεία κατά του προέδρου Μπάιντεν, χαρακτηρίζοντας την αντιπολίτευση ως προτίμηση δική του.

Από εδώ και πέρα, θα γίνεται πολύς λόγος για «επανεκκίνηση», θα υπενθυμίζεται ότι ο Ερντογάν έχει αλλάξει πορεία και στο παρελθόν, θα γίνεται ακόμη και συζήτηση ότι μπορεί να έχει επαρκή εντολή ώστε να λάβει θαρραλέ-

ες αποφάσεις στην εξωτερική πολιτική.

Όλα αυτά είναι ανοησίες. Ο Ερντογάν δεν θα αλλάξει. Θα προσποιηθεί βεβαίως ότι αλλάζει, επειδή γνωρίζει ότι αυτό λειτουργεί συχνά στους Αμερικανούς διπλωμάτες που έχουν βραχεία θητεία και εγγενή πεποίθηση πως θα γίνουν ο υπουργός ή ο βοηθός υπουργός ή ο πρέσβης που θα επιτύχει τελικά μια διπλωματική τομή.

Κατά τη διάρκεια της ηγεμονίας του Ερντογάν, καμία αμερικανική κυβέρνηση δεν τον απομάκρυνε από τη βαθιά ριζωμένη πεποίθησή του ότι ο χρόνος είναι με το μέρος του και ότι αν είναι αρκετά επίμονος, η Αμερική θα υποχωρήσει. Παρά τις ενδείξεις ότι η πίεση λειτουργεί (η υπόθεση του πάστορα Μπράνσον, η πρόσφατη συνεργασία της Τουρκίας για τον περιορισμό ορισμένων αποστολών), οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχουν ασκήσει –ή, έστω, απειλήσει να ασκήσουν– αρκετές και συνεχείς πιέσεις ώστε ο Ερντογάν να πάρει την Ουάσιγκτον στα σοβαρά.

Στην πραγματικότητα, υπάρχει μια ευκαιρία για την επανεκκίνηση των σχέσεων με την Τουρκία, αλλά μπορεί να αξιοποιηθεί μόνο εάν η Ουάσιγκτον αποβάλει την

εικόνα του «κατευναστή» όταν πρόκειται για την Τουρκία. Παρακάτω παρατίθενται ορισμένες άμεσες ευκαιρίες:

1. Ρωσία: Οι τεταμένες σχέσεις με τον Ερντογάν μετατράπηκαν σε ρήξη εξαιτίας του πόσο κοντά ήρθε στη Ρωσία. Η διαμάχη για τους S-400 σόκαρε ακόμη και την πλειοψηφία των υποστηρικτών της Τουρκίας στις ΗΠΑ. Και παρόλο που αρχικά υπήρχε η ελπίδα πως η Τουρκία θα αποτελούσε πλεονέκτημα στην υποστήριξη της Ουκρανίας, υπήρξε συχνά μειονέκτημα, επειδή χρειάζεται τη Ρωσία σε πολλά μέτωπα. Αν θέλουμε να μην καταλήξει ο πόλεμος στην Ουκρανία άλλος ένας «αιώνιος πόλεμος», η Αγκυρα πρέπει να διαλέξει πλευρά. Ειδικά δεδομένης της οικονομικής δυσχέρειας που αντιμετωπίζει η Τουρκία, θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι το να χρησιμεύει ως μηχανισμός αποφυγής κυρώσεων για τον Πούτιν θα έχει κόστος.

2. ΝΑΤΟ: Όλοι αναμένουν μια γρήγορη στροφή της Τουρκίας ως προς την αποδοχή της ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ. Ο Ερντογάν έχει τραβήξει τόσο αριστοτεχνικά και κυνικά αυτό το θέμα, ώστε να θεωρηθεί σημαντική παραχώρηση από την πλευρά του. Δεν είναι. Πρόκειται για ένα

απαραίτητο –αλλά ανεπαρκές– βήμα προς μια επίδειξη αλληλεγγύης εκ μέρους της Τουρκίας προς το ΝΑΤΟ. Αυτό που θα πρέπει να καταστήσουν σαφές οι υπόλοιπες χώρες της Συμμαχίας –ιδιαίτερα οι ΗΠΑ– είναι ότι είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν ουσιαστικά τη Σουδία ως σύμμαχο, είτε το εγκρίνει η Αγκυρα είτε όχι, ίσως ακόμη και να δεσμευθούν να στείλουν όπλα που, διαφορετικά, θα προορίζονταν για δήθεν συμμάχους όπως η Τουρκία. Αφού μιλάμε για αλληλεγγύη του ΝΑΤΟ και για όπλα...

3. Να τερματιστεί η πολεμική δραστηριότητα στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Η αδιαλλαξία της Τουρκίας έναντι της ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ έχει δικαιολογημένα προκαλέσει την οργή των δυτικών συμμάχων της Αγκυρας, αλλά η προοπτική ενός ελληνοτουρκικού πολέμου είναι μια πολύ πιο σοβαρή απειλή –για τον Ερντογάν– για το ΝΑΤΟ. Η παύση των υπερπτήσεων δεν πρέπει να συγχέεται με αλλαγή πολιτικής, και η αποτυχία των ΗΠΑ και της Ε.Ε. να πείσουν την Αγκυρα να ανατρέψει το *casus belli* εναντίον της Ελλάδας ή να αποσύρει τις παράλογες επίσημες προκλήσεις της για την ελληνική κυριαρχία, είναι αμέλεια στον βαθμό που βασίζεται στην

εξαιρετική ελληνική εγκράτεια για την αποτροπή μιας διανοητικής σύγκρουσης. Η κυβέρνηση Μπάιντεν πρέπει να θέσει ανοιχτά ως όρο στην υποστήριξη της προς την Τουρκία για τα F-16 τον τερματισμό αυτής της πολεμικής συμπεριφοράς εντός του ΝΑΤΟ. Χωρίς τέτοιους όρους, η Αμερική θα εξοπλίζει ουσιαστικά την Αγκυρα για να διεξάγει πόλεμο εναντίον των Αμερικανών συμμάχων και εταίρων.

Ο Ερντογάν θα αλλάξει μόνο εάν εξαναγκαστεί. Για πρώτη φορά ύστερα από πολύ καιρό, μπορεί τελικά να συνειδητοποιήσει ότι η Αγκυρα χρειάζεται την Ουάσιγκτον περισσότερο από ό,τι η Ουάσιγκτον την Αγκυρα. Οι ΗΠΑ έχουν σημαντικούς μοχλούς πίεσης αυτή τη στιγμή: τη δυνατότητα να επηρεάσουν τη βοήθεια του ΔΝΤ, τα F-16, το ύψος των κυρώσεων που θα επιβληθούν στην υποθήκη της τράπεζας Χαλκ, την ενεργειακή διπλωματία. Εάν η κυβέρνηση Μπάιντεν δεν μπορεί να αξιοποιήσει αυτούς τους μοχλούς πίεσης, όχι μόνο θα χαθεί κάθε ευκαιρία για επανεκκίνηση, αλλά οι σχέσεις θα πάνε από το κακό στο πολύ χειρότερο.

Ο κ. Εντι Ζεμενίδης είναι εκτελεστικός διευθυντής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC).



Σταδίακά η αυτοπεποίθηση της Ομόνοιας ανέβαινε, κάτι που φάνηκε μεγαλύτερη στον τελικό όπου έδρασαν καταλυτικά η βαριά φανέλα και οι παλιές καραβάνες.

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ

Χρονιά και τούτη για την Ομόνοια. Όπως και πέρυσι έτσι και φέτος, τα πράγματα κύλησαν με τρόπο πανομοιότυπο. Να περνά η ομάδα όλη τη σεζόν μέσα από σαράντα κύματα και να καταλήγει σε ένα ευχάριστο φινάλε. Πέρυσι (2021-22) ούτε καν στην πρώτη εξέδα δεν μπήκε, τεθείσα εκτός αυτής από καταβολής της (2007-08), τερματίσασα έβδομη όπως έκανε την περίοδο 1953-54 ως νεοφώτιστη στη Α' κατηγορία, ενώ φέτος μπήκε μεν στην εξέδα, αλλά τερματίζει έκτη με ήδη 16 ήττες στο παθητικό. Κλείνει όμως και τις δυο σεζόν με την κατάκτηση του κυπέλλου και το Ευρωπαϊκό εισιτήριο στο χέρι. Πέρυσι κέρδισε στον τελικό τον Εθνικό Άκνας 0-0 (5-4 στα πέναλτι) και φέτος την ΑΕΛ (1-0).

Η τρέχουσα σεζόν, ξεκίνησε με την απώλεια του Σούπερ Καπ (έχασε από Απόλλωνα 2-0), όμως συνεχίστηκε ονειρικά. Με διπλή νίκη-πρόκριση επί της Γάνδης (2-0) σε όμιλο του Γιουρόπα Λιγκ.

Η ομάδα παρά τις προσδοκίες που δημιουργήθηκαν δεν ανταποκρίθηκε. Στις 18 Οκτωβρίου στην ήττα από τη Νέα Σαλαμίνα με 1-0 στο ΓΣΠ ο Νιλ Λένον κάθισε για τελευταία φορά στον πάγκο. Δεν υπήρχε άλλη επιλογή για τη διοίκηση από το να λύσει τη συμφωνία με τον προπονητή που δεν ήταν πλέον σε θέση να βοηθήσει την ομάδα.

Συνολικά, ο 51χρονος προπονητής καθοδήγησε τους «πράσινους» σε 29 ματς σε Κύπρο και Ευρώπη. Μόλις 12 νίκες, 7 ισοπαλίες και 10 ήττες. Η Ομόνοια πέτυχε 45 γκολ, ενώ δέχθηκε 37.

Ο Λένον άφησε την Ομόνοια στην 7η θέση με 9 βαθμούς σε 7 αγωνιστικές και στην τελευταία θέση του ομίλου της στο Γιουρόπα Λιγκ, χωρίς βαθμό μετά από 4 αγωνιστικές. Η αρνητική Ευρωπαϊκή επίδοση της Ομόνοιας συμπληρώθηκε με το τέλος των υποχρεώσεων της όπου σε 6 ματς δεν πήρε ούτε βαθμό. Είναι η χειρότερη για κυπριακή ομάδα σε ευρωπαϊκό όμιλο.

Τη θέση του Νιλ Λένον πήρε ο Γιαννίκ Φερέρα που κάθισε για πρώτη φορά στον πάγκο στις 31.10.22 κατά την ένατη αγωνιστική στο ματς Ομόνοια - Ανόρθωση (2-0). Ο νεαρός (42 χρόνων) προπονητής ήταν υπό συνεχή κριτική και αμφισβήτηση από τον κόσμο, λόγω της ενδεκάδας που παρέταξε στο ματς με το ΑΠΟΕΛ, όπου η Ομόνοια έχασε με το βαρύ 4-0, (27.11.22 δωδέκατη αγωνιστική).

Η ενδεκάδα που παρέταξε περιείχε λανθασμένες επιλογές που μέτρησαν στην ήττα. Ο Φερέρα είχε κι αυτός την τύχη του Λένον, παρά το ότι αρχικά η ομάδα έδειξε μια μικρή βελτίωση. Ο Βελγο-ισπανός (τελευταίο του ματς στις 2.2.23 κατά την 22η αγωνιστική) όπου η Ομόνοια έχασε εκτός έδρας από την Ανόρθωση με 4-1) που στην ουσία δεν κατάφερε να εγκατασταθεί (οι διπλώσεις του μετά από κάθε ματς μικραίνουν την

Ομόνοια: γλυκό φινάλε σε μια πικρή χρονιά

Η κατάκτηση του κυπέλλου απέτρεψε την αποτυχία για τη σεζόν



Η κατάκτηση του κυπέλλου που ανέβασε τον κόσμο στους εφτά ουρανούς φέρει την υπογραφή του Σωφρόνη Αυγουστή.

Ομόνοια) κοούτσαρε σε 8 ματς πρωταθλήματος με συγκομιδή 17 βαθμών (5-2-1) συντελεστή τερμάτων (15-7), ένα ματς κυπέλλου (μια νίκη με 2-1) και δύο Ευρωπαϊκά (2 ήττες με 2-0 και 1-0). Όταν έφυγε η ομάδα ήταν στην έκτη θέση με 35 βαθμούς.

Εντονη κριτική

Η κριτική του κόσμου ήταν –και είναι παρά την κατάκτηση του κυπέλλου– εντονότερη κατά συγκεκριμένων ατόμων. Κατά του υπεύθυνου του τμήματος σκάουτινγκ, μέλους της ομάδας

προγραμματισμού βοηθού προπονητή και υπεύθυνου του «Ηλίας Πούλλος» Σίμου Ταραπουλούζη και του αναπληρωτή πρόεδρου Δημήτρη Γρηγόρη για τις αστοχίες που έγιναν στον σχεδιασμό.

Για την πρόσληψη Νιλ Λένον, Γιαννίκ Φερέρα, την καθυστέρηση στην ενίσχυση, την μέτρια ποιότητα (Νεμάνια Μίλετιτς, Μπράντον Μπάρκερ, Μορέτο Κασάμα) όπως και την παθητικότητα στις μετεγγραφές Ιανουαρίου (απόκτηση Ισμαήλ Σραντί που ήλθε από τραυματισμό και Αρτέμ Μπεσεντόν στο ...

φεύγα των μετεγγραφών). Τα βέλη στρέφονταν και κατά του Σταύρου Παπασταύρου, με μερίδα του κόσμου να προβάλλει ότι όλα αυτά έγιναν γιατί βρίσκεται σε κατάσταση διαφωνίας με το σωματείο για το ιδιοκτησιακό. Το θέμα βέβαια βρίσκεται ακόμη σε εκκρεμότητα, με τον κόσμο να περιμένει αγωνιωδώς τις εξελίξεις.

Η σωστή απόφαση

Με όλα αυτά να συμβαίνουν και την ομάδα στραβά να αρμενίζει, λαμβάνεται (επί τέλους) μια σωστή, όπως αποδείχτηκε στη συνέχεια, απόφαση. Η πρόσληψη του Σωφρόνη Αυγουστή, που ανακοινώθηκε στις 6.2.2023 με τον Κύπριο προπονητή να κάθεται για πρώτη φορά στον πάγκο στις 10.2.2023 (23η αγωνιστική Ομόνοια - Άρπς 1-2).

Ο Σωφρόνης Αυγουστή άριστος γνώστης της κυπριακής πραγματικότητας, καθώς και άριστος γνώστης των δύσκολων και απαιτητικών καταστάσεων σε μεγάλες ομάδες, στρώθηκε στη δουλειά. Σαφώς και δεν γίνονται θαύματα μεσούσης της σεζόν και δη σε μια ομάδα που σχεδιάστηκε με λάθος τρόπο. Ο Κύπριος κόουτς προσπάθησε να βελτιώσει τη ομάδα όσο ήταν δυνατό (δεν ήταν μόνο τα κενά, ήταν και οι εντάσεις που δεν έβγαζε η ομάδα) και τα κατάφερε. Τοποθέτησε ένα σταθερό αμυντικό δίδυμο με τους Νικόλα Παναγιώτου και Έκτωρ Γιούστε και ένα σταθερό δίδυμο στον άξονα με τους Γιάννη Κούσουλο και Φουαντ Μπασιρού. Αυτές οι κινήσεις σουλούπωσαν την ομάδα και την έκαναν πιο συμπαγή και βεβαίως πιο ανταγωνιστική. Παράλληλα, ανέβασε περισσότερο τους Καρίμ Ανσαριφάρντ και Λοΐζο Λοΐζο, που είχαν ήδη αρχίσει να ανεβαίνουν πριν την έλευσή του.

Βελτίωσε σε ένα βαθμό τον Γιαν Λέτοιακς που ήταν σχεδόν ανύπαρκτος. Ανέβασε το ηθικό των παικτών και τους έκανε πνευματικά πιο δυνατούς. Ο νέος αέρας, ορατός στον κόσμο, φάνηκε κυρίως στα ματς του κυπέλλου, (αυτός άλλωστε ήταν και ο στόχος της ομάδας), όπου η Ομόνοια απέκλεισε με ανατροπές το ΑΠΟΕΛ και την «Πάφος FC». Σταδίακά η αυτοπεποίθηση ανέβαινε και η ψυχολογία γινόταν όλο και πιο αστάλινη. Κάτι που φάνηκε μεγαλύτερη στον τελικό όπου έδρασαν καταλυτικά η βαριά φανέλα και οι παλιές καραβάνες. Καρίμ Ανσαριφάρντ, Φώτης Παπουλής, Ρομάν Μπεζούς συνεργάστηκαν τέλεια στο γκολ του Ιρανού και η Ομόνοια σήκωσε μάγκκα το τρόπαιο.

Ο Σωφρόνης Αυγουστή σε 13 ματς στο πρωτάθλημα είχε 4 νίκες, 2 ισοπαλίες, 7 ήττες και συντελεστή τερμάτων 9-19. Στο Κύπελλο τρεις νίκες, μία ισοπαλία, μία ήττα και συντελεστή τερμάτων 8-4.

Η κατάκτηση του κυπέλλου που ανέβασε τον κόσμο στους εφτά ουρανούς φέρει την υπογραφή του Σωφρόνη Αυγουστή και των παικτών. Ήταν ένα γλυκό φινάλε σε μια πικρή χρονιά.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Δεν είναι πλιθίοι, είναι εκτός πραγματικότητας



Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Αναρωτιόταν δημόσια ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής Δεοντολογίας, κατά πόσο είναι πλιθίος κάποιος που επιχειρεί εντός της Ομοσπονδίας να κρύψει τους φακέλους της ΟΥΕΦΑ λαμβάνοντας κιόλας υπόψη ότι οι προειδοποιήσεις δεν είναι μυστικές ή και απόρρητες αφού τις λάμβανε και η Επιτροπή.

Ο κύριος Ευθύμιος ενδεχομένως να μην εξέλαβε σοβαρά μια κατάσταση που παρατηρείται σ' όσους για χρόνια συσσωρεύουν δύναμη και εξουσία, χωρίς ποτέ να νιώσουν ανασφάλεια ή απειλή σχετικά με τις πράξεις τους.

Από τη μυθολογία έως τους βασιλείς στην Γαλλία προ την επανάσταση και τον Μάρκος στις Φιλιππίνες τον 20ό αιώνα μέχρι και τα βουτυπημένα στη διαφθορά μέλη της ΦΙΦΑ επί Μπλάτερ, έχει αποδειχθεί πολλάκις ότι άτομα που θεωρούνται πανίσχυρα και σε βάθος χρόνου απολαμβάνουν την ατιμωρησία, χάνουν την επαφή με την πραγματικότητα και διά της αλαζονείας εκτιμούν ότι είναι άτρωτοι και αλώβητοι.

Δεν πέρασαν άλλωστε πολλά χρόνια που τα μέλη της Αμερικανικής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου, δημόσια δωροδοκούνταν από τον τότε Άραβα υποψήφιο για την προεδρία της ΦΙΦΑ, εκτιμώντας ότι κανείς και τίποτα δεν μπορεί να τους σταματήσει από τις παράνομες δραστηριότητές τους.

Η καθεστωτική υπεροψία και η αλαζονεία που πηγάζει μέσα από την ΚΟΠ εδώ και πολλά χρόνια, είναι δείγμα συμπεριφοράς που δημιουργείται μέσα από τη διάρκεια χρόνου και πηγάζει κυρίως μέσα από την αίσθηση της ατιμωρησίας.

Επί τούτου δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ξαφνιάζει τον οποιοδήποτε η πιθανότητα τέτοιων χειρισμών που ενώ εκ πρώτης όψεως φαίνονται μέχρι και πλιθίοι βασίζονται σε συμπεριφορές που δομήθηκαν σε βάθος χρόνου. Ενδεχομένως κιόλας να έχουν γίνει πολύ περισσότερες κοτσάνες όπως αυτές που ισχυρίζεται η Επιτροπή και αφορά το «κρύψιμο» των κόκκινων φακέλων.

Λίγο να «κουνάσει τα νερά» κανείς, πιθανόν να εντοπίσει ή ν' ανακαλύψει «σημεία και τέρατα» σχετικά με τους χειρισμούς που έγιναν εκ μέρους της ΚΟΠ όλα αυτά τα χρόνια. Θέλνση να υπάρχει!

Η τελευταία ευκαιρία...



Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΤΗ

Κανέναν, λογικά, δεν έχουν εκπλήξει τα όσα ακούστηκαν πρόσφατα ενώπιον της Επιτροπής Θεσμών της Βουλής και χωρίς να τεκμηριώνεται ή να αποδεικνύεται για την ώρα τουλάχιστον το... κουκούλωμα σε σχέση με υποθέσεις στημένων αγώνων. Κανέναν δεν έχουν εκπλήξει τα όσα αναφέρθηκαν, γιατί ο κόσμος το είχε τουλάχιστον και η ΚΟΠ κρυφό καμάρι, πως το πρόβλημα με στημένους αγώνες και παράνομο στοιχηματισμό στο κυπριακό ποδόσφαιρο, είναι πολύ μεγαλύτερο από τον βαθμό και το μέγεθος για τα οποία υπήρξε παραδοχή. Αναγκαστική παραδοχή, όταν... αφύσικα σκορ και ανεξήγητη εξέλιξη αγώνων δεν μπορούσαν να δικαιολογηθούν ή να κρυφτούν κάτω από το χαλί. Παραδοχή σε κάποιες περιπτώσεις, αλλά ποτέ η απαιτούμενη θέληση και διάθεση να κτυπηθεί το κακό στη ρίζα του.

Είναι τρελός μύθος, ένας νομικός και πρώην μέλος της Επιτροπής Δεοντολογίας, που υποστηρίζει και πολύ περισσότερο που καταθέτει στοιχεία για αποστολή μεγάλου αριθμού εκθέσεων (κόκκινων φακέλων) από την αρμόδια επιτροπή της ΟΥΕΦΑ, για στημένα παιχνίδια και με ξεκάθαρη ευθύνη ομάδων; Να έχει κάποιος άγνοια κινδύνου, σε τέτοιο βαθμό και να μην γνωρίζει τις συνέπειες υποστηρίζοντας πως οι τόσες υποθέσεις εσκεμμένα κρατήθηκαν μακριά από τη δημοσιότητα και κυρίως από τις προβλεπόμενες διαδικασίες;

Όλα βέβαια θα πρέπει να αποδειχθούν. Υπάρχουν διαδικασίες, νομοθεσίες και γενικότερα ο σωστός τρόπος διερεύνησης. Για το κυπριακό ποδόσφαιρο και τα κακώς έχοντά του, φθάσαμε και σε άλλες περιπτώσεις κοντά στο να βρούμε μια άκρη, στο να κάνουμε μια αρχή. Σε όλες τις περιπτώσεις μείναμε στα λόγια, στα... θα και στα πρέπει, στις ανεξίτηλες υποθέσεις, στις έρευνες που δεν καταλήγουν πουθενά και σε αυτές που θεωρούμε πως είναι ακόμη σε εξέλιξη, αν και έχουν παρέλθει χρόνια...

Μία ακόμη ευκαιρία παρουσιάζεται. Λογικά η τελευταία! Τελευταία γιατί αυτή τη φορά η πιθανότητα να βρούμε άκρη, να γίνει μια αρχή, δεν εξαρτάται μόνο από τη διάθεση και τη θέληση ανθρώπων του κυπριακού ποδοσφαίρου. Αυτή τη φορά και όπως έχουν τα γεγονότα, η ευθύνη και μεταφέρεται και βαρύνει αρμόδιους και πέραν του χώρου. Βουλευτές, υπουργούς, αξιωματούχους γενικότερα την πολιτεία.

As αποδείξουν όλοι αυτοί πως, για όλα όσα τους εμπιστεύονται οι πολίτες, αναδεικνύοντάς τους στα διάφορα πόστα και αξιώματα, μπορούν να ανταποκριθούν. Θα δείξει ο χρόνος και σύντομα μάλιστα...

Μεταβολές εβδομάδας

	X.A.K. 0,33%		X.A. 7,82%		Dow Jones -1,10%		Nasdaq 2,24%		Nikkei 0,47%		Dax -2,29%		FTSE 100 -2,21%		ΤΟΥΡΚΙΑ Αμετάβλητα παρμένον τα επιτόκια λόγω εκλογών Σελ. 10		Πετρέλαιο -1,48%		€/€ -0,66%
--	-----------------	--	---------------	--	---------------------	--	-----------------	--	-----------------	--	---------------	--	--------------------	--	---	--	---------------------	--	---------------

ΔΙΑΒΑΣΤΕ



ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗ ΑΕΠ

Σε περίοδο ύφεσης η γερμανική οικονομία

Την πρώτη ύφεση μετά την πανδημία κατέγραψε η Γερμανία, διαφεύδοντας όσους ήλπιζαν ότι θα κατάφερε να αντισταθμίσει το βάρος από το κόστος ενέργειας. Το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 0,3% το πρώτο τρίμηνο του 2023, ενώ το τελευταίο τρίμηνο του 2022 είχε υποχωρήσει κατά 0,5%. Σελ. 10

ΟΙΚΟΣ MOODY'S

Βλέπει μεγάλη μείωση χρέους για την Ελλάδα

Με ώθηση από τις προοπτικές για σταθερά υψηλότερη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ τα επόμενα χρόνια, η Moody's προβλέπει ότι η Ελλάδα θα σημειώσει μία από τις μεγαλύτερες μειώσεις δημόσιου χρέους παγκοσμίως, με τον δείκτη χρέους να υποχωρεί κάτω από 150% του ΑΕΠ έως το 2025. Σελ. 7

ΑΘΗΝΑ - ΑΤΤΙΚΗ ΡΙΒΙΕΡΑ

Ακριβά αλλά περιζήτητα τα πολυτελή διαμερίσματα

Ισχυρή είναι η ζήτηση για πολυτελείς κατοικίες σε Αθήνα και Αττική Ριβιέρα. Τα 50 διαμερίσματα στους τελευταίους ορόφους του Hilton έχουν πουληθεί στο σύνολό τους, προς 20.000 ευρώ το τ.μ. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει με τα καλά διαμερίσματα του Riviera Tower στο Ελληνικό. Σελ. 12

Κίνδυνος να χαθούν κοινοτικά κονδύλια

Με ρυθμό «χελώνας» η υλοποίηση προαπαιτούμενων για εκταμίευση από το Ταμείο Ανάκαμψης

Την ώρα που άλλες χώρες έχουν προχωρήσει σε τρεις εκταμιεύσεις ποσών που δικαιούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης, η Κύπρος προχώρησε σε μόνο μία. Κι αυτό γιατί η Κύπρος έχει φέρει εις πέρας μόνο

14 ορόσημα από τα συνολικά 271 συμφωνηθέντα του προγράμματος, με τον κίνδυνο τελικά τον Ιούνιο του 2026 να μην έχει καταφέρει να λάβει τα 1,1 δισ. ευρώ που δικαιούται. Κοινοτικός αξιωματούχος

τόνισε την ανάγκη επιτάχυνσης των διαδικασιών. «Ζητούμε από την Κύπρο να επιταχύνει την υλοποίηση του Σχεδίου της ώστε να μην χαθούν χρήματα και να απορροφήσει όλα τα κονδύλια που έχουν

εγκριθεί για τη χώρα», υπογράμμισε. Οι λόγοι για τους οποίους έχει υπάρξει καθυστέρηση στα αιτήματα εκταμιεύσεων του Ταμείου Ανάκαμψης στο παρόν στάδιο είναι πολλοί. Από τη μία, η προ-

ηγούμενη Κυβέρνηση στη «δύση» της πριν από τις Προεδρικές πρεσβυτείες να είχε μια «κόπωση» ένεκα των εκλογών, ενώ η νέα Κυβέρνηση ακόμα δεν έχει «βρει τον βηματισμό» της. Σελ. 3

Επενδύσεις 1 δισ. ημερησίως σε φωτοβολταϊκά



Περίπου στα 2,8 τρισ. δολάρια αναμένεται να διαμορφωθούν φέτος οι επενδύσεις στην ενέργεια διεθνώς, εκ των οποίων τουλάχιστον το 1,7 τρισ. θα είναι προσανατολισμένο στις καθαρές τεχνολογίες, όπως τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, οι ΑΠΕ και η αποθήκευση ενέργειας. Αυτό διαπιστώνει σχετική έκθεση της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας (IEA), η οποία εκτιμά μάλιστα πως οι επενδύσεις -συγκεκριμένα στα φωτοβολταϊκά- πρόκειται να ξεπεράσουν το 1 δισ. την ημέρα φέτος. Σελ. 11

Μετέωρο το πλάνο για Εποπτική Αρχή

Ο κίνδυνος νέων κυρώσεων

Δεν έχουν τεθεί ακόμα τα χρονοδιαγράμματα για Ενιαία Εποπτική Αρχή. Για τη δημιουργία της, ρόλο θα διαδραματίσουν Βρεταννοί τεχνοκράτες οι οποίοι θα έχουν άλλες 2-3 συναντήσεις με εγκώριους φορείς. Η Κυβέρνηση πάντως έχει αφήσει μετέωρο το πλάνο για τη δημιουργία. Τονίζεται, ωστόσο, ότι ο κίνδυνος νέων κυρώσεων είναι ορατός και δεν επιτρέπεται εφησυχασμός. Σελ. 5

Ποιος κερδίζει τη μάχη με τις πληρότητες

Airbnb VS Ξενοδοχεία

Τα καταλύματα Airbnb φαίνεται να κερδίζουν με διαφορά στήθους τη μάχη με τα ξενοδοχεία για τις πληρότητες. Αυτό προκύπτει από τη σύγκριση των στοιχείων που καταγράφηκαν προ εξαμήνου, και αφορούσαν τις ετήσιες μέσες πληρότητες ανά περιοχή. Επιφυλακτικότητα για το πώς θα κινηθούν οι ετιόμενοι μήνες εκφράζουν και οι δύο πλευρές. Σελ. 4

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Δημογραφικές προκλήσεις και αναπτυξιακές προοπτικές

Οι δημογραφικές τάσεις, και συγκεκριμένα η τάση μείωσης του γηγενούς πληθυσμού, κυρίως λόγω υπογεννητικότητας, αποτελεί καιρικής σημασίας πρόκληση για όλες τις ανεπτυγμένες χώρες. Το πρόβλημα παρουσιάζεται ακόμη και σε αναπτυσσόμενες οικονομίες που μέχρι πρόσφατα αντιμετώπιζαν πρόβλημα υπερπληθυσμού, όπως η Κίνα.

Παράλληλα, παρατηρούνται αυξήσεις μεταναστευτικών ροών από λιγότερο προς περισσότερο ανεπτυγμένες οικονομίες. Η τάση αναμένεται να ενταθεί λόγω της φτώχειας και της κλιματικής αλλαγής, που θα επιηρεάσουν τις συνθήκες διαβίωσης, ιδιαίτερα σε χώρες της Αφρικής.

Η υπογεννητικότητα και η αύξηση των μεταναστευτικών ροών αποτελούν μεγάλες προκλήσεις και για την Κύπρο. Ιδιαίτερα τα

τελευταία χρόνια, οι αιτητές ασύλου και οι οικονομικοί μετανάστες αυξήθηκαν ραγδαία με μεγάλο ποσοστό να διοχετεύεται μέσω των κατεχομένων. Ήδη, το ποσοστό των αλλοδαπών στον συνολικό πληθυσμό και στους εργοδοτούμενους έχει ξεπεράσει το 20% και η τάση είναι ανοδική.

Τα διλήμματα πολιτικής είναι μεγάλα. Η παγκόσμια εμπειρία καταδεικνύει ότι, παρά τα διάφορα μέτρα στήριξης των οικογενειών, το φαινόμενο της υπογεννητικότητας σε ανεπτυγμένες χώρες δύσκολα θα ανατραπεί. Ως εκ τούτου, η διαμόρφωση κατάλληλης μεταναστευτικής πολιτικής καθίσταται στρατηγικής σημασίας για τις μελλοντικές προοπτικές ανάπτυξης.

Ο ποσοτικός έλεγχος των ροών των αιτητών ασύλου, με πλήρη σεβασμό των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέσω της δημιου-

ργίας των αναγκαίων δομών και της επιτάχυνσης των διαδικασιών εξέτασης των αιτήσεων, είναι απαραίτητος και για σκοπούς προληπτικής αντιμετώπισης πολιτικών εντάσεων. Είναι επίσης επάναγκες να υπερπηδηθούν οι εθνικές και τοπικιστικές αντιδράσεις και να προωθηθεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική σε επίπεδο Ε.Ε., η οποία να στοχεύει, μεταξύ άλλων, στον ορθολογικό καταμερισμό των αιτητών ασύλου σε όλη την επικράτεια της Ε.Ε. Το εγχείρημα δεν είναι εύκολο εφόσον τα εμπόδια που πρέπει να υπερπηδηθούν είναι πολλά και αφορούν την κοινωνική αποδοχή, την πολιτιστική ισορροπία και το υψηλό δημοσιονομικό κόστος.

Για την επιτυχή αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτείται η διαμόρφωση ευέλικτης μεταναστευτικής πολιτικής προσέλκυσης ερ-

γατικού δυναμικού σε μακροχρόνια βάση (σε αντικατάσταση της υφιστάμενης «ad hoc» αντιμετώπισης) για κάλυψη των ελλείψεων εργατικού δυναμικού. Οι ελλείψεις είναι ήδη ορατές και αφορούν κυρίως επαγγέλματα χαμηλής εξειδίκευσης. Ωστόσο, η Κύπρος έχει εντεινόμενες ανάγκες και σε επαγγέλματα υψηλής εξειδίκευσης για εμπέδωση του ρόλου της ως διεθνές επιχειρηματικό κέντρο.

Χωρίς την υλοποίηση μακροχρόνιας στρατηγικής, τα προβλήματα θα ενταθούν, περιλαμβανομένων αυτών σε νευραλγικούς τομείς της οικονομίας όπως η υγεία, οι πένες στους μισθούς θα καταστούν δυσβάστακτες για τις επιχειρήσεις, η βιωσιμότητα του συστήματος μας συστήματος θα απειληθεί και, γενικότερα, θα περιοριστούν οι μελλοντικές δυνατότητες ανάπτυξης και ευημερίας.

Μια πολυδιάστατη πολιτική προσέλκυσης ξένου εργατικού δυναμικού σε μακροχρόνια βάση ήδη προωθείται στις σκανδιναβικές χώρες και στη Γερμανία. Εγγενές στοιχείο μιας τέτοιας πολιτικής αποτελεί η επεξεργασία ενός απλού συστήματος μοριοδότησης, που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες εργατικού δυναμικού στην Κύπρο. Συμπληρωματικά, η στρατηγική πρέπει να προωθεί την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών, καλύπτοντας τις ανάγκες προσιτών στέγασης, εκπαίδευσης των παιδιών, κοινωνικής ασφάλισης, πρόσβασης σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και συνεχούς κατάρτισης.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

Απόδοση δεκαετιών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	4,04%	0,02%
Γερμανία	2,52%	0,08%
Γαλλία	3,10%	0,07%
Ιταλία	4,39%	0,09%
Ισπανία	3,59%	0,08%
Ιρλανδία	2,96%	0,12%
Ελλάδα	3,88%	-0,11%
Ην. Βασίλειο	4,36%	0,41%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή



Κάνε το επόμενο βήμα στην καριέρα σου

Γίνε επαγγελματίας Coach & Mentor





Μάθετε περισσότερα και εγγραφείτε

ΑΝΑΛΥΣΗ

Των **ΑΝΙΕΣ ΤΖΑΝΓΚ** και **ΚΙΟ ΜΠΡΑΝΤΣΕΡ** / THE NEW YORK TIMES

Το μεγάλο προβάδισμα της Κίνας στην ηλεκτροκίνηση

Μέχρι στιγμής ο μόνος νικητής στον ανταγωνισμό για τις μπαταρίες των ηλεκτροκίνητων οχημάτων είναι η Κίνα. Παρά τα δισεκατομμύρια που έχουν επενδύσει οι δυτικές οικονομίες, η Κίνα προηγείται στην εξόρυξη σπάνιων γαιών, στην εκπαίδευση μηχανολόγων και στην ανέγερση κολοσσιαίων εργοστασίων. Ακόμη και το 2030 η Κίνα θα παράγει υπερδιπλάσιες μπαταρίες, σύμφωνα με τη συμβουλευτική Benchmark Minerals.

Ίδου με ποιον τρόπο η Κίνα ελέγχει κάθε βήμα της παραγωγής μπαταριών λιθίου και για ποιο λόγο αυτό θα διαρκέσει. Τα ηλεκτροκίνητα οχήματα χρησιμοποιούν εξαπλάσιο όγκο σπάνιων μετάλλων από τα συμβατικά εξαιτίας των μπαταριών και η Κίνα απορροφάει ποιο θα πάρει πρώτος αυτά τα μέταλλα και σε ποια τιμή. Μολονότι η Κίνα διαθέτει κάποια αποθέματα σημαντικών συστατικών στο υπέδαφος της, έχει υιοθετήσει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική με την οποία έχει εξασφαλίσει σταθερή προσφορά σε χαμηλές τιμές. Με τη βοήθεια του κράτους οι κινεζικές εταιρείες έχουν αγοράσει μερίδια σε ορυχεία στις πέντε ηπείρους. Η Κίνα ελέγχει τα περισσότερα ορυχεία κοβαλτίου στο Κονγκό, στο υπέδαφος του οποίου βρίσκονται τα περισσότερα αποθέματα του σπάνιου μετάλλου. Ελέγχει, έτσι, το 41% των παγκόσμιων εξορύξεων κοβαλτίου και τα μεγαλύτερα μέρη των εξορύξεων λιθίου. Τα παγκόσμια αποθέματα νικελίου και γραφίτη είναι πολύ περισσότερα και οι μπαταρίες χρειάζονται πολύ λιγότερα. Η Κίνα έχει όμως σταθερή προσφορά από αυτά τα μέταλλα που της διασφαλίζουν πλεονέκτημα. Οι επενδύσεις της στην Ινδονησία θα τη βοηθήσουν να ελέγχει το μεγαλύτερο μέρος του νικελίου μέχρι το 2027, σύμφωνα με τη συμβουλευτική CRU Group. Οι περισσότερες εξορύξεις γραφίτη γίνονται, άλλωστε, στην Κίνα.

Διαθέτουν και οι χώρες της Δύσης ορυχεία σε άλλες χώρες και προσπαθούν να φτάσουν την Κίνα. Διστάζουν όμως πολύ να επενδύσουν τα χρήματά τους σε χώρες

με ασταθείς κυβερνήσεις ή χωρίς εργατικά δικαιώματα. Μπορεί να χρειαστούν πάνω από 20 χρόνια για να φτάσει ένα καινούριο ορυχείο σε πλήρη παραγωγή. Στους δρόμους της Κίνας κυκλοφορούν τα περισσότερα ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα και σχεδόν όλα χρησιμοποιούν μπαταρίες που έχουν κατασκευαστεί στην Κίνα. Οι κινεζικές βιομηχανίες παραγωγής μπαταριών όπως οι CATL και BYD έχουν γνωρίσει μεγάλη ανάπτυξη εις βάρος των ανταγωνιστριών τους από την Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα και έτσι εξελίχθηκαν στις μεγαλύτερες του κόσμου. Σήμερα, οκτώ χρόνια αργότερα, η κυβέρνηση Μπάιντεν επιχειρεί αντίστοιχη στρατηγική για να προωθήσει την ανάπτυξη μπαταριών στις ΗΠΑ. Δεδομένου όμως ότι πρόκειται για έναν τομέα με τεράστιο κόστος σε κεφάλαια και ελάχιστα περιθώρια κέρδους, οι κινεζικές επιχειρήσεις έχουν το προβάδισμα έπειτα από χρόνια κρατικών επιδοτήσεων και εμπειρίας.

Η Κίνα κατασκευάζει εργοστάσια μπαταριών με σχεδόν το μισό κόστος από εκείνο των αντίστοιχων στη Βόρεια Αμερική και την Ευρώπη, σύμφωνα με τον Χάινερ Χέιμς, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο RWTH του Ααχεν στη Γερμανία. Κύριος παράγοντας είναι τα χαμηλά εργατικά και η αφθονία κατασκευαστών εξοπλισμού που υπάρχει στην Κίνα. Οι Αμερικανοί επενδυτές διστάζουν να τοποθετήσουν τα χρήματά τους σε ηλεκτροκίνητα οχήματα. Τα συμβατικά αυτοκίνητα είναι ακόμα κερδοφόρα, ενώ τα κίνητρα που έχει δώσει η κυβέρνηση Μπάιντεν για τη στήριξη της βιομηχανίας ηλεκτροκίνητων ενδέχεται να εξαφανιστούν με την αλλαγή κυβέρνησης. Η Κίνα έχει δαπανήσει πάνω από 130 δισ. δολ. σε πρωτοβουλίες για την έρευνα, συμβόλαια με το κράτος και επιδοτήσεις καταναλωτών, σύμφωνα με το Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών. Οπως τονίζει ο Σκοτ Κένεντι, σύμβουλος στην CSIS, «δεν υπάρχει περίπτωση να επιτύχει κανείς στην παραγωγή ηλεκτροκίνητων οχημάτων χωρίς κάποια συνεργασία με την Κίνα».

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ομαδική ψυχοθεραπεία

Η επιβολή νέων κυρώσεων από τον αγγλοαμερικανικό παράγοντα δεν ήρθε ποτέ. Η αγορά για μία τουλάχιστον εβδομάδα βρισκόταν σε ανησυχία εν αναμονή μιας νέας λίστας η οποία όμως εξαντλήθηκε στην παραφιλολογία. Στη διάρκεια εκείνης της εβδομάδας ακούστηκαν πολλά ονόματα εταιρειών και προσώπων. Κάθε πιθανή και απίθανη υποψία έγινε αντικείμενο συζήτησης. Η διαδικασία θύμιζε σε μεγάλο βαθμό μια δημόσια ομαδική ψυχοθεραπεία όπου ο καθένας έβγαζε από μέσα του όσα για χρόνια πίστευε αλλά ποτέ δεν τολμούσε να πει. Όπως χαρακτηριστικά επιώθηκε: οι αγγλοαμερικανοί δεν χρειάζεται πλέον να κάνουν έρευνες για να ανακαλύψουν νέους στόχους, αρκούν μόνο να είχαν κάποιον επί του εδάφους να καταγράψει ιστορίες, πράγματα και θαύματα.

Χρυσή ευκαιρία

Η σημαντική κερδοφορία που αναμένεται να καταγράψουν οι τράπεζες το 2023 λόγω αυξημένων επιτοκίων, επιτρέπει ευελιξία στο θέμα της διαχείρισης και βελτιστοποίησης των ισολογισμών τους. Η με καθυστέρηση μετακίνηση του οφέλους προς τους καταθέτες δίνει τη δυνατότητα για τη δημιουργία κεφαλαιακών αποθεμάτων που θα επιτρέψουν να διαχειριστούν περαιτέρω το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων. Για τις, δε, συστημικές τράπεζες που έχουν ήδη πραγματοποιήσει μεγάλη πρόοδο, έχουν την ευκαιρία να «εξαφανίσουν» το πρόβλημα, ενώ για τις μικρότερες τράπεζες έχουν μια χρυσή ευκαιρία να το περιορίσουν σε μονοψήφια ποσοστά.

Είναι επίσημο

Ο πληθωρισμός «σπρώχνει» την μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης σε ύφεση. Σύμφωνα με τα στοιχεία των γερμανικών αρχών, το ΑΕΠ κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023 έχει μειωθεί κατά 0,3%. Η αρνητική επίδοση είναι συνέχεια της μείωσης του ΑΕΠ κατά 0,5% στο τελευταίο τρίμηνο του 2022 με αποτέλεσμα η χώρα -τεχνικά- να θεωρείται ότι βρίσκεται σε ύφεση. Ο πληθωρισμός που γονάτισε τη γερμανική οικονομία καταγράφηκε τον Απρίλιο στο 7,2%, πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο του 7%.

Πίσω στον χρόνο

Αν η Γερμανία έχει γονατίσει με τον πληθωρισμό στο 7,2% τι να πει και η Αγγλία όπου ο πληθωρισμός βρίσκεται στο 8,7% χωρίς σημαδία υποχώρησης. Με αυτά τα δεδομένα υπόψη, οι οικονομολόγοι εκτιμούν πως η άνοδος των επιτοκίων στην στερλίνα θα συνεχιστεί παρά τις 12 συνεχόμενες ανοδικές αναθεωρήσεις που έχουν διαμορφώσει το επιτόκιο στο 4,50%. Η κατάσταση στην βρετανική οικονομία είναι τέτοια που το διετές κρατικό ομολόγο αποδίδει



Η ύφεση στη Γερμανία αποτελεί ένα πικρό καμπανάκι κινδύνου και για τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης, οι οποίες καλούνται να ανασκουμπωθούν και να προετοιμαστούν κατάλληλα.

4,42% και το δεκαετές 4,28%. Η κατάσταση θυμίζει εποχές που η κρίση στις εξαγγελίες της κυβέρνησης οδήγησε την πρωθυπουργού Τρας σε παύση μέρους μόλις μετά την ανάληψη των καθηκόντων της.

•••••

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Σταυροειδής Ελαστικότητα Ζήτησης

Ο πιο πάνω οικονομικός όρος αναφέρεται στο βαθμό αντίδρασης/ανταπόκρισης της ζήτησης ενός αγαθού στις μεταβολές της τιμής άλλων συναφών αγαθών, δηλ. υποκατάστατων και συμπληρωματικών. Η σταυροειδής ελαστικότητα ζήτησης υπολογίζεται συγκρίνοντας την ποσοστιαία μεταβολή στη ζήτηση ενός αγαθού με την ποσοστιαία μεταβολή στην τιμή ενός υποκατάστατου ή συμπληρωματικού αγαθού.

Μάριος Χαραλαμπίδης
καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Ιστορική ανατροπή

Η παγκόσμια επένδυση στην ενέργεια εκτιμάται στα 2,8 τρις. δολάρια. Τα καλά νέα είναι ότι περίπου το 60% κατευθύνεται στην «καθαρή» ενέργεια. Για το 2023 η προδοκία είναι ότι περίπου 1 τρις. δολάρια θα δαπανηθεί για την ηλικιακή ενέργεια. Αν επιβεβαιωθούν τα στοιχεία εκτιμάται ότι το 2023 θα είναι η πρώτη χρονιά που οι επενδύσεις στην ηλικιακή ενέργεια θα ξεπεράσουν αυτές στο πετρέλαιο. Στα ανασυζητούμενα στοιχεία έχουμε το γεγονός ότι οι επενδύσεις στα ορυκτά καύσιμα είναι σήμερα δύο φορές πάνω από τον στόχο του 2050 μηδενικού καθαρού ρύπου.

Κέρδισε το στοίχημα

Το κοινό ευρωπαϊκό μας νόμισμα συμπληρώνει φέτος 25 χρόνια ζωής έχοντας καταφέρει να προσεγγίσει 9 χώρες που μαζί με τις αρχικές 11 συμπληρώνουν το παζλ της Ευρωζώνης. Μέσα από διάφορες κρίσεις το ευρώ κατάφερε να θεμελιωθεί και να βρίσκεται σήμερα στο 80% αποδοχής από τους Ευρωπαίους πολίτες. Πλέον το στοίχημα έχει κερδηθεί και οι αρχές μπορούν να προγραμματίσουν τα επόμενα βήματα. Για τη συνέχεια, οι σημαντικότερες προκλήσεις αφορούν στην ψηφιακή μεταρρύθμιση και την κλιματική αλλαγή. Η περαιτέρω θεμελίωση του ευρώ δεν μπορεί να μην περάσει από την ανάγκη για δημοσιονομική, χρηματοοικονομική και τραπεζική ένωση.

Η κλιματική αλλαγή κόστισε 2 εκατ. θανάτους και 4,3 τρις. δολάρια

Τα ακραία καιρικά φαινόμενα και η ανθρωπογενής κλιματική αλλαγή έχουν στοιχίσει τη ζωή σε δύο εκατομμύρια ανθρώπους και έχουν προξενήσει ζημιές ύψους 4,3 τρις. δολαρίων τα τελευταία 50 χρόνια, σύμφωνα με νέα έρευνα του ΟΗΕ.

Η εν λόγω έρευνα, μετράει 11.778 σφοδρές φυσικές καταστροφές που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή από το 1970 έως το 2021, ενώ μόνο την τελευταία διετία οι θάνατοι που προκλήθηκαν από καταστροφές τέτοιου είδους ανέρχονται στους 22.607 σε παγκόσμιο επίπεδο. Αναφέρεται, επιπλέον, πως περισσότερο από το 90% των θανάτων που οφείλονται σε αυτά τα φαινόμενα συνέβησαν σε αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου, ενώ τα φτωχότερα έθνη είδαν και πολύ πιο αργή ανοικοδόμηση και επανάκαμψη. «Οι πιο ευάλωτες κοινότητες αναγκαστικά σηκώνουν το φορτίο των καιρικών, κλιματικών και σχετιζόμενων με το νερό καταστροφών», δήλωσε σε ανακοίνωσή του ο επικεφαλής του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού (WMO) του ΟΗΕ, Πίετρι Τάλας.

Ο κυκλώνας «Μόχα», που «σάρωσε» την προηγούμενη εβδομάδα του Μπανγκλαντές και τη Μιανμάρ, είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ο ΟΗΕ εκτιμά πως έως και 3,2 εκατ. άνθρωποι είναι πιθανό να χρειαστούν ανθρωπιστική βοήθεια ύστερα από το πέρασμά του, ενώ οι νεκροί εκτιμούνται μέχρι στιγμής σε 145. «Ο Μόχα προκά-

λεσε το απόλυτο χάος και την καταστροφή και έπληξε τους φτωχότερους των φτωχών», δήλωσε ο Τάλας.

Βελτίωση υποδομών

Από την άλλη, ο ΟΗΕ υποστηρίζει πως η βελτίωση των συστημάτων ειδοποίησης και η συντονισμένη διαχείριση των καταστροφών σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν μειώσει σημαντικά τις ανθρώπινες απώλειες τα τελευταία χρόνια. Οπως αναφέρεται χαρακτηριστικά, «καταστροφές όπως ο κυκλώνας

Νέα έρευνα του ΟΗΕ μετράει 11.778 σφοδρές φυσικές καταστροφές από το 1970 έως το 2021 - Αναγκαία τα συστήματα προειδοποίησης.

«Μόχα» θα είχαν κοστίσει στο παρελθόν στο Μπανγκλαντές και στη Μιανμάρ δεκάδες, ίσως και εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς», ενώ ο Τάλας τόνισε την ανάγκη ακόμη και τα πιο φτωχά κράτη να επενδύσουν στα συστήματα προειδοποίησης έκτακτων καταστροφών. «Η έγκαιρη προειδοποίηση σώζει ζωές», είπε. Ο ΟΗΕ έχει δρομολογήσει ένα σχέδιο ώστε να εξασφαλίσει ότι όλα τα έθνη θα καλύπτονται από συστήματα έγκαιρης προ-



Ανδρας οδηγεί τη βάρκα του στους πλημμυρισμένους δρόμους προαστίου της Λιέγης. Το καλοκαίρι του 2021, πλημμύρες έπληξαν το Βέλγιο, τη Γερμανία και άλλες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης με δεκάδες νεκρούς.

ειδοποίησης για καταστροφές έως το τέλος του 2027. Μέχρι σήμερα μόνο οι μισές χώρες του κόσμου διαθέτουν τέτοια συστήματα. Παρά το γεγονός ότι οι θάνατοι έχουν μειωθεί και εκπονούνται σχέδια για να αποτραπούν πολύ περισσότεροι στο μέλλον, οι οικονομικές απώλειες που προκαλούνται από καταστροφές οι οποίες σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή εκτινάσ-

σονται χρόνο με τον χρόνο στα ύψη.

Η έκθεση κατέγραψε ότι οι οικονομικές απώλειες είχαν επταπλασιαστεί, αυξάνοντας το κόστος από 49 εκατ. δολάρια την ημέρα κατά το διάστημα 1970-1980 σε 383 εκατ. δολάρια την ημέρα τη δεκαετία του 2010. Οι πλούσιες χώρες έχουν πληγεί μακράν περισσότερο όσον αφορά το χρημα-

τικό κόστος, καθώς έχουν δει να καταστρέφονται πολύ ακριβότερες υποδομές, ενώ παράλληλα τα δημόσια συστήματα που συνδράμουν στις καταστροφές έχουν απορροφήσει μεγάλα κεφάλαια. Οι ανεπτυγμένες χώρες αντιπροσώπευαν περισσότερο από το 60% των οικονομικών απωλειών λόγω καιρικών, κλιματικών και υδάτινων καταστροφών, αλλά σε περισσότερα

από τα τέσσερα πέμπτα των περιπτώσεων οι ζημιές για κάθε καταστροφή αντιστοιχούσαν σε λιγότερο από 0,1% του ΑΕΠ τους.

Οι προβλέψεις που αφορούν την αύξηση της θερμοκρασίας στο μέλλον είναι δυσοίωτες. Η περίοδος 2023-2027 θα είναι «πιθανότατα» η πιο ζεστή που έχει καταγραφεί ποτέ στον πλανήτη, καθώς η κλιματική αλλαγή θα συνδυαστεί με το μετεωρολογικό φαινόμενο Ελ Νίνιο, προειδοποίησε ο WMO. Μάλιστα η μέση θερμοκρασία του πλανήτη θεωρείται όλο και πιο βέβαιο πως θα ξεπεράσει τον στόχο του 1,5 βαθμού που τέθηκε στη Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα το 2015. «Υπάρχει πιθανότητα κατά 98% τουλάχιστον ένα από τα πέντε επόμενα χρόνια αλλά και αυτή η περίοδος στο σύνολό της να είναι τα πιο ζεστά που έχουν καταγραφεί ποτέ στον πλανήτη», ανακοίνωσε ο WMO. Παράλληλα υπενθύμισε πως τα τελευταία χρόνια ήταν τα θερμότερα στην Ιστορία, με το 2016 να κατέχει το ρεκόρ.

Το Ελ Νίνιο είναι περιοδικό φαινόμενο που συνδέεται με την εμφάνιση μιας ζώνης θερμών υδάτων στον κεντρικό Ειρηνικό Ωκεανό. Επηρεάζει το παγκόσμιο κλίμα φέρνοντας καταρρακτώδεις βροχές σε ορισμένες περιοχές και ξηρασία σε άλλες. Στις αρχές Μαΐου ο WMO εκτίμησε πως υπήρχε 60% πιθανότητα να εκδηλωθεί το φαινόμενο Ελ Νίνιο μέχρι το τέλος Ιουλίου και 80% πιθανότητα μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου.

Μείναμε πίσω με το Ταμείο Ανάκαμψης

Παράλληλα υπάρχει κίνδυνος πτωχευσιμότητας λόγω νόμου ο οποίος ουσιαστικά καθυστερεί τις εκποιτήσεις

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Σε μόνο μία εκταμίευση ποσού έχει προχωρήσει η Κύπρος, έναντι άλλων χωρών που έχουν προχωρήσει σε τρεις εκταμιεύσεις ποσών από αυτά που δικαιούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF).

Συγκεκριμένα, η Κύπρος έχει φέρει εις πέρας μόνο 14 ορόσημα από τα συνολικά 271 συμφωνηθέντα του προγράμματος, με τον κίνδυνο τελικά τον Ιούνιο του 2026 να μην έχει καταφέρει να λάβει

«Ζητούμε από την Κύπρο να επιταχύνει την υλοποίηση του Σχεδίου της ώστε να μην χαθούν χρήματα και να απορροφήσει όλα τα κονδύλια που έχουν εγκριθεί για τη χώρα», λέει κοινοτικός αξιωματούχος.

τα 1,1 δισεκατομμύρια ευρώ που δικαιούται, είτε μέσω δανεισμού, είτε μέσω χορηγίων.

Η Κύπρος προχωρά σε ρυθμούς «χελώνας» και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εντοπίσει το πρόβλημα. Γι' αυτό και υπάει στις ειδικές συστάσεις της Επιτροπής για την Κύπρο στις προβλέψεις για το εαρινό εξάμηνο.

Κοινοτικός αξιωματούχος υπενθύμισε επί τούτου ότι η Κύπρος έχει λάβει μόνο 85 εκατομμύρια ευρώ και όπως είπε, αφού δικαιούται το κάθε κράτος-μέλος να προχωρά σε 2 εκταμιεύσεις τον χρόνο, θα πρέπει, «να κινηθεί γρήγορα». Στη συνέχεια τόνισε ότι το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας είναι ένα μεγάλο και περιπλοκό «πρότζεκτ», με 271 ορόσημα και έτσι, για να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος μεγάλων καθυστερήσεων, «είναι ουσιαστικής σημασίας ισχυ-



Η Κύπρος έχει φέρει εις πέρας μόνο 14 ορόσημα από τα συνολικά 271 συμφωνηθέντα του προγράμματος.

ρή διακυβέρνηση και συνεχώς παρακολουθήσει τον Σχεδίο». «Ζητούμε από την Κύπρο να επιταχύνει την υλοποίηση του Σχεδίου της ώστε να μην χαθούν χρήματα και να απορροφήσει όλα τα κονδύλια που έχουν εγκριθεί για τη χώρα», υπογράμμισε.

Για να προχωρήσει η Κύπρος στη δεύτερη δόση του Ταμείου Ανάκαμψης, θα πρέπει να ολοκληρώσει 18 ορόσημα που απαρτίζουν το δεύτερο πακέτο εκταμιεύσεων. Η Κύπρος μόλις τα ολοκληρώσει, θα λάβει καλώς εκόντων των πραγμάτων άλλα 85 εκατ. ευρώ. Την ίδια ώρα, αξίζει να σημειωθεί πως τα συνολικά 1,2 δισ. ευρώ χορηγιών και δανείων που είχαν εγκριθεί για την Κύπρο στις αρχές του προγράμματος έχουν εγκριθεί κατά 91 εκατ. ευρώ, άρα πλέον γίνεται λόγος για 1,1 δισ. ευρώ. Όπως είχε γράψει η «Κ» σχετικά με τη μείωση

κατά 91 εκατ. ευρώ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτίμησε πως οι επιδόσεις της Κύπρου είναι καλύτερες από τις αναμενόμενες και το 1,2 δισ. ευρώ θα το χρειαζόταν βάσει στοιχείων που ήταν στις οικονομικές προβλέψεις του 2020.

Αναθεώρηση με REPowerEU

Η Κύπρος, όπως και όλα τα κράτη-μέλη είναι σε διαδικασία αναθεώρησης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της, για να εμβολιάσει μέσα ορόσημα που σχετίζονται με το REPowerEU και τη μετάβαση της χώρας σε μια πιο πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Ο κοινοτικός αξιωματούχος σε αυτό το σημείο σχολίασε σχετικά πως, το REPowerEU προνοεί επιδότηση 52 εκατ. ευρώ για την Κύπρο και «πρέπει να μπει το συντομότερο στο γενικότερο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

της Κύπρου». Όπως εξήγησε, είναι αλληλένδετα για να προχωρήσουν και να γίνουν οι απαραίτητες επενδύσεις.

Πώς έχει όμως η διαδικασία; Η Κύπρος στέλνει κάποιες αναθεωρημένες προτάσεις στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε σχέση με το Σχέδιο Ανάκαμψης της. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του Συμβουλίου πρέπει να δώσει το «οκ» της σε όποια ορόσημα θεωρεί πως είναι σωστά και που θα βοηθήσουν την Κύπρο στην πράσινη μετάβαση. Είναι επί της ουσίας η ίδια διαδικασία που ακολουθήθηκε κατά την οριστικοποίηση του αρχικού Σχεδίου που συμφώνησε με την Επιτροπή.

Τα χρονοδιαγράμματα όμως ποια είναι; Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2023 θα πρέπει να έχει περάσει το αναθεωρημένο Σχέδιο από την Επιτροπή, με εμβολιασμένα μέσα

ορόσημα που έχουν σχέση με το REPowerEU.

Πάμε για πτωχευσιμότητα;

Μέσα στο πρώτο πακέτο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου, δηλαδή στα 14 ορόσημα που ολοκλήρωσε και πήρε 85 εκατ. ευρώ, υπήρχε ορόσημο που σχετιζόταν για την καλύτερη αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Την Πέμπτη που μας πέρασε, την 25η Μαΐου δηλαδή, κατατέθηκε νομοσχέδιο στη Βουλή των Αντιπροσώπων για δυνατότητα παραπομπής στα κυριακά Δικαστήρια ώστε να σταματά η διαδικασία της εκποίησης και να μπαίνει η δυνατότητα επαλήθευσης εκάστοτε αληθούς ποσού, ή υπολοίπου της οφειλής για την οποία συμφωνήθηκε, ή ενεργό γραμμή ή υποθήκη για μη εξυπηρετούμενο δάνειο. Δηλαδή, ο δα-

Η συνταγή της κωλυσιεργίας

Οι λόγοι για τους οποίους έχει υπάρξει καθυστέρηση στα αιτήματα εκταμιεύσεων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στο παρόν στάδιο είναι πολλοί. Από τη μία η προηγούμενη Κυβέρνηση στη «δύση» της πριν από τις Προεδρικές εκλογές του 2023 πιθανώς να είχε μία «κώπωση» ένεκα των εκλογών, ενώ η νέα Κυβέρνηση ακόμα δεν έχει «βρει τον βηματισμό» της.

Μέσα σε αυτήν την εξίσωση αν βάλουμε ότι χρειάζεται αναθεώρηση το Σχέδιο με εμβολιασμό ενεργειών για να γίνει πιο «πράσινη» η Κύπρος με το REPowerEU, αλλά και ότι υπάρχει η παραδοσιακή κωλυσιεργία νομοθεσιών που πρέπει να περάσουν από τη Βουλή, σχηματίζεται αυτό το «αρνητικό παζλ».

νεολιπίτες που δεν πληρώνει το ΜΕΔ του θα μπορεί να κάνει αίτηση στο κυπριακό δικαστήριο, για να βρική με τη σειρά του το δικαστήριο αν το ποσό που χρωστά στην τράπεζα ή στην εταιρεία εξαγοράς δανείων είναι το σωστό. Μέχρι να βρει αν το ποσό είναι σωστό θα πρέπει ωστόσο να σταματά η εκποίηση.

Όλο αυτό το γεγονός δεν αποκλείεται να γίνει πτωχευσιμότητα «backfire» με τα όσα έχουν συμφωνηθεί με το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Επί της ουσίας είναι σαν να μην τηρεί η Κύπρος το συμβόλαιο που υπέγραψε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τις επιπτώσεις να μην είναι γνωστές. Εάν και εφόσον γίνει, τότε και μόνο θα αναμνηστούμε τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς αν δεν γίνει δεν μπαίνει στη διαδικασία αποφάσεων και σχολιασμού.

Καμπανάκι για αύξηση κρατικού μισθολογίου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Καμπανάκι για τις μαζικές προσλήψεις που αιτούνται στο δημόσιο, περίπου 18.000 προσώπων, από υπουργεία, διευθύνσεις, ημικρατικούς, κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης και άλλους οργανισμούς, χτυπά το Δημοσιονομικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με επιστολή του Δημοσιονομικού Συμβουλίου προς την Επιτροπή Οικονομικών, αναφέρεται η έντονη ανησυχία του, καθώς όπως αναφέρει ο όγκος της αύξησης σε κάποιες περιπτώσεις είναι τέτοιος, που καθιστάται εξαιρετικά δύσκολη η δικαιολόγησή τους. Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο σε επιστολή του την Πέμπτη 25 Μαΐου, τονίζει πως πολλές από τις θέσεις που περιλαμβάνονται στους προϋπολογισμούς είναι προϊόν συνήθους τακτικής για «να μην χαθεί η θέση» και δεν ανταποκρίνονται πραγματικές ανάγκες. «Όπως είναι πολύ καλά γνωστό», σημειώνει, «πρόκειται για εξαιρετικά διαδομένη πρακτική. Για αυτόν τον λόγο, η δικαιολογία πως, οι θέσεις περιλαμβάνονται, ούτως ή άλλως, στον προϋπολογισμό, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως βάσιμη». Την ίδια ώρα, το Συμβούλιο εκτιμά πως, οι θέσεις εργασίας στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης χρήζουν σοβαρής ανάλυσης, αλλά και σοβαρών επεξηγήσεων. «Είναι μάλλον παράδοξο μερικούς μήνες πριν την υλοποίηση της μεταρρύθμισης των τοπικών αρχών, με την οποία θα συγκρατηθούν οι συνολικές ανάγκες και από την οποία προκύπτουν συνέργειες και συνεργασίες, να αυξάνονται οι θέσεις εργασίας», σχολιάζει σχετικά. Όπως σημειώνει το Συμβούλιο, πρέπει επίσης να εξηγηθεί από τις Τοπικές Αρχές που ζητούν αποαγοποίηση, κατά



Μετά την μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης ενδεχομένως να έπρεπε να γίνεται συζήτηση για νέες θέσεις.

Είναι μάλλον παράδοξο μερικούς μήνες πριν την υλοποίηση της μεταρρύθμισης των τοπικών αρχών, να αυξάνονται οι θέσεις εργασίας.

πόσον το αίτημα γίνεται σε συνεννόηση με τους άλλους δήμους με τους οποίους θα συνενωθούν προσεχώς. «Επί του συγκεκριμένου, θα ήταν σοφότερο να εξεταστούν οι όποιες θέσεις εργασίας μόνο μετά την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης», καταλήγει επί τούτου. Πρόσθετα, το Δημοσιονομικό Συμβούλιο σημειώνει πως, εκ πρώτης όψεως στην εκτίμηση των δαπανών δεν περιλαμβάνονται τα παρεμφε-

κόστη. «Σημειώνουμε πως η εκτίμηση της μέσης μακροπρόθεσμης δαπάνης προκύπτει μόνο από ένα απλό πολλαπλασιασμό της μέσης ετήσιας δαπάνης, επί του αριθμού θέσεων εργασίας. Έτσι, είναι σαφές πως δεν λαμβάνεται υπόψη μια σειρά από επιπλέον δαπάνες που θα προκύψουν από αυξήσεις, προσαυξήσεις, προαγωγές κλίμακας, ΑΤΑ κτλ. Η εν λόγω δαπάνη, η οποία εκτιμάται στα 55 εκατ. ευρώ, κρίνεται ως υπερβολικά συντηρητική», σημειώνει.

Δημοσιονομικά προβληματικά

Σύμφωνα με το Δημ. Συμβούλιο, ενώ το υπουργείο Οικονομικών έχει καταβάλει σημαντική προσπάθεια για περιορισμό των θέσεων που θα οδηγηθούν σε πλήρωση, την ίδια στιγμή το κόστος μισθολογίου του δημοσίου καθίσταται οδυνηρό για τον φορολογούμενο και δημοσιονομικά προβληματικό,

με σημαντικές μακροπρόθεσμες προεκτάσεις. «Και, ενώ το μισθολόγιο έχει ήδη προγραμματισμένη αύξηση που ανέρχεται στο 46% για την περίοδο 2019-2025, επιλέγεται σήμερα η οδός της επέκτασης, η οποία δεν μπορεί να κριθεί ούτε ως σοφή, ούτε ως συμφέρουσα για τον πολίτη, ούτε συμβατή με τα δημοσιονομικά συμφέροντα. Η κίνηση αυτή, δε, γίνεται χωρίς να διακρίνεται ολοκληρωμένη ή σοβαρή προσπάθεια ενίσχυσης της παραγωγικότητας προτού επιλεγεί η πολιτική κρήσιμη αλλά οικονομικά επιζήμια οδός», επισμαίνει.

Έσοδα και έξοδα

Βάσει του προγράμματος σταθερότητας 2023-2026, τα συνολικά έσοδα το 2023 αναμένεται να σημειώσουν θετικό ρυθμό ανάπτυξης της τάξης του 7,4% σε σύγκριση με 2022, που εκτιμάται ότι θα αυξηθούν ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες, δηλαδή από το 41,9% το προηγούμενο έτος, σε περίπου 42,2% του ΑΕΠ. Από την άλλη, η συνολική δαπάνη εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει αύξηση 7,9%, λαμβανόμενης υπόψη της συνέχισης των ενεργειακών μέτρων. Πιο συγκεκριμένα, η επιδότηση της ενέργειας που θα επιδοτηθεί έως τον Ιούνιο του 2023 εκτιμάται ότι θα συμβάλει στην αύξηση της δημόσιας δαπάνης κατά 0,7% ποσοστιαίες μονάδες. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι δημόσιες δαπάνες αναμένεται να φτάσουν στο 40,2% από 39,8% το 2022. Οι αποδοχές των εργαζομένων προβλέπεται να παρουσιάσουν σημαντική αύξηση 8,8% το 2023 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, συμβάλλοντας έτσι στην αύξηση των δημοσίων εσόδων κατά 2,6 ποσοστιαίες μονάδες.

ANALYSEH / Της ΝΑΟΜΙ ΡΟΥΓΚΑΛΑ / REUTERS

Τριγμοί στην παγκόσμια κυριαρχία του δολαρίου

Η αντιπαλότητα με την Κίνα, οι επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία και το πολιτικό θέατρο γύρω από το όριο δανεισμού στις ΗΠΑ κλονίζουν την παγκόσμια κυριαρχία του δολαρίου.

Σύμφωνα με το ΔΝΤ, το τελευταίο τρίμηνο του 2022 το μερίδιο του δολαρίου στα παγκόσμια συναλλαγματικά διαθέσιμα υποχώρησε στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων 20 ετών. Σύμφωνα με τον Στίβεν Τζεν, πρόκειται για αντίδραση στο πάγωμα διαθεσίμων της Ρωσίας, ύψους 640 δισ. δολ., που εξώθησε χώρες όπως η Σαουδική Αραβία, η Κίνα, η Ινδία και η Τουρκία να αλλάξουν τη σύνθεση των διαθεσίμων τους.

Το πανίσχυρο δολάριο είναι κυρίαρχο στις αγορές εμπορευμάτων γι' αυτό και η Ουάσινγκτον έχει τη δυνατότητα να αποκλείει χώρες παραγωγούς όπως η Ρωσία, η Βενεζουέλα και το Ιράν. Αυτό όμως αλλάζει. Η Ινδία αγοράζει ρωσικό πετρέλαιο πληρώνοντας με ντιράμ Εμιράτων και ρούβλια. Η Κίνα πληρώνει τη Ρωσία με γουάν για πετρέλαιο, άνθρακα και μέταλλα και η γαλλική Total Energies σε γουάν του LNG που αγόρασε από την κινεζική CNOOC. Στο μεταξύ, το μερίδιο του γουάν στις αγορές συναλλάγματος αυξήθηκε από σχεδόν μηδενικό επίπεδο πριν από 15 χρόνια σε 7%, σύμφωνα με την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS). Η απεξάρτηση από το δολάριο προϋποθέτει ότι θα αποφασίσουν αυτοβούλως να χρησιμοποιούν άλλα νομίσματα εξαγωγικές και εισαγωγικές επιχειρήσεις, διαπραγματευτές νομισμάτων, εκδότες χρέους και

χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Είναι μάλλον απίθανο.

Σύμφωνα με την BIS, το δολάριο αντιπροσωπεύει σχεδόν το 90% των παγκόσμιων συναλλαγών στις αγορές συναλλάγματος, κάτω από 6,6 τρις. δολ. το 2022. Σε δολάρια είναι περίπου το 50% του παγκόσμιου εξωτερικού χρέους, το 59,5% των παγκόσμιων συναλλαγματικών διαθεσίμων και το 50% των πληρωμών διεθνούς εμπορίου. Και όπως επισμαίνει ο Μπάρνι Αϊκνενγκριν, καθηγητής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Μπέρκλεϊ, «δεν υπάρχει μηχανισμός που να κάνει τράπεζες, επιχειρήσεις και κυβερνήσεις να αλλάζουν ταυτοχρόνως όλες συμπεριφορά». Είναι γεγονός ότι κανένα νόμισμα δεν φαίνεται υποψήφιο για διάδοχο του δολαρίου, αλλά υπάρχουν πολλές εναλλακτικές που ενδεχομένως θα δημιουργήσουν έναν πολυπολικό κόσμο.

Σύμφωνα με τον Τζέφρι Γου, αναλυτή της BNY Mellon, πολλές χώρες συνειδητοποιούν ότι όταν στα συναλλαγματικά τους διαθέσιμα κυριαρχεί ένα νόμισμα ή δύο, «δεν έχουν επαρκή ποικιλία». Πολλές κεντρικές τράπεζες προσπαθούν να διασφαλίσουν ποικιλία στα περιουσιακά τους στοιχεία αγοράζοντας εταιρικά ομόλογα, ακίνητα και άλλα νομίσματα. «Η διαδικασία είναι σε εξέλιξη», σχολιάζει ο Μαρκ Τίνκερ, γενικός διευθυντής της Toscafund του Χονγκ Κονγκ, που προεξοφλεί πως «εφεξής το δολάριο θα χρησιμοποιείται λιγότερο στο παγκόσμιο σύστημα».

Η σκληρή μάχη στη διανυκτέρευση

Τα στοιχεία δείχνουν ψηλές πληρότητες στα Airbnb, ελαφρώς πιο κάτω τα ποσοστά πληρότητας στα δωμάτια ξενοδοχείων

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Σε υψηλά επίπεδα διατηρείται η δυναμική των καταλυμάτων Airbnb στην Κύπρο. Αυτό προκύπτει από τη σύγκριση των στοιχείων που καταγράφηκαν προ εξαιτίας, και αφορούσαν τις ετήσιες μέσες πληρότητες ανά περιοχή. Βάσει αυτών, η μέση πληρότητα των καταλυμάτων Airbnb στην Κύπρο είναι στο 72% για την Πάφο, 77% για τη Λεμεσό, 75% για τη Λάρνακα, 68% για τον Πρωταρά, 67% για τη Λευκωσία και 61% για την Αγία Νάπα. Οι προηγούμενες μετρήσεις, αυτές του Νοεμβρίου του 2022, δείχνουν ότι η μέση πληρότητα στην Πάφο ήταν στο 63%, στο 77% στη Λεμεσό, στο 63% για τη Λάρνακα και τον Πρωταρά, 61% για τη Λευκωσία και 55% για την Αγία Νάπα. Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι τα ποσοστά πληρότητας των αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων, αυξάνονται.

Η εικόνα στα ξενοδοχεία

Η «Κ» έχει ενώπιόν της και τα στοιχεία που αφορούν τις πληρότητες των ξενοδοχείων για τις ίδιες περιοχές. Πρόκειται, συγκεκριμένα, για δεδομένα από την στατιστική έκθεση του κυπριακού τουρισμού για το 2022. Συγκρίνουμε την καθαρή πληρότητα δωματίων για το 2022 ανά επαρχία, όπως καταγρά-

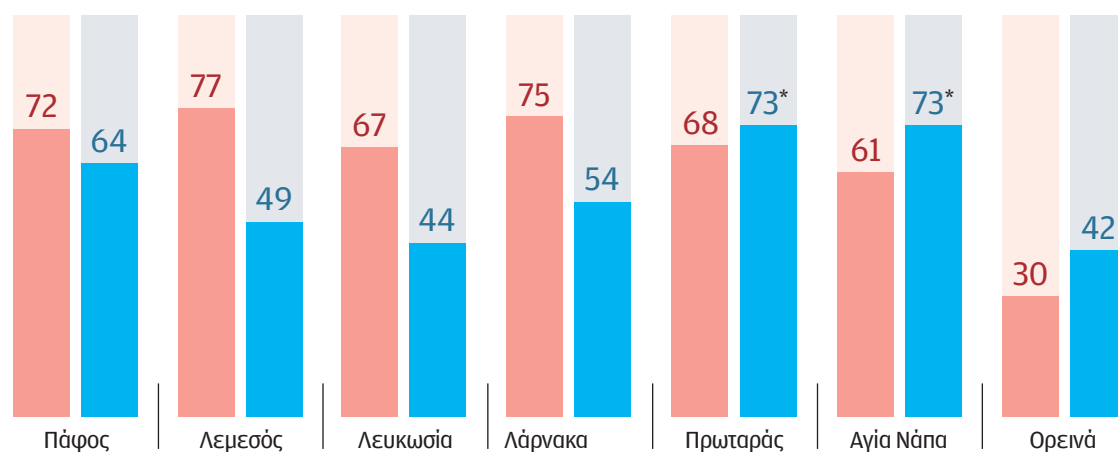
φησονται στο επίσημο στατιστικό δελτίο για τον τουρισμό που αφορά το 2022 (συνολικά οι ξενοδοχειακές μονάδες ανέρχονται σύμφωνα με τελευταία στοιχεία στις 811 και οι κλίνες γύρω στις 88,5 χιλιάδες). Συγκεκριμένα, στο 73% είναι η καθαρή πληρότητα για όλο το 2022 στην Αμμόχωστο, στο 64% στην Πάφο, στο 54% είναι το αντίστοιχο ποσοστό για τη Λάρνακα, 49% στη Λεμεσό, 44% στη Λευκωσία και 30% στα ορεινά. Πάντως, το γεγονός ότι μέχρι στιγμής καταγράψουμε θετικό ρεκόρ σε τουριστικές αφίξεις δημιουργεί ικανοποίηση στον κλάδο, για σημαντική ενίσχυση και στις πληρότητες των ξενοδοχείων.

Την ίδια ώρα εκφράζονται ανησυχίες για «διαρροές» τουριστών είτε σε καταλύματα των κατεχομένων, είτε σε επαύλεις και δια-



Μέση πληρότητα σε Airbnb και ξενοδοχεία

Καταλύματα Airbnb
Δωμάτια ξενοδοχείων



Στοιχεία: Airdna (www.airdna.com) / Tourism Statistics Report 2022 (Υπουργείο Τουρισμού)

*Περιοχή Αμμοχώστου

Το μπρώο καταλυμάτων Airbnb

Τον Ιανουάριο του 2020, πέρασε από την ολομέλεια της Βουλής η ρύθμιση του πλαισίου αδειοδότησης και των προδιαγραφών για τα καταλύματα τύπου Airbnb. Οι ιδιοκτήτες των καταλυμάτων είχαν περιθώριο δύο χρόνων να συμμορφωθούν με τις πρόνοιες της νομοθεσίας και εγγραφής στο μπρώο καταλυμάτων. Τον περασμένο Ιανουάριο, η Βουλή διαφοροποίησε τον χρόνο προθεσμίας, ψηφίζοντας παράταση μέχρι τις 6 Φεβρουαρίου στην εγγραφή στο μπρώο των Αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων. Αλλαγή που αποφασίστηκε λόγω δυσκολιών στην υποβολή απαι-

τούμενων στοιχείων για την εγγραφή. Ακολούθως, δόθηκε νέο χρονοδιάγραμμα παράτασης μέχρι τέλος του 2024. Αυτή τη στιγμή υπολογίζεται ότι στην κυπριακή αγορά γύρω στις 100 χιλιάδες κλίνες διατίθενται σε πλατφόρμες βραχυβίας μίσθωσης στην Κύπρο και λειτουργούν κανονικά, ενώ υπολογίζεται ότι τα 4/5 αυτού του αριθμού είναι εκτός μπρώου.

Από την πλευρά τους οι ξενοδόχοι κάνουν λόγο για ανεξέλεγκτη κατάσταση στον τομέα των βραχυβίων ενοικιάσεων καταλυμάτων, στον οποίο προσάπτουν εκτόξευση των ενοικίων, με αποτέλεσμα να καθίστανται απαγορευτικά για τους μόνιμους κατοίκους, ή να γίνεται εξαιρετικά δύσκολη η ανεύρεση μόνιμης στέγης. Κάνουν επίσης λόγο για δημιουργία δεδομένων υπερτουρισμού σε συγκεκριμένες περιοχές και πχορύπανσης, λόγω της ανεξέλεγκτης, όπως αναφέρουν, κατάστασης στην λειτουργία τέτοιων καταλυμάτων. Ζητούν, δε, αυστηροποίηση του πλαισίου, επικαλούμενοι παραδείγματα άλλων ευρωπαϊκών πόλεων, και την εφαρμογή κριτηρίων στον αριθμό τους ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής.

μερίσματα διαθέσιμα σε πλατφόρμες τύπου Airbnb.

Η δυναμική

Στην προκειμένη περίπτωση τα ποσοστά πληρότητας καταδεικνύουν ξεκάθαρα τη δυναμική αυτών των καταλυμάτων στην τουριστική βιομηχανία της Κύπρου, και το ότι ένας σημαντικός αριθμός τουριστών κάνει διακοπές σε καταλύματα τύπου Airbnb. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι, οι πληρότητες στα ξενοδοχεία είναι ελαφρώς πιο κάτω σε σύγκριση με αυτές στα καταλύματα Airbnb. Ωστόσο, αυτό που καταγράφεται στα στατιστικά του υφυπουργείου Τουρισμού είναι η πληρότητα δωματίου για το 2022 (η οποία υπολογίζεται για την περίοδο του χρόνου κατά την οποία το κατάλυμα ήταν διαθέσιμο για ενοίκια τους τελευταίους 12 μήνες. Βεβαίως, η τάση προς τα αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα είναι προφανής. Το ποια είναι ακριβώς η επίδραση της λειτουργίας των καταλυμάτων βραχυβίας μίσθωσης στις επιδόσεις των ξενοδοχείων είναι ένα ερώτημα το οποίο μπορεί να απαντηθεί

μόνο μέσα από στοχευμένη μελέτη και έρευνα από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Πάντως οι κρατήσεις σε καταλύματα Airbnb κατέγραψαν ρεκόρ το α' τρίμηνο του έτους σύμφωνα με τα τελευταία οικονομικά αποτελέσματα της εταιρείας, η οποία εκτιμά ότι φέτος οι τουριστικές αφίξεις στα καταλύματα της διεθνώς θα ξεπεράσουν τα 300 εκατ. Εκφράζεται την ίδια ώρα ένας προβληματισμός για το πώς θα κινηθούν οι επόμενοι μήνες.

Θέμα κόστους

Προβληματισμός, όμως, υπάρχει και στο πεδίο των ξενοδοχείων, αφού προκύπτουν σοβαρά θέματα που καλούνται να διαχειριστούν. Ένα από αυτά είναι η υποστελέχωση. Οι επαγγελματίες του κλάδου έχουν επαναλάβει πολλές φορές το τι σημαίνει έλλειψη προσωπικού

για το επίπεδο ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρουν. Την ίδια ώρα το κόστος διανυκτέρευσης φέτος αναμένεται ψηλότερο σε σχέση με πέρσι, ώστε να καλυφθούν οι αυξήσεις στο κόστος λειτουργίας. Ο συνδυασμός των πιο πάνω ανοίγει συνεπώς παραθυράκι για αναζήτηση επιλογών πιο κοντά στις οικονομικές τους δυνατότητες, καθώς και σε περιβάλλον πιο ελεγχόμενο.

Μέσες τιμές

Ανατρέχοντας στα στοιχεία του Airdna βλέπουμε ότι η περίοδος αιχμής για την κάθε περιοχή είναι διαφορετική και ενδεικτικά του πόσο ευάλωτη είναι η περιοχή στην εποχικότητα του τουρισμού. Ξεκινάμε με τις παραδοσιακά δημοφιλέστερες τουριστικά περιοχές. Για παράδειγμα, στην Πάφο η πληρότητα ανέρχεται στο 72%, το πικ είναι τον Αύγουστο με 89%, ενώ τον Δεκέμβριο 55%. Η μέση τιμή διανυκτέρευσης είναι τα 74 ευρώ ενώ αυξάνεται στα 86 ευρώ για τον Αύγουστο και από την ενοίκιαση προκύπτει μηνιαίο εισόδημα από 1.025 - 1.410 ευρώ τον Αύγουστο.

Στον Πρωταρά, η μέση πληρότητα είναι 68%, με πικ τον Αύγουστο 88%. Τον Δεκέμβριο η πληρότητα καταρκαυλά στο 32%. Τα μηνιαία έσοδα ενοικιάσεως ανέρχονται στα 2.651 ευρώ μηνιαίως με τον Ιούλιο να ανεβαίνουν στα 4.404 ευρώ.

Στην Αγία Νάπα, η μέση ετήσια πληρότητα ανέρχεται στο 61% - φτάνει το 81% τον Αύγουστο, και μειώνεται στο 29% τον Δεκέμβριο. Το μέσο κόστος διανυκτέρευσης ανέρχεται στα 115 ευρώ, με τις τιμές να φτάνουν μέχρι 130 ευρώ/βράδυ τον Ιούλιο. Τα μηνιαία έσοδα υπολογίζονται σε 1.328 ευρώ, και φτάνει μέχρι τις 2 χιλιάδες ευρώ τον Αύγουστο.

Ψηλότερο το μέσο ποσοστό πληρότητας στη Λάρνακα, που ανέρχεται στο 75%, με ψηλότερο ποσοστό τον Οκτώβριο με 87%. Το κόστος διανυκτέρευσης είναι χαμηλότερο για τα καταλύματα της περιοχής -κυμαίνονται σε 65 ευρώ και αυξάνονται σε 72 τον Ιούλιο, ενώ το μέσο εισόδημα για τον ιδιοκτήτη είναι 882 ευρώ/μήνα και ανεβαίνει στα 1.119 τον Απρίλιο.

Στη Λευκωσία, η μέση πληρότητα είναι 67%, με το ψηλότερο ποσοστό πληρότητας να καταγράφεται στον Οκτώβρη (83%) και το χαμηλότερο τον Αύγουστο (48%). Το μέσο κόστος διανυκτέρευσης είναι στα 67 ευρώ και τα έσοδα ανά μήνα κυμαίνεται γύρω στα 827 ευρώ.

Για σκοπούς σύγκρισης με τα ξενοδοχεία στα ορεινά θέρετρα, καταγράψαμε τα στοιχεία που αφορούν τις Πάνω Πλάτρες -η μέση πληρότητα είναι στο 42%, 182 το μέσο κόστος διανυκτέρευσης και 1.492 τα μηνιαία έσοδα.

ΑΡΘΡΟ / Των ΧΟΓΟΥΑΡΝΤ ΣΑΪΝΤΕΡ ΚΑΙ ΑΝΝ ΣΑΦΙΡ / REUTERS

Μειωμένη η ζήτηση για δάνεια στις ΗΠΑ

Οι όροι δανειοδότησης για τα αμερικανικά νοικοκυριά αλλά και για τις επιχειρήσεις συνέχισαν να γίνονται πιο αυστηροί τους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους, σύμφωνα με σχετική έρευνα της Fed, αν και τα αποτελέσματα υποδηλώνουν περισσότερο την επίδραση της σύσφιξης της νομισματικής πολιτικής της Fed παρά τον φόβο της μείωσης των χορηγήσεων μετά την κατάρρευση της Silicon Valley Bank. Η τριμηνιαία έκθεση της Fed (Senior Loan Officer Opinion Survey), που αποτελεί και την πρώτη ένδειξη της πορείας του κλίματος στον τραπεζικό κλάδο μετά τις πρόσφατες καταρρεύσεις των τραπεζών, κατέδειξε πως το 46% των τραπεζών αυστηροποίησε τους όρους των δανείων σε μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, την ώρα που το αντίστοιχο ποσοστό στην προηγούμενη έρευνα του Ιανουαρίου είχε διαμορφωθεί στο 44,8%. Πρόκειται για μια μικρή και στα-

Οι όροι χρηματοδότησης επιχειρήσεων και νοικοκυριών συνέχισαν να γίνονται πιο αυστηροί τους πρώτους μήνες του έτους.

διακή αλλαγή. Ελαφρώς πιο αυστηρές είναι οι συνθήκες για τις μικρές επιχειρήσεις, με το 46,7% των τραπεζών να λέει πως οι όροι πίστωσης γι' αυτές στην παρούσα φάση έχουν αυστηροποιηθεί σε αντίθεση με το 43,8% που το πιστεύει αυτό στην προηγούμενη έρευνα. Επιπλέον, οι τράπεζες παρατηρούν πως η ζήτηση για δάνεια από επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους έχει μειωθεί σε σύγκριση με τρεις μήνες νωρίτερα. Παράλληλα, οι τράπεζες δηλώνουν πως



θέτουν όρια στα ποσά των δανείων που χορηγούν, αυξάνοντας επίσης το κόστος του δανεισμού. Σε ό,τι αφορά τους καταναλωτές, οι τράπεζες είπαν πως κυριαρχεί μια ήπια ζήτηση για πιστωτικές κάρτες, αυτοκίνητα και άλλες μορφές πίστω-

σης των νοικοκυριών, όχι όμως στον βαθμό που παρατηρούνταν την προηγούμενη χρονιά. Από την πλευρά τους, βέβαια, και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δείχνουν μειωμένη προθυμία να παρέχουν καταναλωτικά δάνεια με δόσεις,

ενώ παράλληλα περιορίζουν το μέγεθος των δανείων που προορίζονται π.χ. για αγορά αυτοκινήτου. «Δεν πρόκειται για τεράστια αλλαγή. Η αυστηροποίηση των όρων δανειοδότησης δεν είναι πιθανόν τόσο έντονη όσο μπορούσε κάποιος να φανταστεί δεδομένης και της κατάστασης στον τραπεζικό τομέα», υπογράμμισε ο επικεφαλής οικονομολόγος στην JP Morgan, Μάικλ Φερόλι. Οι πιο σφιχτές πιστωτικές συνθήκες ενισχύουν την ανησυχία των τραπεζών για την ανάγκη να διασφαλίσουν κεφάλαια και να διατηρούν επαρκή ρευστότητα εν μέσω αδύναμων οικονομικών συνθηκών. Αρκετά πεισμένες, όπως αναφέρει η Fed, εμφανίζονται οι μεσαίου μεγέθους αμερικανικές τράπεζες.

Η έρευνα βρέθηκε στο επίκεντρο της προσοχής μετά την κατάρρευση της SVB τον περασμένο Μάρτιο, αλλά και τις γενικότερες εξελίξεις στις περιφερειακές αμε-

ρικανικές τράπεζες. Από τον Μάρτιο του 2022 η Fed αύξησε επιθετικά τα επιτόκια σε μία προσπάθεια να συγκρατήσει τον πληθωρισμό. Η επίδραση έγινε γρήγορα αισθητή μέσα από την αύξηση των επιτοκίων στα στεγαστικά δάνεια, με τις τρεις τελευταίες σχετικές έρευνες, που χρονολογούνται από την έναρξη των αυξήσεων των επιτοκίων, να μαρτυρούν μια άνοδο του καθαρού ποσοστού των τραπεζών που αυστηροποίησαν τους όρους δανειοδότησης. Ωστόσο, όσοι καρδάρησαν τη νομισματική πολιτική δεν θέλουν να υπάρξει περαιτέρω σύσφιξη της νομισματικής πολιτικής, καθώς μια τέτοια εξέλιξη θα οδηγήσει σε ύφεση. «Οι πιέσεις που άρχισαν να εμφανίζονται στον τραπεζικό κλάδο στις αρχές Μαρτίου οδήγησαν σε μεγαλύτερη σύσφιξη των συνθηκών χορήγησης δανείων σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις», ανέφερε ο επικεφαλής της Fed, Τζερόμι Πάουελ.

Στον αέρα τα πλάνα για Ενιαία Εποπτική Αρχή

Ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία συνεχίζεται, και κυρώσεις αναμένονται να προστίθενται όσο περνά ο χρόνος

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μία εβδομάδα μετά την ανακοίνωση των ονομάτων της νέας λίστας αγγλοαμερικανικών κυρώσεων, και το κλίμα στην Κύπρο είναι ωσαν να «πέρασε ξυστά» επειδή δεν εμπειρεύσαν νέα κυπριακά ονόματα. Πλανάται ένα κλίμα εφρησυχασμού στον τομέα των υπηρεσιών, ενώ τα πλάνα για δημιουργία νέας Ενιαίας Εποπτικής Αρχής είναι ακόμα στον «αέρα». Ούτε οι παροχές υπηρεσιών, λογιστές και δικηγόροι είναι ενήμεροι για τα χρονοδιαγράμματα τα οποία θα τεθούν, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί πως οι νέες λίστες κυρώσεων δεν θα αναμένουν την Λευκωσία να δημιουργήσει αυτή την Αρχή. Ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία συνεχίζεται και κυρώσεις αναμένονται να προστίθενται όσο περνά ο χρόνος. Για τη δημιουργία αυτής της Ενιαίας Εποπτικής Αρχής αναμένεται να έχουν βαρύ ρόλο Βρετανοί τεχνοκράτες, και όπως πληροφορείται η «Κ» αναμένεται να υπάρχουν άλλες 2-3 συναντήσεις με τους αρμόδιους εγκώριους φορείς μέχρι να οριστικοποιηθούν οι αποφάσεις. Η Κυβέρνηση πάντως έχει αφήσει μετέωρο το πότε θα δημιουργηθεί και ο χρόνος μετράει. Το σίγουρο είναι πως για να καταφέρει η Κύπρος να προχωρήσει σε τομείς σε σχέση με τις κυρώσεις χρειάζεται ανάπτυξη, τεχνολογία, υποδομές και τεχνική υποστήριξη από τεχνοκράτες που είναι γνώστες. Κάτι αντίστοιχο, δηλαδή, που χρειάστηκαν οι τράπεζες από το 2015 που έκλεισαν σωρηδόν λογαριασμούς υψηλού κινδύνου και πλέον βρίσκονται στην καλή πλευρά της ιστορίας.



Οι τράπεζες κάνουν το λεγόμενο «de-risking» (μείωση ρίσκου επιθετικά), προσέγγιση που ενδεχομένως να έπρεπε να είχαν υιοθετήσει και οι λογιστές και οι δικηγόροι.

Τζώρτζια Κωνσταντινίου - Παναγιώτου: «Αν υπάρχουν στοιχεία εναντίον Κυπρίων, δεν σημαίνει πως θα μειώσουν στο συρτάρι απλά και μόνο επειδή δεν υπήρχε συμπεριληψη τους στις τελευταίες κυρώσεις».

Οι τράπεζες έχουν «τραβήξει ψηλά τη γραμμή» του κινδύνου και θέλουν να μειώσουν την έκθεση, υιοθετώντας την πιο αυστηρή

προσέγγιση εκεί που υπάρχει κάποια αμφιβολία για πελάτη - εταιρεία. Κάνουν το λεγόμενο «de-risking» (μείωση ρίσκου επιθετικά), προσέγγιση που ενδεχομένως να έπρεπε να είχαν υιοθετήσει και οι λογιστές και οι δικηγόροι.

Όπως σημειώνουν εξάλλου πηγές που μπορούν να εκφράσουν θέση επί του θέματος των κυρώσεων, είναι τόσο μεγάλη η λίστα ονομάτων που θα μπορούσε να μπει εάν «τραβούσαν μια αυστηρή γραμμή» οι Βρετανοί και οι Αμερικάνοι, που ο τομέας των υπηρεσιών στην Κύπρο θα είχε πληγεί ανεπανόρθωτα. Προφανώς οι Αμερικάνοι και οι Βρετανοί με τις δύο τελευταίες λίστες έριξαν μία «προειδοποιητική βολή», ώστε οι αρμόδιες Αρχές και συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες να συμ-

μορφωθούν. Οι κατευθυντήριες γραμμές μετά τις επισκέψεις των Βρετανών και των Αμερικάνων στην Κύπρο τις προηγούμενες εβδομάδες έχουν δοθεί στην Κυβέρνηση, ώστε να υιοθετηθούν κάποια μέτρα και να αυτορυθμιστεί ο τομέας αναλόγως. Οι Αμερικάνοι και οι Βρετανοί δεν λειτουργούν με προχειρότητα και δεν υπήρχε περίπτωση να έχουν μέσα στις λίστες τους νέα Κυπριακά ονόματα που μετά από συζητήσεις να αποσθωκώρησαν. Δεν λειτουργούν έτσι, δεν κάνουν παζάρια.

Υπήρχε υψηλή κινητικότητα

Πριν από ένα χρόνο, λίγο μετά τον πόλεμο, υπήρχε μεγάλη κινητικότητα, όπως σημειώνουν πηγές, από παροχές υπηρεσιών για να διεκπεραιώσουν όσο πιο γρήγορα

γίνονταν διαδικασίες για πελάτες τους. Προφανώς είχαν κάποιου είδους πληροφορόρηση ότι οι κυρώσεις θα τυποούσαν αργά ή γρήγορα δυνατά την Κύπρο. Όμως, τα κλιμάκια των Αμερικάνων και Βρετανών δεν σταμάτησαν να επισκέπτονται την Κύπρο από τότε και οι Βρετανοί από ότι φαίνεται έχουν στοιχεία για πάρα πολλά γραφεία. Το ζήτημα, όπως σχολιάζουν πηγές, δεν είναι να έχουν κάνει κάποια παράβαση τα γραφεία και να την διορθώσουν εν αγνοία τους, αλλά να έχουν κάνει κάποια παράβαση εν γνώσει τους και να μην θέλουν να την διορθώσουν. Θα είναι μετριαστικός παράγοντας να δείξει το γραφείο ότι έκανε κάτι εν αγνοία του.

Οχι εφρησυχασμός, όχι πανικός

Μιλώντας στην «Κ» η Εκπρόσωπος Τύπου/ Μέλος ΔΣ του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου και Πιστοποιημένη Ειδικός στις Ρωσικές Κυρώσεις (CRMS-RS), Τζώρτζια Κωνσταντινίου - Παναγιώτου, σημείωσε πως, ενόσω ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται, οι δυτικές κυρώσεις θα επεκτείνονται με συμπεριληψη και νέων ονομάτων και θα εντείνονται με επέκταση των τομεακών ή οριζόντιων κυρώσεων. «Γι' αυτό καλούμε τους δικηγόρους να συνεχίσουν να συμμορφώνονται με ψυχραιμία και επαγγελματισμό. Ούτε ο εφρησυχασμός αλλά ούτε και ο πανικός είναι καλοί σύμβουλοι. Η μη συμμόρφωση βάζει την ίδια τη χώρα σε περιπέτειες». Όπως εξήγησε η κ. Τζώρτζια Κωνσταντινίου - Παναγιώτου, ο Σύνδεσμος το τόνησε στην Εγκύκλιο του Μάρτη του '22, πως να μην δεν είναι νομικά δεσμευτικές οι αγγλοαμερικανικές κυρώσεις, εντούτοις θα πρέπει να συνυπολογίζονται στην κατηγοριοποίηση του ρίσκου των πελατών τους. «Δεν συμφωνώ με τη θεωρία της στοχοποίησης της Κύπρου ή επιθυμίας εξόντωσης του τομέα υπηρεσιών της. Και αυτό επιβεβαιώθηκε. Εξάλλου, στο τελευταίο πακέτο, είδαμε συμπεριληψη και αγγλικών, ολλανδικών, εσθονικών και ελβετικών προσώπων. Από την άλλη, αν υπάρχουν στοιχεία εναντίον Κυπρίων, δεν σημαίνει πως θα μειώσουν στο συρτάρι απλά και μόνο επειδή δεν υπήρχε συμπεριληψη τους στις τελευταίες κυρώσεις», σημείωσε επιπλέον.

ENJOY YOUR WEEKENDS AT

MASTERS tennis academy

Κρατήσεις Γηπέδων τα Σαββατοκύριακα στην Ακαδημία Masters Tennis Academy. € 20.00 την ώρα.

Περισσότερες πληροφορίες στο: 99631669, 99606689 και 22105929

#HellenicBankMASTERS

ΧΡΗΜΑΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

POSTFIX

McDonald's

cablanet

Babolat

NICOSIA

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Electroline

POWERED BY

ΔΙΟΡΘΩΣΗ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΥΠΟΥ

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΡΚΩΤΟΥΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΣ 2023

Εκ παραδρομής προστέθηκε η παράγραφος 3 στα Απαραίτητα προσόντα η οποία απαλείφεται.

Το Συμβούλιο Εγγραφής Ορκωτών Μεταφραστών ανακοινώνει ότι, βάσει των διατάξεων (Άρθρα 6, 7) του περί Εγγραφής και Ρύθμισης των Υπηρεσιών του Ορκωτού Μεταφραστή στη Δημοκρατία Νόμου (Ν. 45(I)/2019) <https://bit.ly/3624dxe>, και προς πλήρωση των αναγκών σε Ορκωτούς Μεταφραστές στη Δημοκρατία, δέχεται αιτήσεις για συμμετοχή σε γραπτές εξετάσεις για τα αιτούμενα την εγγραφή στο Μητρώο Ορκωτών Μεταφραστών πρόσωπα.

Οι Γραπτές Εξετάσεις θα διενεργηθούν από την Υπηρεσία Εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας.

Αιτήσεις μπορούν να υποβληθούν από οποιοδήποτε πρόσωπο που:

(α) Είναι πολίτης της Δημοκρατίας ή κράτους μέλους της ΕΕ ή σύζυγος πολίτη της Δημοκρατίας ή κράτους μέλους της ΕΕ και έχει τη συνήθη διαμονή του στη Δημοκρατία,

(β) ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ να είναι υποψήφιοι:

- όσοι απασχολούνται σε μόνιμη θέση στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και ειδικότερα στη δημόσια υπηρεσία, στην εκπαιδευτική υπηρεσία, σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή σε αρχές τοπικής διοίκησης,

- όσοι τυχόν έχουν απολυθεί, ή όσων έχουν τερματιστεί οι υπηρεσίες από τη δημόσια υπηρεσία ή την εκπαιδευτική υπηρεσία ή οποιαδήποτε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, για πειθαρχικό παράπτωμα.

Απαραίτητα προσόντα:

1. Πτυχίο ή μεταπτυχιακό δίπλωμα ή τίτλο ή ισότιμο προσόν αναγνωρισμένο με βάση τις διατάξεις του περί Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης και Παροχής Σχετικών Πληροφοριών Νόμου, το οποίο έχει ως αντικείμενο: (α) τις ξένες γλώσσες, ή (β) άλλα θέματα, νοουμένου ότι αποκτήθηκε κατόπιν φοίτησης σε πανεπιστήμιο που λειτουργεί σε χώρα του εξωτερικού, στο οποίο η γλώσσα διδασκαλίας είναι η επίσημη γλώσσα της εν λόγω χώρας.

2. Αποδεικτικό Πολύ Καλής Γνώσης της Ελληνικής (εάν το πτυχίο είναι αποκτημένο σε μη ελληνόφωνο πανεπιστήμιο): Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης Κύπρου/Ελλάδος, ή Πιστοποιητικό Ελληνομάθειας Επιπέδου Γ1 (Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, Πανεπιστημίου Κύπρου ή άλλου αναγνωρισμένου ακαδημαϊκού ιδρύματος), (Τεκμήρια Πολύ Καλής Γνώσης ΕΔΥ <https://bit.ly/318oM05>)

Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να προσκομίσουν τα εξής:

- Αντίγραφο του πτυχίου τους, προσκομίζοντας παράλληλα και το Πρωτότυπο αυτού.
- Πιστοποιημένη μετάφραση του πτυχίου τους από Ορκωτό Μεταφραστή (για ξενόγλωσσα πτυχία, με εξαίρεση την Αγγλική).
- Πιστοποιητικό ισοτιμίας πτυχίου από ΚΥ.Σ.Α.Τ.Σ. (για πτυχία από χώρες εκτός ΕΕ).
- Τίτλο ή ισότιμο προσόν αναγνωρισμένο με βάση τις διατάξεις του περί Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης και Παροχής Σχετικών Πληροφοριών Νόμου που να αποδεικνύει την Πολύ Καλή Γνώση της ξένης γλώσσας ή των ξένων γλωσσών.
- Αποδεικτικό Πολύ Καλής γνώσης της Ελληνικής γλώσσας.
- Πιστοποιητικό Λευκού Ποινικού Μητρώου (εκδοθέν εντός των τελευταίων τριών μηνών).
- Αντίγραφο της Πολιτικής Ταυτότητας ή Διαβατηρίου (προσκομίζοντας και το πρωτότυπο).
- Συμπληρωμένο Έντυπο Αίτησης (συμπληρώνεται επιτόπου στο ΓΤΠ).

Υποβολή αιτήσεων:

Από 22 Μαΐου 2023 μέχρι 8 Ιουνίου 2023
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Απελλή 5-7, 1080 Λευκωσία,
Γραφεία Αρ.10 και 11, στο ισόγειο, 10:00 πμ - 1:30 μμ

Για τυχόν διευκρινίσεις οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, στα τηλ.: 22-801105, 22-801133.

Από το εξωτερικό το 8,6% της κερδοφορίας των τραπεζών

Ανήλθε στα 380 εκατ. ευρώ το 2022, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Το 8,6% της κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζικών ομίλων προήλθε το 2022 από το εξωτερικό, καθώς τα κέρδη προ φόρων ανήλθαν σε 380 εκατ. ευρώ σε σύνολο 4,5 δισ. ευρώ, που ήταν η κερδοφορία του τραπεζικού συστήματος την προηγούμενη χρονιά. Η κερδοφορία από τη δραστηριότητα του εξωτερικού επιμερίζεται κυρίως σε Eurobank κατά 224 εκατ. ευρώ, κατά περίπου 70 εκατ. ευρώ σε Alpha Bank και κατά 59 εκατ. ευρώ στην Εθνική Τράπεζα.

Η κερδοφορία από τις τραπεζικές θυγατρικές και υποκαταστήματα στο εξωτερικό αυξήθηκε σημαντικά, σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας της

Το ενεργητικό των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό έφθασε τον Δεκέμβριο του 2022 στα 35 δισ. ευρώ.

ΤτΕ. Μεγάλη συμβολή είχαν οι θυγατρικές στην Κύπρο και τη Βουλγαρία και μικρότερη οι δραστηριότητες στην Αίγυπτο, στη Βόρεια Μακεδονία (αγορές που έχει δραστηριότητα η Εθνική Τράπεζα), στη Ρουμανία (Βασική αγορά εξωτερικού για την Alpha Bank) και το Λουξεμβούργο, στο οποίο δραστηριοποιείται ο όμιλος της Eurobank.

Ειδικότερα, η Κύπρος είναι η χώρα στην οποία δραστηριοποιούνται και οι τρεις συστημικές τράπεζες –Eurobank, Alpha και Εθνική– και βασικός λόγος ενίσχυσης της κερδοφορίας ήταν η αναστροφή της ζημίας που είχε καταγράψει το 2021 από τη θυγατρική της στην Κύπρο η Alpha Bank. Ο όμιλος υπέγραψε στα τέλη του 2022 συμφωνία με εταιρεία συνδεδεμένη με την Cerberus Capital Management

Βασικά μεγέθη ελληνικών τραπεζικών ομίλων στο εξωτερικό

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	Ενεργητικό	Δάνεια (πριν από προβλέψεις)	Καταθέσεις	Αριθμός καταστημάτων	Αριθμός προσωπικού
ΝΑ Ευρώπη	29.481	15.349	23.125	505	8.375
Βουλγαρία	8.363	5.326	6.996	192	3.014
Δημ. Βόρ. Μακεδονίας	2.014	1.475	1.535	62	942
Κύπρος	12.255	3.807	9.929	23	1.002
Ρουμανία	4.269	3.011	3.034	133	1.947
Σερβία	2.580	1.730	1.630	95	1.470
Χρηματοοικον. κέντρα	5.295	2.780	2.385	4	186
Γερμανία	712	466	108	1	14
Ην. Βασίλειο	523	367	429	1	66
Λουξεμβούργο	4.060	1.947	1.848	2	106
Λοιπές χώρες*	248	5	4	2	80
ΣΥΝΟΛΟ	35.024	18.134	25.514	511	8.641

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος * Περιλαμβάν. η Αίγυπτος και η Μάλτα

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

για την πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων, συνολικής αξίας 2,3 δισ. ευρώ (project Sky), ολοκληρώνοντας έτσι την εξυγίανση της θυγατρικής της. Η Κύπρος αποτελεί σταθερή πηγή κερδοφορίας για τη Eurobank, με καθαρά κέρδη άνω των 37 εκατ. ευρώ το 2022. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ το ενεργητικό και των τριών ελληνικών ομίλων στην Κύπρο φθάνει τα 12,2 δισ. ευρώ, με τη Eurobank να έχει το μεγαλύτερο μερίδιο με 8,8 δισ. ευρώ ύψους ενεργητικού το 2022. Ο όμιλος εκτός από τη θυγατρική του στην Κύπρο έχει προχωρήσει και στην εξαγορά του 30% της Ελληνικής Τράπεζας.

Το 2022 οι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι συνέχισαν τον εξορθολογισμό της διεξαγωγής τους παρούσας μέσω της επικέντρωσης σε αγορές

που θεωρούν στρατηγικής σημασίας. Στο πλαίσιο αυτό η Alpha Bank αποχώρησε από την αγορά της Αλβανίας, πουλώντας στην συγγενική OTP Bank τη δραστηριότητα που είχε στη γειτονική χώρα, ενώ η Eurobank –εκτός από την ενίσχυση της συμμετοχής της στην Ελληνική Τράπεζα στην Κύπρο– ήρθε σε συμφωνία για την εξαγορά της BNP Paribas Personal Finance Bulgaria. Παράλληλα, εντός του 2023 συμφώνησε στην πώληση της Eurobank Direktna, αποχωρώντας από την αγορά της Σερβίας, που αποτελούσε και τη λιγότερο κερδοφόρο δραστηριότητα του ομίλου.

Το ενεργητικό των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό ανήλθε τον Δεκέμβριο του 2022 σε 35 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 2,4% σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2021 και το

μερίδιο των διεθνών δραστηριοτήτων στο συνολικό ενεργητικό σε ενοποιημένη βάση αυξήθηκε οριακά στο 10,8% στα τέλη του 2022. Ως προς τη γεωγραφική κατανομή, η Νοτιοανατολική Ευρώπη αντιπροσωπεύει το 84,2% του συνολικού ενεργητικού των διεθνών δραστηριοτήτων, με κυριότερη παρουσία στην Κύπρο και τη Βουλγαρία. Τα χρηματοοικονομικά κέντρα, δηλαδή το Λουξεμβούργο, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία, αντιπροσωπεύουν ποσοστό 15,1%, με τη μεγαλύτερη παρουσία να εμφανίζεται στο Λουξεμβούργο. Το μερίδιο της ΝΑ Ευρώπης (όπου συγκεντρώνεται και ο μεγαλύτερος αριθμός υπηρεσιακών μονάδων και προσωπικού) στις καταθέσεις και τα δάνεια εξωτερικού είναι ακόμη μεγαλύτερο (90,6% και 84,6% αντίστοιχα).

Ενισχύσεις έως 75% για μικρά τουριστικά επενδυτικά σχέδια

Ξεκίνησε ο νέος κύκλος ενισχύσεων για τον τουρισμό, αυτή τη φορά όμως εξαιρεί επιχειρηματικά σχέδια σε Μύκονο και Σαντορίνη. Περιλαμβάνει από επιδοτήσεις έως και φορολογικά και άλλα κίνητρα και ανάλογα με το μέγεθος της επένδυσης και την περιοχή όπου αναπτύσσεται το επιχειρηματικό σχέδιο δίνει βοήθεια από 25% έως 75%. Ο συνολικός προϋπολογισμός του εν λόγω καθεστώτος για το έτος 2023 ανέρχεται στα 150 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 75 εκατ. ευρώ αφορούν φορολογικές απαλλαγές και χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων του υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Η σχετική δεύτερη προκήρυξη του καθεστώτος «Ενίσχυση τουριστικών επενδύσεων» του αναπτυξιακού νόμου 4887/2022 δημοσιεύθηκε την Παρασκευή και η περίοδος υποβολής αιτήσεων αρχίζει στις 12 Ιουνίου και ολοκληρώνεται στις 13 Οκτωβρίου 2023. Προβλέπεται μεταξύ άλλων η ενίσχυση για την ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμό ολοκληρωμένων μορφών ξενοδοχειακών μονάδων και κατασκηνώσεων (camping) με σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος.

Τα επενδυτικά σχέδια ενισχύονται με τα κίνητρα της επιχορήγησης (για τις μικρές επιχειρήσεις αλλά και τις μεσαίες σε Ροδόπη, Εβρο και Ξάνθη), της φορολογικής απαλλαγής, της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) και της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης για τις λοιπές επιχειρήσεις.

Οι ενισχυόμενες δαπάνες θα αφορούν τις κτιριακές εγκαταστάσεις καθώς και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, την αγορά και εγκατάσταση νέου, σύγχρονου ξενοδοχειακού εξοπλισμού, τις τεχνικές και ειδικές εγκαταστάσεις, την εφαρμογή συστημάτων ελέγχου ποιότητας, την αγορά αδειών τεχνογνωσίας και τις αμοιβές συμβούλων, ενώ για πρώτη φορά εντάσσονται δαπάνες συμμετοχής ΜμΕ σε εμπορικές εκθέσεις και δαπάνες για εκπαίδευση προσωπικού.

Το ανώτατο ποσό ενίσχυσης καθορίζεται στα 3 εκατομμύρια για τις μικρές επιχειρήσεις και στα 5 εκατομμύρια για τις μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις. Στις διατάξεις του καθεστώτος εντάσσονται επενδυτικά σχέδια, προϋπολογισμού 100.000 και άνω, με ανώτατα ποσοστά βάσει του χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων.



Ο προϋπολογισμός φτάνει στα 150 εκατ., εκ των οποίων 75 εκατ. αφορούν φορολογικές απαλλαγές.

Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για τα επενδυτικά σχέδια που υλοποιούνται σε ορεινές περιοχές ή σε περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση τριάντα χιλιομέτρων από τα σύνορα όπως και σε νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων, σε περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές, σύμφωνα με σχετική απόφαση της κυβερνητικής επιτροπής κρατικής αρωγής, αλλά και σε κτίρια χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα. Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι εξαιρούνται από τις ενισχύσεις του καθεστώτος αυτού οι επενδύσεις στη Μύκονο και στη Σαντορίνη (πλην της Δ.Ε. Θηρασίας) καθώς οι περιοχές αυτές είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες τουριστικά.

Συνεχίζεται και το 2023 η ανοδική πορεία των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Μπορεί ο τουρισμός να θεωρείται η... βαριά βιομηχανία της χώρας, όμως οι εξαγωγές αγαθών είναι κυρίως αυτές που λειτούργησαν ως «σανίδα σωτηρίας» για την εθνική οικονομία και τις επιχειρήσεις τόσο στη δεκαετία της οικονομικής κρίσης όσο και στη διάρκεια της πανδημίας. Μάλιστα, παρά την ισχυρή ανάκαμψη του τουρισμού, ήδη από πρόχρησι οι εξαγωγές αγαθών κέρδισαν έδαφος έναντι των εξαγωγών υπηρεσιών τη διετία 2021-2022, με την αναλογία τους επί του συνόλου να υπερβαίνει το 50%, για πρώτη φορά από το 1998.

Η σταδιακή βελτίωση της εξωστρέφειας συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με το γεγονός ότι η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και η μεγάλη πτώση της εγχώριας ζήτησης ώθησαν πολλές ελληνικές επιχειρήσεις να αποκτήσουν εξωστρεφή προσανατολισμό, κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας. Τούτο –σε συνδυασμό με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που υλοποιήθηκαν– είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της εξαγωγικής δραστηριότητας της χώρας μας, ηπιότερα μέχρι τα μέσα της δεκαετίας και εντο-

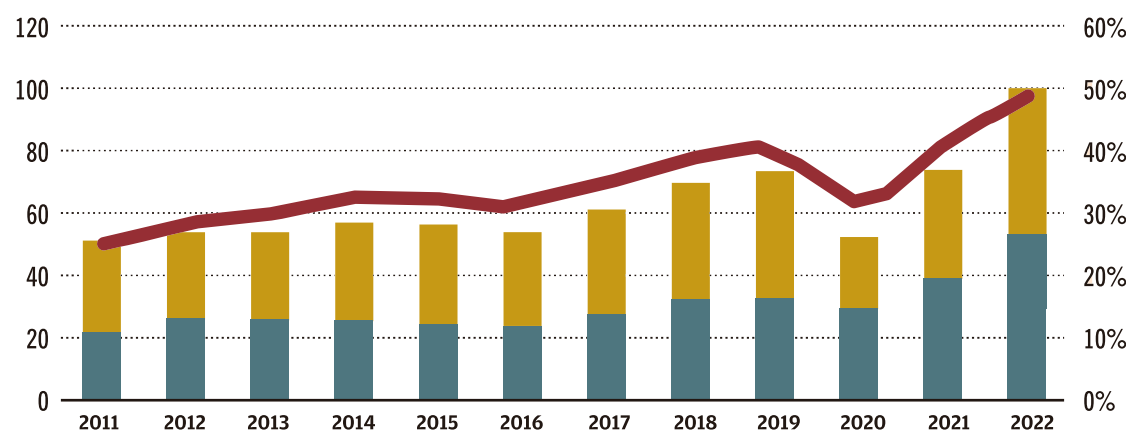
Την τελευταία διετία οι εξαγωγές αγαθών υπερβαίνουν το 50% του συνόλου των εξαγωγών, κάτι που συμβαίνει για πρώτη φορά από το 1998.

νότερα από το 2017 μέχρι το 2020, όταν και διακόπηκε η ανοδική πορεία των εξαγωγών –κυρίως των υπηρεσιών και δη του τουρισμού– εξαιτίας της πανδημικής κρίσης.

Ειδικότερα, όπως επισημειώνει η Alpha Bank στην ειδική έκδοση «Εβδομαδιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων», οι εξαγωγές αγαθών σε τρέχουσες τιμές –συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών– αυξήθηκαν κατά σχεδόν 30% το 2021 και 37% το 2022 και διαμορφώθηκαν σε ιστορικά υψηλό επίπεδο ως ποσοστό του ΑΕΠ, άνω του 20%. Η ανοδική πορεία των ελληνικών εξαγωγών αγαθών συνεχίστηκε το πρώτο τρίμηνο του 2023, καθώς διαμορφώθηκαν σε 13,7 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 17,8% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2022.

Η εξέλιξη των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών

■ Υπηρεσίες (δισ. ευρώ, αριστ. κλίμακα)
■ Αγαθά (δισ. ευρώ, αριστ. κλίμακα)
■ Υπηρεσίες και αγαθά (% ΑΕΠ, δεξ. κλίμακα)



ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η αύξηση της αξίας των εξαγωγών δεν συνδέεται μόνο με την αύξηση του όγκου των εξαγόμενων προϊόντων, αλλά και με την αύξηση των εξαγωγών προϊόντων τυποποιημένων και επεξεργασμένων που έχουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία,

πωλούνται ακριβότερα και παράγουν και υψηλότερα κέρδη για τις επιχειρήσεις. Ειδικά, την τελευταία διετία η επίσημη συμβολή των κλάδων που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά (σ.σ. θεωρούνται η γεωργία, βιομηχανία, κονδρι-



μονάδες) και 74% (11,3 ποσοστιαίες μονάδες) της ανόδου να αποδίδεται στην αύξηση της ΑΠΑ των διεθνώς εμπορεύσιμων κλάδων. Ως αποτέλεσμα, το μερίδιο των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών σταδιακά ανήλθε στο 49,3% το 2022, από 40,9% το 2012.

Επιπλέον, αν και σε μεγάλο βαθμό η Ελλάδα εξακολουθεί να εξαγάγει αγροτικά προϊόντα μη τυποποιημένα, οι επενδύσεις που έγιναν τα προηγούμενα χρόνια στο σύνολο της μεταποίησης, από τα διυλιστήρια μέχρι τη βιομηχανία τροφίμων, είχαν ως συνέπεια την αύξηση των εξαγωγών επεξεργασμένων αγαθών έναντι πρωτογενών. Αποκαλυπτικά είναι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στη μελέτη που έχει εκδώσει το ΚΕΠΕ και τιτλοφορείται «Εξαγωγές αγαθών της Ελλάδας: Επιδόσεις, εξειδίκευση και διαφοροποίηση». Το 2001 το μερίδιο των πρωτογενών αγαθών στην κατηγορία τροφίμων και ποτών ήταν 44,3% και το 2019 είχε πέσει στο 37,9% με τα επεξεργασμένα να αποτελούν το 62,1%. Σε ό,τι αφορά τα πετρελαιοειδή, τα επεξεργασμένα αγαθά αποτελούν πλέον το 98,5% των εξαγόμενων καυσίμων και λιπαντικών από 91,7% το 2001.

Στους πρωταθλητές μείωσης χρέους η Ελλάδα

Εως το 2025 θα υποχωρήσει κάτω από το 150% του ΑΕΠ από 171,3% το 2021, τονίζει ο διεθνής οίκος αξιολόγησης Moody's

της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Από τις μεγαλύτερες μειώσεις χρέους διεθνώς εκτιμά ο οίκος αξιολόγησης Moody's ότι θα σημειώσει η Ελλάδα τα επόμενα χρόνια, με στήριξη από την επιτάχυνση της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ, ενώ τονίζει πως η βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους είναι ήδη σε πολύ καλύτερο επίπεδο από αυτήν της Ιταλίας, η οποία και αξιολογείται με επενδυτική βαθμίδα, και θα συνεχίσει να είναι. Αυτό δεν μπορεί παρά να αποτελέσει ένα ακόμη ισχυρό σήμα για αναβάθμιση της αξιολόγησης της Ελλάδας προσεχώς, καθώς σύμφωνα και με όλους τους οίκους, βασικό κριτήριο για τη βελτίωση της βαθμολογίας της, και φυσικά για την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας, είναι η εμπιστοσύνη ότι ο δείκτης χρέους βρίσκεται σε σταθερή πτωτική τροχιά.

Οι εκλογές

Ειδικότερα, σε νέα ανάλυση της η Moody's επανέλαβε ότι με το αποτέλεσμα του πρώτου γύρου των εκλογών αυξάνεται σημαντικά η πιθανότητα για μια ακόμα κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, κάτι που σημαίνει συνέχεια στις δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές και άρα αποτελεί ένα πιστωτικά θετικό γεγονός.

Η συνεχής εστίαση στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στην υγεία του τραπεζικού τομέα, σε συνδυασμό με την εφαρμογή οροσήμων και μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης θα στηρίξουν την οικο-

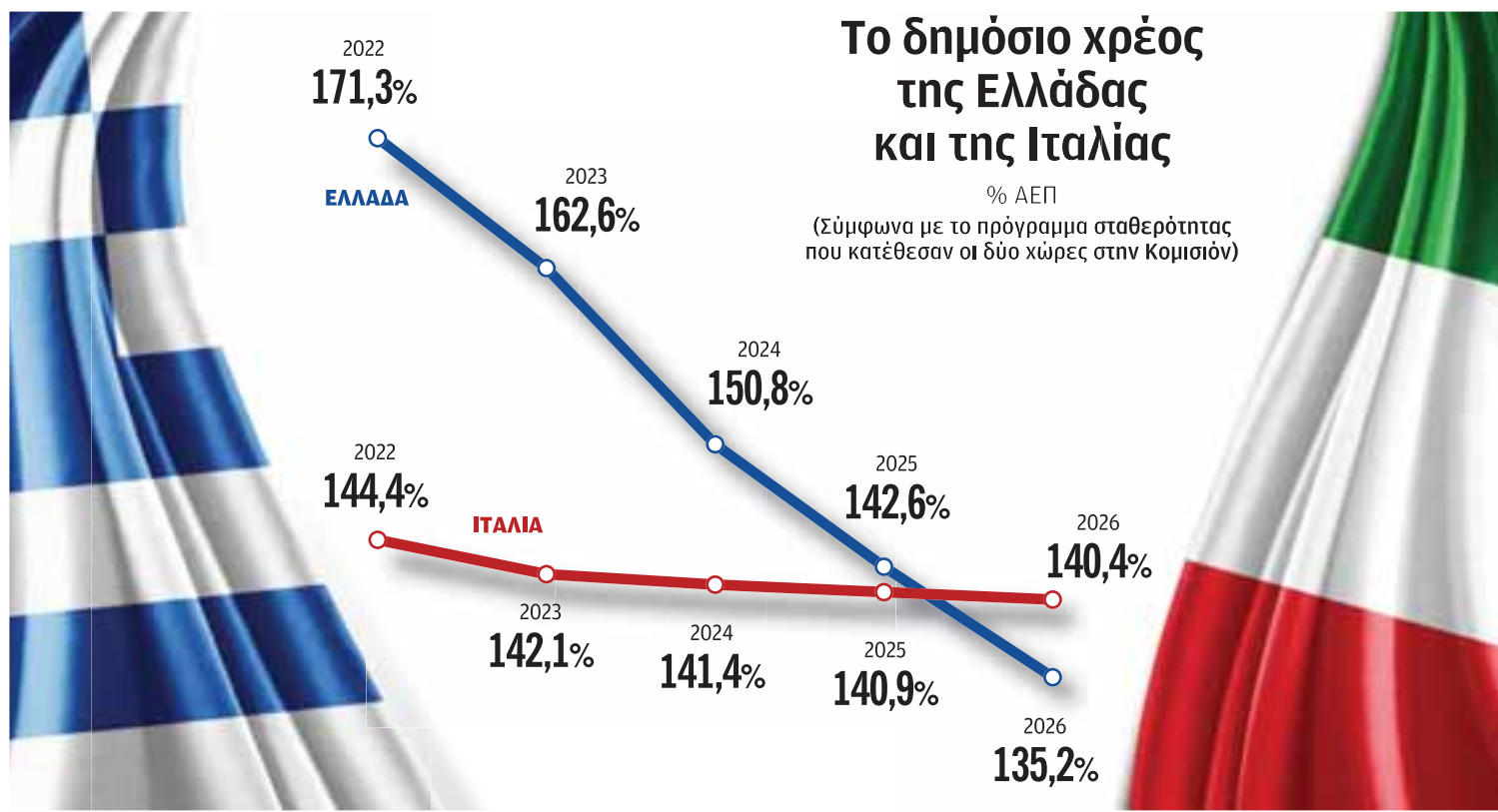
νομική ανάπτυξη, προσθέτει ο οίκος.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με τη δέσμευση για δημοσιονομική εξυγίανση και την αύξηση των πρωτογενών πλεονασμάτων, καθώς και τη διατήρηση των τρεχουσών δημοσιονομικών και οικονομικών πολιτικών, βελτιώνουν τις προοπτικές για σημαντική μείωση του δημόσιου χρέους της Ελλάδας, τονίζει ο οίκος. Μείωση που θα υποστηριχθεί από την ανάπτυξη, επισημαίνει η Moody's, καθώς η ελληνική οικονομία ανέκαμψε ισχυρά

Η βιωσιμότητα του χρέους της Ελλάδας είναι σε πολύ καλύτερο επίπεδο από αυτήν της Ιταλίας, η οποία αξιολογείται με επενδυτική βαθμίδα.

μετά την πανδημία, με αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ στο 5,9% το 2022 και 8,4% το 2021, έπειτα από συρρίκνωση 9% το 2020.

Με ώθηση από τις προοπτικές για σταθερά υψηλότερη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ τα επόμενα χρόνια, η Moody's προβλέπει ότι η Ελλάδα θα σημειώσει μία από τις μεγαλύτερες μειώσεις δημοσίου χρέους παγκοσμίως, με τον δείκτη χρέους να υποχωρεί κάτω από 150% του ΑΕΠ έως το 2025, από 171,3% στο τέλος του 2022.



Οπως εξηγεί ο διεθνής οίκος, αν και ο δείκτης θα παραμείνει πολύ υψηλός για τις επόμενες δεκαετίες, το ελληνικό χρέος έχει γίνει σημαντικά πιο βιώσιμο, εξαιτίας των πολύ ευνοϊκών όρων αποπληρωμής των δανειών της Ευρωζώνης και την εκτεταμένη ελάφρυνση του χρέους που έχει δοθεί στην Ελλάδα από το 2017.

Αυτοί οι παράγοντες έχουν οδηγήσει σε πολύ χαμηλό κόστος εξυπηρέτησης του χρέους (πληρωμές τόκων ως ποσοστό των κρατικών εσόδων), που είναι και ο προτιμώμενος

δείκτης του οίκου για τη μέτρηση του «βάρους» του χρέους, κάτι που η Moody's εκτιμά πως θα παραμείνει χαμηλό για μεγάλο χρονικό διάστημα, ακόμη και αν ληφθούν υπ' όψιν ο δημοσιονομικός αντίκτυπος της πανδημίας και η επιστροφή της Ελλάδας στις τακτικές εξόδους στις αγορές.

Μάλιστα, όπως τονίζει, με τις πληρωμές τόκων ως μερίδιο των κρατικών εσόδων στο 5,5%-6,1%, η βιωσιμότητα του χρέους της Ελλάδας θα παραμείνει ισχυρότερη από αυτήν της Ιταλίας και σημαντικά χα-

μηλότερη από άλλες χώρες με ίδια αξιολόγηση (Ba3), έως και το 2026 που εκτείνεται ο ορίζοντας των προβλέψεων της.

Τη μεγάλη αποκλιμάκωση που έχει ήδη σημειώσει το ελληνικό χρέος διαπίστωσε από την πλευρά της και η UBS, καθώς, παρά τα υψηλότερα επιτόκια, ο δείκτης χρέους/ΑΕΠ βαινει μειούμενος, υποχωρώντας ακόμα και κάτω των προ COVID επιπέδων χάρη στην ισχυρή ανάκαμψη του ονομαστικού ΑΕΠ, το οποίο έλαβε ώθηση από τον υψηλό πληθωρισμό. Σύμφωνα με την ελβετική

τράπεζα, η Ελλάδα εμφανίζει τη δεύτερη μεγαλύτερη πτώση σε όλη την Ευρωζώνη μετά την Πορτογαλία, με το χρέος να υποχωρεί στο 171% του ΑΕΠ στο τέταρτο τρίμηνο του 2022, με μείωση κατά 4,5% σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο του 2022, κατά 9,3% σε σχέση με τα τέλη του 2019 αλλά και κατά 38% σε σχέση με τα υψηλά της πανδημίας που σημειώθηκαν στο πρώτο τρίμηνο του 2021. Οπως εκτιμά η UBS, το ελληνικό χρέος θα υποχωρήσει φέτος στο 158,5% του ΑΕΠ και το 2024 στο 151% του ΑΕΠ.

Θέατρο Ριάλτο
Λεμεσός

ΜΑΡΙΖΑ ΡΙΖΟΝ

Σάββατο
3 Ιουνίου
ώρα 20.30

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

MENTA ART EVENTS

Το Φιλανθρωπικό Σωματείο ΑΛΥΤΟΧΕΛΣΙ με την ευκαιρία 25 χρόνων κοινωνικής προσφοράς παρουσιάζει:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΤΣΙΡΑΣ

ΜΥΡΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ - ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΠΟΥΛΟΥΖΟΥ

Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι 2 0 2 3

ΕΝΟΡΧΗΤΡΩΣΕΙΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΒΙΤΣΑΝΟΣ

ΣΚΑΛΙ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023 • ΕΝΑΡΞΗ 21:00

Όλα τα καθαρά έσοδα θα δοθούν για στήριξη στόμων με μεγάλα οικονομικά προβλήματα για θέματα υγείας, εκπαίδευσης και διαβίωσης

LOVE 100.2 FM, MUSIC NETS, RED 20

αλκυονίδες, Tickethour, 7777 7040, Πληροφορίες: 99059257

Α.Α: Ν.Τ. 28/2023

Δημοσιονομικό «χαλινάρι» βάζει η Ε.Ε. από το 2024

«Κόφτης» στις πρωτογενείς δαπάνες, «καμπανάκι» για φοροδιαφυγή, έλλειμμα

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Επιστροφή στο δημοσιονομικό «χαλινάρι», ενόψει και της υιοθέτησης ενός νέου Συμφώνου Σταθερότητας, σηματοδοτούν οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς θέτουν όριο αύξησης των λεγόμενων καθαρών πρωτογενών δαπανών του 2024 έναντι του 2023 στο 2,6%. Παράλληλα, η Κομισιόν καλεί την κυβέρνηση να αντιμετωπίσει μια σειρά από χρόνιες αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας τις οποίες αναδεικνύει με λεπτομέρειες, όπως η φοροδιαφυγή, ιδίως στους αυτοαπασχολούμενους, και η χαμηλή αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα, ενώ χτυπά καμπανάκι για το διευρυνόμενο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και για επικείμενες πιθανές δυσκολίες στην απορρόφηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης.

Στο ξεχωριστό κείμενο της 2ης έκθεσης μεταπρογραμματικής εποπτείας, εξάλλου, η Κομισιόν αναγνωρίζει τη σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί στην οικονομία όσον αφορά την ανάπτυξη, τις δημοσιονομικές επιδόσεις και τον τραπεζικό τομέα, αλλά δεν παραλείπει να επισημάνει και καθυστερήσεις: ενώ οι ληξιπρόθεσμες οφειλές στις κύριες συντάξεις σχεδόν εκκαθαρίστηκαν, στις υπόλοιπες ο στόχος δεν επιτεύχθη.

Επικρίνει, εξάλλου, αυστηρά την απόφαση της κυβέρνησης για τη νέα ρύθμιση οφειλών στο Δημόσιο. Επισημαίνει ότι αυτή μπορεί να υπονομεύσει την αξιοπιστία του πάγιου σχήματος των δόσεων και είναι επιζήμια για την κουλτούρα πληρωμών.

Οι προκλήσεις

Το όριο αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών 2,6% καλύπτεται οριακά με βάση το Πρόγραμμα Σταθερότητας που υπέβαλε η κυβέρνηση, αν συνυπολογισθούν και τα πρόσθετα προεκλογικά μέτρα που εξηγήθηκε μετά την υποβολή του στην Κομισιόν, στο τέλος Απριλίου. Αυτό μετέδιδαν πηγές του οικονομικού επιτελείου. Εννοείται ότι τα μέτρα του ΣΥΡΙΖΑ του υπερβαίνουν κατά πολύ.

Η σημασία που αποδίδει η Κομισιόν στην επαναφορά στη δημοσιονομική πειθαρχία φαίνεται από το γεγονός ότι η πρώτη της σύσταση προς την Ελλάδα είναι να καταργήσει έως το τέλος του 2023 τα μέτρα στήριξης έναντι της ενεργειακής ακρίβειας και μάλιστα να χρησιμοποιήσει τους σχετικούς πόρους που θα εξοικονομήσει για να μειώσει το δημοσιονομικό έλλειμμα. Είναι φανερό ότι η Κομισιόν θέλει να χρησιμοποιηθεί ο όποιος «δημοσιονομικός χώρος» για καλύτερα δημοσιονομικά αποτελέσματα



Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί την κυβέρνηση να αντιμετωπίσει μια σειρά από χρόνιες αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, όπως η φοροδιαφυγή, ιδίως στους αυτοαπασχολούμενους, και η χαμηλή αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα, ενώ χτυπάει καμπανάκι για το διευρυνόμενο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και για επικείμενες πιθανές δυσκολίες στην απορρόφηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης.

Ζητεί διεύρυνση της φορολογικής βάσης και ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης στους αυτοαπασχολούμενους.

και όχι για παροχές. Αν αυξηθούν ξανά οι τιμές ενέργειας, προσθέτει, μπορούν να ληφθούν μέτρα στήριξης, αλλά μόνο για εύλωτα νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Παράλληλα, πρέπει να δίνονται κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας, σημειώνει, αφήνοντας να εννοηθεί ότι το κράτος δεν μπορεί να απορροφά όλα την αύξηση τιμών.

Στις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η χώρα, σύμφωνα με το κείμενο των συστάσεων περιλαμβάνονται οι εξής: **• Έλλειμμα.** Διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Πρόκειται για βασική πηγή ανησυχίας, επισημαίνει η Κομισιόν. Παρότι προβλέπεται να περιοριστεί εν μέρει φέτος

και του χρόνου, «το εξωτερικό έλλειμμα εκτιμάται ότι θα παραμείνει πολύ πάνω από το επίπεδο που απαιτείται για να διασφαλισθεί μια διατηρήσιμη βελτίωση της καθαής επενδυτικής θέσης της χώρας».

• Αυτοαπασχολούμενοι. Διεύρυνση της φορολογικής βάσης και ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης στους αυτοαπασχολούμενους. Επικαλείται στοιχεία του 2021, σύμφωνα με τα οποία πάνω από το 67% των αυτοαπασχολούμενων δήλωσε εισόδημα κάτω από 10.000 ευρώ. Το συνολικό δηλωθέν εισόδημα ήταν 4,2 δισ. ευρώ, έναντι πωλήσεων ύψους 48,6 δισ. ευρώ. Η Κομισιόν καλεί την κυβέρνηση να τροποποιήσει το φορολογικό σύστημα των αυτοαπασχολούμενων και να αξιοποιήσει τα στοιχεία από τις ηλεκτρονικές πληροφορίες για να περιορίσει τη φοροδιαφυγή στον χώρο αυτό.

• Δημόσιο. Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα. Προτείνεται η παροχή κινήτρων στα στελέχη ώστε να αναλαμβάνουν πρόσθετες ευθύνες. Παράλληλα, όμως, επισημαίνεται ότι το κόστος πρέπει

να συγκρατηθεί στα προ πανδημίας επίπεδα.

• Υγεία. Η δημόσια δαπάνη στην υγεία είναι χαμηλή, 5,9% του ΑΕΠ το 2020, έναντι 8,9% του ΑΕΠ κατά μέσον όρο στην Ε.Ε. Στο πλαίσιο αυτής της χαμηλής δαπάνης, τα φάρμακα έχουν το υψηλότερο μερίδιο στην Ε.Ε. και η προληπτική φροντίδα μια από τις χαμηλότερες. Την ίδια ώρα, οι Έλληνες πληρώνουν από την τσέπη τους το δεύτερο υψηλότερο ποσό στην Ε.Ε. για ιατρική περίθαλψη. Η Κομισιόν σημειώνει ότι η μεταρρύθμιση στην πρωτοβάθμια υγεία πάσχει από έλλειψη γιατρών.

• Επενδύσεις. Παραμένουν χαμηλές, παρά την αύξηση που σημειώσαν τα τελευταία χρόνια και τη μείωση της διαφοράς με τους Ευρωπαίους εταίρους της χώρας. Από το 10,7% του ΑΕΠ το 2019, οι επενδύσεις αυξήθηκαν στο 13,7% του ΑΕΠ το 2022, μειώνοντας τη διαφορά προς τον μέσο όρο της Ε.Ε. από 11,5% του ΑΕΠ στο 8,7% του ΑΕΠ.

• Επιχειρήσεις. Το επιχειρηματικό περιβάλλον εξακολουθεί να είναι προβληματικό σε πολλά σημεία, παρά τις βελτιώσεις. Πέρα από τη

δυσκολία πρόσβασης σε χρηματοδότηση, οι υποψήφιοι επενδυτές αντιμετωπίζουν περιορισμούς στην εισοδή τους σε συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες, όπως οι νομικές υπηρεσίες, ενώ ο χρόνος επίλυσης υποθέσεων χρεοκοπίας είναι 3,5 χρόνια, έναντι 2 στην Ε.Ε. Επίσης, καθυστερήσεις σημειώνονται στις περιβαλλοντικές αδειοδοτήσεις.

• Ανεργία. Παρά τη μείωσή της στο 11,4% τον περασμένο Φεβρουάριο, η ανεργία παραμένει υψηλή, ιδίως στους νέους, στις γυναίκες και στους υπαλλήλους τρίτων χωρών. Επίσης, στους νέους και στις γυναίκες η συμμετοχή στην αγορά εργασίας είναι χαμηλή. Ακόμη, οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν το 2022 κατά 4,7% λόγω πληθωρισμού. Το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας είναι 28,3% έναντι 21,7% στην Ε.Ε.

• Ταμείο Ανάκαμψης. Όσον αφορά το Ταμείο Ανάκαμψης, η έκθεση σημειώνει ότι η χώρα θα βρεθεί αντιμετώπι σύντομα με τις αδυναμίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, από την οποία εξαρτάται η υλοποίηση πολλών από τα προαπαιτούμενα για τις επόμενες δόσεις.

Τέλος στα μέτρα στήριξης έναντι της ενεργειακής ακρίβειας

Της ανταποκρίτριας μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ

Μετά την πρόσφατη απόφασή της να απενεργοποιηθεί η ρήτρα διαφυγής από το 2024 και μετά, η Κομισιόν προχώρησε σε συστάσεις προς τα κράτη-μέλη να επιστρέψουν σε μια συνετή δημοσιονομική πολιτική, περιορίζοντας την ονομαστική αύξηση των πρωτογενών δαπανών, που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο, ώστε να αρχίσει περίοδος αποκλιμάκωσης του χρέους που αυξήθηκε πάνω από το όριο του 60% του ΑΕΠ στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασικό επίσης ζήτημα που προκύπτει από τις συστάσεις, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου, είναι να ολοκληρωθούν έως τα τέλη του 2023 τα προγράμματα στήριξης απέναντι στην ενεργειακή κρίση.

Υπενθυμίζοντας τις πρόσφατες προτάσεις δημοσιονομικών κανόνων για την Ευρωπαϊκή Ένωση ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Βάλντις Ντομπρόβσκι επεσήμανε χτες στη σχετική συνέντευξη Τύπου ότι οι συστάσεις «αντανακλούν το πνεύμα των νέων κανόνων, με την έννοια ότι οι δημοσιονομικές προσπάθειες λαμβάνουν υπόψη τις προκλήσεις ανά κράτος-μέλος σε σχέση με τη βιωσιμότητα του χρέους». Συνεπώς, αυτό –κατά τον ίδιο– συνεπάγεται επιστροφή σε συνετή δημοσιονομική πολιτική με στόχο τη μείωση του πληθωρισμού. «Ως πρώτο βήμα τα κράτη-μέλη θα πρέπει να ολοκληρώσουν σταδιακά τα μέτρα στήριξης σχετικά με την αντιμετώπιση του σοκ των ενεργειακών τιμών», είπε χαρακτηριστικά ο κ. Ντομπρόβσκι. Εάν, πάντως, καταγραφούν νέες αυξήσεις των τιμών ενέργειας, που απαιτούν εφαρμογή μέ-



Εάν αυξηθούν ξανά οι τιμές ενέργειας, μπορεί να ληφθούν μέτρα στήριξης, αλλά μόνο για εύλωτα νοικοκυριά και επιχειρήσεις, σημειώνει η Ε.Ε.

Τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. θα πρέπει να ολοκληρώσουν τα προγράμματα μέχρι το τέλος του 2023.

τρων στήριξης, αυτά θα πρέπει να στοχεύουν στην προστασία εύλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, να είναι δημοσιονομικά ανεκτά και να διατηρούν κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας.

Παράλληλα, για την περίοδο μετά το 2024, τα κράτη-μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να επιδιώκουν μεσοπρόθεσμα δημοσιονομική στρατηγική σταδιακής και βιώσιμης σύσφιξης, σε συνδυασμό με επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που συμβάλλουν σε υψηλότερη βιώσιμη ανάπτυξη.

Στις συστάσεις της η Κομισιόν υπογράμμισε ότι στα κριτήρια του χρέους δεν ανταποκρίνονται η Γαλλία, η Ιταλία και η Φινλανδία, επισημαίνει ότι Ελλάδα και Ιταλία συνεχίζουν να καταγράφουν τις «μεγαλύτερες δημοσιονομικές ανισορροπίες», ενώ αντίστοιχα μακροοικονομικές ανισορροπίες καταγράφονται σε Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία, Ρουμανία, Ουγγαρία, Σουηδία, Ισπανία και Κύπρο.

Τόσο ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Βάλντις Ντομπρόβσκι όσο και ο επίτροπος Οικονομικών Πάολο Τζεντιλόνι προειδοποίησαν παράλληλα ότι παρά την πρόσφατη πτώση των τιμών της ενέργειας, οι προκλήσεις είναι πολλές και ιδιαίτερα ο υψηλός πληθωρισμός, ο οποίος μειώνει τη δύναμη και την ανταγωνιστικότητα των εταιρειών.

Για τον λόγο αυτό, τα κράτη-μέλη καλούνται να διατηρήσουν τις εθνικές χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσουν αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης, και άλλων κονδυλίων, ιδίως για την πρόωθηση της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης.

Σε ό,τι αφορά τα ελλείμματα, που πρέπει να διατηρούνται κάτω από το 3% του ΑΕΠ, η έκθεση διαπιστώνει ότι Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Γερμανία, Εσθονία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λετονία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβενία και Σλοβακία δεν πληρούν το κριτήριο.

Υψηλή παραμένει η εξάρτηση της οικονομίας από τα ορυκτά καύσιμα

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Η ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στις διακυμάνσεις των διεθνών τιμών ενέργειας λόγω της υψηλής εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, και παρά τη στήριξη που παρέχεται η βιομηχανία και τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος θα μπορούσαν να επηρεαστούν σοβαρά από τις τιμές, σημειώνει η Κομισιόν. Ειδικά για τα εύλωτα νοικοκυριά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει ότι μπορεί να είναι δύσκολο να διατηρήσουν αρκετά ζεστά τα σπίτια τους και να αποπληρώσουν στην ώρα του τον λογαριασμό ρεύματος και φυσικού αερίου.

Η υψηλή εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα της ελληνικής οικονομίας αποτυπώθηκε στις τιμές της ενέργειας το πρώτο εξάμηνο του 2022, σύμφωνα με την Κομισιόν. Οι τιμές στη βιομηχανία στην Ελλάδα ήταν υψηλότερες από τον μέσο όρο της Ε.Ε. Αντιθέτως, οι τιμές στα οικιακά τιμολόγια, αν και αυξανόμενες, ήταν πολύ χαμηλότερες από τη μέση τιμή της Ε.Ε. Την ίδια περίοδο, οι τιμές φυσικού αερίου για οικιακή χρήση αυξήθηκαν πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. Τελικά, εξαιτίας των επιδοτήσεων από το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης και τον κρατικό προϋπολογισμό (8 δισ. ευρώ), οι τιμές που χρεώθηκαν στους καταναλωτές ήταν μειωμένες κατά 50% στο φυσικό αέριο και έως 90% στην ηλεκτρική ενέργεια.

Η έκθεση της Κομισιόν αναγνωρίζει μια σειρά από θετικές παρεμβάσεις στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, επισημαίνει ωστόσο ότι η Ελλάδα υστερεί σε ορισμένες πτυχές που θα μπορούσαν δυνητικά να στερθούν από τους καταναλωτές την πρό-



Η Ε.Ε. συνιστά περαιτέρω εξορθολογισμό των κανόνων αδειοδότησης των ΑΠΕ και ολοκλήρωση των πλαισίων για υδρογόνο και υπεράκτια αιολικά.

Η Κομισιόν σημειώνει τη μεγάλη υστέρηση της χώρας στην εγκατάσταση έξυπνων μετρητών ρεύματος.

σβαση σε πιο προσιτή ενέργεια και να υπονομεύσουν τη δυνατότητα συμμετοχής τους στην ενεργειακή μετάβαση.

Ως μια τέτοια πτυχή καταγράφει την υστέρηση της Ελλάδας στη διείσδυση των έξυπνων μετρητών, εργαλείο που, όπως σημειώνει, επιτρέπει στους καταναλωτές να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά. Το εργαλείο αυτό σε συνδυασμό με τη μείωση της ζήτησης παίζουν σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της τρέχουσας κρίσης και στις υψηλές τιμές ενέργειας που αντιμετωπίζουν οι καταναλωτές, αναφέρουν οι συντάκτες της έκθεσης. Η Ελλάδα έχει εγκαταστήσει έξυπνους

μετρητές σε ποσοστό μόλις 3% έναντι ευρωπαϊκού μέσου όρου 54%. Μια δεύτερη πτυχή είναι τα υψηλά μερίδια της ΔΕΗ στη λιανική αγορά, που υπερβαίνουν κατά πολύ τον στόχο του 50% που ορίζεται από την εθνική νομοθεσία.

Η Κομισιόν συνιστά μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα μέσω της περαιτέρω επιτάχυνσης της διαφοροποίησης των οδών παροχής ενέργειας και επιτάχυνσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αναφέρεται στον περαιτέρω εξορθολογισμό του πλαισίου αδειοδότησης των ΑΠΕ, στην ολοκλήρωση των ρυθμιστικών πλαισίων για το υδρογόνο και τα υπεράκτια αιολικά, καθώς και στη θέσπιση ενός πλαισίου για το βιομεθάνιο. Συνιστά επίσης να δοθεί έμφαση στην αυτοκατανάλωση και στις ενεργειακές κοινότητες, ώστε να διευρυνθεί η λαϊκή αποδοχή των ΑΠΕ, αλλά και δημοπρασίες για την ενεργειακή αποδοτικότητα.

Ερχεται έκρηξη επενδύσεων για παραθαλάσσια resorts στην Αττική

Το παραλιακό μέτωπο, «μαγνήτης» για Έλληνες και ξένους επιχειρηματίες

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Λαγονήσι, Σαρωνίδα, Σούνιο, αλλά και οι ακτές της Ανατολικής Αττικής και κοντινές νησίδες, όπως και παρωχημένα και εγκαταλελειμμένα ξενοδοχειακά συγκροτήματα προηγούμενων δεκαετιών είναι κάποια από τα σημεία που περιέρχονται στο επίκεντρο της προσοχής επενδυτικών σχημάτων, τα οποία ενδιαφέρονται να αναπτύξουν παραθαλάσσια resorts στα περίχωρα της μοναδικής ευρωπαϊκής πρωτεύουσας με άμεση πρόσβαση στη θάλασσα. Σύμφωνα με πληροφορίες, μεταξύ των ενδιαφερομένων που αξιολογούν τέτοια σχέδια περιλαμβάνονται μεγάλες πολυεθνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, όπως η γαλλική Accor, ελληνικές που έχουν κάνει ήδη βήματα, όπως η Grivalia Hospitality στους Πεταλιούς και βέβαια στα Αστέρια της Γλυφάδας, ισραηλινές, κάποιες εκ των οποίων έχουν ήδη τοποθετηθεί, όπως η Brown στην Πούντα Ζέζα, αλλά και αραβικές. Τα σχετικά επενδυτικά σχέδια εδράζονται σε μια σειρά παραδοχών:

Κατ' αρχάς η Ελλάδα βρίσκεται στο top 5 των πιο δημοφιλών προορισμών παγκοσμίως. Δεύτερον, στην Αττική έχουν

αναπτυχθεί υποδομές, όπως το αεροδρόμιο «Ελ. Βενιζέλος» και τροχοδρομούν άλλες, όπως η προέκταση του μετρό και της Αττικής οδού, αλλά και των μονάδων διαχείρισης αποβλήτων που μπορούν να υποδεχθούν αυξημένους ταξιδιωτικούς όγκους. Τρίτον, διαθέτει τη φυσική ομορφιά αλλά και την ιστορική

Οι όποιες νέες μεγάλες μονάδες στην Αττική Ριβιέρα αποτελούν σταγόνα στον ωκεανό της ζήτησης για φιλοξενία πολυτελούς επιπέδου.

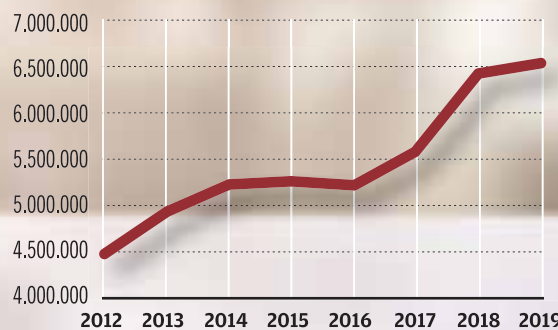
κληρονομιά, όπως αυτή προκύπτει και από δεκάδες αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία παγκόσμιας κλάσης, όπως το Μουσείο της Ακρόπολης ή το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, ειδικά μετά τη σχεδιαζόμενη επέκτασή και αναβάθμισή του.

Τέταρον, η Αττική μπορεί να αποτελέσει εφάπτηρο για σύντομες περιηγήσεις στο Αιγαίο, αλλά και γειτονικούς νομούς, αντιστρέφοντας την τάση να αποτελεί ενδιάμεσο σταθμό

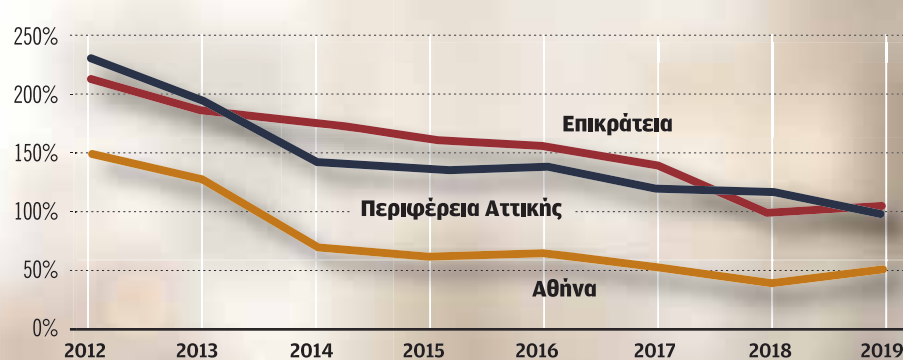
Πλεονάζον ξενοδοχειακό δυναμικό στην Αθήνα

Τα ξενοδοχεία κάλυψαν την αυξημένη ζήτηση με αξιοποίηση του πλεονάζοντος δυναμικού και όχι με ανέγερση νέων μονάδων

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
Η ζήτηση για υπηρεσίες καταλύματος έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια



ΠΗΓΗ: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

προς τελικό νησιωτικό προορισμό. Καταγράφεται δηλαδή ζήτηση – και μάλιστα από υψηλότερου εισοδηματικού επιπέδου ταξιδιώτες – για διακοπές στην Αττική καθ' όλο το διάστημα παραμονής στη χώρα.

Πέμπτον, μέχρι στιγμής η ανάπτυξη των ξενοδοχειακών και άλλων υποδομών φιλοξενίας έχει επικεντρωθεί στο κέντρο της Αθήνας.

Εκτον, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) σε συνεργασία με την GBR Consulting για λογαριασμό της Ένωσης Ξενοδόχων Αθηνών-Αττικής-Αργοσαρωνικού (ΕΞΑΑΑ), κατά την τελευταία οκταετία (2015-2022) ο αριθμός των ξενοδοχειακών δωματίων μόνο στο κέντρο της Αθήνας σημείωσε αύξηση της τάξης του 19%. Επιπλέον εκρη-

κτική ήταν και η αύξηση των διαμερισμάτων και κατοικιών που διατίθενται για βραχυχρόνιες μισθώσεις. Και αυτές όμως στη συντριπτική τους πλειονότητα βρίσκονται στον αστικό ιστό της πρωτεύουσας. Αντιθέτως, στα νότια προάστια ο αριθμός των ξενοδοχειακών κλινών έχει παρουσιάσει μείωση, έστω και οριακή κατά 1%, την περίοδο 2015-2022. Σε όλες τις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής, συμπεριλαμβανομένων και των νησιών του Αργοσαρωνικού, αλλά και του Πειραιά, καταγράφεται πτώση στη μελέτη του ΙΤΕΠ.

Εβδομον, οι όποιες νέες μεγάλες μονάδες στην Αττική Ριβιέρα αποτελούν σταγόνα στον ωκεανό της ζήτησης για φιλοξενία πολυτελούς επιπέδου. Οι υπάρχουσες ή δρομολογηθείσες μεγάλες επενδύσεις σε resorts στο παραλιακό μέτωπο δύναται να

μετρηθούν στα δάχτυλα των δύο χεριών: σε λειτουργία βρίσκεται ο Αστέρας Βουλιαγμένων, που έχει περάσει σε αραβικά συμφέροντα, το Grand Resort στο Λαγονήσι, το Divani Apollon Palace στη Γλυφάδα και το Cape Sounio στο νοτιοανατολικότερο σημείο της Αττικής. Υπό ανάπτυξη βρίσκονται resorts, όπως το One & Only Aesthesis στα Αστέρια της Γλυφάδας, που αποτελεί επένδυση 300 εκατομμυρίων ευρώ και αναμένεται να ανοίξει αργότερα φέτος, αλλά και τα δύο νέα ξενοδοχεία που θα αναπτύξουν κοινοπρακτικά η TEMES με τη Lamda Development στο Ελληνικό, με προϋπολογισμό της τάξης των 300 εκατομμυρίων, που θα χρειαστούν όμως τουλάχιστον τρία χρόνια ακόμη για να μπουν στην αγορά.

Τα παραπάνω, μαζί με άλλα λιγότερο γνωστά resorts στις

παραλίες της Αττικής, επενδύσεις δηλαδή που αθροιστικά όλες μαζί ξεπερνούν τα δύο δισεκατομμύρια ευρώ, όχι μόνο δεν επαρκούν για να καλύψουν την υπάρχουσα ζήτηση για τέτοιου είδους πολυτελείς υποδομές φιλοξενίας, αλλά αποτελούν «σταγόνες προσφοράς υποδομών σε έναν ωκεανό δυνατικών ταξιδιωτών, που θέλουν να επισκεφθούν την Ελλάδα και να περάσουν το μεγαλύτερο μέρος των διακοπών τους στην Αττική», όπως το θέτει Έλληνας ξενοδόχος που σχεδιάζει να μπει σε αυτή την αγορά.

Είναι αυτό το κενό που θα επιδιώξουν να καλύψουν τα επόμενα χρόνια με μεγάλα resorts υφιστάμενοι αλλά και νεοεισερχόμενοι στην Αττική επιχειρηματικοί όμιλοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

07:00 - 10:00



Στέλλα Μάρκου



Γιώργος Λογίδης





Αντρέας Γιωργαλίδας



ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Brought to you by:

ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ 21:00 ΣΤΟ MOVIES BEST HD

Biography

..month..

• Τα καλύτερα σενάρια βγαίνουν από τη ζωή •

SON OF THE SOUTH (Σάββατο 6/5)

PRIZEFIGHTER: THE LIFE OF JEM BELCHER / Ο ΑΗΤΙΤΗΤΟΣ (Κυριακή 7/5)

KINSEY / KINSEY - ΑΣ ΜΙΑΧΘΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΣΕΞ (Σάββατο 13/5)



WALK THE LINE (Κυριακή 14/5)

HOFFA (Σάββατο 20/5)

JFK / JFK: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΟΥ ΧΑΡΑΧΤΗΡΗΚΕ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΜΑΣ (Κυριακή 21/5)

SAVING MR BANKS / Η ΜΑΓΙΚΗ ΟΜΠΡΕΛΛΑ (Σάββατο 27/5)

EDDIE THE EAGLE / ΕΝΤΙ Ο ΑΕΤΟΣ (Κυριακή 28/5)

www.mesimvria.com

Το κανάλι διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET και CYTAVISION

Σε ύφεση εισήλθε η οικονομία της Γερμανίας

Το γερμανικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε για δεύτερο συνεχόμενο τρίμηνο

Την πρώτη ύφεση από την επίθεση της πανδημίας κατέγραψε η Γερμανία, διαψεύδοντας όσους ήλπιζαν ότι η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης θα κατάφερε να αντισταθμίσει το βάρος από την εκτίναξη του κόστους ενέργειας.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την εθνική στατιστική υπηρεσία της χώρας, η οικονομία συρρικνώθηκε κατά 0,3% τους πρώτους τρεις μήνες του 2023, ενώ το τελευταίο τρίμηνο του 2022 είχε υποχωρήσει κατά 0,5%. Σημειώνεται πως δύο συναπτά τρίμηνα συρρικνώσεως αποτελούν τεχνική ύφεση. Αρχικά, προβλεπόταν πως η γερμανική οικονομία θα απέφυγε την ύφεση, παραμένοντας στάσιμη το πρώτο τρίμηνο του έτους.

Πρόκειται βέβαια για αποτέλεσμα της ισχυρής πίεσης που δέχεται η γερμανική οικονομία μετά το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία και την απόφαση των Ευρωπαίων να διακόψουν τους δεσμούς τους με τη Μόσχα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Γερμανός καγκελάριος, Ολαφ Σολτς, είχε αφήσει να εννοηθεί τον Ιανουάριο ότι η χώρα θα απέφυγε την ύφεση.

Καθοριστικός παράγοντας για το αποτέλεσμα ήταν οι δαπάνες των νοικοκυριών: οι Γερ-

μανοί ξόδεψαν πολύ λιγότερα το πρώτο τρίμηνο του έτους, με τις τελικές δαπάνες να μειώνονται κατά 1,2%. «Η διαστατικότητα των νοικοκυριών να αγοράσουν ήταν εμφανής σε πολλούς τομείς. Τα νοικοκυριά ξόδεψαν λιγότερο σε τρόφιμα και ποτά, ένδυση, υπόδηση και έπιπλα», σημειώνεται στη σχετική ανακοίνωση της γερμανικής στατιστικής υπηρεσίας.

Καθοριστικός παράγοντας για τη συρρίκνωση της γερμανικής οικονομίας κατά 0,3% το α' τρίμηνο του έτους ήταν η μεγάλη μείωση δαπανών των νοικοκυριών κατά 1,2%.

Επίσης, αγόρασαν λιγότερα ηλεκτρικά αυτοκίνητα λόγω του περιορισμού των κινήτρων αγοράς από τη γερμανική κυβέρνηση.

Παράλληλα, καταγράφηκε μείωση στις κυβερνητικές δαπάνες, ενώ οι επενδύσεις αυξήθηκαν, παίρνοντας εν μέρει ώθηση από τον τομέα των κατασκευών, ο οποίος ευνοήθηκε



Η εικόνα που αποτυπώνουν οι μεγάλες εταιρείες της χώρας καταδεικνύει την επιδείνωση του καταναλωτικού κλίματος στη Γερμανία. Ενδεικτικά, σύμφωνα με την Ένωση αυτοκινητοβιομηχανιών VDA, οι παραγγελίες αυτοκινήτων περιορίστηκαν κατά περίπου ένα τρίτο.

από τις καλύτερες καιρικές συνθήκες τη συγκεκριμένη περίοδο. «Εξάλλου, η Γερμανία περιήλθε σε ύφεση στο τέλος του περασμένου έτους, διότι το σοκ στις τιμές ενέργειας επιβάρυνε τις δαπάνες των νοικοκυριών», δήλωσε ο Κλάους Βίστενσεν, επικεφαλής οικονομολόγος για την Ευρωζώνη στο Pantheon Macroeconomics. Ο ίδιος προσέθεσε ότι οι πιθανότητες συρρικνώσεως τα επόμενα τρίμηνα είναι χαμηλές.

Η εικόνα που αποτυπώνουν οι μεγάλες εταιρείες της χώρας καταδεικνύει την επιδείνωση του καταναλωτικού κλίματος

στη Γερμανία. Ενδεικτικά, τα αποθέματα της εταιρείας ένδυσης Zalando αυξήθηκαν το πρώτο τρίμηνο, λόγω μείωσης της κατανάλωσης. Αντίστοιχα, σύμφωνα με την Ένωση αυτοκινητοβιομηχανιών VDA, οι παραγγελίες αυτοκινήτων περιορίστηκαν κατά περίπου ένα τρίτο το ίδιο διάστημα.

Προβλήματα δείχνει και ο τομέας της μεταποίησης, ο οποίος αποτελεί κλειδί για την οικονομία. Μάλιστα η επιδείνωση είναι τόσο μεγάλη, ώστε ορισμένοι αμφιβάλλουν εάν μπορεί να υπάρξει ανάκαμψη μέχρι το τέλος του έτους. Εν τω μεταξύ, το

κλίμα στη βιομηχανία επιβαρύνει με τη σειρά του και τις επιχειρηματικές προοπτικές. Ενδεικτικά, ο δείκτης προσδοκιών του γερμανικού οικονομικού ινστιτούτου Ifo υποχώρησε για πρώτη φορά εδώ και οκτώ μήνες τον Μάιο.

Παρότι ορισμένοι φορείς αναμένουν στασιμότητα της οικονομίας φέτος, έκθεση της κεντρικής τράπεζας της Γερμανίας δείχνει ότι ενδέχεται να αναπτυχθεί ελαφρώς αυτό το τρίμηνο. Αυτή η πρόβλεψη αποδίδεται στην εξομάλυνση των προβλημάτων στην εφοδιαστική αλυσίδα και την αποκλιμάκωση

του κόστους της ενέργειας, η οποία ευνοεί τον τομέα της βιομηχανίας.

«Το μέγεθος της επί τη χειρωνακτικής αναθεώρησης του γερμανικού ΑΕΠ σημαίνει ότι η ανάπτυξη της Ευρωζώνης είναι πιθανό επίσης να αναθεωρηθεί προς τα κάτω το πρώτο τρίμηνο. Εφόσον τα υπόλοιπα παραμείνουν σταθερά, αυτό θα οδηγήσει κατά πάσα πιθανότητα σε στασιμότητα την οικονομία της περιοχής στην αρχή του 2023, αλλά εάν υπάρξουν και μεγάλες μεταβολές μπορεί... να ριζούν την περιοχή σε τεχνική ύφεση», δήλωσαν οικονομολόγοι του Bloomberg.

Ρεκόρ εξαγωγών πετρελαίου από τη Ρωσία τον Απρίλιο

Η Ρωσία, όχι μόνον δεν υλοποίησε την απειλή της πως θα μειώσει την παραγωγή πετρελαίου ως αντίποινα στις κυρώσεις, αλλά αύξησε θεαματικά τις εξαγωγές της, με κύριους αποδέκτες την Κίνα και την Ινδία. Τον Μάρτιο το Κρεμλίνο είχε εκφράσει την πρόθεση να μειώσει την παραγωγή πετρελαίου κατά 500.000 βαρέλια την ημέρα και να διατηρήσει τα μειωμένα επίπεδα μέχρι το τέλος του έτους. Το ρωσικό υπουργείο Ενέργειας ισχυρίζεται ότι μείωσε πράγματι την παραγωγή αργού σε επίπεδα κοντά στον στόχο. Ωστόσο, τα στοιχεία από τις κινήσεις των δεξαμενοπλοίων προδίδουν πως οι εξαγωγές ρωσικού πετρελαίου μέσω θαλάσσης έχουν εκτοξευθεί

Παρά τις απειλές για μείωση της παραγωγής, ως αντίποινα στις κυρώσεις,

στα ύψη, ενώ η διύλιση αργού στο εσωτερικό της χώρας που αρχίζει να μειώνεται εξαιτίας εργασιών συντήρησης των διυλιστηρίων.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας (IEA), η παραγωγή ρωσικού αργού έφτασε τον Απρίλιο περίπου στα 9,6 εκατ. βαρέλια την ημέρα, ένας όγκος που υπολείπεται μόλις κατά 200.000 βαρέλια την ημέρα από τα επίπεδα παραγωγής του Φεβρουαρίου και επομένως



Σχεδόν το 80% των εξαγωγών πετρελαίου της Ρωσίας τον Απρίλιο προορίζεται για την Κίνα και την Ινδία.

δεν επιβεβαιώνει την πρόθεση του Κρεμλίνου για μείωση της παραγωγής.

Αντιθέτως, η IEA θεωρεί πιθανόν να έχει αυξήσει η Ρωσία την παραγωγή για να αναπληρώσει τα χαμένα έσοδα. Τον Απρίλιο τα έσοδα της Ρωσίας από τις εξαγωγές πετρελαίου αυξήθηκαν κατά 1,7 δισ. δολ. φθάνοντας τα 15 δισ. δολ., αν και ήταν έτσι κι αλλιώς κατά 27% μειωμένα σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους.

Όπως τονίζει η IEA, η Ρωσία εξήγαγε τον Απρίλιο πολύ περισσότερο πετρέλαιο από όσο είχε εξάγει οποιονδήποτε μήνα μετά την εισβολή της στην Ουκρανία. Οι εξαγωγές ρωσικού πετρελαίου έφθασαν τα

8,3 εκατ. βαρέλια την ημέρα υπερβαίνοντας σαφώς τα 7,7 εκατ. και τα 7,5 εκατ. βαρέλια την ημέρα που ήταν ο μέσος όρος το 2022 και το 2021 αντίστοιχως.

Σχεδόν το 80% αυτών των εξαγωγών προορίζονταν για την Κίνα και την Ινδία. Όπως σχολιάζουν αναλυτές του κλάδου, η αύξηση αυτή των εξαγωγών της αντανάκλα την επιτυχία της Μόσχας, που κατάφερε να βρει καινούργιους πελάτες για το πετρέλαιο της, εφόσον η Ευρώπη διέκοψε τις εισαγωγές, αλλά να βρει επίσης και καινούργια πλοία, δεδομένου ότι με τις κυρώσεις έχασε την πρόσβαση στα δεξαμενόπλοια των δυτικών οικονομιών.

BLOOMBERG, FINANCIAL TIMES

Αμετάβλητα τα επιτόκια στην Τουρκία ενόψει εκλογών

Η Τράπεζα της Τουρκίας παρατείνει προς το παρόν τη στάση αναμονής σε ό,τι αφορά το επίπεδο των επιτοκίων που διατήρησε σταθερά για τρίτο συναπτό μήνα. Στόχος της, προφανώς, να διατηρήσει σταθερή την ισοτιμία της τουρκικής λίρας μέχρι τον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών. Έτσι, τα επιτόκια στη γειτονική χώρα βρίσκονται στο 8,5%, με την τουρκική λίρα να αντιδρά ελάχιστα στην είδηση. Σύμφωνα με οικονομικούς αναλυτές, η απόφαση μπορεί να διασφαλίσει στην κεντρική τράπεζα κάποιου χρόνου, καθώς ανακόπτει κάπως τις πιέσεις που υφίσταται το νόμισμα της χώρας και κατά κάποιον τρόπο περιφρουρεί τη δημοτικότητα του Τούρκου προέδρου λίγες ημέρες πριν από τις εκλογές. Δεδομένου,

Στόχος, να διατηρηθεί σταθερή η ισοτιμία της τουρκικής λίρας και να ανακοπούν οι πιέσεις που υφίσταται το τουρκικό νόμισμα.

πάντως, ότι η λίρα βρίσκεται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, η κεντρική τράπεζα δεν έχει πολλές επιλογές και η διατήρηση των επιτοκίων σε σταθερά επίπεδα είναι μία από αυτές. Και αυτό γιατί στην αγορά επικρατεί η προσδοκία πως το νόμισμα της Τουρκίας θα σημειώσει πολύ πιο απότομη πτώση μετά τον δεύτερο γύ-

ρο των εκλογών, αδιακρίτως του ποιος θα αναδειχθεί νικητής. Στη σχετική ανακοίνωσή της, η Τράπεζα της Τουρκίας δικαιολογεί την απόφασή της ως «κατάλληλη για να στηρίξει την αναγκαία ανάκαμψη» μετά το πλήγμα που έχουν καταφέρει στην Τουρκία οι καταστρεπτικοί σεισμοί του Φεβρουαρίου. Είναι, ωστόσο, κοινό μυστικό που λειτουργεί καθ' υπαγόρευση του Ταγίπ Ερντογάν, που έχει αποκαλέσει εαυτόν «εχθρό των επιτοκίων» και επικαλούμενος ακόμη και το Κοράνι, εναντιώνεται στην αύξηση του κόστους του δανεισμού και έχει αποκλείσει κάθε αύξηση των επιτοκίων σε περίπτωση επανεκλογής του. Παράλληλα, η επιτροπή νομισματικής πολιτικής αναφέρει στη σχετική ανακοίνωσή της ότι «τα τελευταία στοι-

χεία καταδεικνύουν πως στις περιοχές που επλήγησαν από τους σεισμούς η οικονομική δραστηριότητα ανακάμπτει ταχύτερα από όσο αναμενόταν και, επομένως, οι σεισμοί δεν θα έχουν μόνιμες συνέπειες στη γενικότερη πορεία της τουρκικής οικονομίας».

Σύμφωνα με τη Σέλβα Μπαχάρ Μπαζικί, οικονομολόγο - συνεργάτιδα του Bloomberg, «η κεντρική τράπεζα διατήρησε μεν αμετάβλητα τα επιτόκια, αλλά εκτιμούμε ότι θα εξακολουθήσει να επιβάλλει στις τράπεζες ανορθόδοξα μέτρα με σκοπό τη στήριξη του νομίσματος και να παρεμβαίνει στις αγορές συναλλάγματος, για να περιορίσει τον αντικτύπο που έχει στο νόμισμα της χώρας αυτή η ακραία χαλαρή νομισματική πολιτική».

BLOOMBERG



Στην αγορά επικρατεί η εκτίμηση πως το νόμισμα της Τουρκίας θα σημειώσει πολύ πιο απότομη πτώση μετά τον δεύτερο γύρο των εκλογών, αδιακρίτως του ποιος θα αναδειχθεί νικητής.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Κόμβος εμπορίας ρωσικού χρυσού τα Εμιράτα

Του ΠΙΤΕΡ ΧΟΜΠΣΟΝ / REUTERS

Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα εξελίχθηκαν σε κόμβο εμπορίου του ρωσικού χρυσού, από τη στιγμή που η Δύση έκκοψε τους παραδοσιακούς διαύλους των ρωσικών εξαγωγών. Αυτό προκύπτει από στοιχεία των ρωσικών τελωνείων, που περιέχουν λεπτομέρειες σχεδόν 1.000 εξαγωγών χρυσού από τη στιγμή που άρχισε ο πόλεμος στην Ουκρανία. Καταδεικνύουν πως τα Εμιράτα εισήγαγαν 75,7 τόνους ρωσικού χρυσού αξίας 4,3 δισ. δολ. πολύ περισσότερο από τον 1,3 τόνο στη διάρκεια του 2021.

Ακολουθούν Κίνα και Τουρκία, που εισήγαγαν περίπου 20 τόνους εκάστη από 24 Φεβρουαρίου 2022 μέχρι 3 Μαρτίου 2023. Οι τρεις χώρες μαζί αντιπροσωπεύουν το 99,8% των εξαγωγών ρωσικού χρυσού στα αρχεία των τελωνείων. Τις ημέρες μετά την εισβολή στην Ουκρανία, πολλές πολυεθνικές τράπεζες, εταιρείες logistics και βιομηχανίες επεξεργασίας πο-

μονώσει περαιτέρω τη Ρωσία, η Ουάσιγκτον προειδοποίησε χώρες όπως τα Εμιράτα και την Τουρκία ότι ενδέχεται να αποκλειστούν από τις αγορές του G7 αν συνεργαστούν με όποιον υπόκειται σε κυρώσεις. Από τα στοιχεία που μελέτησε το Reuters δεν προκύπτει κάποια παραβίαση των κυρώσεων από αυτές τις χώρες. Τα αρχεία των τελωνείων που έδωσε στο Reuters παράγοντας του εμπορίου εμφανίζουν εξαγωγές 116,3 τόνων ρωσικού χρυσού από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 μέχρι τις 3 Μαρτίου 2023.

Ωστόσο, η συμβουλευτική Metals Focus εκτιμά ότι η Ρωσία παράγαγε 325 τόνους χρυσού μέσα στο 2022. Ο υπόλοιπος χρυσός είτε έμεινε εντός της χώρας είτε εξήχθη μέσω συναλλαγών που δεν εμφανίζονται στα αρχεία των τελωνείων. Δεν έχει σταθεί δυνατόν να εξακριβωθεί τι ποσοστό από τις συνολικές εξαγωγές ρωσικού χρυσού καλύπτεται από τα στοιχεία.

Εξακριβώθηκε, όμως, ότι οι εξαγωγές ρωσικού χρυσού στην Κίνα κατέληξαν οι περισσότερες στο Χονγκ Κονγκ. Το κινεζικό υπουργείο Εξωτερικών σχολίασε πως στη συνεργασία της χώρας με τη Ρωσία «δεν πρέπει να παρεμβαίνει και να την εμποδίζει οποιαδήποτε τρίτη πλευρά». Το υπουργείο Οικονομικών της Τουρκίας απέφυγε να απαντήσει σε σχετικές ερωτήσεις όπως, άλλωστε, και οι ρωσικές αρχές. Σε ό,τι αφορά το Λονδίνο, η εξαφάνιση των ρωσικών εξαγωγών δεν αποτελεί πλήγμα καθώς το εμπόριό τους δεν εξαρτάται από τη Ρωσία. Το 2021, για παράδειγμα, ο χρυσός της Ρωσίας αντιπροσώπευε το 29% των εισαγωγών του Λονδίνου, αλλά το 2018 μόλις το 2%.

Διευθυντικό στέλεχος εταιρείας, που εξήγε μεγάλο όγκο ρωσικού χρυσού στα Εμιράτα, δήλωσε στο Reuters ότι οι ρωσικές επιχειρήσεις πουλούσαν χρυσό στη χώρα του Κόλπου με έκπτωση περίπου 1% σε σύγκριση με τις διεθνείς αγορές. Ο ίδιος, που επέμεινε στην ανωνυμία του, προσέθεσε πως το μεγαλύτερο μέρος του χρυσού που εξήχθη στα Εμιράτα προοιζόταν για βιομηχανίες επεξεργασίας που θα τον έλιωναν και θα τον επεξεργάζονταν για να τον εμφανίσουν σε διαφορετική μορφή.

Από τη στιγμή που άρχισε ο πόλεμος στην Ουκρανία, εκτοξεύθηκαν οι εξαγωγές της Ρωσίας προς τα ΗΑΕ.

λύτιμων μετάλλων διέκοψαν τις συναλλαγές τους με ρωσικό χρυσό, που συνήθως εξήγαγαν στο Λονδίνο, παραδοσιακό κόμβο εμπορίας χρυσού. Από 7 Μαρτίου 2022 η Ένωση Αγορών Χρυσού του Λονδίνου απαγόρευσε τις εισαγωγές ρωσικών ράβδων χρυσού, ενώ στα τέλη Αυγούστου, Ε.Ε., Βρετανία, Ελλάδα, ΗΠΑ, Καναδάς και Ιαπωνία έκαναν το ίδιο.

Τα σχετικά έγγραφα προδίδουν, όμως, ότι οι παραγωγοί ρωσικού χρυσού βρήκαν γρήγορα νέες αγορές σε χώρες στις οποίες δεν είχαν επιβληθεί κυρώσεις, όπως τα Εμιράτα, η Τουρκία και η Κίνα. Σύμφωνα με την Επιτροπή Χρυσού της κυβέρνησης των Εμιράτων, το κράτος λειτουργεί με καθαρές και αυστηρές διαδικασίες εναντίον των παράνομων προϊόντων, του ξεπλύματος χρήματος και κάθε συνεργασίας με οποιαδήποτε οντότητα στην οποία έχουν επιβληθεί κυρώσεις.

Σε μια προσπάθεια να απο-

Στο 1 δισ. δολ. την ημέρα οι διεθνείς επενδύσεις σε φωτοβολταϊκά

Φέτος στις καθαρές τεχνολογίες αναμένεται να επενδυθεί 1,7 τρισ. δολάρια

Περίπου στα 2,8 τρισ. δολάρια αναμένεται να διαμορφωθούν φέτος οι επενδύσεις στην ενέργεια διεθνώς, εκ των οποίων τουλάχιστον το 1,7 τρισ. θα είναι προσανατολισμένο στις καθαρές τεχνολογίες, όπως τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, οι ΑΠΕ και η αποθήκευση ενέργειας. Αυτό διαπιστώνει σχετική έκθεση της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας (IEA), η οποία εκτιμά μάλιστα πως οι επενδύσεις συγκεκριμένα στα φωτοβολταϊκά πρόκειται να ξεπεράσουν το 1 δισ. την ημέρα φέτος.

Ως αποτέλεσμα, οι επενδύσεις στα φωτοβολταϊκά αναμένεται να ξεπεράσουν για πρώτη φορά τις αντίστοιχες που διοχετεύονται προς την πετρελαιοπαραγωγή, σύμφωνα με τον επικεφαλής της IEA, Φατίχ Μπρόλ. Ωστόσο, οι συνολικές επενδύσεις σε άνθρακα, φυσικό αέριο και πετρέλαιο πρόκειται να παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα, ελαφρώς άνω του 1 τρισ. δολαρίων.

«Οι επενδύσεις σε ορυκτά καύσιμα σήμερα είναι υπερδιπλάσιες του επιπέδου που απαιτείται για να επιτευχθεί η ανθρακική ουδετερότητα μέχρι το 2050. Η απόκλιση συγκεκριμένα στον τομέα του άνθρακα είναι εξαιρετικά μεγάλη: οι σημερινές επενδύσεις είναι σχεδόν έξι φορές πάνω από τις απαιτήσεις για ανθρακική ουδετερότητα μέχρι το 2030», αναφέρεται χαρακτηριστικά στην έκθεση της IEA.

Παρά την αύξηση των επενδύσεων στις καθαρές μορφές ενέργειας, το ύψος των επενδύσεων που εξακολουθούν να διοχετεύονται προς τα ορυκτά καύσιμα προκαλεί προβληματισμούς.

Από τον 19ο αιώνα «οι ανθρώπινες ενέργειες είναι ο βασικός παράγοντας ώθησης της κλιματικής αλλαγής, ιδίως λόγω της καύσης ορυκτών καυσίμων, όπως ο άνθρακας, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο», αναφέρουν τα Ηνωμένα Έθνη. Εξ ου και τα ευρήματα της IEA έρχονται σε σύγκρουση με τον στόχο της μείωσης των εκπομπών αέριων ρύπων και τη Συμφωνία των Παρισίων. Σημειώνεται πως για την αντιστροφή της κλιματικής αλλαγής θεωρείται κρίσιμη η επίτευξη της ανθρακικής ουδετερότητας μέχρι το 2050.

Τον περασμένο Ιούνιο, ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ



Για κάθε δολάριο που επενδύεται στα ορυκτά καύσιμα, περίπου 1,7 δολ. δρομολογείται προς την καθαρή ενέργεια. Αυτή η αναλογία ανερχόταν στο ένα προς ένα πριν από μόλις πέντε χρόνια.

Προβληματισμοί για τα υψηλά ποσά που διοχετεύονται στην ανάπτυξη της βιομηχανίας των ορυκτών καυσίμων.

Αντόνιο Γκουτέρες απέρριψε και κατέκρινε νέα ευρήματα σχετικά με τη δυνατότητα εξόρυξης ορυκτών καυσίμων. Είπε ότι επρόκειτο για ψευδαισθήσεις και απύθνη εκκίνηση για

την εγκατάληψη ολόκληρου του κλάδου.

Παρά τις έντονες ανησυχίες, η βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου συνεχίζει να αναπτύσσεται διεθνώς. Για παράδειγμα, τον Οκτώβριο του 2022 ο επικεφαλής της BP, Μπέρναρντ Λούνεϊ, δήλωσε ότι η στρατηγική της εταιρείας επικεντρώνεται στις επενδύσεις στους υδρογονάνθρακες, αλλά παράλληλα και στην προγραμματισμένη ενεργειακή μετάβαση.

Παρότι θα εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τα χρήματα που ρέουν προς τα ορυκτά καύσιμα, ο Μπρόλ

προσπάθησε να αναδείξει τον παράγοντα που θα οδηγήσει την ενεργειακή μετάβαση. «Η καθαρή ενέργεια κινείται γρήγορα – ταχύτερα απ' ό,τι συνειδητοποιεί πολύς κόσμος. Αυτό είναι σαφές από τα μόνιμα των επενδύσεων, όπου οι καθαρές τεχνολογίες αποστασιοποιούνται από τα ορυκτά καύσιμα», τόνισε. «Για κάθε δολάριο που επενδύεται στα ορυκτά καύσιμα, περίπου 1,7 δολάρια δρομολογείται τώρα προς την καθαρή ενέργεια», δήλωσε ο Μπρόλ, εξηγώντας ότι αυτή η αναλογία ανερχόταν στο ένα προς ένα πριν από μόλις πέντε χρόνια.

Τέλος τα πάρτι στα ακίνητά μας, λέει η Airbnb

Την «αντι-πάρτι» πολιτική της ενεργοποιεί η Airbnb για τα ακίνητα που νοικιάζονται μέσω της πλατφόρμας στις πιο δημοφιλείς περιόδους της καλοκαιρινής σεζόν στις ΗΠΑ, καθώς προσπαθεί να βελτιώσει τις σχέσεις ανάμεσα στους επισκέπτες και στους οικοδεσπότες.

Όπως ανέφερε στο blog της η Airbnb, θα εφαρμόσει το σύστημα «αντι-πάρτι» για τις αργίες του Memorial Day και του Fourth of July, όπου παραδοσιακά πολλοί Αμερικανοί ταξιδεύουν. Και αυτό γιατί, όπως παραδέχθηκε αυτόν τον μήνα ο συνιδρυτής και CEO της πλατφόρμας, Μπράιαν Τσέκι, ο όγκος των παραπόνων που λαμβάνει η εταιρεία είναι για εκείνον μια απότομη αφύπνιση.

Το σύστημα «αντι-πάρτι» της Airbnb εντοπίζει και μετά μπλοκάρει κρατήσεις για ένα ή δύο βράδια που θεωρούνται ύποπτες για απαγορευμένα πάρτι. Ανάμεσα στα προειδοποιητικά καμπανάκια που χρησιμοποιεί η πλατφόρμα για να ξέρει ποιες κρατήσεις να μπλοκάρει είναι οι αξιολογήσεις που έχει λάβει ο χρήστης, η απόσταση του νοικιαζόμενου από τη μόνιμη

Η εταιρεία ζητάει από τους γείτονες να τα καταγγέλλουν μέσω της εταιρικής γραμμής υποστήριξης.

κατοικία του αλλά και οι κρατήσεις της τελευταίας στιγμής. Επίσης, το σύστημα ενθαρρύνει τους γείτονες να ενημερώσουν την Airbnb εάν διαπιστώσουν ότι γίνεται πάρτι σε κάποιο από τα νοικιαζόμενα ακίνητά της, μέσω της γραμμής υποστήριξης. Η Airbnb προσφέρει ακόμη αισθητήρες θορύβου και υγρασίας, που όπως λέει μπορούν να ανιχνεύσουν ένα πάρτι ή μεγάλο αριθμό ατόμων.

Τον Αύγουστο του 2020 η Airbnb είχε προχωρήσει σε μια παγκόσμια απαγόρευση των πάρτι, ενώ παρόμοια μέτρα ελήφθησαν στις ΗΠΑ για το Halloween και την παραμονή Πρωτοχρονιάς. Οι επισκέπτες



Η Airbnb προσφέρει στους οικοδεσπότες των ακινήτων ακόμη και αισθητήρες θορύβου και υγρασίας, που όπως λέει μπορούν να ανιχνεύσουν ένα πάρτι ή μεγάλο αριθμό ατόμων.

καλούνται να συμφωνήσουν ότι δεν θα κάνουν πάρτι κατά τη διαδικασία της κράτησης.

Η πλατφόρμα προειδοποιεί τους επισκέπτες ότι εάν παραβιάσουν την πολιτική, θα υποστούν συνέπειες, όπως για παράδειγμα μια πιθανή αναστολή ή αποκλεισμό του λογαριασμού τους.

«Αν και αυτά τα περιστατικά στην Airbnb είναι σπάνια, δεσμευόμαστε να βοηθήσουμε

τους οικοδεσπότες μας να προωθήσουν τα υπεύθυνα ταξίδια στις γειτονιές τους και να εργαστούμε για να μειώσουμε τον κίνδυνο ενοχλητικών πάρτι, τα οποία είναι απαγορευμένα στην πλατφόρμα μας και ανεπιθύμητα στις κοινότητες που εξυπηρετούμε», δήλωσε η εταιρεία.

Η Airbnb κατέγραψε πτώση 55% στις αναφορές για πάρτι από τότε που θέσπισε την παγκόσμια απαγόρευση το 2020. Σύμφωνα με τα στοιχεία της, μόλις το 0,04% των κρατήσεων σε όλο το 2022 οδήγησε σε αναφορά για πάρτι.

Καθώς προσπαθεί να μετριάσει τις εντάσεις ανάμεσα στους επισκέπτες και στους οικοδεσπότες, η πλατφόρμα ανακοίνωσε επίσης πρόσφατα ότι θα αρχίσει να ενημερώνει τους χρήστες για τις δουλειές που απαιτείται να κάνουν σε ορισμένα από τα νοικιαζόμενα ακίνητά της. Η κίνηση έρχεται ως αποτέλεσμα παραπόνων, καθώς κάποιοι οικοδεσπότες είχαν υπερβολικές απαιτήσεις από τους επισκέπτες τους, όπως να κουρέψουν το γκαζόν και να πλύνουν τα σεντόνια τους πριν φύγουν.

ΣΤΟ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
Δικαιοδοσία Επικυρώσεως Διαθηκών
Αρ. Αίτησης: 57/2023

Αναφορικά με την ΜΑΡΟΥΛΛΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (Α.Δ.Τ. 385885) το γένος Στεφάνου τέως από τη Λεμεσό

Αποβιώσασα

Δίδεται με την παρούσα ειδοποίηση ότι μετά την παρέλευση 14 ημερών από την δημοσίευση, θα γίνει αίτηση στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού για την Επικύρωση της Διαθήκης και παραχώρηση εγγράφων Διαχείρισης μετά συνημμένης Διαθήκης της περιουσίας της Μαρούλλας Δημητρίου το γένος Στεφάνου τέως από τη Λεμεσό, αποβιώσασας, στην Μαρία Γεωργίου το γένος Βάσου Δημητρίου από τη Λεμεσό.

Εάν έχετε ένσταση δέον όπως εντός της πιο πάνω προθεσμίας καταχωρήσετε ένσταση (caveat) στο πιο πάνω αναφερόμενο Πρωτοκολλητήριο.

Ειρήνη Κρόκου διό
ΕΥΑΓΟΡΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΔΕΠΕ
Δικηγόροι αιτήτριας Μαρίας Γεωργίου
το γένος Βάσου Δημητρίου

Διεύθυνση επίδοσης:

Το Δικηγορικό Γραφείο κ.κ. Ευαγόρας Αναστασίου
και Συνεργάτες Δ.Ε.Π.Ε.,
Οδός Τζών Κέννεντυ και Κερκύρας 11, 3107, Λεμεσός

Σπίτια μόνο για κροίσους σε Αττική Ριβιέρα και Αθήνα

Πληθαίνουν οι συναλλαγές άνω των 20.000 ευρώ ανά τετραγωνικό

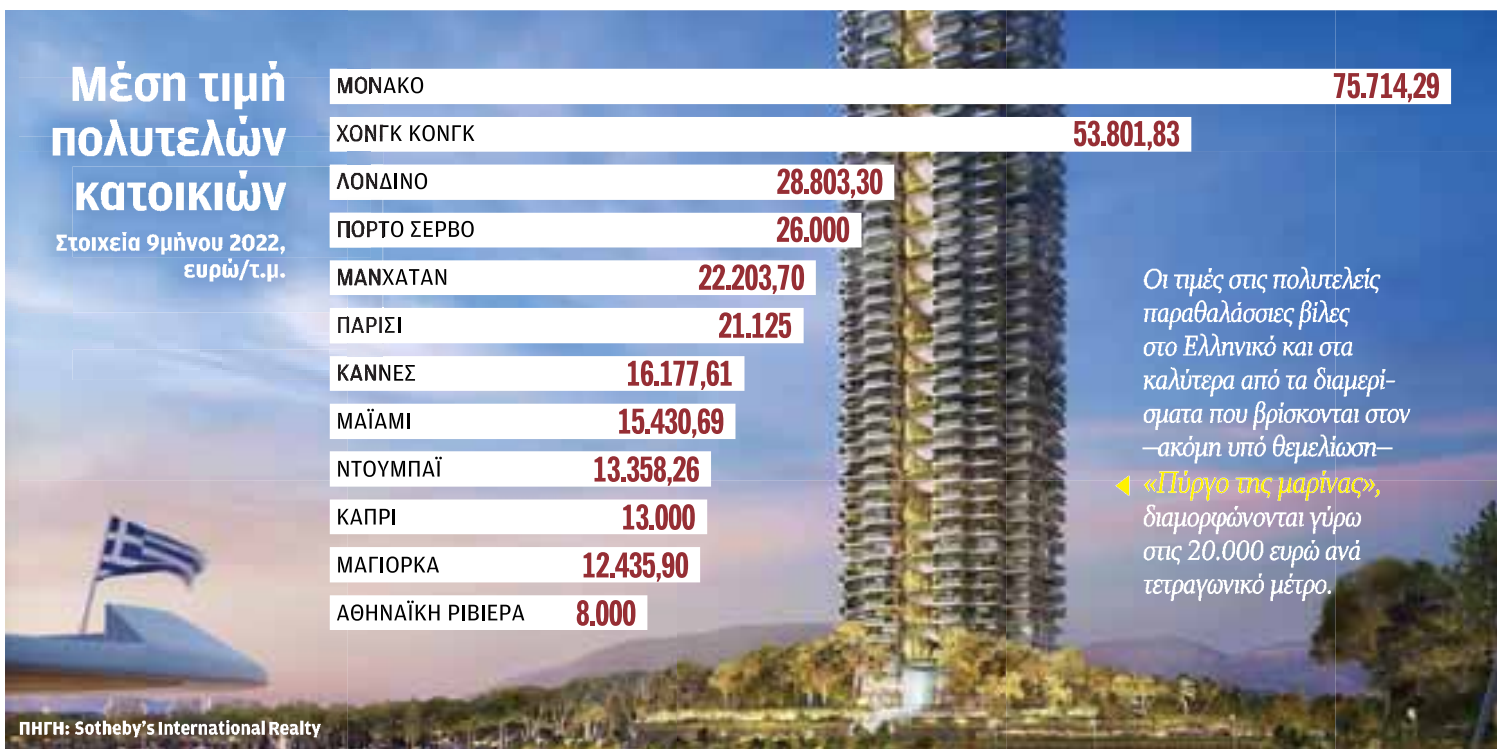
Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η ολόενα και ισχυρότερη ζήτηση για πολυτελείς κατοικίες στην Αττική από φυσικά πρόσωπα με ιδιαίτερη οικονομική ισχύ και η περιορισμένη προσφορά τέτοιου στοκ ακινήτων, ακόμα κι αν συνυπολογιστούν project που βρίσκονται σε εξέλιξη αλλά θα χρειαστούν χρόνο για να μπουν στην αγορά, έχει αρχίσει να διαμορφώνει τιμές άνω των 20.000 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο. Επιπλέον, η ζήτηση αυτή προκαλεί αυτοπροφοδοτούμενη αύξηση καθώς επενδυτικά κεφάλαια τοποθετούνται σε τέτοια ακίνητα με στόχο να τα μεταπωλήσουν.

Με τον αριθμό των υπό ανάπτυξη τέτοιων διαμερισμάτων και κατοικιών να είναι αυτή τη στιγμή πεπερασμένος, και να προσδιορίζεται ουσιαστικά από τα projects στο Hilton, το Ελληνικό και μία - δύο ακόμα μεγάλες αναπτύξεις, κτηματομεσιτικές πηγές εκτιμούν πως η αγορά θα δει ακόμα υψηλότερες τιμές στα επόμενα χρόνια. Ειδικά, καθώς η Αθήνα παραμένει φθηνή συγκριτικά με άλλες πόλεις που γνωρίζουν υψηλή ζήτηση για πολυ-

τελή διαμερίσματα. Η συζήτηση αφορά βεβαίως προνομιακά ακίνητα ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας, είτε ιστορικής είτε τρέχουσας, σε πολύ καλές περιοχές. Σημειώνεται όμως ότι η ζήτηση έχει πλέον διαχυθεί από την Αττική Ριβιέρα και στο κέντρο της πρωτεύουσας. Της μοναδικής ευρωπαϊκής πρωτεύουσας με άμεση πρόσβαση στη θάλασσα και πλούσια ιστορία με μοναδικά αρχαιολογικά και άλλα αξιοθέατα παγκόσμιας εμβέλειας.

Το πρόσφατο ιστορικό συναλλαγών σε τέτοια διαμερίσματα και κατοικίες αποκαλύπτει τιμήματα που μόλις πριν από λίγα χρόνια θα ήταν αδιανόητα ακόμα και από τους πλέον αισιόδοξους. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα, η πρόσφατη συναλλαγή πώλησης διαμερίσματος επιφάνειας 320 τετραγωνικών μέτρων στην οδό Ηρώδου Αττικού στην περιοχή των Ανακτόρων, το οποίο άλλαξε χέρια έναντι 18 εκατ. ευρώ, ήτοι ποσό ρεκόρ 58.000 ανά τετραγωνικό. Όπως αποκάλυψε η «Κ», πρόκειται για το ρετιρέ στον αριθμό 17 της Ηρώδου Αττικού, δίπλα στο Προεδρικό Μέγαρο, που χτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας



Οι τιμές στις πολυτελείς παραθαλάσσιες βίλες στο Ελληνικό και στα καλύτερα από τα διαμερίσματα που βρίσκονται στον -ακόμη υπό θεμελίωση- «Πύργο της μαρίνας», διαμορφώνονται γύρω στις 20.000 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο.

Στο ποσό-ρεκόρ των 58.000 ευρώ το τετραγωνικό πωλήθηκε πρόσφατα διαμέρισμα στην οδό Ηρώδου Αττικού.

του 1960 από τον διακεκριμένο αρχιτέκτονα Τάκη Ζενέτο. Αγοραστής του ακινήτου είναι ο Τόμας Φλορ, πεθερός του πρίγκιπα Φιλίππου, γιου του τέως βασιλιά της Ελλάδας, Κωνσταντίνου.

Πωλητές ήταν οι κληρονόμοι του Καρόλου Φιξ. Εδώ ο συνδυασμός αρχιτέκτονα, περιοχής, χαρακτηριστικών διαμερίσματος, θέας αλλά και της ιστορίας του συνέβαλαν στη διαμόρφωση μιας τέτοιας τιμής. Ωστόσο δεν είναι η μοναδική συναλλαγή με τιμήματα που ξεπερνάει κατά πολύ τις 20.000 ευρώ ανά τετραγωνικό στο κέντρο της Αθήνας. Δέκα εκατομμύρια ευρώ για την αγορά

πολυτελούς διαμερίσματος στον ίδιο δρόμο φέρεται να κατέβαλε για μικρότερης επιφάνειας ακίνητο και ο Έλληνας διεκατομμυριούχος έμπορος μετάλλων και trader εμπορευμάτων, Τέλνς Μυστακίδης. Μετά τις αλλαγές αυτές η οδός Ηρώδου Αττικού ανέκτησε τη σκιά της ως ο ακριβότερος δρόμος στην πρωτεύουσα, σχολιάζουν κτηματομεσιτές, δραστήριοι σε αυτό το τμήμα της αγοράς.

Δεν πρόκειται για μεμονωμένες περιπτώσεις. Δυσθεώρητα για τα μέχρι πρότινος δεδομένα της Αθήνας, τιμήματα έχουν καταγραφεί και στις συναλλαγές πώλησης των διαμερισμάτων που αναπτύσσει η TEMES στο κτίριο του ιστορικού ξενοδοχείου Hilton. Το ολοκληρωμένο τουριστικό συγκρότημα, που μέχρι σήμερα είναι ακόμα γνωστό ως Hilton, αναμένεται να ανοίξει τις πύλες του στις αρχές του 2025, αλλά ήδη στη συντριπτική τους πλειονότητα τα 50 διαμερίσματα που διαμορφώνονται

στοιχούν τέσσερις τελευταίους ορόφους του, έχουν πουληθεί. Οι αγοραστές στην πλειοψηφία τους είναι, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, Έλληνες. Οι δύο τελευταίοι ορόφοι, που βρίσκονται κάτω από το παλαιό Galaxy, είναι αυτοί που πουλήθηκαν ακριβότερα. Η μέση τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο έχει διαμορφωθεί κοντά στις 24.000 ευρώ. Σε αυτά τα επίπεδα φιλοξενούνται διαμερίσματα διαφόρων τύπων συντηρητικού ως επί το πλείστον μεγέθους αλλά και μία πολύ μεγάλη κατοικία. Οι δύο επόμενοι προς τα κάτω ορόφοι πωλήθηκαν έναντι 21.000 ευρώ ανά τετραγωνικό. Τα διαμερίσματα στους δύο τελευταίους ορόφους φέρουν το brand της Waldorf Astoria, ενώ οι δύο επόμενοι προς τα κάτω αυτό της Conrad. Οι εργασίες έχουν ξεκινήσει εδώ και ενάμιση χρόνο, από τον Ιανουάριο του 2022, και αναμένεται να ολοκληρωθούν στα τέλη του 2024 με αρχές 2025.

Ανάλογες τιμές, περίξ των

20.000 ανά τετραγωνικό μέτρο, έχουν διαμορφώσει και οι συναλλαγές στις πολυτελείς παραθαλάσσιες βίλες στο Ελληνικό, όπως και στα καλύτερα από τα διαμερίσματα που βρίσκονται στον -ακόμη υπό θεμελίωση- «Πύργο της μαρίνας» στο Ελληνικό. Και εδώ η συντριπτική πλειονότητα των κατοικιών έχει πουληθεί.

Καθίσταται σαφές πως η Αθήνα, και η Αττική εν γένει, έχουν μπει στο ραντάρ καρτοφυλακίων που αναζητούν πολυτελείς κατοικίες. Ένας πρόσθετος λόγος, εκτός από τη μεγάλη ανάκαμψη της επενδυτικής εμπιστοσύνης για τη χώρα τα τελευταία χρόνια, είναι και ο αριθμός και η έκταση των υπό εξέλιξη αστικών αναπλάσεων που υποδοχονται να αναβαθμίσουν δραστικά το πρόσωπο της πόλης και των προαστίων της, για πρώτη φορά ύστερα από μισό αιώνα, σημειώνει μιλώντας στην «Κ» Έλληνας επενδυτής που τοποθετείται επιθετικά στο πολυτελές real estate.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑΣ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Το ψηφιοποιημένο μέλλον των ακινήτων

Το ότι υπάρχει disruption στον τομέα του real estate δεν είναι πλέον μυστικό. Κεντρικό πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτήν την αναστάτωση παίζει η τεχνολογία και οι εφαρμογές της. Κι εφόσον αναφερόμαστε στην τεχνολογία δεν είναι υπερβολή αν πούμε πως όσα έχουμε δει μέχρι τώρα είναι ένα απλό «ξεμύτισμα» του τι πρόκειται να επακολουθήσει.

Οι κύριες νέες τάσεις στο διεθνές real estate περιστρέφονται γύρω από τις εφαρμογές της αναπαραγωγικής τεχνικής νομοσύνης, του blockchain, της απανθρακοποίησης και της βιωσιμότητας, των τεχνολογικών εφαρμογών στον κατασκευαστικό τομέα και του proptech (τεχνολογία ακινήτων).

Αρχίζοντας από το τελευταίο, το proptech συλλογικά αποτελεί τον συνδετικό ιστό μεταξύ ανθρώπων, τεχνολογίας και πληροφορικής έτσι ώστε να απλοποιείται η διαδικασία επένδυσης, αγοράς, ενοικίασης, κατοχής, πώλησης, διαχείρισης, λειτουργίας και έρευνας, κυρίως στον οικιστικό και εμπορικό τομέα των ακινήτων. Ο τομέας βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη για αρκετά χρόνια τώρα, αλλά αναπτύσσεται όλο και πιο ραγδαία όσο η τεχνολογία προχωρεί και το νομοθετικό πλαίσιο βελτιώνεται.

Η τεχνική νομοσύνη έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει τον τομέα των ακινήτων ποικιλοτρόπως. Ήδη αξιοποιείται για τη δημιουργία ακριβέστερων και λεπτομερέστερων αναπαραστάσεων ακινήτων, για την αναγνώριση και την ταξινόμηση διαφορετικών τύπων κτιρίων αλλά και χώρων, και την περιγραφή ακινήτων με βάση τις τρέχουσες τάσεις της αγοράς λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη και

τα σχόλια των υποψήφιων αγοραστών. Συμβάλλει επίσης στην αυτοματοποίηση της εξέτασης και ελέγχου σχετικών εγγράφων, την ανάλυση και τη δημιουργία εξατομικευμένων καταχωρίσεων ακινήτων, που βασίζονται σε δεδομένα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αλλά και άλλες πηγές. Επιπλέον, η αυτοματοποίηση ορισμένων εργασιών μέσω της τεχνητής νοημοσύνης μπορεί να απελευθερώσει χρόνο και φαιά

Η επιταχυνόμενη ψηφιοποίηση διαδικασιών ήταν ένα παγκόσμιο φαινόμενο που επέβαλε η περίοδος των επαναλαμβανόμενων lockdown κατά την πανδημία.

ουσία από τους επαγγελματίες του τομέα δίνοντάς τους την ευκαιρία να επεντρωθούν σε εργασίες με περισσότερη προστιθέμενη αξία, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητά και την παραγωγικότητά τους. Μπορεί κάποιες εφαρμογές να χρησιμοποιούνται ως πηγή έμπνευσης για σχεδιασμό κτιρίων, εσωτερικών χώρων, επίπλωσης, δημιουργίας κήπων κ.λπ.

Μπορεί τα καλά της τεχνητής νοημοσύνης να είναι πολλά, αλλά πρέπει να έχουμε υπόψη πως οι αλγόριθμοι της είναι τόσο καλοί όσο και τα δεδομένα βάσης στα οποία εκπαιδεύονται. Εάν τα δεδομένα εκπαίδευσης είναι είτε ετεροβαρή προς μια κατεύθυνση ή ελλιπή, τότε η τεχνική νομο-



Η τεχνική νοημοσύνη αξιοποιείται ήδη για τη δημιουργία ακριβέστερων και λεπτομερέστερων αναπαραστάσεων ακινήτων, για την αναγνώριση και την ταξινόμηση διαφορετικών τύπων κτιρίων αλλά και χώρων, και την περιγραφή ακινήτων με βάση τις τρέχουσες τάσεις της αγοράς.

σύνη θα παράγει ετεροβαρή ή ελλιπή αποτελέσματα. Αυτό δυνητικά θα μπορούσε να οδηγήσει σε διακρίσεις στην αγορά των ακινήτων και να δικαιώνει τις οποίες εσδήποτε υπάρχουσες ανισότητες μεταξύ των συντελεστών της αγοράς.

Η επιταχυνόμενη ψηφιοποίηση διαδικασιών ήταν ένα παγκόσμιο φαινόμενο που επέβαλε η περίοδος των επαναλαμβανόμενων lockdown κατά την πανδημία. Αυτό με τη σειρά του επιτάχυνε και την ανάγκη για μετάβαση της τάξης των ακινήτων προς ένα σύστημα κρυπτογράφησης. Αν και στα πολύ αρχικά του στάδια, η εφαρμογή του blockchain στις συναλλαγές ακινήτων είναι το μέλλον, δίνοντας

την ευκαιρία για πλήρη μετεξέλιξη του τομέα, στον τρόπο που συναλλάσσομαστε. Η διαδικασία απόκτησης στεγαστικού δανείου θα γίνει για παράδειγμα πιο ομαλή και πιο προσιτή. Η διαχείριση των εξασφαλίσεων θα γίνει πιο εύκολη, ενώ η έξυπνη εκτέλεση των συμβολαίων θα εξαλείψει την πιθανότητα ανθρώπινου λάθους, από τις κ.λπ. με απώτερο στόχο να δημιουργηθεί ένας κλάδος όπου όλοι οι συμμετέχοντες θα έχουν ίσες ευκαιρίες για επιτυχία.

Η απανθρακοποίηση των ακινήτων είναι σημαντική για διάφορους λόγους. Πρώτον, ο τομέας των ακινήτων είναι υπεύθυνος για σημαντικές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα -κυρίως από τη θερ-

μανση και την ψύξη κτιρίων, καθώς και από την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας. Δεύτερον, μπορεί να οδηγήσει σε εξοικονόμηση κόστους στους λογαριασμούς ενέργειας και στο κόστος συντήρησης και να βελτιώσει την ποιότητα του αέρα των εσωτερικών χώρων, κάτι που ωφελεί τους χρήστες των κτιρίων. Τρίτον, η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές μπορεί να αυξήσει την αγοραία αξία και την ανταγωνιστικότητα των κτιρίων, καθώς οι αγοραστές/ επενδυτές και οι ενοικιαστές απαιτούν ολοένα και περισσότερο ενεργειακά αποδοτικά και βιώσιμα ακίνητα. Ο μηδενισμός των εκπομπών ρύπων δεν θα περιοριστεί μόνο μέσω της άμεσης απανθρακοποίησης των

κτιρίων, αλλά θα έχει και έμμεσες εφαρμογές μέσω των αναδασώσεων που θα επισυμβούν ως αντίβαρο της δημιουργίας ρύπων που δεν μπορούν εύκολα να καταργηθούν. Έτσι, τεμάχια γης που δεν προσφέρονται για ανάπτυξη κτιρίων, αλλά προσφέρονται για αυτόν τον σκοπό, παρουσιάζουν καλές προοπτικές κεφαλαιουχικής ανατίμησης στο μέλλον λόγω της ζήτησης που θα δημιουργηθεί εξαιτίας αυτής της ανάγκης.

Η χρήση προηγμένων κατασκευαστικών τεχνικών όπως η ενεργειακή καινοτομία, η τρισδιάστατη εκτύπωση, η ρομποτική και τα αρθρωτά κτίρια μπορούν να συμβάλουν στη μείωση του κόστους στέγασης, εξορθολογίζοντας τη διαδικασία κατασκευής και μειώνοντας τις απαιτήσεις σε εργατικό δυναμικό. Η δυνατότητα για μεγαλύτερη προσαρμογή και ευελιξία στον σχεδιασμό τέτοιων οικιστικών μονάδων μπορεί να είναι ιδιαίτερα επωφελής στην επίδιωξη απόκτησης προσιτών στέγης -κάτι που μπήκε για τα καλά στον δημόσιο διάλογο τον τελευταίο καιρό.

Πολλές από τις πιο πάνω τάσεις αρχίσαμε να τις βλέπουμε και στην χώρα μας -άλλες σε μεγαλύτερο και άλλες σε μικρότερο βαθμό. Είναι δύσκολο να προβλεφθεί ο βαθμός σύμπτωσης με τα πιο εξελιγμένα μοντέλα που βλέπουμε να αναπτύσσονται αλλού, επειδή κάποιες εφαρμογές έχουν να κάνουν τόσο με την καλλιέργεια παιδείας, όσο και με την αλλαγή του τρόπου ζωής, όπως και με τη μετεξέλιξη του τρόπου αντίληψης των ακινήτων ως οικιστικής και επαγγελματικής στέγης.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.



Όταν ακούς ότι το σινεμά πέθανε...

Ο βραβευμένος με τέσσερα Οσκαρ Μεξικανός κινηματογραφιστής και σεναριογράφος Αλφόνσο Κουαρόν μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΑΙΜΙΛΙΟ ΧΑΡΜΠΗ**

Αν σου παρουσιαστεί η ευκαιρία να κουβεντιάσεις με τον Αλφόνσο Κουαρόν, ακόμη και αν βρισκείσαι στο Φεστιβάλ Καννών και τρέχεις από τη μια προβολή στην επόμενη, προφανώς την αρπάζεις. Λίγο πριν φτάσει στην Ελλάδα ως καλεσμένος-μέντορας του Rolex Arts Festival, το οποίο ρίχνει την αυλαία του απόψε, ο Μεξικανός κινηματογραφιστής των τεσσάρων βραβείων Οσκαρ μάς μιλάει διαδικτυακά για τους πολύτιμους καρπούς της διδασκαλίας, αλλά και για την τέχνη του. Μέσω του προγράμματος καλλιτεχνικής καθοδήγησης της Rolex, ο Κουαρόν είχε υπό την προστασία του τον ανερχόμενο Ινδό σκηνοθέτη Τσαϊτάνια Ταμχάνε, ο οποίος ήταν και «σκιά» του στα γυρίσματα του «Ρόμα».

«Κάθε ανθρώπινη επαφή είναι μια εμπειρία γνώσης, ιδιαίτερα όταν μιλάμε για διαφορετικές γενιές. Θα έλεγα, μάλιστα, ότι δεν πρόκειται για γραμμική, αλλά για κυκλική διαδικασία: οι νέοι μαθαίνουν από τους παλιότερους και το αντίστροφο, και αυτό είναι απαραίτητο. Βλέπεις τα παραδείγματα σπουδαιών σκηνοθετών που αρνήθηκαν τα διδάγματα της νουβέλ βαγκ τρι δεκαετία του 1960 και γρήγορα απαραιώθηκαν. Προσωπικά νομίζω ότι έμαθα περισσότερα από τον Τσαϊτάνια παρά εκείνος από εμένα. Γενικώς η γοντεία του προγράμματος της Rolex με τους μέντορες είναι ακριβώς αυτή, η εναλλαγή των ρόλων, και πως καμιά φορά μαθαίνεις ποιος είναι ο "μπαμπάς" σου».

Αν και μετριοφρων, ο Αλφόνσο Κουαρόν είναι αναμφισβήτητα ένας από τους κορυφαίους κινηματογραφιστές των ημερών μας. Από το εκρηκτικό «Θέλω και τη μαμά σου» μέχρι τα υπέροχα «Παιδιά των ανθρώπων» και το δεξιοτεχνικό «Ρόμα», ο Μεξικανός σκηνοθέτης έχει αποδείξει την αξία του σε διαφορετικά στυλ και είδη, κερδίζοντας στην πορεία και (προσωπικά) χρυσά αγαλματίδια για τη σκηνοθεσία, τη φωτογραφία και το μοντάζ. Ο ίδιος παραμένει πάντως... ανασφαλής. «Όλα αυτά στην πραγματικότητα δεν αλλάζουν και πολλά. Όταν η κάμερα ξεκινάει να γράφει, νιώθεις ότι



Ο Αλφόνσο Κουαρόν δίνει οδηγίες στη Σάντρα Μπούλοκ και στον Τζορτζ Κλούνεϊ στα γυρίσματα του θρίλερ επιστημονικής φαντασίας «Gravity».



Με την Τζουλιάν Μουρ στα γυρίσματα της ταινίας «Τα παιδιά των ανθρώπων». Ο Κουαρόν έχει αποδείξει την αξία του σε διαφορετικά στυλ και είδη.

“

Πρέπει να πάψουμε να παίρνουμε αποφάσεις με μόνο κριτήριο το πόσοι άνθρωποι πάνε να δουν κάτι στον κινηματογράφο. Αυτό είναι γελοίο.

“

Οι διαδικτυακές πλατφόρμες αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο διανέμεται, αλλά δημιουργείται, το σινεμά του καιρού μας. Η πανδημία απλώς επιτάχυνε μια διαδικασία η οποία είχε ήδη ξεκινήσει.

δεν έχεις ιδέα τι να κάνεις και τι να περιμένεις. Είσαι βασικά τρομοκρατημένος. Αυτή είναι η ειλικρινής απάντηση και οι περισσότεροι σκηνοθέτες θα το επιβεβαιώσουν».

Μέρος της διαδικασίας είναι να βάζει ο ίδιος εμπόδια και προκλήσεις στον εαυτό του: «Το πρόβλημα είναι ότι κάθε φορά δεν ξέρω καν αν αξίζει να πω την τάδε ιστορία. Ελπίζω ότι αυτό που έχει σημασία για εμένα θα έχει και για κάποιον άλλο. Τελικά μάλλον έχω ανάγκη να νιώθω την πρόκληση, να αισθάνομαι ότι κάνω κάτι που δεν γνωρίζω καλά. Εκώ γράφει, π.χ., σενάρια που τα θεωρώ πολύ καλά και δεν πρόκειται να τα γυρίσω ποτέ γιατί πιστεύω ότι κάποιος άλλος μπορεί να το κάνει εξίσου καλά ή άσχημα με εμένα. Διαρκώς ψάχνω να βρω εκείνο το ένα που πιθανότατα δεν μπορεί να γίνει. Όταν τελειώνω μια ταινία, δεν με ενδιαφέρει πολύ αν είναι καλή ή κακή, επειδή το μόνο που πραγματικά μετράει είναι τι έμαθα για να πάω στην επόμενη».

Ένα από τα προσεχή σκηνοθετικά πρότζεκτ του Κουαρόν είναι η τηλεοπτική μίνι σειρά «Disclaimer», με πρωταγωνιστές τους Κέιτ Μπλάνσετ, Σάσα Μπάρον Κόεν και Λέσλι Μαν. «Πρόκειται σίγουρα για διαφορετικό μέσο - εκφραστική γλώσσα, κάτι που εμπεριέχει την πρόκληση που λέγαμε. Από εκεί και έπειτα, στις μέρες μας, βλέπεις κάποια

από τα κορυφαία σενάρια στην τηλεόραση, πραγματικά εξαιρετικά. Είναι σίγουρα το μέσο του σεναριογράφου και το απολαμβάνω. Σπάνια, ωστόσο, θα βρεις σειρές με αυθεντικό κινηματογραφικό αποτύπωμα. Το σινεμά έχει πολύ να κάνει με τον χρόνο, με τον ρυθμό - αντιθέτως, η τηλεόραση πολλές φορές απαιτεί τη "διάλυση" του χρόνου, έτσι ώστε ο θεατής να ενδιαφέρεται περισσότερο για το "τι" θα γίνει παρακάτω παρά για το "πότε". Υπάρχουν βέβαια και εξαιρέσεις. Ο Ντέιβιντ Λιντς, για παράδειγμα, το έκανε με το "Twin Peaks". Για να το πετύχεις, όμως, χρειάζεται ένα διαφορετικό σενεργαλείων».

Εχοντας δει το κατά τα άλλα απολύτως κινηματογραφικό «Ρόμα» να κυκλοφορεί κυρίως στις μικρές οθόνες του Netflix -έχει δηλώσει ότι μόνο εκεί θα

μπορούσε να βρει τους πόρους και την εκφραστική ελευθερία για να το πραγματοποιήσει- ο έμπειρος σκηνοθέτης μιλάει για το πώς οι διαδικτυακές πλατφόρμες, ειδικά μετά την πανδημία, αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο διανέμεται, αλλά και δημιουργείται, το σινεμά του καιρού μας. «Όπως το βλέπω εγώ, η πανδημία απλώς επιτάχυνε μια διαδικασία, η οποία είχε ήδη ξεκινήσει. Είναι εύκολο να τα ριζώσουμε όλα στην πανδημία, ωστόσο αυτές ακριβώς οι τάσεις υπήρχαν από πριν και ήταν θέμα χρόνου να υλοποιηθούν. Πλέον εξαρτάται από εμάς να μπορέσουμε να ερμηνεύσουμε τις νέες συνθήκες και, κυρίως, να συνδεθούμε με τις νεότερες γενιές. Σε ένα βαθμό αυτό συμβαίνει κιόλας, ακόμη κι όταν ξεκινά σαν κάτι πολύ ιδιαίτερο. Δείτε, για παράδειγμα, την απήκηση και τους φαν που έχουν νέοι κινηματογραφιστές όπως ο Αρι Αστερ ή την τεράστια επιτυχία του "Τα πάντα όλα"».

Παρά τις τεκτονικές αλλαγές, ο Κουαρόν παραμένει αισιόδοξος τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον της τέχνης του, αρκεί αυτή να μην παρασυρθεί και χάσει τον δρόμο της. «Αρχικά πρέπει να πάψουμε να συγκρινόμαστε με τις ταινίες για υπερήρωες» ή να παίρνουμε αποφάσεις με μόνο κριτή-

ριο το πόσοι άνθρωποι πάνε να δουν κάτι στο σινεμά. Αυτό είναι γελοίο. Περισσότερο άτοπο και από το να συγκρίνεις τον κινηματογράφο με την τηλεόραση. Επίσης είναι ανάγκη να αναγνωρίσουμε έναν καινούργιο τύπο ενσυναίσθησης και αξιών, σύμφωνο με τη σύγχρονη πραγματικότητα. Από την άλλη, βλέπει κανείς τη μοναδική ποικιλία που υπάρχει αυτές τις ημέρες στο Φεστιβάλ Καννών, όπου συναντιούνται θρύλοι όπως ο Μάρτιν Σκορσέζε με νεότερους δημιουργούς σαν τον Τζόνθαν Γκλέιζερ και την Αλίσε Ρορβάκερ μπλοκμπάστερ τύπου «Ιντιάνα Τζόουνς» και πιο καλλιτεχνικά φιλμ όπως αυτό του Νούρι Μπίλγκε Τσεϊλάν. Όλο το εύρος του φάσματος. Όταν ακούς ότι το σινεμά πέθανε, μάλλον το λέει κάποιος γέρος που φοβάται».

Ο Ταμχάνε

Έχει αξία πάντως να δει κανείς και όσα έχει να καταθέσει ο protege, Τσαϊτάνια Ταμχάνε, σχετικά με την εμπειρία που αποκόμισε στο σεν του «Ρόμα», δίπλα στον μάστορα της έβδομης τέχνης, Κουαρόν. «Μου είναι δύσκολο να ποσοτικοποιώ ή να ορίσω τον αντίκτυπο που είχε πάνω μου η δουλειά δίπλα στον Κουαρόν. Ποτέ δεν φανταζόμουν ότι θα είχα το προνόμιο να παρακολουθώ έναν τέτοιο δεξιότεχνη, ο οποίος ταυτόχρονα ήταν τόσο ανοιχτός, υπομονετικός και ευγενής, ώστε να ανοίξει για εμένα ένα παράθυρο στην τέχνη του. Στην Ινδία δουλεύω μέσα σε πολύ διαφορετικό περιβάλλον, με περιορισμένους πόρους, αμέτρητα εμπόδια και διαρκή αγώνα για να πετύχω αυτά που θέλω. Είναι αναμενόμενο πολλές φορές να απελπιστεί κανείς από τις δυσκολίες. Η εμπειρία μου στο "Ρόμα" μου υπενθύμισε γιατί κάνω αυτό που κάνω, και ακόμη ότι ποτέ δεν θα είναι εύκολο, ανεξάρτητα από την κλίμακα, τις απαιτήσεις ή το είδος. Έχουν περάσει μερικά χρόνια για από τότε, όμως ακόμη συνεχίζω να επεξεργάζομαι και να κερδίζω από όσα μου έμαθε, όχι μόνον εκείνος, αλλά ολόκληρο το καστ και το συνεργείο της ταινίας. Γενικώς το πρόγραμμα της Rolex με άλλαξε, με ενέπνευσε και με έκανε να νιώσω μέλος μιας παγκόσμιας καλλιτεχνικής κοινότητας. Συνεχίζει, δε, να με ενισχύει ως ανεξάρτητο δημιουργό, ώστε να μεταφέρω στο σινεμά ιστορίες που έχουν τις ρίζες τους στις πολιτισμικές μου καταβολές και στις εμπειρίες μου».



«Όταν η κάμερα ξεκινάει να γράφει, νιώθεις ότι δεν έχεις ιδέα τι να κάνεις και τι να περιμένεις. Είσαι βασικά τρομοκρατημένος», εξομολογείται ο μεγάλος Αλφόνσο Κουαρόν.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

28.5.23-3.6.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

«Thinking Inside the Box»

Ο ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΣ Πανίκος Τεμπριώτης μεταφέρει τη συλλογή του στο Επιμελητήριο Καλών Τεχνών (Ε.ΚΑ.ΤΕ.), στην παλιά Λευκωσία. Για τη συλλογή «Thinking Inside the Box», ο Τεμπριώτης επαναχρησιμοποιεί υλικά καθημερινής χρήσης, στα οποία θέλησε να δώσει μια δεύτερη ζωή, μέσα από μία νέα, πιο δημιουργική διάσταση. Η συλλογή «Thinking Inside the Box», αποτελεί μία σειρά έργων που αναδεικνύει μοναδικά τη ικανότητα του καλλιτέχνη να χειρίζεται έννοιες όπως η μορφή και ο χώρος, υπερβαίνοντας παράλληλα τα συμβατικά όρια της τέχνης. Εγκαίνια τη Δευτέρα 29 Μαΐου. Διάρκεια έως 13 Ιουνίου. Επιμελητήριο Καλών Τεχνών Κύπρου, Παιώνος 11, Παλιά Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22466426.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Οι πεταλούδες είναι ελεύθερες»



Ο Σταμάτης Φασουλής μαζί με ένα πολύ δυνατό καστ ηθοποιών, θα κάνουν πρεμιέρα την Πέμπτη 8 Ιουνίου στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας με το πιο πετυχημένο έργο στην ιστορία του Μπρόντγουεϊ, το «Οι πεταλούδες είναι ελεύθερες». Η παράσταση έχει φτιαχτεί ειδικά για το κυπριακό κοινό και οι πρόβες στην Αθήνα άρχισαν από τον περασμένο Απρίλιο. Μια αστέια, τρυφερή, ζεστή και εδξοχως πνευματώδης κωμωδία υπό τους ρομαντικούς ήχους της κιθάρας, με στακάτο ρυθμό, σπαρταριστούς διαλόγους και βασικό αφήγημα της την αισιοδοξία και την ελπίδα. Το τραγούδι έγραψε ο Γιώργος Θεοφάνους σε στίχους της

Ελεάνας Βραχάλη. Πρωταγωνιστούν: Μίρκα Παπακωνσταντίνου, Λευτέρης Ζαμπέτακας, Ντόρα Μακρυγιάννη και ο Μαρίνος Κόνσολος. Παραστάσεις: Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Πέμπτη 8 Ιουνίου, Παρασκευή 9 Ιουνίου, 9:00 μ.μ. Σάββατο 10 Ιουνίου απογευματινή 6:00 μ.μ. και βραδινή 9:00 μ.μ. Πατίκειο Θέατρο Λεμεσού, Κυριακή 11 Ιουνίου, Δευτέρα 12 Ιουνίου, Τρίτη 13 Ιουνίου, 9 μ.μ. Μαρτίδειο Θέατρο Πάφου, Τετάρτη 14 Ιουνίου, ώρα 9 μ.μ. Θέατρο «Σκάλα» - Λάρνακα, Πέμπτη 15 Ιουνίου, Παρασκευή 16 Ιουνίου, ώρα 9 μ.μ. **Εισιτήρια: tickethour.com.cy και καταστήματα ACS σε όλη την Κύπρο**

ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ

«The river beneath the river»

Το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ παρουσιάζει την performance «The river beneath the river» από τον Γιώργο Ράλλη, που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του καλλιτεχνικού προγράμματος φιλοξενίας theYard.Residency.23. «The river beneath the river» εν ο αγώνος για τη συναρμολόγηση της ταυτότητας μέσα που την κουβερνεί. Με μια διαθεματική αντιμετώπιση της ύπαρξης, ο εγκέφαλος πρέπει να επικεντρωθεί σε μια πολλαπλότητα ερωτήσεων που φρεράτουν με την οντολογία τζι τη διαδικασία του «γίνομαι». Παράλληλα βρίσκεται σε ένα σεξουαλικό φορτισμένο παιχνίδι εξουσίας με τη φιλοσοφία, τον Θεό τζι τη δημιουργία τους. Τούτη η περιφέρμας εν μια υπερφόρτωση των αισθήσεων συμπεριλαμβάνοντας γνώση, πρωτότυπη μουσική τζι την ηδονοβλεψία σας. Εκτέλεση: Γιώργος Ράλλης, Σοφία Κωνσταντίνου, Σκηνοθεσία: Γιώργος Ράλλης, Δραματολογία: Άννη Χούρη, Κοστούμια: Ορόντη, Τραγούδι Εισαγωγής: #FLUID - Lava, Τραγούδι Τέλους: Frozen Winds - Spirit of the Womb (LIVE). Παραστάσεις 2, 3 και 4 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Ευδόκιμο, Γενεθίου Μπέλλα 34, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλεφώνω 99005691.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Συνηγορία υπέρ αγάπης

Ο καιροί αλλάζουν. Η αγάπη; «Πολλοί άνθρωποι δεν έχουν την υπομονή, τη διάθεση για δουλειά και την τέχνη του συμβιβασμού που χρειάζονται για να εντέξει μια σχέση. Το “εγώ” έχει αποκτήσει προτεραιότητα έναντι του “εμείς” στην “εποχή του ακραίου εαυτού”. Προλογίζοντας στον κατάλογο την έκθεση «Modern Love - Η αγάπη στα χρόνια της ψυχρής οικειότητας», ως επιμελήτρια, η καλλιτεχνική διευθύντρια του ΕΜΣΤ Κατερίνα Γρέγου αναδεικνύει την ουσία των ελλειμμάτων, των αισθήσεων και των ψευδαισθήσεων στον 21ο αιώνα της ψηφιακής αλληλεπίδρασης(ς), της συνδεσιμότητας(ς), των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Στο κείμενό της εξετάζει, μελετάει, αναρωτιέται. Κανείς δεν αμφισβάζει ότι όλοι οι άνθρωποι λαχταρούν την αγάπη. Είναι κοινός τόπος πως μπορεί να κινήσει βουνα και να μας μεταμορφώσει έτσι που καμία άλλη δύναμη δεν μπορεί. Κι όμως· στις μέρες μας «μοιάζει να έχει υποβαθμιστεί προοδευτικά είτε σε ένα ασταθές ανεργάτιστο, αναξιοπύστο συναίσθημα, είτε σε εκείνο το γλυκανάλατο, επικεντρωμένο στις συγκινήσεις, ανεπεξέργαστο πάθος». Είκοσι τέσσερις καλλιτέχνες, με εγκαταστάσεις, βίντεο, φωτογραφίες, διερευνούν με επινοητικότητα, απρόβλεπτος τρόπος, χιούμορ και ποιηλία, αδιέξοδα και διεξόδους, τρόπους (μη) επικοινωνίας, μια «αγάπη» αναγνωρίσιμη αλλά και διαφορετική, οικεία και ξένη.

Σε αυτό το αφιρνιαστικό εικαστικό τοπίο (η έκθεση ολοκληρώνεται σήμερα), αναρωτήθηκα, αν θα είχε θέση μια ταινία που μιλάει για την αγάπη. Το «Μπλε καφτάν» από το Μαρόκο, της Μαριάμ Τουζανί, προβάλλεται ήδη δύο μήνες στις αίθουσες, και αποτελεί, μάλλον, την κινηματογραφική έκπληξη της φετινής χρονιάς. Από τη μια, μια κοινωνία οπισθοδρο-

Ο πιο ασφαλής χώρος είναι την ίδια στιγμή και ο πιο ευάλωτος· αυτός που δημιουργείται ανάμεσα σε δύο ανθρώπους.

μική, εγκλωβισμένη σε προκαταλήψεις και ανισότητες. Από την άλλη, ο δεξιό-τέχνυς ράφτης Χαλίμ, η γυναίκα του Μίνα, ο νεαρός μαθητευόμενος Γιουσέφ. Ένα δικό τους σύμπαν, στον οποίο αυτά που λέγονται είναι πολύ λιγότερα από αυτά που δεν λέγονται. Η ανομολόγητη ομοφυλοφιλία του Χαλίμ αφήνεται να εκδηλωθεί –με προσοχή– μέσα στο χαμάμ, ενοχικά και μετρημένα. Τρία πρόσωπα σε μια χορογραφία επιθυμιών και βλεμμάτων, όπου τον ρυθμό δίνει, λες, η βελόνα που κεντάει, μπαιναι αποφασιστικά στο ύφασμα και στερεώνει τη χρυσή κλωστή. Το αποτέλεσμα πρέπει να μπορεί να επιβιώσει από εκείνον που το φοράει, να περάσει από τη μάνα στην κόρη, όπως συμβουλεύει ο Χαλίμ τον Γιουσέφ. «Να σταθεί στη δοκιμασία του χρόνου». Σαν την αγάπη. Η ρευστότητα της ταινίας δεν είναι επίπεδη. Εξάλλου πώς μπορεί το «ανομολόγητο» να μην έχει εξάρσεις; Να μη συναντάει το κρυφό πάθος, την αισθαντικότητα αλλά και το τραγικό. Οι επιθυμίες εγκλωβισμένες σε μια κοινωνία χωρίς ανοχή, προσπάθων να βρουν διεξόδους. Στιγμές, όπως αυτή του χορού των τριών τους μπροστά στο ανοικτό παράθυρο, με «δανεική» μουσική, που εισβάλλει από κάποιο φασαριόδο γείτονα, δίνουν το μέτρο του βίου τους. Δεν ξέρεις αν είναι στερημένος ή ανεόρταστος. Ζουν λιτά αλλά με επάρκεια, η ανατροπή δεν έρχεται από τα κρυμμένα μυστικά αλλά από την ασθένεια της γυναίκας. Η αυτοσυγκράτηση του Χαλίμ δεν στερεί από τη Μίνα την αγάπη. Τιποτα δεν είναι φτηνό ή επιφανειακό. Τα συναισθήματα τυλιγούν τα σώματα όπως το εκλεκτό ύφασμα για το καφτάν, τα περίτεχνα σχέδια κεντρίζουν τα βλέμματα αλλά δίνουν και διάρκεια στο ρούχο, συντηρούν μια τέχνη που χρειάζεται πολλή δουλειά για να δώσει το θαυμαστό αποτέλεσμα. Η ταινία είναι μια συνηγορία υπέρ της αγάπης.

Όπως και η έκθεση στο ΕΜΣΤ. Η εκκεντρικότητα και η παραδοξότητα της σύγχρονου τέχνης (όσο conceptual κι αν είναι) προσεγγίζει, εντέλει, με αμεσότητα την ίδια ανάγκη. Η απουσία της αγάπης δεν καταργεί την ανάγκη της. Ο πιο ασφαλής χώρος είναι την ίδια στιγμή και ο πιο ευάλωτος: αυτός που δημιουργείται ανάμεσα σε δύο ανθρώπους.

ΕΚΘΕΣΗ

Μεσογειακές Περιπλανήσεις

Το Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού - Αποθήκες Παπαδόκη και το Επιμελητήριο Καλών Τεχνών Λεμεσού παρουσιάζουν την ομαδική έκθεση με τίτλο Μεσογειακές Περιπλανήσεις / Mediterranean Wanderings. Στην έκθεση συμμετέχουν περισσότεροι από 30 καλλιτέχνες, με έργα ζωγραφικής, χαρακτικής, γλυπτικής καθώς και με εγκαταστάσεις στον χώρο. Οι τομές και οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των πολιτισμών, η γόνιμη σχέση με το παρελθόν και την παράδοση, η ρευστότητα, ο κοσμοπολιτισμός, η διαφο-

ρετικότητα του τοπίου, είναι διαχρονικά χαρακτηριστικά της Μεσογείου, που επηρεάζουν τη δημιουργική διαδικασία. Παράλληλα με την έκθεση θα παρουσιαστεί η εγκατάσταση του εικαστικού (Artist in Residence) Πάνου Μπισσόπουλου που έχει ως έδρα του το Άμστερνταμ, με τίτλο Crossing The Mediterranean. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι και τις 24 Ιουνίου. Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού - Αποθήκες Παπαδόκη, Στάθη Παπαδόκη, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλεφώνω 25367700.**



ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Orchestra 4 All 4 σε έξι κοινότητες και δήμους

Αυτό το καλοκαίρι, θέατρα και πλατείες σε έξι κοινότητες και δήμους της Κύπρου θα γεμίσουν από τους ήχους της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου, υπό τη διεύθυνση της νεαρής Κύπριας μαέστρου Κυριακής Κουντούρη. Απολαύστε κάτω από τον έναστρο ουρανό δημοφιλή κλασικά κομμάτια όπως οβερτούρες, σκηνική μουσική και έργα εμπνευσμένα από παραδοσιακούς χορούς καθώς και ενορχηστρωμένα Κυπριακά παραδοσιακά τραγούδια! Το πρόγραμμα περιλαμβάνει: Wolfgang Amadeus Mozart: Οι γάμοι του Φίγκαρο: Εισαγωγή, Franz Schubert: Ροζαριούνδη: Entr'acte αρ. 3.

Antonin Dvorak: Τσεχική Σουίτα: Πόλκα: Allegretto grazioso, Léo DELIBES (1836-1891): Ο Βασιλιάς διασκεδάει: Γκαλιάρδα: Moderato ben marcato. Béla Bartok: Ρουμάνικο Λαϊκό Χορό. Άλκης Μπαλτάς: Από τη συλλογή «Δέκα Κυπριακά Παραδοσιακά Σκοπούς»: «Το τρίτην της καρτούλλας μου», «Τέσσερα τζι τζι τέσσερα», «Ψινητή Βασιλιτζά μου». Σε συνεργασία με τους Δήμους Πόλης Χρυσόχου, Ύψωνα, Παραλιμνίου, Λευκάρων, το Κοινωτικό Συμβούλιο Περβολιών και το Πολιτιστικό Εργαστήρι ΜΑΛΟΥΣ του Κοινωτικού Συμβουλίου Μαλούντας. Είσοδος Ελεύθερη. **Πληροφορίες: 22463144, www.cyso.org.cy**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«inside - out stories»

Το Μουσείο Πιερίδη - Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου παρουσιάζει την εικαστική πρόταση του Σπύρου Αγαθού και του Αντώνη Τζιαρρίδη «inside - out stories». Ο Σπύρος Αγαθού, εμπνευσμένος από τον τρόπο παρουσίασης και φύλαξης κεντημάτων στο Μουσείο Πιερίδη - Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου, δημιουργεί μια σειρά ζωγραφικών έργων στον εσωτερικό χώρο του μουσείου που όπως και τα κεντήματα, παρατίθενται διπλωμένα μέσα σε προθήκες. Τα έντονης υλικότητας έργα του, αποτέλεσμα μιας μεγάλης διαδικασίας πρόσθεσης και αφαιρέσης υλικών, προστατεύονται μέσα στις προθήκες ως πολύτιμα τεκμήρια μιας πρωτίστως συναισθηματικής συσχέτισης με τον χρόνο και τη μνήμη.



Διερευνώντας την σχέση της οπτικής κουλτούρας με τη μνήμη, ο Αντώνης Τζιαρρίδης τυλίγει γλυπτά από μπετόν με κόκκινη κλωστή, μια επαναληπτική διαδικασία στο όριο του αυτοματισμού και της χειρωναξίας. **Διάρκεια Έκθεσης έως 31 Ιουλίου.**

ΜΟΝΟΚΑ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ

Ο Θεός να έχει καλά τους εχθρούς μου

Τα ιδεολογικά και πολιτικά στρατόπεδα αποτυπώνουν τις ψυφίδες της ανθρώπινης φύσης. Ο Αριστοφάνης στους «Ορνιθες» λέει: «Απ' τους εχθρούς τους οι σοφοί μεγάλη γνώση παίρνουν. Και οι πόλεις μόνο απ' τους εχθρούς έμαθαν καλά, και όχι από τους φίλους τους, τείχη να κτίζουν ψηλά, και να 'χουν πλοία μακριά». Και λίγο παρακάτω, «πάντοτε δολερό με κάθε τρόπον, γεννήθηκε το γένος των ανθρώπων».

Από αρχαιοτάτων χρόνων, οι άνθρωποι ψάχνουν το ιδανικό πολίτευμα, δημιουργώντας «στρατόπεδα». Η αρχαία Αθήνα αποτελεί το πρώτο, κλασικότερο παράδειγμα, με τους ολιγαρχικούς και τους δημοκρατικούς. Το ίδιο συμβαίνει και τους δύο τελευταίους αιώνες. Μετά τη Γαλλική Επανάσταση, που άλλαξε ριζικά την πορεία των σύγχρονων ιστοριών, η πολιτική ζωή στη Δύση δομήθηκε επίσης γύρω από αντιθετικά αφηγήματα: εθνικισμός - διεθνισμός, πρόοδος - αντίδραση, αυταρχισμός - δημοκρατία, αγορά - κράτος. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, οι διαχωριστικές γραμμές έχουν αμβλυνθεί. Κάποιοι λένε πως οι επιθετικοί αυτοπροσδιορισμοί που υιοθετούνται από τους κομματικούς σχηματισμούς (φιλελεύθεροι, σοσιαλφιλελεύθεροι, κεντρώοι, κεντροδεξιοί, κεντροαριστεροί, ακραίοι), δεν μπορούν να ορθώσουν πολιτικά τείχη, δεν μπο-



Στους «Βατράχους» του Αριστοφάνη, ο Θεός Διόνυσος και ο δούλος του Ξανθίας ψάχνουν στον Κάτω Κόσμο τον ποιητή που θα εξιμνήσει την ιδανική κοινωνία.

ρούν να συσπειρώσουν πολιτικά στρατόπεδα. «Η ενάργεια των αποφάσεων χάνεται μέσα σε ό,τι αποκαλούμε “διακυβέρνηση” –τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων σε διαφορετικούς θεσμούς– και οι εκλογές απομειώνονται συνήθως σε ανούσιες καταμετρήσεις, στις οποίες μόνο το πνεύμα του εκλογικού μάρκετινγκ καταφέρνει ακόμα να προσδώσει μια επική πνοή. Μια τέτοια σύγκυση αποπροσανατολίζει και απογοητεύει τους ψηφοφόρους, στρώνοντας τους στην ψήφο “διαμαρτυ-

ρίας”, σε αυταρχικά διαβήματα ή στη βραβιά σιωπή της απωχής», αναφέρει η εισαγωγή του βιβλίου των Γάλλων δημοσιογράφων Ρεμί Νουαγιόν και Φίλιπ Βιόν-Ντιρί «Οι νέες ιδέες» (εκδόθηκε στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πόλις το 2021, μετάφραση Βάλια Κайμάκη).

Στη Ελλάδα, ο οικονομική κρίση με αφετηρία το 2010 επέτρεψε στον ΣΥΡΙΖΑ να εκμεταλλευθεί την απογοήτευση των πολιτών και να τη μετατρέψει σε ψήφο διαμαρτυρίας, δίνοντας εμφυλιοπολεμικά χαρακτηριστικά στην περι-

οδο 2012-15. Η ηγεσία και τα στελέχη του επικεντρώθηκαν σε ξεπερασμένα ερωτήματα, όταν το ζητούμενο ήταν να προχωρήσουμε στην ανάγνωση των πολιτικών θεμάτων που θέτει ο νέος κόσμος. Μπορεί η πώλωση και η τοξικότητα να τρέφουν τα στρατόπεδα, αλλά δεν μπορούν να παραγάγουν πολιτική σκέψη και απαντήσεις στα ερωτήματα της σύγχρονης εποχής. Οι αλλαγές στην οικονομία και στην εργασία, οι τεχνολογικές εξελίξεις, η τεχνητή νοημοσύνη, ο επαναπροσδιορισμός των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων διεθνώς συνθέτουν «μια κοινωνία σε εξελικτική μετάβαση», όπως την περιγράφουν οι δύο Γάλλοι.

Πίσω στην αρχαία Αθήνα, ο Αριστοφάνης αναζητεί την ιδανική πολιτεία απενωσμένη. Στους «Ορνιθες» ο Πεισθέταιρος και ο Ευελπίδης την ψάχνουν στον ουρανό, στους «Βατράχους» ο θεός Διόνυσος και ο δούλος του Ξανθίας ψάχνουν τον ποιητή για να εξιμνήσει την ιδανική κοινωνία στον Κάτω Κόσμο. Ο ποιητικός λόγος προσφέρει προωθητική ενέργεια στα φτερά της φαντασίας, δημιουργώντας μια ουτοπική κατάσταση. Μπορεί η σύγχρονη ελληνική πολιτική σκηνή και διάνοχη να κατανοήσουν τις εξελίξεις παράγοντας νέες ιδέες ως απάντηση στον εγκλωβισμό δυστοπικών πολώσεων;

Μια Αμερικανίδα στο Λονδίνο

Η σειρά «The Diplomat», που προβάλλεται στο Netflix, προκαλεί συζητήσεις σε... διπλωματικό επίπεδο

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Οι μυστικές επιχειρήσεις των κρατικών υπηρεσιών πληροφοριών, τα έργα και οι ημέρες των κατασκόπων μονοπωλούν εδώ και χρόνια το ενδιαφέρον των κινηματογραφικών παραγωγών και είναι εκεί που το Χόλιγουντ συναντά ένα μεγάλο μέρος του κοινού που θέλει να ρίξει μια ματιά πίσω από τις κουρτιές. Ένα κοινό που όσο πιο πολύ βλέπει σχετικές παραγωγές και διαβάζει σχετική λογοτεχνία, τόσο πιο πολύ πείθεται ότι αυτή η ματιά αποκαλύπτει ένα μέρος της πραγματικότητας. Εξάλλου, τα non fiction βιβλία στελεχών και ηγετών σημαντικών υπηρεσιών πληροφοριών (βλ. CIA και MI6), που συνήθως εκδίδονται μετά τη συνταξιοδότησή τους, όπως τα απομνημονεύματα του Άλεν Ντάλ, θρυλικού επικεφαλής κατασκόπου του Τζον Κένεντι, ή πιο πρόσφατα του Τζορτζ Τέννι από τη διοίκηση Μπους, τα ξεπέρασε στην πρώτη θέση των μπεστ σέλερ μόνον ο έβδομος και τελευταίος τόμος της σειράς του Χάρι Πότερ, ενισχύοντας αυτήν την πεποίθηση του κοινού. Και ενώ από πουθενά δεν προκύπτει ότι θεατές και αναγνώστες έχουν κουραστεί από το είδος ή ίσως ακριβώς γι' αυτό, η νέα σειρά «The Diplomat» φέρνει στο προσκήνιο του θεάματος έναν άλλο κλάδο της πολιτικής: τους διπλωμάτες, αν και –spoiler– η βόμβα σε αυτοκίνητο στο τελευταίο επεισόδιο του πρώτου κύκλου υποδεικνύει στο μάτι του έμπειρου θεατή-φίλου του είδους ότι μυστικές επιχειρήσεις

και κατάσκοποι θα ενταχθούν στα μελλοντικά επεισόδια της σειράς. Διότι, λογικά, η σειρά έχει μέλλον, αφού η δημιουργός Ντέμπορα Καν, την υπογραφή της οποίας φέρουν επίσης μέρος της παραγωγής και πολλά σενάρια του «Homeland» και του «West Wing», έχει αποδείξει ότι ξέρει να χειρίζεται καλά μακρές αφηγήσεις με σχετικές ιστορίες.

Σχολιάζοντας τη σειρά, θα μπορούσαμε να επιστημονοποιήσουμε την ένταξη έγχρωμων πρωταγωνιστών σε σημαντικές πολιτικές θέσεις και τη διακριτική αναφορά σε φυλετικά ζητήματα –εκ των sine qua non στις παραγωγές του Χόλιγουντ πλέον– εάν η πραγματικότητα δεν είχε ξεπεράσει τη φαντασία εκλεγόντων πρωθυπουργούς ιδιόδικης

«Υπάρχει μια αναλογία 100 προς 1 μεταξύ πολεμικών ιστοριών και ιστοριών διπλωματίας στη μικρή οθόνη».

και πακιστανικής καταγωγής σε Βρετανία και Σκωτία, αντιστοίχως, με τον εκλεγμένο της Σκωτίας να κυκλοφορεί στα κοινωνικά δίκτυα φωτογραφία με τους έξι άνδρες της οικογενείας του να προσεύχονται για την εκλογή στην πρωθυπουργική κατοικία και με τις γυναίκες... φυσικά απύσους. Οπότε ας το αφήσουμε καλύτερα και ας προτιμήσουμε ένα άλλο μονοπάτι, συγγενές



Τα σαλόνια της διπλωματίας έχουν λάμψη, αλλά και μυστικά. Το «The Diplomat» στο οποίο πρωταγωνιστεί η Κέρι Ράσελ παρουσιάζει αυτόν τον κόσμο.

αυτού που επέλεξαν δύο αξιόπιστα μέσα, η εφημερίδα Guardian και το ηλεκτρονικό Politico, τα οποία αναδεικνύουν τη χαρά των διπλωματών για το γεγονός ότι επιτέλους βρέθηκαν στις μεγάλες παραγωγές.

«Δεν έχουμε πολλά παραδείγματα ιστοριών με τον ρόλο της διπλωματίας στη μικρή οθόνη. Υπάρχει μια αναλογία 100 προς 1 μεταξύ πολεμικών ιστοριών

και ιστοριών διπλωματίας», δηλώνει στον Guardian η Τζένα Μπεν-Γιεχούντα, η οποία υπηρέτησε επί δώδεκα χρόνια σε θέσεις υπηρεσιών πληροφοριών και πολιτικής του Στέιτ Ντιπάρτμεντ και σήμερα είναι πρόεδρος του Κέντρου Τρούμαν για την Εθνική Πολιτική: «Νομίζω ότι ήρθε η ώρα να στραφούν στη διπλωματία τα φώτα της δημοσιότητας, διότι είναι καλό για

όλους να δουν μια φορά αυτήν την πλευρά της παγκόσμιας δέσμευσης των ΗΠΑ και όχι μια ακόμη στρατιωτικοποιημένη άποψη».

«Η διπλωματία είναι σάραντα ημέρες και νύχτες σε ένα δωμάτιο ξενοδοχείου στη Βιέννη, ακούγοντας τα ίδια και τα ίδια σημεία μιας άνευ νοήματος συζήτησης, πίνοντας όλο το μίνι μπαρ. Διπλωματία είναι να

φτάνεις στο “όχι” ξανά, και ξανά, και ξανά. Η διπλωματία δεν λειτουργεί ποτέ. Μέχρι που το κάνει», λέει ένας χαρακτήρας – έμπειρος διπλωμάτης στη σειρά. Αυτή η ανάδειξη της δυσκολίας, μεταξύ άλλων, του να είσαι διπλωμάτης, μαζί με τις γνώσεις, το ταλέντο, την υπομονή, την ψυχραιμία και άλλα χαρακτηριστικά που –όπως υποδεικνύει η σειρά– απαιτούνται προκειμένου να υπερβείς τον ρόλο, φαίνεται πως έχει ενθουσιάσει βουλευτές, πολιτικούς, δημοσιογράφους και αξιωματούχους αφού, απ' ό,τι γράφει το Politico, ήταν μεταξύ εκείνων που πανηγύρισαν όταν το Netflix ανακοίνωσε ότι η σειρά ανανεώθηκε για δεύτερη σεζόν. Η σημερινή πρέσβειρα των ΗΠΑ στη Βρετανία, η

«Διπλωματία είναι να φτάνεις στο “όχι” ξανά και ξανά, και ξανά. Η διπλωματία δεν λειτουργεί ποτέ. Μέχρι που το κάνει».

Τζέιν Χάρτλεϊ, η δεύτερη γυναίκα που κατέχει αυτήν τη θέση, μια σπανιότητα που επισμαίναται στη σειρά, συγκαταλέγεται μεταξύ των θαυμαστών του «The Diplomat», κατά δήλωσήν του εκπροσώπου της πρεσβείας, Άαρντ Σνάιπ, ο οποίος συνέβαλε μαζί με άλλους αξιωματούχους στη διαμόρφωση του σεναρίου μέσα από συζητήσεις με τους δημιουργούς.



Η Κ. Ράσελ υποδύεται μια διπλωμάτη καριέρας παρότι συχνά η θέση του πρεσβευτή στο Λονδίνο πηγαίνει σε... χρηματοδότη της προεδρικής καμπάνιας.

Πλάνα στην πρεσβεία και στο Φόρεϊν Οφίς

Δεν είναι σίγουρο ότι οι ιστορίες με διπλωμάτες μπορούν να συναγωνιστούν τη συγκίνηση που προσφέρουν οι σειρές κατασκοπείας, μυστικών ή πολεμικών επιχειρήσεων, ειδικά όταν αυτές οι τελευταίες σχετίζονται σε σημαντικό βαθμό με την πραγματικότητα, ανοίγοντας παράθυρα σε διαφορετικές ερμηνείες που προσφέρονται με τη βοήθεια των «ειδικών» συμβούλων, απομνημονευμάτων και αποχαρακτηρισμένων εγγράφων που πιθανόν υπάρχουν. Τα γυρίσματα, όμως, της σειράς σε πραγματικές κυβερνητικές τοποθεσίες βοηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Αρκετές σκηνές γυρίστηκαν μέσα στο Foreign Commonwealth and Development Office στο Ουεστμίνστερ, συμπεριλαμβανομένου του ιδίου του γραφείου του υπουργού Εξωτερικών, ένα σπάνιο προνόμιο. Σκηνές γυρίστηκαν επίσης μέσα στον κοινόχρηστο, μοντέρνο κύβο της νέας αμερικανικής πρεσβείας στο Nine Elms δίπλα στον Τάμεσ. Όμως στους κινηματογραφιστές δεν δόθηκε η άδεια να «γυρίσουν» στην κατοικία Winfield House στην άκρη του Regent's Park, η οποία πωλήθηκε στην αμερικανική κυβέρνηση από

την κληρονόμο της Woolworth, Μπάρμπαρα Χάτον, έναντι ενός δολαρίου το 1946 και στην οποία ζει η σημερινή πρέσβειρα. Η Τζέιν Χάρτλεϊ δεν είναι διπλωμάτης καριέρας αλλά πολιτικά διορισμένη, αφού οι «σικ» ευρωπαϊκές θέσεις όπως αυτή του Λονδίνου είθιστα να δίνονται σε πλούσιους δωρητές προεκλογικών εκστρατειών. Οι πολιτικά διορισμένοι δεν στερούνται απαραίτητα οξυδέρκειας στην εξωτερική πολιτική, αλλά αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό από πολλούς διπλωμάτες καριέρας, που έχουν περάσει τη ζωή τους βυθισμένοι στη διεθνή πολιτική και έχουν εργαστεί σκληρά για να αναρριχθούν στην ιεραρχία. Όπως οι χαρακτήρες στο «The Diplomat» με τους πρωταγωνιστές της σειράς «The Americans» και της ταινίας «Dark City», Κέρι Ράσελ και Ρούφους Σιούελ, αντιστοίχως, να υποδύονται ένα ισχυρό ζευγάρι διπλωματών καριέρας.

«Μου άρεσε πολύ η σκηνή όπου κάποιος ρωτάει αν περιμένουν να παραλάβουν την ιδιωτική τους συλλογή έργων τέχνης για να κοσμήσουν την πρεσβευτική κατοικία και οι πρωταγωνιστές τού λένε “είμαστε διπλωμάτες καριέρας, δεν έχουμε”»,

δήλωσε στο Politico ο Λιούις Λούκνεν, Αμερικανός διπλωμάτης και πρώην αναπληρωτής αρχηγός αποστολής στην πρεσβεία των ΗΠΑ στο Λονδίνο.

Η υπόθεση

Αν και το Politico δεν έχει αφιερώσει ούτε ένα ούτε δύο αλλά τρία κομμάτια στη σειρά, με ένα από αυτά να κάνει ολόκληρη έρευνα για να διαπιστώσει πού είναι η αλήθεια και πού το ψέμα ως προς τα στοιχεία που χρησιμοποιεί η σειρά, λέμε να μη φτάσουμε σε αυτό το σημείο καταστρέφοντας την απόλαυση της αγωνίας των θεατών για τα τεκταινόμενα. Αλλά για μια ιδέα... η Ράσελ υποδύεται την Κέιτ Γουάιλερ, τη νέα πρέσβειρα των ΗΠΑ στη Βρετανία, που στέλνεται εκεί για να βεβαιωθεί ότι τα σχέδια του πρωθυπουργού του Ηνωμένου Βασιλείου (Ρόρι Κινέαρ) θα ευθυγραμμιστούν με τα συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών ύστερα από πυραυλική επίθεση σε βρετανικό αεροπλανοφόρο στον Περσικό Κόλπο. Ήταν το Ιράν; Η Ρωσία; Κάποιος άλλος; Θα συμφωνήσουν οι σύμμαχοι σε βομβαρδισμό της Τεχεράνης; Και φτάνει έως εδώ. Να το δούμε; Να το δείτε!

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΡΘΕΣΗΣ

06.04
03.09
2023

ΜΥΘΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ
ΑΡΙΑΔΝΗ – ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

ΜΥΘΗ
UNBOUND

ARIADNE – ANDROMEDA

Χορηγός Επικοινωνίας

Επίσημος Χορηγός Αερομεταφορών

Με τη Στήριξη

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

AECEAN

ΑΕΤΑ ALLIANCE MEMBER

Μεταφορές

Αεροπορία

Leventis Gallery

leventisgallery.org | f @

Αναστασία Γ. Λεβέντιου 5

1037 Λεωφόρος, Κόρυθος, Τ. +357 22688838

Το ενσταντανέ μιας ολόκληρης καριέρας

Ο Τάκης Τζαμαργιάς μιλάει στην «Κ» για το έργο «Photograph 51» της Άννα Ζίγκλερ που ανεβαίνει για δύο παρατάσεις στην Κύπρο

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Τάκης Τζαμαργιάς μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «Photograph 51», της Άννα Ζίγκλερ, που ανεβαίνει στον ΘΟΚ για δύο παρατάσεις στον ΘΟΚ, στο πλαίσιο του θεσμού «Ο ΘΟΚ φιλοξενεί». Ο κ. Τζαμαργιάς λέει πως το έργο αυτό μεταξύ άλλων φαίνεται και η φθαρτότητα μας. «Αυτό που με συγκλόνισε σε αυτή τη γυναίκα ήταν το ολοκληρωτικό της δόσιμο και αυτό ξεπερνάει πια τα όρια μιας επιστήμης, αλλά γενικά κάθε ανθρώπου που υπερβαίνει τα κοινά μέτρα και δίνεται ολοκληρωτικά και πραγματικά αναρωτιέσαι ποιο είναι το κίνητρό της» λέει ο κ. Τζαμαργιάς και αναφέρει πως πολλές φορές τον έχει προβληματίσει η Φράνκλιν: «Πρέπει να σας πω ότι στις πρόβες στην αρχή δεν τη συμπαθούσα, ειδικά στις πρώτες σκη-

«Προβάλλεται μια ηρωίδα που σου κόβει την ανάσα με αυτή τη δύναμη που έχει, μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον που έχει φοβερές αρνήσεις, φοβερά εμπόδια».



«Στόχος μας δεν είναι να κάνουμε τη βιογραφία της. Σκοπός είναι να αντλήσουμε υλικό από τη ζωή αυτής της γυναίκας για να μιλήσουμε για μας, για τις δικές μας ζωές και του κοινού» λέει ο σκηνοθέτης Τάκης Τζαμαργιάς.

νές, γιατί είναι απροσπέλαστη, δεν μπορείς να την πλησιάσεις, είναι φοβερά καχύποπτη, με τους γύρω της, κυρίως με τους άντρες και είναι μια γυναίκα στερημένη, που δεν έζησε άλλη ζωή, ήταν δοσμένη στο εργαστήριό της... προσθέτοντας πως «είναι μια μεγάλη επιλογή και αξιοθαύμαστη. Αυτοί είναι οι πραγματικοί ήρωες και όχι εκείνοι με ημερομηνία λήξεως». Το έργο της Ζίγκλερ μιλάει για την ερευνήτρια Ρόζαλιντ Φράνκλιν και τη για χρόνια αποσιωπημένη της, ενώ μία τον Μάιο του 1952 κατάφερε πρώτη να αποτυπώσει σε μία φωτογραφία το ανθρώπινο DNA.

–Κύριε Τζαμαργιά, τι ήταν αυτό που σας κέντρισε το ενδιαφέρον στο κείμενο της Άννα Ζίγκλερ;

–Αυτό το κείμενο το είχα στο συρτάρι λόγω της πανδημίας, αλλά τότε δεν προχώρησε. Τελικά, η πρόταση ήλθε από τον Αντώνη Περιστεράκο που είναι ο μεταφραστής και ο παραγωγός, ο εμπνευστής της όλης διαδικασίας. Αυτό που μου έκανε εντύπωση ήταν η εξαιρετική γραφή, δηλαδή η συγγραφέας πήρε ουσιαστικά ένα θέμα ντοκουμέντο, που αφορά την πραγματική ιστορία της ζωής της Ρόζαλιντ Φράνκλιν και το μετουσίωσε σε δραματικό κείμενο, σε ένα άρ-

τιο θεατρικό κείμενο, κρατώντας αποστάσεις και παίζοντας πάρα πολύ με αυτή την έννοια της διπλής έλικας με έναν τρόπο μαγικό, πώς συναντιέται η επιστήμη με την τέχνη, πώς συναντιέται ο μικρόκοσμος της βιολογίας με τον μικρόκοσμο του θεάτρου. Διαθέτει εξαιρετική δομή και χτίζει όλα του τα πρόσωπα με έναν τρόπο πληρέςτατο που δεν προδίδει το ιστορικό μέρος, δηλαδή δεν προδίδει το ιστορικό γεγονός αυτό καθαυτό, πώς φέρθηκαν στη Ρόζαλιντ Φράνκλιν, η επιστημονική κοινότητα της εποχής, ανδροκρατούμενη κυρίως και το πώς κρατάει και αποστάσεις από την ίδια, παρουσιάζοντας ένα πρόσωπο που είναι σκληρό, άκαμπτο, που είναι δοσμένος ολοκληρωτικά στην επιστήμη.

–Το πρόσωπο της Ρόζαλιντ Φράνκλιν, εν πάλλους άγνωστο, σας δυσκόλεψε να το φέρετε στη σκηνή;

–Αυτό που με συγκλόνισε σε αυτή τη γυναίκα ήταν το ολοκληρωτικό της δόσιμο και αυτό ξεπερνάει πια τα όρια μιας επιστήμης, αλλά γενικά κάθε ανθρώπου που υπερβαίνει τα κοινά μέτρα και δίνεται ολοκληρωτικά και πραγματικά αναρωτιέσαι ποιο είναι το κίνητρό της, ποιο είναι το κίνητρο αυτών των ανθρώπων γενικώς, είναι μια υπέρμετρη φι-

λοδοξία –και δεν το λέω καθόλου αρνητικά, αλλά νομίζω ότι στην περίπτωση της Φράνκλιν αυτό που φαίνεται είναι το πόσο μπορεί να προσφέρει με τη δουλειά της στην ανθρωπότητα, χωρίς να την ενδιαφέρει η δική της προβολή και δικαίωση. Δηλαδή νομίζω ότι προβάλλεται μια ηρωίδα που σου κόβει την ανάσα με αυτή τη δύναμη που έχει, μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον που έχει φοβερές αρνήσεις, φοβερά εμπόδια. Μην ξεχνάτε δύο γυναίκες τότε τελειώσαν το πανεπιστήμιο. Η Φράνκλιν κατάφερε να κυριαρχήσει και παρόλα αυτά αποσιωπηθηκε παντελώς. Το 2004, βγήκε ως ντοκουμέντο η προσφορά αυτής της γυναίκας και πού οφείλεται τελικά η ανακάλυψη του DNA, με τη φωτογραφία 51.

–Τι είδατε στο πρόσωπο της ηρωίδας σας;

–Μία κατάφορη αδικία και μια περιθωριοποίηση. Πρώτα απ' όλα γιατί ήταν γυναίκα. Στο ίδιο περιθωριοποιήθηκε και αυτή και ο Γουότσον, και δεν έλαβαν καθόλου υπόψη τη δική της δημοσίευση. Το έργο της Ζίγκλερ είναι πολύ σημαντικό και θέτει πολλά θέματα. Θέτει το ζήτημα του ανταγωνισμού, στα όρια του της χυδαιότητας που υπάρχει μέσα στην επιστημονική κοινότητα, που δεν θα έλεγα ότι έχει αλλά-

ξει και πάρα πολύ στον χώρο της επιστήμης και του Πανεπιστημίου. Από τη μια αυτό και από την άλλη δομούνται εξαιρετικά θεατρικά πρόσωπα, δηλαδή βγαίνουν όλα στο φως με έναν τρόπο υπαινικτικό, έμμεσο και κρατώντας αποστάσεις, ουσιαστικά, αυτό είναι που την τιμά, δηλαδή δεν την αγιοποιεί η Ζίγκλερ τη Φράνκλιν, γιατί πρόκειται για ένα άτομο απροσπέλαστο, άκαμπτο, αλλά δεν ξέρω αν θα μπορούσε να ήταν αλλιώς. Πολλές φορές με έχει προβληματίσει. Πρέπει να σας πω ότι στις πρόβες στην αρχή δεν τη συμπαθούσα, ειδικά στις πρώτες σκηνές, γιατί είναι απροσπέλαστη, δεν μπορείς να την πλησιάσεις, είναι φοβερά καχύποπτη, με τους γύρω της, κυρίως με τους άντρες και είναι μια γυναίκα στερημένη, που δεν έζησε άλλη ζωή, ήταν δοσμένη στο εργαστήριό της.

–Αυτό το δύσκολο πρόσωπο σας δυσκόλεψε... άλλες δυσκολίες;

–Μία δυσκολία ήταν να καταλάβουμε τον συμβολισμό που περιέχει η διπλή έλικα, που είναι ουσιαστικά το DNA, η οποία είναι δύο παράλληλες έλικες που δεν συναντιούνται ποτέ. Αυτό έμενα με συγκλόνισε περισσότερο απ' όλα και στη διαδικασία και στη διάρκεια των παραστά-

σεων, γιατί αυτό είναι κάτι που φωτίστηκε προς το τέλος. Δηλαδή δεν κάνουμε μια παράσταση ντοκουμέντο, είναι ένα πλήρες δραματικό, θεατρικό έργο, που έχει τη δική του αυτονομία. Η συγγραφέας άντλησε υλικό από τη ζωή τη βιογραφία της, αλλά δεν περιορίστηκε εκεί, δίνει και ένα επίπεδο το πώς αναπτύχθηκαν οι σχέσεις αυτών των ανθρώπων. Η δυσκολία η μεγάλη είναι ότι το κείμενο παίζει σε δύο χρόνους. Ενώ μετακινούμαστε από το εργαστήρι του Γουίλκινς και της Φράνκλιν και πηγαίνουμε στο εργαστήρι του Κρικ και του Γουότσον, μιλάμε για δύο αντίθετα εργαστήρια που το ένα Κινγκς και το άλλο στο Κέμπριτζ, ενώ έχουμε δύο διαφορετικούς χώρους, βρίσκονται όλοι επί σκηνής. Ουσιαστικά τι μας δλώνει αυτό; Έναν επαναπροσδιορισμό, που ξεκινάει από τον Γουίλκινς, επειδή νιώθει ενοχή, θέλει να ξαναφέρει την ιστορία στο τώρα, δηλαδή όταν ξεκινάει η παράσταση η Φράνκλιν έχει πεθάνει. Μας δίνει μέσα σε ένα άχρονο παρόν να επαναπροσδιορίσουμε τη συνέχισή τότε, πόσο φταιζαμε, πόσο ήταν δική της ευθύνη, πόσο πραγματικά την αγνοήσαμε. Πότε παίζει το χτες και πότε το άχρονο παρόν. Αυτό με δυσκόλεψε παραπάνω, η λειτουργία του χρόνου.

–Σας απασχόλησε η έννοια της ανάγκης εμπιστοσύνης στην επιστήμη;

–Βεβαίως. Νομίζω ότι η ιστορία του Covid έφερε νέα δεδομένα. Δηλαδή είδαμε διαφορετικούς πια ηγεμονικούς ρόλους, μετατοπίστηκαν τα πράγματα και αυτό έχει κάτι θετικό. Είδαμε την αξία της επιστήμης γιατί με κάποιο τρόπο ξέρετε, δίνονται τεράστια ποσά σε άλλους χώρους και αγνοούμε τον χώρο της έρευνας και της επιστήμης. Και επίσης εμένα με μάγεψε γιατί δεν είχα καλή σχέση με τον χώρο της φυσικής, για να σας πω την αλήθεια. Και εδώ βέβαια είναι η γενναιοδωρία του θεάτρου, γιατί σε αναγκάζει, προκειμένου να χτίσεις κάτι δημιουργικά, καλλιτεχνικά, να πας σε χώρους που δεν σου είναι οικείοι, και όμως χρειάζεται να τους γνωρίσεις με αφορμή την παράσταση. Και αυτό είναι ένα δώρο μαγικό που κάνει το θέατρο και γι' αυτό το θεωρώ και σημαντικό για το θέατρο στην εκπαίδευση.

–Είναι δύσκολο να συναντηθούν θέατρο και επιστήμη;

–Αρκεί να βρεις τη χρυσή ισορροπία ανάμεσα στα δύο, δεν μπορεί να είναι η επιστήμη στη σκηνή μόνη της, πρέπει να δεις πού συναντιούνται και πού μπορεί να έχει ενδιαφέρον για τον θεατή, να μην είναι μια δίληξη για την επιστήμη, αλλά να δεις κάτω από αυτό τις σχέσεις των ανθρώπων και εκεί επικεντρώθηκε η παράσταση. Δεν μπορείς να διαστρεβλώσεις την επιστημονική αλήθεια, υπηρετώντας απλώς την τέχνη. Πρέπει να βρεις αυτή την ισορροπία και σε αυτήν την παράσταση την προστασία αυτή την καλύπτει η ίδια η συγγραφέας.

–Μία παράσταση που θίγει πολλά ζητήματα, θέση της γυναίκας, επιστημονικής, οικονομικά θέματα, υπάρχει ωστόσο κάτι που κυριαρχεί;

–Βέβαια, πάρα πολλά, αλλά με έναν περίεργο τρόπο κρατάει αποστάσεις από όλα, αλλά σίγουρα η έμφαση δίνεται στη θέση της γυναίκας. Σίγουρα σήμερα μπορεί να είναι διαφορετικό, αλλά μην ξεχνάμε ότι πάλι η γυναίκα είναι βεβαρημένη. Τι κι αν θέλει να δημιουργήσει οικογένεια; Μοιάζει σαν να μην μπορεί να δημιουργήσει οικογένεια, όπως δημιουργήσει η Φράνκλιν, της είναι αδιανόητο. Βρίσκεται ατέλειωτες ώρες μέσα στο εργαστήριό. Αυτή την προσήλωσή δεν συναντάται μόνο στην επιστήμη, τη συναντάει σε πολύ μεγάλους καλλιτέχνες. Είναι μια μεγάλη επιλογή και αξιοθαύμαστη. Αυτοί είναι οι πραγματικοί ήρωες και όχι εκείνοι με ημερομηνία λήξεως.

Υπέρβαση των ορίων προς χάριν της ανθρωπότητας

–Υπάρχει σήμερα η έννοια της αυτοθυσίας προς χάριν της κοινής προόδου;

–Αν θαυμάζει κανείς κάτι στο έργο «Photograph 51» αυτό είναι αυτή η υπέρβαση των ορίων προς χάριν της ανθρωπότητας, χάριν της κοινής προόδου, που εμείς δεν αντιλαμβανόμαστε, αλλά ξαφνικά έρχεται κάτι που πίσω από όλα αυτά υπήρξαν άνθρωποι που ζόδεψαν όλη τους τη ζωή.

–Ως άνδρας σκηνοθέτης αισθανθήκατε ότι δυσκολεύεστε να δείτε με τα μάτια της ηρωίδας σας;

–Πέρασα μια κρίση και ξέρετε αυτό το έργο ως κείμενο στη διαδικασία έβγαλε στην επιφάνεια πάρα πολλές προκαταλήψεις και στερεότυπα που κουβαλάμε ως άνδρες, όχι τόσο συνειδητά. Μερικά πράγματα εγώ τα θεωρούσα αυτονόητα και θυμάμαι

«Μέσα στο έργο αυτό φαίνεται και η φθαρτότητά μας. Στο τέλος, και η Ρόζαλιντ Φράνκλιν πεθαίνει από καρκίνο, σε ηλικία 37 χρονών».

ότι είχαμε και συγκρούσεις με τη Λένα Δροσάκη. Τα πιο σοβαρά –ξέρετε–δεν είναι τα συνειδητά, γιατί γι' αυτά υπάρχει το πολιτικώς ορθό, και κάπως προστατεύεσαι. Σε αυτό που πρέπει να κάνουμε πολλή δουλειά είναι σε αυτό που δεν είναι συνειδητά, που είναι καταχωρημένα μέσα μας με άγνωστο τρόπο. Και δεν το περιμένα από τον εαυτό μου. Νόμιζα ότι αυτά τα έχω λύσει, τα έχω ξεπεράσει. Αυτό είναι και το θέατρο, που σου αποκαλύπτει και



«Τα πιο σοβαρά» –ξέρετε–δεν είναι τα συνειδητά, γιατί γι' αυτά υπάρχει το πολιτικώς ορθό, και κάπως προστατεύεσαι. Σε αυτό που πρέπει να κάνουμε πολλή δουλειά είναι σε αυτά που δεν είναι συνειδητά, που είναι καταχωρημένα μέσα μας με άγνωστο τρόπο.

δικά σου πράγματα, που νομίζεις ότι τα έχεις αφήσει πίσω και έρχονται μπροστά σου.

–Άρα πολλές φορές φαντάζομαι και κατά τη διαδικασία των προβών άλλαξαν και πράγματα στο πώς παρουσιάζεται η Φράνκλιν...

–Βεβαίως. Στόχος μας δεν είναι να κάνουμε τη βιογραφία της. Σκοπός είναι να αντλήσουμε υλικό από τη ζωή αυτής της γυναίκας για να μιλήσουμε για μας, για τις δικές μας ζωές και του κοινού.

–Αλλά θα μπορούσαμε να πούμε ότι τελικά το σημαντικό στη ζωή είναι να τολμάμε και να πολεμάμε.

–Να τολμάμε και να προχωράμε. Δηλαδή με το να είναι κανείς παρών στα πράγματα, να κάνει κατά το δυνατόν τις σωστές επιλογές, που δεν θα πληγώνει τους

άλλους, γιατί κάποια στιγμή είναι αργά, για να επανορθώσουμε. Γιατί ξέρετε, πέρα απ' όλα αυτά, μέσα στο έργο αυτό φαίνεται και η φθαρτότητα μας. Στο τέλος, και η Ρόζαλιντ Φράνκλιν πεθαίνει από καρκίνο, σε ηλικία 37 χρονών.

–Έχοντας πετύχει τόσα πολλά...

–Νομίζω ότι αυτό είναι που βαθιά συγκινεί, γιατί και η συγγραφέας δεν αγιοποιεί, δεν την ηρωοποιεί. Κρατάει αποστάσεις. Η ηθοποιός που την υποδύεται, η Λένα Δροσάκη, έχει ταυτιστεί πάρα πολύ μαζί της και μου είπε ότι κάθε βράδυ νιώθω να υπερασπιζόμαι τη Ρόζαλιντ Φράνκλιν για την αδικία που της έγινε.

«Photograph 51» της Άννα Ζίγκλερ, σε σκηνοθεσία Τάκη Τζαμαργιά, ΘΟΚ, Κυριακή 28 Μαΐου, παραστάσεις, 6:00 μ.μ. και 9:00 μ.μ.

Ανάγνωσμα που δεν θες να τελειώσει

Ένας «αστροφυσικός και εκλαϊκευτής της επιστήμης», ο συγγραφέας, αναλύει τα πάντα με χιούμορ και σαφήνεια

NEIL DEGRASSE TYSON

Αστρικός αγγελοφόρος
μτφρ.: Χριστόδουλος Λιθαρής
εκδ. Διόπτρα, σελ. 368

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Ο Νιλ Ντεγκράς Τάισον είναι χαρισματικός συγγραφέας. Έχει την ικανότητα να μιλάει για πράγματα που ξέρουμε όλοι καλά, αλλά και για πολλά άλλα –σύνθετα, δύσκολα, «επιστημονικά», ή που άπτονται της ηθικής, των νόμων, της κουλτούρας μας–, με έναν τρόπο άμεσο, ευθύ, απλό και καθησυχαστικό, τέτοιο που σε κάνει εύκολα κοινωνό των προβληματισμών του, και ταυτόχρονα σε γεμίζει χαρά και αισιοδοξία. Ή αλλιώς, ο «Αστρικός αγγελοφόρος» είναι ένα βιβλίο που απλούστατα δεν θέλεις να τελειώσει.

Μαθαίνεις πολλά, προβληματίζεσαι, αντιλαμβάνεσαι πως κάποια πράγματα δεν είναι ακριβώς όπως τα είχες φανταστεί, παθαίνεις με κοινωνικά θέματα και με ζητήματα της επιστήμης, και κυρίως: τα κάνεις όλα αυτά υπό το άπλετο φως του ορθού λόγου. Λαμπρό τέκνο του Διαφωτισμού, ο Νιλ Ντεγκράς Τάισον δεν παύει να λέει (και στο βιβλίο του αυτό και αλλού) πως είναι «αστροφυσικός και εκλαϊκευτής της επιστήμης». Πατάει, δε, σε ώμους γιγάντων, συνεχίζοντας



Στον «Αστρικό αγγελοφόρο», ζητήματα που απασχολούν όλους τίθενται υπό το άπλετο φως του ορθού λόγου.

την αποστολή τους. Όπως λέει και ο μεταφραστής του βιβλίου, Χριστόδουλος Λιθαρής, σε ένα κείμενο που μας εμπιστεύτηκε: «Αποδεικνύεται άξιος διάδοχος του Ισαάκ Ασίμοφ και του Καρλ Σάγκαν, των ορθολογικών φωνών που αφιέρωσαν τη ζωή τους στην εκλαϊκευση της επιστήμης προς όφελος του ενημερωμένου πολίτη».

Δίπολα

Στο τελευταίο του αυτό βιβλίο κάνει κάτι πολύ εντυπωσιακό: χωρίζει τους προβληματισμούς του σε «δίπολα», αφιερώνοντας

κάθε κεφάλαιο σε ένα από αυτά. Έτσι, μιλάει για την Αλήθεια και την Ομορφιά («Όταν κάποιος αρνείται τις αντικειμενικές αλήθειες της επιστήμης σημαίνει ότι είναι επιστημονικά αναλφάβητος, όχι ότι είναι ιδεολόγος»), τις Εξερευνήσεις και τις Ανακαλύψεις («Ο ποταμός των ανακαλύψεων μας στον φυσικό κόσμο αυξάνεται εκθετικά, τροφοδοτούμενος από νεοεμφανιζόμενους παραποτάμους νέας γνώσης και κατανόησης, και εγγυάται ότι θα ρεζιλιέψει όλους τους μελλοντολόγους»), τη Γη και τη Σελήνη («Ο τρόπος που σκέφτεστε και ο τρόπος που θέτετε κάποιες ερωτήσεις απέναντι στη φύση έχουν μεγαλύτερη σημασία από όσα ήδη ξέρετε»), τις Διαμάχες και τις Λύσεις («Οι ανεμβολίαστοι που ψηφίζουν Ρεπουμπλικανούς είναι πενταπλάσιοι από εκείνους που ψηφίζουν Δημοκρατικούς»), το Ρίσκο και την Ανταμοιβή («Κάποιοι λένε πως το χρηματιστήριο είναι το μεγαλύτερο καζίνο του κόσμου. Εν γένει συμφωνώ, μόνο που δεν σου φέρνουν δωρεάν ποτά»), τους Κρεατοφάγους και τους Χορτοφάγους («Πόσο φιλόζωοι κάνουν πορείες με πλακάτ απαιτώντας να σώσουμε τις βδέλλες, τα κουνούπια, τα σιμπούρια, τους κεστοειδείς σκώληκες και τους ψύλλους»), το Κοινωνικό Φύλο και την Ταυτότητα («Μια μέρα ίσως ανακαλύψουμε ότι δεν υπάρχουν καθόλου



Μαθαίνεις πολλά, προβληματίζεσαι, αντιλαμβάνεσαι πως κάποια πράγματα δεν είναι όπως τα είχες φανταστεί. Ο Νιλ Ντεγκράς Τάισον, τέκνο του Διαφωτισμού, πατάει σε ώμους γιγάντων, συνεχίζοντας την αποστολή τους.

κατηγορίες, μιας και το πολυδιάστατο σύμπαν των κοινωνικών φύλων ξεδιπλώνεται σε ένα συνεχές, όπως τα χρώματα που περιέχονται στο φως του ήλιου), το Χρώμα και τη Φυλή («Φανταστείτε αν η φυλή, η έκφραση του φύλου και η εθνότητα ήταν εξίσου άσχετα για τον τρόπο που κρίνουμε τους ανθρώπους όσο και το αν φορούν γυαλιά, τι μάρκα οδοντόπαστας χρησιμοποιούν ή το αν προτιμούν βάρφες αντί για πάνκείκ»), τον Νόμο και την Τάξη («Στη Λογικολάνδη, μια ποικιλία μορφών, πλουραλιστική χώρα, θα ήσασταν ελεύθεροι να λατρεύετε τη θρησκεία σας. Απλώς θα δυσκολευόσασταν να χαράξετε πολιτική με βάση αυτήν»), το Σώμα και το Μυαλό («Μερικοί από τους

καλύτερους φίλους μου αποτελούνται από χημικά. Για την ακρίβεια, όλοι οι καλοί μου φίλοι αποτελούνται από χημικά»), για μία ποικιλία με άλλα λόγια θεμάτων, που ενδιαφέρουν κάθε άνθρωπο, κάθε τάξης, κάθε ηλικίας, κάθε μορφωτικού επιπέδου. Και το κάνει εξαισία: με χιούμορ, σαφήνεια, με άφθονες αναφορές στην ποπ κουλτούρα, πάντα στηριγμένος στη βιβλιογραφία, και με ταπεινότητα.

Επιστήμη και κοινωνία

«Ο Νιλ Ντεγκράς Τάισον», για να επιστρέψουμε στον μεταφραστή του βιβλίου που μας παρέδωσε μία σπουδαία δουλειά, «είναι μια φωνή νηφαλιότητας και ορθολογικού πνεύματος. Υπό το

πρίσμα και το paradigm της επιστήμης, φωτίζει πτυχές της κοινωνίας και του πολιτισμού μας με κρυστάλλινο λόγο. Ασχολείται με ένα πλατύ φάσμα θεμάτων, για να προσφέρει μία προσέγγιση με μια συμπαγική προοπτική που είναι το αποκορύφωμα της εξέλιξης του ανθρώπινου πνεύματος και της γνώσης που έχουμε ήδη κατακτήσει, μια προσέγγιση που τιμά την έλλογη φύση του Homo sapiens».

Με ανεξάντλητο αυτοσαρκασμό, ο συγγραφέας δεν κάνει την ευκαιρία να αναφερθεί στις επιθέσεις που κατά καιρούς δέχεται στα social media. Να σημειωθεί ότι στο Twitter κοντεύει τα 15 εκατομμύρια followers. Τον ακολουθήσα κι εγώ.

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

Οι πελαχούδες είναι ελεούδες

ΤΟΥ LEONARD GERSHE



ΜΙΡΚΑ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ ΝΤΟΡΑ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΟΝΣΟΛΟΣ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΦΑΣΟΥΛΗΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ
8,9,10 Ιουνίου
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΛΕΜΕΣΟΣ
11,12,13 Ιουνίου
ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΠΑΦΟΣ
14 Ιουνίου
ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΛΑΡΝΑΚΑ
15 & 16 Ιουνίου
ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΑΛΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΙΑΤΕΘΕΙ
ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ



ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Tickethour 7777 7040
.com.cy ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ



ΧΟΡΗΓΟΙ



ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ



PALLANT HOUSE GALLERY

ΣΑΣΣΕ

Γκουέν Τζον

Στην πόλη Τσιτσέστερ του Σάσεξ, στην Αγγλία, η αίθουσα τέχνης Pallant House παρουσιάζει έκθεση με έργα της Ουαλλής ζωγράφου Γκουέν Τζον (1876-1939), ονομαστής για την ατμοσφαιρική τέχνη της. Για την Γκουέν Τζον επίσης εκδόθηκε πρόσφατα ένα ξεχωριστό βιβλίο από τον οίκο Thames & Hudson («Γκουέν Τζον. Ζωή και τέχνη στο Λονδίνο και στο Παρίσι»). Εζησε πολλά χρόνια στο Παρίσι, όπου βίωσε τα μοντερνιστικά κινήματα του 20ού αιώνα, καλλιερώντας τα δικά της ιδίωμα.



ANSELM KIEFER/GEORGES PONKET

ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ

Ανσελμ Κίφερ

Επετα από δέκα χρόνια, μια νέα έκθεση του Ανσελμ Κίφερ παρουσιάζεται στο Χονγκ Κονγκ, κέντρο της τέχνης για την Απω Ανατολή. Η έκθεση είναι μια παραγωγή της Gagosian και παρουσιάζει την ενότητα «Hortus Conclusus». Ο Κίφερ ενδιαφέρεται για προσεγγίσεις σε έννοιες όπως η δημιουργία, το χάος και η τάξη, η μνήμη και το κενό. Το φθινόπωρο θα επιστρέψει στη Λίλλη της Γαλλίας για να παρουσιάσει σε μια έκθεση τις φωτογραφίες του, που αποτελούν μία ακόμη σημαντική πτυχή του έργου του.



HAUSER & WIRTH

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Τόμας Τζ. Πράις

Ο 42χρονος Βρετανός γλύπτης Τόμας Τζ. Πράις έχει ξεχωρίσει για τα μεγάλων διαστάσεων ρεαλιστικά γλυπτά του, τα οποία απεικονίζουν την ανθρώπινη μορφή με εντυπωσιακή αμεσότητα. Η νέα έκθεση με τα ατμοσφαιρικά έργα του γίνεται αυτήν την περίοδο (και έως τις 20/8) στο Λος Αντζελες, από τη διεθνή γκαλερί Hauser & Wirth, και είναι η πρώτη ατομική του στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η έκθεση έχει τίτλο «Beyond Measure», με θέμα τους καθημερινούς ανθρώπους.



MUSEE D'ORSAY

ΠΑΡΙΣΙ

Το Ορσέ εμπλουτίζεται

Το μουσείο Ορσέ στο Παρίσι εμπλουτίζει τις συλλογές του με αγορά δύο ακόμη έργων τέχνης του 19ου αιώνα. Τα αγόρασε από την αίθουσα τέχνης Gallery 19C του Τέξας στο TEFAF του Μάαστριχτ. Πρόκειται για δύο θαυμάσια έργα με θέμα το παιδί. Το ένα υπογράφει ο Ζαν Λεόν Ζερρόμ και έχει τίτλο «Παιδί με μπόκα» (φωτογραφία) και το άλλο ο Φερνάν Πελέζ και έχει τίτλο «Γλυκιά φτώχεια». Και τα δύο θα εκτεθούν στο μουσείο Ορσέ με άλλα έργα του 19ου αιώνα.



UNIT LONDON

ΛΟΝΔΙΝΟ

Ρεξ Σάουθγουικ

Τα υποβλητικά, ρεαλιστικά, με την αίσθηση ενός γκράφικ νόβελ, έργα του Ρεξ Σάουθγουικ εκτίθενται στην γκαλερί Unit του Λονδίνου με συνδυαστικό τίτλο «Τοπία». Τα έργα του αφηγούνται τις εμπειρίες από το Παλμ Σπρινγκς, το οποίο τροφοδοτεί τη φαντασία του με βιώματα και εικόνας. Ο Ρεξ Σάουθγουικ αντλεί από την αμερικανική εμπειρία και παραδίδει έργα παράξενης ομορφιάς και εσωτερικής λάμψης. Η γκαλερί Unit στο Λονδίνο βρίσκεται στο Μέικφερ, στη Χάνοβερ Σκουέαρ.



Πικάσο, «Αυτοπροσωπογραφία», 1901.

Η φετινή επέτειος Πικάσο
αφορμή για εκθέσεις διεθνώς

Στο Μουσείο Γκούγκενχάιμ της Νέας Υόρκης υπάρχει η πρόσκληση να γνωρίσουμε τον νεαρό Πικάσο. Η έκθεση «Ο Πικάσο στο Παρίσι σε νεαρή ηλικία» είναι η μύηση στο μυαλό μιας ιδιοφυΐας που γεννήθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα (1881) και έγινε μάρτυρας της μετάβασης από τον ακαδημαϊσμό και τα πειράματα στη νέα τέχνη στα διάφορα ρεύματα της μοντέρνας τέχνης. Η έκθεση στο Γκούγκενχάιμ είναι μια εισαγωγή στην πορεία του Πικάσο αλλά και μια αυτόνομη εμπειρία μέσα στο σύμπαν του κόσμου του. Η επέτειος Πικάσο 1973-2023 (50 χρόνια από τον θάνατό του) είναι μια πρωτοβουλία του Εθνικού Μουσείου Πικάσο στο Παρίσι (στον ρόλο του βασικού δανειστή και διοργανωτή) και του Μπερτράν Πικάσο, εγγονού του ζωγράφου και προέδρου του ισπανικού ιδρύματος για τον Πικάσο (FABA) και του Μουσείου Πικάσο στη Μάλαγα. Η επέτειος οργανώνεται και διακείται σε περίπου 50 εκθέσεις και εκδηλώσεις σε όλο τον κόσμο, με σκοπό να ανανεωθεί το ενδιαφέρον αλλά και η γνώση για το έργο και την κληρονομιά του Πικάσο.

Οι διοργανώσεις ετέθησαν πάνω σε μια διμερή βάση, ανάμεσα στη Γαλλία και την Ισπανία, που δουλεύουν από κοινού για την παραγωγή όλων αυτών των

διεθνών γεγονότων. Η επέτειος θα κορυφωθεί το φθινόπωρο του 2023 με ένα διεθνές συμπόσιο που θα συνδυαστεί με τα εγκαίνια του Κέντρου Μελέτης του Πικάσο στο Παρίσι. Από τώρα τίθενται οι βάσεις για τη δημιουργία του μεγάλου Εθνικού Μουσείου Πικάσο, εξέλιξη όσων υπάρχουν σήμερα. Στο Μουσείο του Ανθρώπου στο Παρίσι υπάρχει τώρα η έκθεση «Ο Πικάσο και η προϊστορία». Στις ΗΠΑ, στη Σάρλοτ, στο Μουσείο Μιντ μόλις τελείωσε η έκθεση «Τα τοπία του Πικάσο». Στο Ίδρυμα Μπελεγιέρ στη Βασιλεία ολοκληρώθηκε η έκθεση «Ο καλλιτέχνης και το μοντέλο του». Στο Μουσείο Πικάσο στο Παρίσι, ο Πολ Σμιθ επιμελείται μια έκθεση για τον Πικάσο και το χρώμα. Στη Λα Κορούνια συνεχίζεται έκθεση για τον Πικάσο και το μπλε χρώμα. Στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Νάπολης υπάρχει η έκθεση «Ο Πικάσο και η αρχαιότητα». Στην Αντίμπ υπάρχει έκθεση για τα τελευταία χρόνια του, 1969-1972. Στη Μάλαγα, έμφαση στα γλυπτά του. Στο Πράδο, η συναρπαστική συνομιλία Πικάσο - Ελ Γκρέκο. Στο Μουσείο Ντιζάιν της Βαρκελώνης ανοίγει σύντομα έκθεση για τα κεραμικά του. Τα τοπία του Πικάσο θα εκτεθούν στο Μουσείο του Σιντινάτι... Και έπεται συνέχεια.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

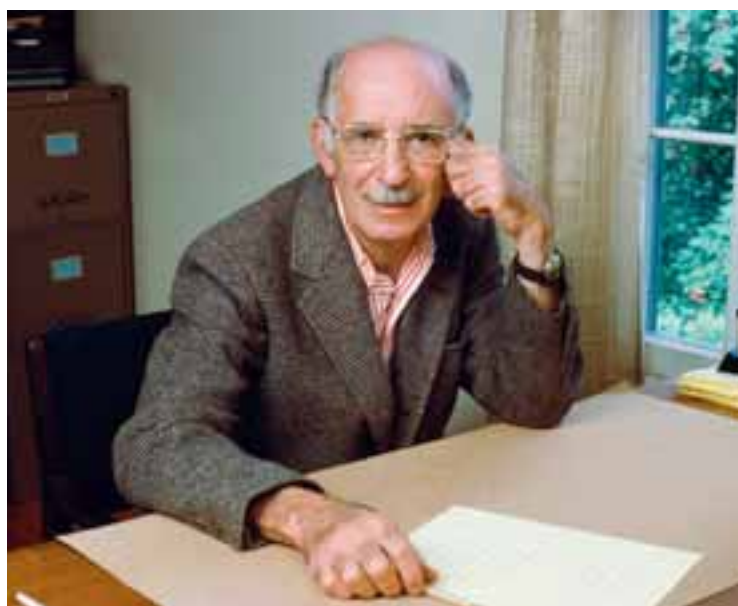
Η διαχρονική γοητεία του Μπέρναρντ Μάλαμουντ

Κάθε φορά που κυκλοφορεί βιβλίο του Μπέρναρντ Μάλαμουντ (1914-1986) στα ελληνικά, ο κύριος Γκρι γιορτάζει. Απίθανος Αμερικανοεβραϊός, επισκιάστηκε από τον μεγαλύτερό του Ισαάκ Μπάσεβιτς Σίνγκερ (1902-1991), από τον συνομιλικό του Σολ Μπέλουου (1915-2005), επισκιάστηκε και από τον νεότερό του Ροθ (1933-2018), μολονότι αρχικά τον είχε επηρεάσει. Αλλά ο Μάλαμουντ αξίζει ως μυθιστοριογράφος και ως διηγηματογράφος. Ισως, μάλιστα, στα διηγήματα να είναι εκεί όπου η δεξιοτεχνία του, με αυτούς τους ύποπτα, απατηλά ήπιους τόνους του και τα υπόγεια ηλεκτρικά του ρεύματα, αναδεικνύεται.

Ο κύριος Γκρι κρατάει τον φρεσκοτυπωμένο «Βοηθό», από τις εκδόσεις Καστανιώτη, στην εμπνευσμένη μετάφραση της Κατερίνας Σχνιά: μεταπολεμικό

Κάθε άνθρωπος νιώθει ότι του αξίζει κάτι παραπάνω. Αλλά γιατί συχνά δεν ξέρει πώς να το φτάσει;

Μπρούκλιν, εβραϊκές κοινότητες, άνθρωποι εν πολλοίς καταπιεσμένοι, όχι όμως δίχως όνειρα. Ο βοηθός του Εβραίου μπακάλη, ένας Ιταλοαμερικανός που ερωτεύεται την κόρη του αφεντικού του, που μάλλον αντιπαθεί τους Εβραίους (και «βάζει χέρι» κάθε τόσο στο ταμείο), προσπαθεί και αυτός, όπως και το αφεντικό του, να ξεφύγει από μια ζωή που και οι δύο νιώθουν ότι τους στενεύει. Κάθε άνθρωπος πιστεύει, νιώθει, ότι του αξίζει κάτι παραπάνω. Αλλά γιατί συχνά δεν ξέρει πώς να το φτάσει;



Μπέρναρντ Μάλαμουντ: πολύ σημαντικός Αμερικανοεβραϊός συγγραφέας, που αξίζει νέους αναγνώστες και αναγνώσεις.

Ο κύριος Γκρι θυμάται ένα αριστοκρατικό διήγημα του Μάλαμουντ με έναν συνταξιούχο που ορέγεται μια κοπέλα που ζει στην πολυκατοικία του. Περνάει κάτω από την πόρτα της ένα σημείωμα όπου, σαν κύριος παλαιάς κοπής, της εκφράζει το συναίσθημά του. Είναι μια βουβή πρόσκληση, η οποία θα γίνει αντικείμενο χλεύης. Απλή, κοινότοπη ιστορία, ε; Και όμως, ο Μάλαμουντ της δίνει έναν άερα ανοικτωσιάς: δεν τον λυπάσαι ούτε στιγμή τον ήρωά του: ντρέπεσαι λίγο για λογαριασμό του, αλλά συμπάσχεις μαζί του. Όπως και με τη κοπέλα: η νιότη και η ομορφιά της επιτάσσουν να παίξει, να γελάσει, να περιφρονήσει. «Υπάρχει μια θλιβερή ιστορία», λέει ο κύριος Γκρι, «με την τελευταία συνάντηση του Μάλαμουντ με τον Ροθ, λίγο πριν ο πρώτος πεθάνει. Ο Μάλαμουντ διαβάζει

στον Ροθ απόσπασμα από το χειρόγραφο ενός βιβλίου που δεν θα τελειώσει ποτέ. Είναι ήδη άρρωστος και το αποτέλεσμά είναι μάλλον φτωχό. Ο Ροθ δυσκολεύεται να κρύψει τη δυσφορία του. Σε μια παύση, ρωτάει αμήχανα: «Μετά; Τι γίνεται μετά;» Κι ο Μάλαμουντ, κατεβάζοντας τα μούτρα του, κλείνει το ντοσιέ λέγοντας, κοιτώντας στο κενό: «Δεν έχει σημασία τι γίνεται μετά;» Το περιστατικό αφηγείται η σύζυγος του Ροθ, η Κλερ Μπλουμ, το αφηγείται και η κόρη του Μάλαμουντ σε μια θαυμάσια μονογραφία του πατέρα της, και ο ίδιος ο Ροθ στο «Κουβέντες του ισάφιου». Όταν μιλάμε για το γράψιμο, είμαι αδέκατος, λέει. Δεν με πείθει ο Ροθ», λέει ο κύριος Γκρι. «Ήταν απλώς πολύ σκληρός. Κι ο Μπέρναρντ Μάλαμουντ αξίζει νέους αναγνώστες. Γέρασε ο άνθρωπος, όχι ο συγγραφέας».

Ομορφιά ακόμη και μέσα στον τρόμο

Η «Κ» παρακολούθησε τις πρόβες της Λυρικής στο Ηρώδειο για τη «Μαντάμα Μπατερφλά» του Πουτσίνι

Συνέντευξη στη ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΔΟΥ

«Ο Πουτσίνι ήθελε να κλαίμε», λέει ο σκηνοθέτης Ολιβιέ Πι. «Ναι, πρέπει να κλαίς συνεχώς», προσθέτει ο σκηνογράφος και ενδυματολόγος Πιερ-Αντρέ Βάιτς. «Ο Πουτσίνι είναι ο ήλιος, είναι η σύνδεση με τον ουρανό. Για να τον τραγουδήσεις πρέπει να ανοίξεις το στόμα σου και να βγάλεις ό,τι υπάρχει στην ψυχή σου. Σαν ένα γκόσπελ. Είναι απλόκωρος, και χρειάζεται διαρκώς συναισθήματα. Αν δεν κλαίς ακούγοντας Πουτσίνι, σημαίνει πως κάποιος στην παράσταση δεν έχει κάνει καλή δουλειά». Καθόμαστε σε μια από τις επάνω κερκίδες του κοίλου και παρά την απόσταση από την ορχήστρα του αρχαίου ωδείου, τα τρυπάνια, τα σφυριά και οι φωνές των τεχνικών που σπίνουν το σκηνικό σκεπάζουν μερικές φορές τα λόγια μας. Πρώτη ημέρα προβών μέσα στο Ηρώδειο για τη νέα διεθνή παραγωγή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (ΕΛΣ) «Μαντάμα Μπατερφλά», κι αυτό το δροσερό απόγευμα με τον εντυπωσιακό συννεφιασμένο ουρανό κάνει και τους δύο να επαναλαμβάνουν κάθε τόσο «Τι ομορφιά!», ακόμη και μέσα στο πανδαιμόνιο των θορύβων. Για τους συνεργάτες τους είναι ο Ολιβιέ και ο Πιερ, οικείοι και χαλαροί παρά την αναγνώριση που απολαμβάνουν για το έργο τους: δύο εξαιρετικοί άνθρωποι του θεάτρου με εμπειρία πολλών δεκαετιών, αλλά ακόμη παθιασμένοι με τη δουλειά τους. Έχουν κάνει μαζί 46 όπερες –ο Πι τη σκηνοθεσία, ο Βάιτς τα κοστούμια και σκηνικά–, περίπου 100 παραγωγές στο θέατρο, κι έχουν επίσης συνυπάρξει στη σκηνή παίζοντας και τραγουδώντας. Όμως για τον Ολιβιέ Πι, ο οποίος πρόσφατα ανέλαβε την καλλιτεχνική διεύθυνση του παρισινού Θεάτρου Σατλέ, αυτή είναι η πρώτη αναμέτρηση με τη δημοφιλή «γιαπωνέζικη τραγωδία», αλλά και με το έργο του Πουτσίνι γενικότερα.

Πολιτιστικό debate

«Ο Πουτσίνι είναι ο αγαπημένος συνθέτης του Πιερ-Αντρέ», λέει ο Πι. «Έχουμε ένα πολιτιστικό debate, εγώ είμαι με τον Βάγκνερ, εκείνος με τον Πουτσίνι. Ίσως επειδή εγώ είμαι μισός Ιταλός κι εκείνος μισός Γερμανός μάς ελκύουν τα αντίθετα». Ο Βάιτς – με σπουδές εκτός των άλλων στο Ωδείο Λυρικής Τέχνης του Παρισίου– έχει τραγουδήσει 40 φορές τη συγκεκριμένη όπερα. Ο Πι έμαθε τον Πουτσίνι από τη φωτογραφία που η γιαγιά του είχε δίπλα στο κομοδίνο της και τις άριες που εκείνη έπαιζε στο πιάνο και τραγουδούσε στα γαλλικά. «Τον λάτρευε, κι εγώ ακούγοντάς τη δεν καταλάβαινα εάν ήταν πραγματικό πρόσωπο ή φανταστικό».

Και τώρα, πώς θα ανταποκριθούν στις προκλήσεις αυτού του κλασικού έργου ρεπερτορίου; «Όλη την ημέρα τραγουδάμε “Μπατερφλάι”. Ζούμε με την “Μπατερφλάι”, απαντά ο σκηνογράφος. «Δουλεύουμε συνεχώς, πρώτιστος πάνω στην παρατιού-

«Αν δεν κλαίς ακούγοντας Πουτσίνι, σημαίνει πως κάποιος στην παράσταση δεν έχει κάνει καλή δουλειά».

ρα». «Prima la musica», συμπληρώνει ο σκηνοθέτης. «Δουλεύουμε μαζί όλο τον χρόνο και είναι πολύ δύσκολο να καταλάβουμε σε ποιον ανήκει η πρώτη ιδέα μιας σκηνοθεσίας. Νομίζω ότι το μόνο που επιθυμούμε και οι δύο όσο περνούν τα χρόνια είναι να υπηρετούμε την τέχνη και το κοινό, να γεννάμε αληθινά, βαθιά συναισθήματα. Δεν μας ενδιαφέρουν

τα υπόλοιπα, ούτε διαχωρίζουμε τους ρόλους μας. Βεβαίως μεγαλώνοντας εκείνος γίνεται πιο σοφός. Για μένα η ηλικία είναι απλώς μια καταστροφή», λέει γελώντας.

Επισκέφθηκαν το Ηρώδειο πολύ πριν ξεκινήσουν τον σχεδιασμό της συγκεκριμένης παραγωγής. Ήταν χειμώνας, απόλυτη ψυχία. «Κανείς δεν μπορεί να καταλάβει αυτόν τον χώρο εάν δεν βρεθεί εδώ. Όταν ήρθαμε με τον Ολιβιέ, είπαμε: “Είναι τεράστιο και η ορχήστρα βρίσκεται τόσο κοντά στους θεατές!”. Στην πραγματικότητα δημιουργείται μια οφθαλμαπάτη: Όταν βρίσκεσαι στις επάνω κερκίδες, νομίζεις ότι το θέατρο είναι πολύ μεγάλο, αλλά χαμηλά ο θεατής έχει πολύ προσωπική σχέση με τους ηθοποιούς. Από την άλλη μεριά, η

ορχήστρα απομακρύνει το κοινό από τη σκηνική δράση», εξηγεί ο Βάιτς. Οι παρατηρήσεις τους έδωσαν την πρώτη έμπνευση, η οποία σκηνογραφικά προτείνει μια ολόκληρη καινούργια προσέγγιση του χώρου. Στη σκηνή του ωδείου θα δούμε να «ανεβαίνουν» οι μουσικοί και η δράση θα εξελιχθεί στον χώρο της ορχήστρας.

«Το σκεφτήκαμε αλλά δεν ξέραμε εάν είναι εφικτό, επειδή είναι πολύ πειραματικό», σχολιάζει ο Ολιβιέ Πι. «Η ορχήστρα που απαιτεί το έργο είναι μεγάλη, έχει 66 μέλη, και η ισορροπία μεταξύ της φωνής των τραγουδιστών και της μουσικής είναι πάντοτε πρόβλημα, ιδιαίτερα στην “Μπατερφλάι”. Ο Πιερ, που είναι και μουσικός, το κατάλαβε αμέσως. Η ακουστική με αυτή τη μετακίν-

«Το έργο μιλάει για το φεγγάρι, τα αστέρια, τους πλανήτες. Για τον κόσμο, για πράγματα αιώνια, όπως κι αυτό το θέατρο».

ση είναι υπέροχη. Για τους τραγουδιστές θα είναι πιο άνετα, θα υπάρχουν πολλά μόνιτορ ώστε να παρακολουθούν τον μαέστρο. Για εκείνον βεβαίως θα είναι δυσκολότερο, αλλά ο Βασίλης (σ.σ. Χριστόπουλος) συμφώνησε αμέσως».

Ο χάρτης τ' ουρανού

Πλησιάζει η ώρα να αρχίσει η πρόβα. Καινούργια σφυροκοπή-

ματα και κατασκευαστικές οδηγίες εκτοξεύονται προς τη σκηνή από την κορυφή της μεταλλικής γέφυρας που εντάσσεται στο σκηνικό και φέρει επιρροές από το θέατρο Νο και το Καμπούκι. Η σκάλα που κατεβαίνει έως τον χώρο της ορχήστρας ξεδιπλώνεται σαν μαύρη κινεζική βεντάλια. Στο κέντρο της ορχήστρας έχει τοποθετηθεί ένας δίσκος και οι τεχνικοί περνούν στην περιφέρειά του ένα λευκό «κορδόνι».

«Ο κύκλος είναι ένας χάρτης του ουρανού που θα ανάψει με όλα του τα αστέρια. Γύρω θα υπάρχει ένα φως που περιστρέφεται, μια αναφορά στο Διάστημα και τεράστια φωτεινά μαλλόνια θα ανέβουν προς τον ουρανό. Σε όλη τη διάρκεια του, το έργο μιλάει για το φεγγάρι, τα αστέρια, τους πλανήτες. Για τον κόσμο, για πράγματα αιώνια, όπως είναι κι αυτό το θέατρο όπου δουλεύουμε. Η σκηνογραφία έχει στενή σύνδεση με τον τόπο, αλλά ο θεατής μπορεί να τη “διαβάσει” με τον έναν ή τον άλλο τρόπο», λέει ο Βάιτς.

Η πρώτη πράξη

Η πρόβα ξεκινάει από την πρώτη πράξη. Ο τενόρος Αντρέα Καρέ υποδύεται τον Πίνκερτον και η σκηνοθεσία δεν του αφήνει κανένα περιθώριο για ρομαντισμό. «Ο Πίνκερτον είναι αλκοολικός, εγωιστής, αγοράζει ένα ανήλικο κορίτσι για να κάνει το κέφι του. Η Τσο-Τσο-Σαν νομίζει ότι είναι ερωτευμένη. Είναι μια ανόητη έφηβη, όπως ήμουν κι εγώ στα 17 μου και ήθελα να ζήσω στις ΗΠΑ. Μην γελιέστε, δεν κάνουμε τον Τριστάνο και την Ιζόλδη, κάνουμε ένα έργο οικο-φεμινιστικό», λέει ο Ολιβιέ Πι.

«Όμως τον αγαπάει», αντιλέγει. «Αγαπάει αυτόν ή αυτά που αντιπροσωπεύει;» επιμένει ο Πι. «Θα συμφωνούσε ο Πουτσίνι με αυτή τη διάγνωση;» ρωτάω. «Μα αυτή είναι η δική του άποψη, όχι δική μου. Είχε μια στενή σχέση με την Αμερική. Ο Νέος Κόσμος τον γοήτευε, αλλά επίσης τον φόβιζε λίγο. Συνεπώς έγραψε αυτό το έργο μάλλον για να μιλήσει για την Αμερική παρά για την Ιαπωνία, όπου δεν πήγε ποτέ. Είναι ίσως μια προφητεία για όσα θα συνέβαιναν στην Ιαπωνία σαράντα χρόνια αργότερα».

«Δεν μπορούμε να μιλάμε σήμερα για τη Μαντάμα Μπατερφλάι χωρίς να θυμόμαστε την ατομική βόμβα. Θα σήμαινε ότι το κοινό που θα έρθει δεν γνωρίζει Ιστορία», προσθέτει ο Πιερ-Αντρέ Βάιτς. «Αρα η πολιτική νικάει τον εξωτισμό και την αθωότητα;». «Οχι. Εμείς προσπαθούμε να φτιάξουμε ομορφιά ακόμη και μέσα στον τρόμο. Η αισθητική προηγείται και η πολιτική ακολουθεί».

Τζάκομο Πουτσίνι, «Μαντάμα Μπατερφλάι». Εθνική Λυρική Σκηνή, Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου, στο Ωδείο Ηρώδου Αττικού, 1, 4, 7 και 10 Ιουνίου. Σκηνοθεσία: Ολιβιέ Πι. Διεύθυνση ορχήστρας: Βασίλης Χριστόπουλος.



Ο Ολιβιέ Πι αναμετρείται για πρώτη φορά με τη δημοφιλή «γιαπωνέζικη τραγωδία», αλλά και με το έργο του Πουτσίνι γενικότερα.



Ο τενόρος Αντρέα Καρέ υποδύεται τον Πίνκερτον. «Είναι αλκοολικός, εγωιστής, αγοράζει ένα ανήλικο κορίτσι για να κάνει το κέφι του», σχολιάζει ο Ολιβιέ Πι για τον ήρωα της όπερας του Πουτσίνι.



Η Αννα Σον υποδύεται την Τσο-Τσο-Σαν, τη Μαντάμα Μπατερφλάι. «Είναι μια ανόητη έφηβη», λέει ο Ολιβιέ Πι και εξηγεί ότι η ηρωίδα του δεν αγαπάει τον Πίνκερτον, αλλά «αυτά που αντιπροσωπεύει».



Ο Βασίλης Χριστόπουλος και οι 66 μουσικοί που θα διευθύνει θα βρίσκονται στη σκηνή και οι τραγουδιστές στην ορχήστρα, μια ανάσα από τους θεατές. Μια καινοτομία που θα επηρεάσει θετικά την ακουστική.

Το YouTube παράγει σταρ, όχι θρύλους

Η Ανε-Ζοφί Μούτερ μιλάει για τον Χέρμπερτ φον Κάραγιαν, τη συμπεριληπτικότητα και το αγαπημένο της βιολί

Του ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Παρά τις επιφυλάξεις που έχουν διατυπωθεί περιστασιακά για τις συναυλίες κλασικής μουσικής σε ανοικτούς χώρους, η Ανε-Ζοφί Μούτερ κάθε άλλο παρά πιστεύει ότι το Ηρώδειο αντιμιμείται οποιοδήποτε ζήτημα ακουστικής. Αλλάσσει, η διάσημη Γερμανίδα βιολονίστρια, η οποία στις 12 Ιουνίου θα εμφανιστεί στο Ρωμαϊκό Ωδείο στο πλαίσιο του Φεστιβάλ

«Αν αισθάνεσαι ότι έχεις πετύχει όλους τους στόχους σου, τότε πιθανότατα είναι πολύ χαμηλό», συνήθιζε να λέει ο Κάραγιαν.



Η Διάσημη Γερμανίδα βιολονίστρια στις 12 Ιουνίου θα εμφανιστεί στο Ηρώδειο, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου.

Αθηνών - Επιδαύρου, έχει ξαναβρεθεί στην ίδια σκηνή (αλλά και στις κερκίδες απέναντί της) και ανυπομονεί να επιστρέψει. «Η κατασκευή των θεάτρων εκείνη την εποχή παρήγε τόσο τέλεια ακουστική», λέει στην «Κ» η Μούτερ εντυπωσιασμένη «που καμιά φορά αναρωτιέμαι, πώς γίνεται να τα κατάφερναν οι άνθρωποι τότε, αλλά σήμερα να είναι ενίοτε πολύ δύσκολο να πετύχουμε μια εξίσου καλή ποιότητα ήχου».

Η ίδια έμαθε τα πρώτα μυστικά της τέχνης της σε ηλικία πέντε ετών. Με την παρότρυνση των γονιών της, άρχισε να παίζει πάνω, το οποίο γρήγορα αντικα-

τέστησε με το βιολί. Η πρώτη της δημόσια εμφάνιση ήρθε το 1972, στα 9 της, με την κρατική ορχήστρα Winterthurer, ενώ λίγο αργότερα την άκουσε στο φεστιβάλ της Λουκέρνης ο Χέρμπερτ φον Κάραγιαν και την προσκάλεσε σε μια οντισιόν με τη Φιλαρμονική του Βερολίνου.

«Το μεγαλύτερο μουσικό θαύμα από την εποχή του νεαρού Μενουχίν», είπε ο σπουδαίος μαέστρος και σύντομα ξεκίνησε για τη Μούτερ μια λαμπερή καριέρα με εμφανίσεις στις μεγαλύτερες αιθούσες, με πολυάριθμες ηχογραφήσεις, έργα που γράφτηκαν για εκείνη και πολλά βραβεία, μετα-

ξύ των οποίων τέσσερα Γκράμι.

Ποια θα έλεγε ότι είναι η μεγαλύτερη επίδραση που της άσκησε ο Κάραγιαν; Η Μούτερ αποκρίνεται κατ' αρχάς ότι σαν μέντοράς της, ο σπουδαίος μαέστρος της έδωσε την εμπνευσή να γίνει κι εκείνη κάτι αντίστοιχο για τη νέα γενιά (η ίδια δημιούργησε το 2008 ένα μουσικό ίδρυμα που φέρει το όνομά της και από το οποίο προέρχεται και το σύνολο «Mutter's Virtuosi», που θα τη συνοδεύσει στο Ηρώδειο). «Ο Κάραγιαν συνήθιζε να λέει κάτι πολύ ωραίο», θυμάται σήμερα η Μούτερ και παραθέτει τη φράση που μάλλον και η ίδια μεταφέρει στους μαθητές της:

«Αν αισθάνεσαι ότι έχεις πετύχει όλους τους στόχους σου, τότε πιθανότατα είναι πολύ χαμηλό».

Το γεγονός ότι η σύγχρονη εποχή μοιάζει να μην παράγει «θρύλους» τέτοιου βεληνεκού, δεν είναι απαραίτητος κακό κατά τη γνώμη της. Υπάρχουν, εξάλλου, και άλλα μουσικά ινδάλματα —η Κάλλας, ο Χόροβιτς, ο Χάιφets κ.ά.— που δεν έχουν ξεθωριάσει. «Είναι αλήθεια πάντως αυτό που λες», λέει η Μούτερ και συνεχίζει: «Μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι έχουμε τόσες μουσικές πλατφόρμες που προσφέρουν μεγάλο πλήθος καλλιτεχνών. Ίσως όμως να υπάρχει και έλλειψη τόσο με-

γάλων προσωπικότητων. Έχουμε εξαιρετικούς μαέστρους, αλλά ο Κάραγιαν ήταν μοναδικός όσον αφορά την ποσότητα δίσκων που ηχογράφησε. Σήμερα, στο YouTube μπορούν να έχουν παρουσία σχεδόν όλοι, κάτι που διευρύνει το τοπίο και που ενώ κάνει πολλούς ανθρώπους δημοφιλείς, λίγοι από αυτούς γίνονται θρύλοι».

Μιλώντας πάντως για «διεύρυνση», ενδιαφέρον παρουσιάζει και το ίδιο το πρόγραμμα της συναυλίας στο Ηρώδειο. Εκτός από την ελληνική πρεμιέρα ενός έργου του Αντρέ Πρεβέν (1929-2019), ο οποίος υπήρξε σύντροφος της Μούτερ, εκτός από κοντσέρτα του

Βιβάλντι και του Μπαχ, το κοινό θα ακούσει και ένα ακόμη, γραμμένο από τον Ζοζέφ Μπολόν ντε Σεντ Ζορζ (1745-1799), που υπήρξε ο πρώτος Ευρωπαίος συνθέτης με αφρικανική καταγωγή. Δεν είναι πολύ γνωστός: ένα ερώτημα επομένως προς τη Μούτερ έχει να κάνει με τη συμπεριληπτικότητα στην κλασική μουσική.

«Νομίζω ότι το πρόβλημα υπάρχει στο πώς επιλέγουμε ρεπερτόριο και μουσικούς», απαντά η βιολονίστρια. «Θα έλεγα ότι, ναι, δυστυχώς, η βιομηχανία της κλασικής μουσικής δεν είναι εντελώς μη ρατσιστική, ούτε εντελώς μη σεξιστική, κάτι που αντανάκλα την κοινωνία. Νομίζω όμως ότι έχουμε επίγνωση του προβλήματος περισσότερο από ποτέ και οι πιο πολλοί από εμάς εργαζόμαστε για μεγαλύτερη ισότητα. Λυπάμαι που δεν έθεσα νωρίτερα το ζήτημα της παρουσίας των γυναικών και των έγχρωμων ατόμων στον χώρο της σύνθεσης, το θέμα όμως τώρα. Ο Ζοζέφ Μπολόν, του οποίου η μητέρα καταγόταν από τη Γουαδελούπη, ήταν ένας από τους καλύτερους βιολιστές της Ευρώπης, αλλά και ένας καταπληκτικός αθλητής - ξιφομάχος. Πήρε επίσης μέρος στη Γαλλική Επανάσταση, ενώ συμμετείχε και στο σύνολο μουσικής δωματίου της Μαρίας Αντουανέτας. Διπύθνε έργα του Χάιντν στο Παρίσι — δεν ξέρω γιατί η Ιστορία τον αγνόησε. Είχε μια πολύ ενδιαφέρουσα ζωή και ήταν, με κάθε έννοια της λέξης, μια πολύχρωμη προσωπικότητα».

Δεν υπάρχει κάτι που να μην μπορεί να κάνει το Στραντιβάριους

Επειτα από τόσες συναυλίες, ηχογραφήσεις, συνεργασίες και βραβεία, έχει συμβεί άραγε στην Ανε-Ζοφί Μούτερ να αναθεωρήσει τα μουσικά της γούστα και να αρχίσει να απολαμβάνει συνθέσεις που παλιότερα δεν εκτιμούσε τόσο; «Η αλήθεια είναι ότι ως έφηβη, δεν έτρεφα μεγάλη συμπάθεια για τη σύγχρονη μουσική, ιδιαίτερα τη δωδεκατονική», αποκρίνεται. «Μέσα στα χρόνια όμως, καθώς ήρθα πιο κοντά στον κόσμο της σύγχρονης μουσικής συνολικά, νομίζω ότι την αγάπησα. Τώρα πια, παίζω πολύ μοντέρνες συνθέσεις σε τακτική βάση. Πρέπει επίσης να πω ότι εδώ και λίγα χρόνια η μουσική του Τζον Γουίλιαμς αποτελεί για μένα ένα εδραιωμένο πάθος. Δεν μπορώ να σου περιγράψω πόσο μεγάλο δώρο είναι η παρουσία του στη ζωή μου (σ.σ.: ο Αμερικανός συνθέτης έχει γράψει μουσική για τη Μούτερ, με την οποία έχει συνεργαστεί επίσης σε συναυλίες και ηχογραφήσεις των έργων του). Στο ανκόρ της συναυλίας στο Ηρώδειο θα παίζω και μερικά κινηματογραφικά κομμάτια του Γουίλιαμς, κάτι για το οποίο ανυπομονώ».



Η Μούτερ με το Στραντιβάριους του 1710, το οποίο απέκτησε πριν από σαράντα χρόνια.

Μια συναυλία στο Ηρώδειο είναι, κατά τη γνώμη μου, το πλησιέστερο που μπορείς να φτάσεις στον παράδεισο.

ρερ, ο οποίος εμφανίζεται και σε ένα πρόσφατο ντοκιμαντέρ για τη ζωή και το έργο της βιολονίστριας, το οποίο σκηνοθέτησε η Ζίγκριντ Φάλτν και έχει τίτλο «Vivace». Είναι δόκιμη μια σύγκριση ανάμεσα στο να παίζει κανείς τένις και να παίζει βιολί; «Υπάρχουν πολλοί παραλληλισμοί, για αυτό και η συζήτηση μου με τον Ρότζερ ήταν τόσο ενδιαφέρουσα», λέει η Μούτερ και εξηγεί: «Ένας παραλληλισμός έχει να κάνει με το δεξί χέρι του τενίστα, με το πώς αισθάνεται εκείνος τη ροή της κίνησής του και τη στιγμή που χτυπάει με τη ρακέτα το μπαλάκι. Ρώτησα λοιπόν τον Ρότζερ πώς ακριβώς αισθάνεται όταν το πετυχαίνει εν κινήσει, με το ιδανικό σημείο της ρακέτας του. Ένα τέτοιο ιδανικό σημείο υφίσταται και στην ένωση του δοξαριού με τις χορ-

δες του βιολιού. Ο Ρότζερ λοιπόν είπε ότι, όταν βρίσκει αυτό το ιδανικό σημείο, κάτι που προφανώς συμβαίνει συχνά, είναι σαν να κόβει βούτυρο με καυτό μαχαίρι. Συμβαίνει εντελώς αβίαστα, χωρίς καμία αντίσταση. Γίνεται ένα με τη ρακέτα και το μπαλάκι, όπως γίνεται ένα με το δοξάρι και το βιολί. Επειτα, είναι και οι καλλιτεχνικές αρετές του. Ο Ρότζερ προσεγγίζει το μπαλάκι με έναν τρόπο που νομίζεις ότι είναι αδύνατον να το χτυπήσει και έπειτα κάνει κάτι που δεν το έχεις ξαναδεί, υπεράνθρωπο. Παιρνει ρίσκα, γιατί αγαπά αυτό που κάνει και είναι περιεργός να δει πού μπορεί να φτάσει. Τα δίνει όλα, κάθε φορά. Και δεν είναι ακριβώς τελειομανής, ποτέ δεν ήταν. Ναι, όταν έπαιζε ήταν τέλειος, αλλά δεν ήταν αυτός ο σκοπός του. Ο σκοπός του ήταν να φέρει τη χαρά στο κορτί, κάνοντας κάτι αδύνατο. Αυτό πάνω-κάτω οφείλει να κάνει και ένας μουσικός».

Κάλεσμα

Αυτό πάνω-κάτω είναι επίσης και το επείγον —το κάλεσμα πιο σωστά— της Ανε-Ζοφί Μούτερ προς κάποιον που δεν γνωρίζει πολλά από κλασική μουσική, αλλά έχει περιέργεια να την ακούσει στο Ηρώδειο. «Στην Αθήνα έρχομαι με ένα σύνολο μουσικών από 14 διαφορετικά έθνη», καταλήγει η Γερμανίδα. «Είναι νέοι άνθρωποι από όλο τον κόσμο, που έχουν το πάθος να εκφραστούν και να δώσουν χαρά στον ακροατή. Η μουσική είναι μια γιορτή της ζωής, της κοινότητας, είναι ζωή η ίδια. Περιλαμβάνει όλα τα αισθήματα για τα οποία είμαστε ικανοί και περισσότερα. Ειδικά μια συναυλία στο Ηρώδειο είναι, κατά τη γνώμη μου, το πλησιέστερο που μπορείς να φτάσεις στον παράδεισο. Είναι ο πιο πνευματικός χώρος που γνωρίζω για να παίζει κανείς μουσική και πραγματικά, δεν βλέπω την ώρα να μοιραστώ αυτή τη στιγμή με το κοινό».

Για τον άπληστο και τον χορτασμένο

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romas Kotsonis

Στην αρένα των κόκκινων δανείων

Το φιλμ διεισδύει στη μάζα που βασανίζει την ισπανική κοινωνία

Στα άκρα ★★★

ΔΡΑΜΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Χουάν Ντιέγκο Μπότο
Ερμηνείες: Πενέλοπε Κρουζ,
Λουίς Τουσάρ, Κρίστιαν Τσέκα

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Με ένα πολύ σοβαρό ζήτημα που απασχόλησε αρκετά και την προεκλογική εκστρατεία στην Ελλάδα ασχολείται το κοινωνικά φορτισμένο φιλμ του Αργεντινίου Χουάν Ντιέγκο Μπότο. Η αφήγησή του τοποθετείται στην Ισπανία, εκεί όπου οι ιστορίες διαφορετικών ανθρώπων διαπλέκονται στο πέρασμα μιας ημέρας. Ένας δικηγόρος (Λουίς Τουσάρ) με έντονη κοινωνική δράση τρέχει από το πρωί μέχρι το βράδυ για τις ανάγκες των άλλων, παραμελώντας την έγκυο σύζυγό του. Μια μητέρα (Πενέλοπε Κρουζ) προσπαθεί απεγνωσμένα να σώσει το σπίτι της, καθώς η τράπεζα είναι έτοιμη να πετάξει την οικογένειά της στον δρόμο. Μια ηλικιωμένη γυναίκα πρόκειται επίσης να χάσει την κατοικία της, έχοντας μπει εγγυήτρια για λογαριασμό του περιστασιακά εργαζόμενου γιου της.

Γροθιά στο στομάχι

Το θέμα των πλειστηριασμών και των κόκκινων δανείων, που έχει πλήξει σκληρά την Ισπανία εδώ και χρόνια, παρουσιάζεται μέσα από ένα μεγάλως έντασης φιλμ, το οποίο μοιάζει με κινηματογραφική γροθιά στο στομάχι. Εδώ δεν υπάρχουν περιθώρια για ανάλαφρες προσεγγίσεις, χιούμορ και πολιτικές ισορροπίες: αντιθέτως, έχουμε ωμό κοινωνικό ρεαλισμό, ο οποίος σερβίρεται όχι τόσο καταγγελτικά όσο με δραματικό βάρος ικανό να κλονίσει ακόμη και τον λιγότερο ευσυγκίνητο θεατή.

Ο Χουάν Ντιέγκο Μπότο, από την πλευρά του, επιλέγει τους γρήγορους ρυθμούς στη σκηνο-

θεσία και στο μοντάζ, καθώς ο βασικός χαρακτήρας του δικηγόρου τρέχει από μέρος σε μέρος –όλο δεν προλαβαίνει και όλο κάτι καταφέρνει, μέχρι που η τύχη του στερεύει— ενώνοντας και τους υπόλοιπους χαρακτήρες με τις ιστορίες τους. Ο Λουίς Τουσάρ είναι πραγματικά εξαιρετικός στον ρόλο, αποτυπώνοντας την αγωνία, το θάρρος, αλλά και τα λάθη ενός ανθρώπου που βλέπει τον κόσμο μέσα από έναν σχε-

Το θέμα που προσεγγίζει ο σκηνοθέτης δεν αφήνει περιθώρια για χιούμορ και πολιτικές ισορροπίες: αντιθέτως, έχουμε μια ισχυρή δόση ωμού κοινωνικού ρεαλισμού.

δόν αυτοκαταστροφικό ιδεαλισμό. Από την πλευρά της η Πενέλοπε Κρουζ, η οποία πρέπει να πληρώσει μόνο ένα ψήγμα του κανονικού κασέ της για την ταινία, ενσαρκώνει ιδανικά την αποφασισμένη μητέρα που θα παλέψει μέχρι τέλους για να κρατήσει τη στέγη πάνω από τα παιδιά της.

Συνταγή... θρίλερ

Γενικώς, εδώ έχουμε ένα φιλμ που θεματικά θυμίζει έντονα τον κοινωνικό ρεαλισμό, π.χ., του Κεν Λόουτς ή του Καουρισμάκι, σε εκτέλεση όμως που προσομοιάζει πολύ περισσότερο με τα περίφημα ισπανικά θρίλερ, τα οποία έχουν δημιουργήσει «σκολή» – και μανιέρα— την τελευταία μιάμιση δεκαετία. Από την αίσθηση βγαίνετε εξαντλημένοι, γεμάτοι ωστόσο από σκέψεις και συναισθήματα για όσα συμβαίνουν γύρω μας.



Η Πενέλοπε Κρουζ υποδύεται μια μητέρα που προσπαθεί να σώσει το σπίτι της, καθώς η τράπεζα είναι έτοιμη να πετάξει την οικογένειά της στον δρόμο.

HOME CINEMA

Ο Μπαράκ Ομπάμα και τα μεροκάματα του τρόμου



Δουλειά: η καθημερινότητά μας
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2023)
Δημιουργός: Κάρολαιν Σου
Εμφανίζεται: Μπαράκ Ομπάμα



Ο Μπαράκ Ομπάμα (επάνω) εμφανίζεται στο ντοκιμαντέρ «Δουλειά: η καθημερινότητά μας». Από την άλλη, το «Τυχερό αστέρι» παρουσιάζει μια σκληρή πραγματικότητα της κατά τα άλλα ακμάζουσας νοτιοκορεατικής κοινωνίας.

Σε παραγωγή των Μπαράκ και Μισέλ Ομπάμα, η καινούργια σειρά ντοκιμαντέρ του Netflix φιλοδοξεί να απεικονίσει μέσα σε τέσσερα επεισόδια τη σημερινή εργασιακή πραγματικότητα στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Την παρουσίαση αναλαμβάνει μάλιστα ο ίδιος ο Αμερικανός πρώην πρόεδρος, ο οποίος συνομιλεί με τους πρωταγωνιστές, ακούει τις ιστορίες τους και κάνει τις δικές του παρατηρήσεις. Το πρώτο επεισόδιο ξεκινά από τα... χαμηλά, τις δουλειές σέρβις: ντελίβερι, καμιαριέρες, σερβιτόροι, φροντιστές: άνθρωποι που παλεύουν κάθε μήνα μετρώντας και το τελευταίο δολάριο για να τα βγάλουν πέρα.

Επειτα υπάρχει η λεγόμενη «μέση», η σύγχρονη μεσαία τάξη των ΗΠΑ, πολύ διαφορετική από εκείνη των προηγούμενων δεκαετιών, όπως παρατηρεί ο ίδιος ο Ομπάμα. Ακολουθούν οι

«δουλειές των ονείρων»: άνθρωποι που σχεδιάζουν αυτοοδηγούμενα οχήματα, ερευνητές γιατροί κ.ά. Τέλος, με τον εύγλωττο τίτλο «Αφεντικό» κλείνει το τελευταίο επεισόδιο. Αυτό που αξίζει να παρατηρήσει κανείς, εκτός από τους διαφορετικούς χαρακτήρες, είναι το χάρισμα του Ομπάμα να συνομιλεί με άνεση και ειλικρίνεια, ανεξαρτήτως του ποιον έχει απέναντί του. Επίσης την οξυδέρκειά του να αντιλαμβάνεται τα σύγχρονα προβλήματα και να σκέπτεται με τρόπους που μοιάζουν λιγότερο «αμερικάνικοι» για τη λύση τους.

Τυχερό αστέρι ★★★

ΔΡΑΜΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Χιροκάζου Κόρε-Εντα
Ερμηνείες: Σονγκ Κανγκ Χο,
Ντογκ Γουόν

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε το τελευταίο φιλμ του Ιάπωνα δεξιότεχνου Χιροκάζου Κόρε-Εντα, ο οποίος αυτή τη φορά τοποθετεί την ιστορία του στη Νότια Κορέα. Εκεί το συνεχιζόμενο πρόβλημα της εγκατάλειψης βρεφών στον δρόμο

έχει οδηγήσει δημόσιους οργανισμούς να τοποθετούν ειδικές προστατευτικές «βρεφοθήκες» στις εισόδους τους. Ένας υπάλληλος μιας τέτοιας εγκατάστασης μαζί με έναν χρωμένο φίλο του κλέβουν από εκεί ένα μωρό με σκοπό να το πουλήσουν. Σύντομα στο παιχνίδι μπαίνει και η νεαρή μητέρα του βρέφους, με τους τέσσερις τους –και στην πορεία πέντε– να ξεκινούν ένα παράξενο ταξίδι, έχοντας και τις αστυνομικές αρχές στο κατόπι τους.

Σχεδόν το ίδιο καλή με την ιδέα είναι και η εκτέλεση του Κόρε-Εντα, ο οποίος δημιουργεί αυτό το ιδιότυπο φιλμ δρόμου με πρωταγωνιστές δύο (πολύ) ερασιτέχνες εμπόρους βρεφών. Το εξωφρενικό της κατάστασης εξισορροπείται από ένα βαθιά ανθρώπινο σενάριο, το οποίο οδηγεί μεθοδικά τα συναισθήματα του θεατή προς τη λύτρωση. Σε δεύτερο επίπεδο, αυτό που βλέπουμε ξανά –μετά τους «Κλέφτες»– είναι το σκαρίφημα μιας φαινομενικά ανεπτυγμένης κοινωνίας, η οποία ωστόσο φέρεται με τρομερή σκληρότητα στα ίδια τα παιδιά της.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Επιτυχημένη συναυλία με έργα γαλλικής μουσικής

Σε κάθε νέα εμφάνισή της, η Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών επιβεβαιώνει ότι συγκαταλέγεται πλέον στα καλύτερα συμφωνικά σύνολα της χώρας χάρη στις πολύ καλές σολιστικές επιδόσεις μεμονωμένων μουσικών και, κυρίως, χάρη στην ποιότητα του σώματος των εγχόρδων.

Το απέδειξε για ακόμη μία φορά στις 24 Απριλίου στην αίθουσα «Χρήστος Λαμπράκης» υπό τη μουσική διεύθυνση του καλλιτεχνικού της διευθυντή Βύρωνα Φιδετζή σε έργα γαλλικής μουσικής. Το πρόγραμμα υπήρξε ιδιαίτερα απαιτητικό, καθώς η γαλλική μουσική προϋποθέτει διαφορετικές ποιότητες από τα έγχορδα σε σχέση με αυτές που αναμένει κανείς στην κεντροευρωπαϊκή μουσική, δηλαδή σε έργα Γερμανών, Αυστριακών και Τσέχων συνθετών, με τα οποία είναι κυρίως εξοικειωμένα τα μουσικά μας σύνολα. Η διαφάνεια του ήχου και η ελαφράδα, που αποτελούν βασικό στοιχείο αρκετών συνθέσεων του Ντεμπισί και του Ραβέλ, είναι χαρακτηριστικά που δεν αποδίδονται εύκολα. Προσδιόρισαν όμως τις εκτελέσεις της Φιλαρμόνια υπό

τον Φιδετζή, ειδικά στο πρώτο μέρος της βραδιάς, επιτρέποντας στις ερμηνείες να ξεχωρίσουν.

Η συναυλία ξεκίνησε με τη «Μικρή σουίτα» του Ντεμπισί, έργο για πιάνο - τέσσερα χέρια, που ενορχηστρώθηκε περίπου είκοσι χρόνια μετά τη σύνθεσή του από τον Ανρί Μπισέρ, συνεργάτη και φίλο του συνθέτη. Η ευφάνταστη αυτή ενορχήστρωση, που δίνει σημαντικό ρόλο στο φλάουτο και αξιοποιεί τον χαρακτηριστικό ήχο του τριγώνου και της άρπας, αναδεικνύει ακόμη περισσότερο την έτσι κι αλλιώς ανάλαφρη, ξέγνοιαστη διάθεση της μουσικής. Ακριβώς αυτήν πρόβαλε ο

Η ποιότητα των εγχόρδων κατατάσσει τη Φιλαρμόνια στα καλύτερα συμφωνικά σύνολα της χώρας.

Φιδετζής μέσα από τον τρόπο με τον οποίο απέδωσε το χαλαρό πνεύμα του έργου. Βοήθησαν επίσης οι πολύ καλές σολιστικές συνεισφορές. Ομοια απολαυσι-



Ο Θεοδωρής Τζοβανάκης διέθετε τη δεξιοτεχνία και απέφυγε τις υπερβολικά ρωμαλέες διατυπώσεις.

κή ήταν η σουίτα «Η μάνα μου η χήνα» του Ραβέλ, που ακολούθησε. Οι πέντε μικρογραφίες που την αποτελούν, απέκτησαν κάθε μία τη δική της ταυτότητα, πά-

ντα με κυρίαρχα στοιχεία την τρυφερότητα και τη διαφάνεια, που συμβαδίζουν με τις σκηνές από τα παραμύθια που αποδίδει η μουσική.

Στο δεύτερο μέρος της βραδιάς ακούστηκαν δύο έργα με διαφορετικές απαιτήσεις, όχι μόνον επειδή και στα δύο προβλέπεται το πιάνο ως σολιστικό όργανο.

Το συμφωνικό ποίημα «Τα δαιμόνια» του Σεζάρ Φρανκ, προγενέστερο των δύο έργων του πρώτου μέρους, ανήκει σε διαφορετική αισθητική. Καρπός του 19ου αιώνα σε συνέχεια αρκετών ανάλογων έργων, βασίζεται στο ομώνυμο ποίημα του Μουγκό και αποδίδει νυχτερινές μυστηριώδεις και υπερφυσικές δυνάμεις. Αντίστοιχα, η «Συμφωνία πάνω σ' ένα γαλλικό βουνίσιο τραγούδι» για πιάνο και ορχήστρα του Βανσέν ντ' Αντί είναι σύγχρονη με το έργο του Φρανκ και εξίσου χαρακτηριστική της θεματολογίας που υπήρξε στο επίκεντρο του Ρομαντισμού και της αισθητικής που κυριάρχησε στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα.

Το μέρος του πιάνου απέδωσε και στα δύο έργα ο Θεοδωρής Τζοβανάκης. Διέθετε τη δεξιοτεχνία που απαιτεί ιδιαίτερα το έργο του Φρανκ και απέφυγε τις υπερβολικά ρωμαλέες διατυπώσεις. Κράτησε το πιάνο σε συνεχή διάλογο με την ορχήστρα, άλλοτε συμμετέχοντας σε αυτήν ως ένα από τα όργανα και άλλοτε ερχόμενος στο προσκήνιο ως σολίστ, όπως το προβλέπει ο εκάστοτε συνθέτης.

Μια έξυπνη, άφοβη Λουίζ Μπουρζουά

Η έκθεση «Louise Bourgeois. Imaginary Conversations» παρουσιάζει την ιστορία της Γαλλοαμερικανίδας εικαστικού

της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Τον Φεβρουάριο του 1980 ένα δημοσίευμα στο Art News με τίτλο «Η διακριτική χάρη της Λουίζ Μπουρζουά» ανέφερε πως η καλλιτέχνις που για καιρό εθεωρείτο κάπως «ιδιαίτερη», αποτελούσε πλέον μέρος των κυρίαρχων τάσεων της αμερικανικής τέχνης. Την ίδια χρονιά, η αμερικανική Vogue φιλοξένησε στις σελίδες της το πορτρέτο της και δύο χρόνια αργότερα, τον Νοέμβριο του 1982, το MoMA διοργάνωσε προς τιμήν της την πρώτη αναδρομική έκθεση σε γυναίκα δημιουργό.

Στον κατάλογο εκείνης της ρετροσπεκτίβας, ο διακεκριμένος επιμελητής και τεχνοκριτικός Γουίλιαμ Ρούμπιν –τότε διευθυντής στο τμήμα ζωγραφικής και γλυπτικής του μουσείου– σύστηνε την Μπουρζουά ως έναν μοναχικό λύκο άλλου μεγέθους, ικανό να αναμετρηθεί με τον μύθο του Πόλοκ και του Ντε Κούνινγκ. Αυτό σημαίνει πως διέθετε τεράστια δύναμη, τόσο σε καλλιτεχνικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο, συμπέρανε. «Με τη δύναμη της προσωπικότητάς της, αποφεύγει τη ρητορική της εποχής», ολοκλήρωνε τον πρόλογό του.

Η Ντέμπορα Γουάι, που επιμελούνταν την έκθεση –και

που είχε αφιερώσει πέντε χρόνια μελετώντας την περίπτωση της Μπουρζουά–, συνέχιζε στο ίδιο ύφος, λέγοντας πως η Γαλλοαμερικανίδα εικαστικός ήταν μια αουτσάιντερ, που κινούνταν πάντα στο περιθώριο των εξελίξεων. Είχε στις αποσκευές της ένα σώμα δουλειάς εξαιρετικό, αλλά εκκεντρικό, που αφηφούσε τα ρεύματα, ιδιουσγκρασιακό, για το οποίο αντλούσε έμπνευση κυρίως από τα τραύματα της παιδικής της ηλικίας.

Σε σημειωματάριό της, η Μπουρζουά γράφει: «Πολύτιμα υγρά: ιδρώτας, δάκρυα, μύξα, φλέγμα, σάλιο, λιπαντικό αυτοκινητού, χολή, κρασί, γάλα, πύον, σπέρμα, αίμα».

Τι γνώμη είχε γι' αυτά η Μπουρζουά; Γνώριζε τους αφηρημένους εξπρεσιονιστές με τους οποίους τη συνέκριναν; Είχε εκθέσει πολλές φορές μαζί τους σε γκαλερί της Νέας Υόρκης. Γιατί έμενε, λοιπόν, στη σκιά, ενώ οι άλλοι χρίζονταν από τα media ως προφήτες, που μας προετοίμαζαν για έναν νέο



Η «Αράχνη» της Λουίζ Μπουρζουά (1997).

κόσμο; Η ίδια είχε αποκαλέσει κάποτε τον εαυτό της «μαραθωνοδρόμο», υποστηρίζοντας πως ήταν πάντα παρούσα στην κούρσα. Υπαινισσόταν πως είχε διανύσει και εκείνη την απόσταση που έτρεξαν και οι άλλοι. Και ήταν αλήθεια, απλά ο κόσμος της τέχνης είχε χάσει το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής.

«Η Μπουρζουά ήταν 70 ετών όταν παρουσιάστηκε το σύνολο του έργου της στο MoMA. Ζούσε, βέβαια στην Αμερική από το

Η ίδια είχε αποκαλέσει κάποτε τον εαυτό της «μαραθωνοδρόμο», υποστηρίζοντας πως ήταν πάντα παρούσα στην κούρσα.

1938. Ήταν, ίσως, βολικό να την παρουσιάζουν ως μοναχική δημιουργό. Ποια άλλη εξήγηση θα μπορούσε να δικαιολογήσει μια τέτοια παράληψη; Γιατί ο κόσμος της τέχνης την είχε αγνοήσει για τόσο πολλά χρόνια;» αναρωτιέται και η Andreas Kroknes, επιμελήτρια της έκθεσης «Louise Bourgeois. Imaginary

Conversations», που παρουσιάζεται αυτήν την περίοδο στο Nasjonal Museet στο Οσλο. «Δεν ταίριαζε με την εποχή, δεν μπορούσαν να τη συνδέσουν με κανένα καλλιτεχνικό κίνημα, ήταν γυναίκα και, το κυριότερο, φαίνονταν να έχει επικεντρωθεί στα θέματα της ιδιωτικής της ζωής. Δεν την είδαμε επειδή δεν φαίνονταν, έμοιαζαν να λένε. Αυτό, ωστόσο, ήταν το αφήγημα όχι μόνο για την Μπουρζουά, αλλά και για πολλές ακόμη ομότεχνές της, που οι τεχνοκριτικοί και τα μουσεία προσπερνούσαν», εξηγεί η κ. Kroknes.

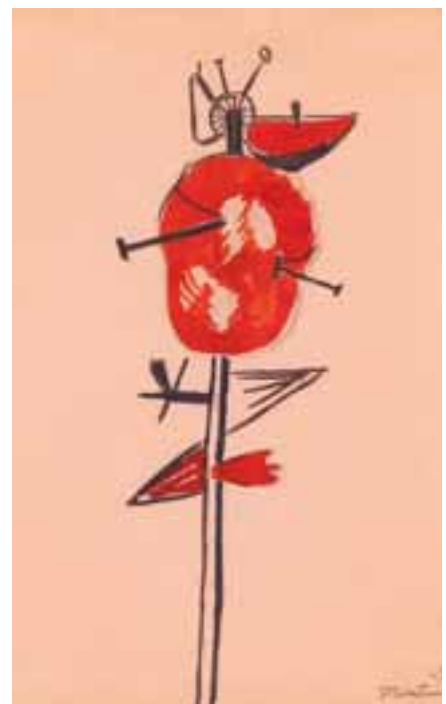
Αντιπαραβολές

Η έκθεση που φιλοξενείται στον τελευταίο όροφο του εντυπωσιακού μουσείου φέρνει το έργο της Μπουρζουά σε επαφή με τις εμβληματικές φιγούρες της ιστορικής αβάν-γκαρντ (Πικάσο, Τζιακομέτι, Γκόρκι, Μάαρ), αλλά και με νεότερους της καλλιτέχνης, όπως ο Φράνσις Μπέικον, η Λίντα Μπένγκκλις, η Ναν Γκόλντνιν και η Ρόζμαρι Τρόκελ, επιχειρώντας να δείξει μέσα από αυτήν την αντιπαραβολή πως ήταν πάντα συντονισμένη με τις τάσεις και τα ερωτήματα του καιρού της.

Ίσως, κάποιες φορές να προπερευόταν αλλά φρόντιζε να διατηρεί πάντα τον διάλογο με την εποχή της, ήταν πάντα επίκαιρη.



Έργα της Λουίζ Μπουρζουά. Η Γαλλοαμερικανίδα καλλιτέχνις ήταν ένας «μοναχικός λύκος», ικανή να αναμετρηθεί με τον μύθο του Πόλοκ και του Ντε Κούνινγκ, όπως είχε γράψει ο Γουίλιαμ Ρούμπιν, διευθυντής στο τμήμα ζωγραφικής και γλυπτικής του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης, με αφορμή την αναδρομική της έκθεση, το 1982.



Μια φεμινίστρια που δεν ήθελε να το λέει δημοσίως

Ο κόσμος που γνώρισε για πρώτη φορά την Μπουρζουά μέσα από το MoMA, είδε όλο της το έργο μεμιάς –τους πίνακες του '40 και του '50 τα Personages, τα έργα από ρητίνη, τις φεμινιστικές γλυπτικές εγκαταστάσεις της– χωρίς, ωστόσο, να μπορεί να τα ταυτίσει με το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο που τα γέννησε. «Αν δεν κοιτάζεις τις λεζάντες όπου αναγράφονταν ο χρόνος εκτέλεσης κάθε έργου, είχες την αίσθηση ενός καλλιτέχνη που προσπαθούσε να πει όλες τις ιστορίες. Δεν είχε ένα συγκεκριμένο ύφος που να το υπηρετεί με συνέπεια και να το αυτό, επίσης, συνέβαλε στην καυστηρή ανανγώρισή της. Όμως, έχει ενδιαφέρον να δούμε πότε υιοθετεί κάθε καλλιτεχνική πρακτική. Ξεκινά με ζωγραφική, μεταπηδά στη γλυπτική, ενστερνίζεται τις θέσεις του φεμινισμού, εμπλέκεται με τον ακτιβισμό, καταπνέεται με το νήμα. Κάθε της βήμα συνομιλεί με τις επιταγές της εποχής της», εξηγεί η επιμελήτρια στην «Κ».

Εκείνη την περίοδο που «έτρεξε» η έκθεση στο MoMA, έδειξε

Ανεξάρτητα από το τι ήθελε η ίδια, το κοινό και οι κριτικοί κατανάλωσαν με βουλιμία τα προσωπικά της δράματα.

και κάποια slights που αφορούσαν τον παράνομο δεσμό ανάμεσα στον πατέρα της και στη δασκάλα που είχαν προσλάβει για να της διδάξει αγγλικά, τη Σάντι. Είναι η εποχή που η βιοματική τέχνη αρχίζει να κερδίζει έδαφος. Η Μπουρζουά χρησιμοποιεί για πρώτη φορά τον όρο «παιδική κακοποίηση». «Αυτός ήταν ένας πολύ δυνατός χαρακτηρισμός για να περιγράψει μια κατάσταση που ήταν αρκετά συνήθης εκείνη την εποχή. Αναμφίβολα, ήταν μια τραυματική εμπειρία, αλλά αν με ρωτάς, θεωρώ πως σημαδεύτηκε πολύ πιο βαθιά από τα χρόνια που φρόντιζε την άρρωστη μητέρα της και την

έβλεπε να πεθαίνει», υποστηρίζει η κυρία Kroknes. Η συγγραφέας Σέρι Χάβστεντ, σύζυγος του Πολ Οστερ, σημείωνε επίσης σε άρθρο της πως αυτή η δημόσια εξομολόγηση της Μπουρζουά ήταν τόσο βιογραφίας της. Δεν δισταζε όμως και να μετονομάσει έργα και να τα παρουσιάσει με μια άλλη οπτική, δείχνοντας και τι την ενδιέφερε κάθε φορά», επισημαίνει η επιμελήτρια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της πρακτικής ήταν το έργο «Blind leading the Blind» (1947-1949) το οποίο συμπεριλαμβάνεται στην έκθεση. Το γλυπτό παραπέμπει σε τραπέζι, το οποίο εμπνεύστηκε, όπως είχε δηλώσει η ίδια, από το τραπέζι που υπήρχε στο πατρικό της. Πολύ συχνά,

σαν παιδί κρυβόταν από κάτω για να κρυφακούσει τους δικούς της. Υπάρχουν ωστόσο και ερμηνείες που συνδέουν το γλυπτό με το έργο του στενού της φίλου Λε Κορμπιζιέ, ο οποίος τότε εργαζόταν για τα σχέδια του κτιρίου των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη. Το 1979, παρουσιάζει το ίδιο έργο, το βάφει ροζ και το τιτλοφορεί «C.O.Y.O.T.E.», ένα ακρωνύμιο για τη φράση Call Off Your Old Tired Ethics, με το οποίο δήλωνε τη συμπάραστασή της στο αίτημα των σεξεργατριών για την αποικονομική της πορνείας. Ανάλογη ήταν και η περίπτωση με το έργο «The Destruction of the Father», που επίσης παρουσιάζεται στο Οσλο. Ο πρώτος του τίτλος του ήταν «The Evening Meal», όμως φαίνεται πως το άλλαξε για να συμβαδίσει με την κατάσταση της πατριαρχίας για την οποία αγωνιζόταν το φεμινιστικό κίνημα. Τον όρο φεμινίστρια δεν τον αποδέχθηκε ποτέ. Ωστόσο, το έργο της ήταν ξεκάθαρο πολιτικό. «Δεν ήθελε να την τοποθετούν σε κουτιά. Φοβόταν μήπως θεωρηθεί ότι

το έργο της αφορούσε μια μικρή ομάδα κοινού. Ηθελε να το αφήνει ανοικτό», σημειώνει η Kroknes.

Κοινωνικά ανήσυχη

Ανεξάρτητα από το τι ήθελε η ίδια, το κοινό και οι κριτικοί κατανάλωσαν με βουλιμία τα προσωπικά της δράματα. Χρησιμοποίησαν τα εργαλεία που τους έδωσε εκείνη πρώτη, λησμονώντας άλλες πιθανές ερμηνείες του έργου της που σχετιζόνταν όχι μόνο με ζητήματα τέχνης αλλά και με την πραγματικότητα της εποχής της. Το «Precious Liquids» παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην documenta του 1992. Η εγκατάσταση έδειχνε έναν μεταλλικό σκελετό κρεβατιού, ένα αντρικό παλτό κρεμασμένο και μέσα του στην ίδια κρεμάστρα ένα λευκό φόρεμα. Υπήρχαν, επίσης, δύο πλαστικές σφαίρες πάνω από το παλτό που παρέπεμπαν σε ανδρικά γεννητικά όργανα και μικρά γυάλινα δοχεία. Όλοι επέστρεψαν στην ιστορία του πατέρα με τη δασκάλα, το κρεβάτι απλά υποδήλωνε τι έχει συμβεί μεταξύ τους. Η Kroknes διαφωνεί. «Η εγκα-

τάσταση δεν μιλάει μόνο για σεξ αλλά και για αρρώστια και θάνατο. Η κλειστοφοβική ατμόσφαιρα του «Precious Liquids» θυμίζει και θάλαμο εντατικής φροντίδας σε νοσοκομείο. Θα μπορούσε να παραπέμπει στην άρρωστη μητέρα της (στην οποία όντως έκοβε βεντούζες – τα γυάλινα δοχεία θυμίζουν αυτά τα ποτήρια), στον θάνατο του γιου της Μισέλ, αλλά και στη μάστιγα του AIDS που ήδη είχε κλονίσει τον κόσμο της τέχνης». Σε ένα σημειωματάριό της, η Μπουρζουά γράφει: Πολύτιμα υγρά: ιδρώτας, δάκρυα, μύξα, φλέγμα, σάλιο, λιπαντικό αυτοκινητού, χολή, κρασί, γάλα, πύον, σπέρμα, αίμα». «Είναι τόσο περιοριστικό να διαβάσουμε το έργο της από μια σκοπιά, να την παρουσιάζουμε ως μια ευθραυστή, ψυχικά ασταθή δημιουργό, ενώ η ίδια έδειχνε να είναι τόσο ευφυής, κοινωνικά ευαίσθητη, φιλόδοξη, παρούσα. Επαιρνε τις ιστορίες της ζωής της και τις μετάλλαξε σε κάτι νέο, οικουμενικό».

Εως 06/08, <http://www.nasjonalmuseet.no/>.

Κάρολος Γ΄ Η ΣΤΕΨΗ

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ


Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ



Κάρολος Γ΄ – Η Στέψη

Ακόμα μία πρωτότυπη εκδοτική προσφορά στον παλμό της εποχής,
κυκλοφορεί την **Κυριακή 4 Ιουνίου** με την «Καθημερινή».

Η «Καθημερινή της Κυριακής»
σας προσφέρει ένα πλούσιο τεύχος
αφιερωμένο στο μεγάλο αυτό γεγονός,
που αναπόδραστα σηματοδοτεί μια νέα
εποχή για τον θεσμό της μοναρχίας
στο Ηνωμένο Βασίλειο και για
τη σχέση της με τον κόσμο.



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πόλις και Οικονομική Επιτηρέδα

www.kathimerini.com.cy